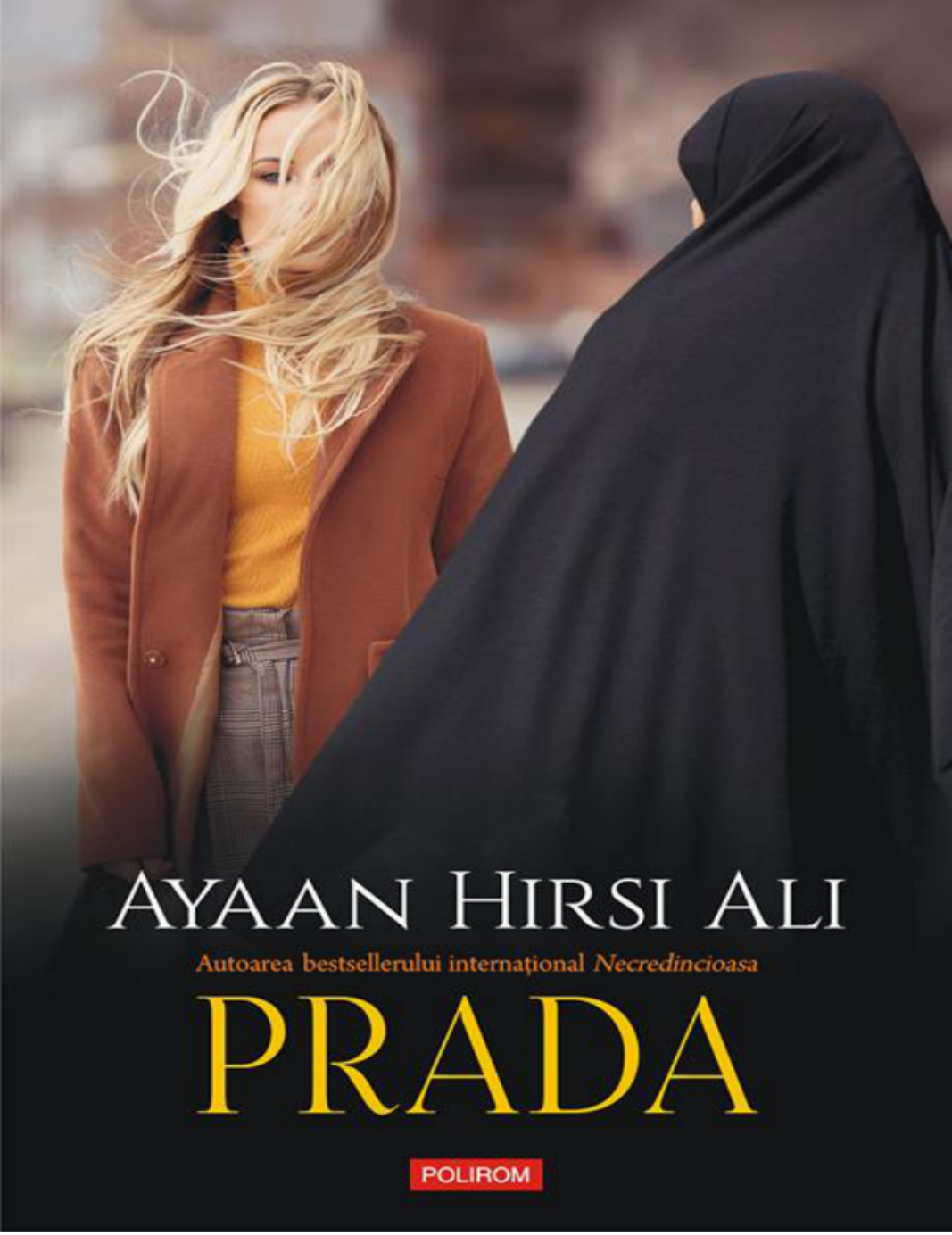

AYAAN HIRSI ALI

Autoarea bestsellerului internațional *Necredincioasa*

PRADA

POLIROM

Table of Contents

Introducere
Partea I. Străzile nesigure
Capitolul 1
Ne întoarcem în timp
O schimbare pentru femei în Europa
Înainte să vă exprimaţi dezacordul...
Capitolul 2
Al cincilea val
O nouă migraţie a popoarelor (Völkerwanderung)
Capitolul 3
Violenţa sexuală în statistici
O lume a violenţei împotriva femeilor
Este violenţa sexuală în general în creştere?
Dovezile din sondaje
Corelaţie sau cauzalitate?
Capitolul 4
Taharrush gamea (jocul violului) soseşte în Europa
O selecţie a cazurilor
O tipologie a violenţei sexuale
Capitolul 5
Cum sunt erodate drepturile femeilor
Creşterea hărţuirii sexuale
Silvesternacht
Străzile nu mai arată la fel
„Strada nu-ţi aparţine. Ăsta-i sentimentul. Nu mă simt liberă."22
Transportul public sau trecerea pe sub furcile caudine
Capitolul 6
Nu cumva legile sunt un obstacol?
Preocupările legate de intimitate
Ora stingerii în Hamburg
Partea a II-a. Establishmentul european abrogă responsabilitatea pentru siguranţa femeilor
Capitolul 7
Acţiunile au consecinţe
A fost 2015-2016 o bâlbâială?
Cei care creează probleme
Iluzia deportării
Politica europeană a nereturnării
Obstacole umane
Nou-veniţii sunt împinşi în clandestinitate

Capitolul 8
Geamurile sparte ale justiţiei liberale
Poliţia pare neputincioasă
Poliţiştii nu sunt echipaţi corespunzător pentru a face faţă problemei
Indulgenţă judecătorească
Infractorii tineri trec neobservaţi
Eşecul punerii în aplicare a statului de drept
Consecinţa este neîncrederea
Capitolul 9
Setul de strategii ale negării
1. Respingerea
2. Orientarea atenţiei într-o direcţie greşită
3. Confuzia semantică
4. Studiile şi comentariile fictive
5. Respingerea specialiştilor oneşti din mediul academic pe motiv că ar fi bigoţi
6. Apelurile la compasiune şi platitudinile
7. Sfaturile proaste şi falsele soluţii
8. Teama de bigotism şi de consecinţe
Strategiile negării
Câştigătorii şi perdanţii
Capitolul 10
Impasul feministelor
Deriva misiunii feminismului
Polarizarea în rândul feministelor
Limitele mişcării #MeToo
Partea a III-a. Ciocnirea civilizaţiilor: o reexaminare
Capitolul 11
Doctrina modestiei
Băieţii sunt mai obraznici
Controlul social în ţările majoritar musulmane
Misoginismul impus prin religie: doctrina modestiei
Misoginismul lumii islamice nu este unic, dar e grav
Locurile în care femeile nu fac parte din peisajul public
Să (nu) vorbim despre sex
Jocul violului
Capitolul 12
Ciocnirea culturilor
Importarea valorilor
Imigranţii tineri sunt cu totul nepregătiţi pentru o cultură emancipată sexual
Întâlnirea
Cultura ca scuză
Învinovăţirea victimei

Justificările religioase pentru infracţiunile împotriva femeilor
Calitatea de victimă nu este o scuză
Dispreţul faţă de societăţile-gazdă
Capitolul 13
De ce integrarea nu are loc
Deficitul de adaptare
Care sunt piedicile din calea integrării musulmanilor?
O pedeapsă etnică sau una religioasă?
Excepţionalismul musulmanilor le reduce angajabilitatea
Societăţile paralele se opun integrării
Consecinţele societăţilor paralele
Societăţile paralele sunt destinaţii atrăgătoare
Sunt femeile secretul integrării?
Bărbaţii folosesc violenţa ca mijloc de control
Sexualitatea femeilor ca instrument de exercitare a controlului asupra lor
Capitolul 14
Industria integrării şi eşecul ei
De ce refugiaţii găsesc cu greu un loc de muncă?
Eşecul inevitabil
Industria integrării
Willkommenskultur
Capitolul 15
Bandele care ademenesc fete
O chestiune de rasă?
Ademenirea pe continent
Partea a IV-a. Soluţii, false şi reale
Capitolul 16
„Pentru aceia dintre dumneavoastră care sunt căsătoriţi cu un copil”
Învinovăţirea victimelor de către autorităţi
Supunerea femeilor, din nou
Cum găseşti argumente pentru o încălcare a statului de drept
Consiliile sharia şi standardele juridice duble
Evitare, retractare, retragere
Cultura corpului nu-chiar-aşa-de-liber
Comunităţi întregi descoperă că le sunt retrase libertăţile
Antisemitismul declarat se întoarce în Europa
Fuga şi retragerea
O îndepărtare de liberalism
Libertate sau securitate?
Capitolul 17
Problema populistă
Valul populist

Ce vor populiştii
Drama multiculturală
Capitolul 18
O nouă abordare faţă de integrare
1. Abrogarea cadrului juridic referitor la azil
2. Abordarea factorilor care generează migraţia…
3. …şi a celor care o atrag
4. Restabilirea statului de drept
5. Învăţarea din poveştile imigranţilor bine integraţi
6. Educaţie sexuală pentru toţi copiii
Concluzie: drumul spre Gilead
Unele femei sunt lăsate în trecut
Mulţumiri
Note
Index

Ayaan Hirsi Ali

PRADA

Imigrația, islamul și erodarea drepturilor femeilor

Traducere de Adina Avramescu

POLIROM
2021

Ayaan Hirsi Ali, *Prey: Immigration, Islam, and the Erosion of Women's Rights*
Copyright © Ayaan Hirsi Ali, 2021
© 2021 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română
www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1;
sector 4, 040031, O.P. 53
ISBN ePub: 978-973-46-8950-7
ISBN PDF: 978-973-46-8951-4
ISBN print: 978-973-46-8530-1
Coperta: Radu Răileanu
Pe copertă: © yuriyzhuravov/Depositphotos.com,
© dominika zara/Shutterstock.com (colaj)
Această carte în format digital (e-book) este protejată prin copyright şi este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sau comercializarea sub orice formă, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Lectura eco - un supererou al lumii moderne!
Versiune digitală realizată în colaborare cu Libris.ro

Lui Niall

Această carte conţine materiale cu impact emoţional.
Lectura ei ar trebui să te facă să reacţionezi.

Introducere

Această carte este despre migraţia în masă, violenţa sexuală şi drepturile femeilor în Europa. Este despre un eşec colosal al establishmentului politic european. Şi despre soluţiile la aceste probleme, false şi reale.

În ultimii ani s-a intensificat dezbaterea despre imigraţie, integrare şi islam în Europa. Acest lucru se întâmplă ca reacţie la atacurile teroriste, de mică sau mare amploare, la propovăduirea islamului radical în unele moschei şi centre islamice, la reapariţia partidelor de extremă dreapta şi populiste, şi la sosirea recentă a unui număr mare de imigranţi din Orientul Mijlociu, din Africa şi în special din Asia de Sud (dar nu numai) în 2015 şi 2016. Chiar dacă fluxul de migranţi a mai scăzut în ultimii câţiva ani, există în continuare foarte mulţi care încearcă să traverseze Mediterana sau să ajungă în Europa pe alte rute. Una dintre consecinţe este o schimbare la nivelul poziţiei femeilor în Europa. Această schimbare constituie tema cărţii de faţă.

Creşterea numărului de bărbaţi din ţări majoritar musulmane scoate la iveală o problemă: atitudinea lor faţă de femei. Deşi nu toţi bărbaţii musulmani simt şi manifestă dispreţ faţă de femei, există şi unii care nutresc asemenea sentimente. În ţări precum Franţa, Germania, Marea Britanie, Suedia şi în altele care au un număr considerabil de imigranţi musulmani, unii dintre aceşti bărbaţi şi uneori şi copiii lor resping libertăţile femeilor. De câteva decenii se discută despre modul în care unii bărbaţi îşi tratează propriile rude: soţiile, surorile, verişoarele, nepoatele şi altele. Formele de violenţă justificată în numele onoarei – inclusiv

crime, bătăi şi încarcerări – sunt deja ceva cunoscut sau ar trebui să fie. În Europa, ca şi în restul Occidentului, e nevoie de mult activism şi de mediatizarea intensă a unor cazuri pentru a aduce aceste probleme în atenţia publică şi pentru a scoate la iveală numeroasele situaţii în care unele tribunale sharia susţin căsătoriile cu minori, căsătoriile forţate, poligamia, bătaia aplicată soţiei şi termenii inechitabili ai divorţului. Unele supravieţuitoare sunt acuzate că mint; cei care le-au susţinut pe victime sunt acuzaţi de diverse forme de bigotism. E dificilă până şi recunoaşterea faptului că unor musulmane li s-au negat drepturile în numele culturii şi religiei adesea chiar de propriile familii. De multe ori, victimele sunt pur şi simplu ignorate.

Totuşi, unii bărbaţi care dispreţuiesc femeile nu îşi manifestă această atitudine numai faţă de femeile cu care împărtăşesc o cultură. Unii musulmani dispreţuiesc toate femeile – inclusiv europencele, cărora li s-a părut de la sine înţeles că au atins un nivel de emancipare ce le distinge de musulmane. Iar această problemă nu se referă numai la nou-veniţii care cer azil în Europa; printre bărbaţii despre care se discută în această carte se numără şi unii care s-au născut şi au crescut în Europa, fii şi chiar nepoţi de imigranţi.

Apare astfel o întrebare fundamentală: de ce cartea de faţă se axează doar pe bărbaţi musulmani, şi nu pe toţi bărbaţii, când de fapt violenţa sexuală şi dispreţul faţă de femei sunt fenomene universale? În definitiv, când Armata Roşie a invadat Germania în 1944-1945, soldaţii sovietici au comis mult mai multe fărădelegi decât cele descrise în această carte, violând nenumărate nemţoaice într-o campanie semiorganizată de răzbunare. În războiul din Bosnia din anii 1990, musulmanele au fost cele care au avut de suferit din cauza violatorilor paramilitari sârbi. Unii dintre bărbaţii sosiţi recent în Europa, America de Nord şi Australia din Cuba, Argentina, Serbia şi Sudanul de Sud – ca să numesc doar patru ţări cu populaţii musulmane de mici dimensiuni – se fac vinovaţi de comportament sexual neadecvat de toate tipurile. Principalele reţele de trafic de persoane în

scopuri sexuale din lume sunt conduse de grupări infracţionale non-musulmane din diferite părţi ale Asiei, Rusiei şi Americii Centrale şi de Sud. Mai mult, consumatorii celor mai sordide produse ale „industriei" sexului – mai ales de pornografie infantilă – sunt în principal, se pare, din Occident. Dacă în Europa ar sosi câteva milioane de bărbaţi, majoritatea tineri, din orice parte a lumii, cu siguranţă că s-ar înregistra o creştere a infracţiunilor sexuale împotriva femeilor.

În această carte mă concentrez însă asupra atitudinilor şi comportamentului bărbaţilor musulmani din trei motive:

1. Scara migraţiei din ţări majoritar musulmane spre Europa, precum şi probabila sa continuare şi creşterea aferentă a populaţiei musulmane din Europa.
2. Importanţa sa politică. Mai simplu spus, dovezile că unii imigranţi musulmani au un comportament sexual neadecvat constituie un instrument puternic la îndemâna populiştilor şi a altor grupuri şi partide de dreapta pentru demonizarea tuturor imigranţilor musulmani. Dacă scoatem această chestiune din zona tabuurilor, discuţia nu va mai fi monopolizată de aceste elemente.
3. De asemenea, discuţiile deschise îi contestă pe islamişti, ce recunosc problema, dar propun o soluţie ce reprezintă un pas înapoi pentru toate femeile.

Sunt conştientă de dificultăţile demersului meu. Nu e la modă să discuţi despre violenţa bărbaţilor musulmani împotriva europencelor într-o epocă a politicii identităţii, când se presupune că funcţionăm într-o matrice parţial istorică a calităţii de victimă. E şi mai greu când tema se numără printre preferatele agenţilor ruşi de dezinformare şi ale trolilor mişcărilor extremiste de dreapta *alt-right*. Guvernul preşedintelui rus Vladimir Putin este angajat într-o campanie menită să destabilizeze democraţia liberală din Europa şi din Statele Unite. În mod direct sau indirect, pe site-uri occidentale rău intenţionate sau destinate unui public credul, ruşii răspândesc ştiri false – de exemplu, afirmaţia că făptaşii în cazul unui viol în grup din

Spania erau arabi, când de fapt aceştia erau cubanezi, argentinieni şi spanioli. Chiar şi fără ruşi, grupările de extremă dreaptă sunt foarte eficiente în a exagera sau în a fabrica în întregime poveşti antiimigranţi. E aproape sigur că oricine caută să scrie într-o manieră serioasă despre aspectele negative ale imigraţiei va fi acuzat că legitimează mişcările extremiste de dreapta *alt-right* şi pe complicii lor. Sunt convinsă totuşi că o carte precum cea de faţă poate să ofere argumente împotriva acestor oameni mult mai eficiente decât o strategie a negării, ce pare să fie alternativa preferată de mulţi liberali şi progresişti. Numai dacă clarificăm ce anume nu merge bine în Europa în ultimii ani vom reuşi să aducem argumente credibile în favoarea integrării eficiente a imigranţilor. Pentru că acesta – şi nu excluderea şi repatrierea preferate de populiştii de dreapta – este singurul pas înainte fezabil.

V-aţi putea întreba de ce, dacă problema e atât de serioasă pe cât susţin eu, durează atât de mult să fie adusă în atenţia opiniei publice. O parte din răspuns este că în Occident se discută cu greu despre toate temele legate de imigraţie şi de islam, în cazul în care sunt cât de puţin luate în discuţie. O altă parte a răspunsului este că acest subiect ţine de asemenea de clasă, dar şi de religie sau rasă. Majoritatea infracţiunilor şi comportamentelor neadecvate împotriva femeilor sunt comise în cartierele cu locuitori cu venituri mici. Femeile care şi-au putut permite să se mute în cartiere mai sigure au făcut acest lucru, împreună cu familiile lor. Cele blocate în zonele sărace sunt cele cu o situaţie materială precară. Şi cumva, în epoca #MeToo, soarta lor grea trezeşte mult mai puţină simpatie decât cea a actriţelor de la Hollywood hărţuite sexual de nişte producători rapace.

De-a lungul vieţii mele am cunoscut, în forme medii, discriminarea, hărţuirea şi violenţa sexuale care sunt obişnuite în ţări majoritar musulmane cum ar fi Somalia şi Arabia Saudită, dar şi în unele comunităţi musulmane din Occident. De asemenea, am fost nevoită nu o dată să resping atenţia nedorită din partea unor bărbaţi occidentali care îmi făceau avansuri

sexuale excesiv de insistente. Sunt în măsură să vă spun care problemă e mai gravă. Asta şi vreau să fac în mare parte din cartea de faţă.

Un alt motiv pentru care această carte are nevoie de o introducere este că publicarea ei a fost amânată din 2 iunie 2020 până pe 9 februarie 2021, din cauza pandemiei globale de COVID-19. Această amânare are şase consecinţe.

Mai întâi, amânarea publicării înseamnă că o parte dintre cifrele folosite în carte sunt acum mai vechi decât ar fi de obicei într-o lucrare nouă. A fost complicat să actualizez datele, când cartea era deja gata de tipar. În plus, am observat că, şi în timp ce scriam, statisticile erau actualizate constant şi ajustate retroactiv; cu siguranţă că acest proces va continua şi după ce cartea va fi trimisă la tipar.

În al doilea rând, din cauza restricţiilor legate de COVID-19 impuse de diferite guverne europene sau adoptate voluntar de cetăţeni, frecvenţa şi dinamica întâlnirilor dintre oameni se modifică. În condiţii de carantină şi de distanţare socială, e logic să ne aşteptăm la mai puţine atacuri de toate tipurile asupra femeilor. Spun însă „mai puţine", şi nu zero. În mai 2020, o femeie de 48 de ani din Napoli a fost violată în timp ce aştepta autobuzul. Oraşul fiind în carantină şi puţini oameni pe străzi, un senegalez ar fi abuzat-o sexual timp de 45 de minute. Conform victimei, atacatorul i-a spus „lucruri absurde, ca într-o litanie: te omor, trebuie să te purific, eu sting focul din tine. Trebuie să te lepezi de tot, să te îmbraci şi să-ţi piepteni părul cum îţi spun eu". În luna următoare, în noaptea de 28 iunie 2020, pe o stradă din Bordeaux, trei femei au fost acostate de un libian care le-a atacat cu un cuţit. Bărbatul, aflat aparent ilegal în Franţa, a înjunghiat-o de nouă ori pe una dintre femei, iar pe celelalte două le-a agresat şi a încercat să le violeze. A fost arestat şi aşteaptă acum să fie judecat. E aproape sigur că statisticile din 2020 vor arăta o scădere semnificativă a numărului de agresiuni sexuale comise de străini, dar asta nu înseamnă că problema identificată în *Prada* a dispărut.

Nivelul infracţionalităţii în general s-a redus în multe ţări ca urmare a măsurilor impuse de pandemie. Violenţa domestică însă a luat amploare – o consecinţă previzibilă a faptului că familiile au fost obligate să stea în casă perioade îndelungate. Potrivit lui Hans Kluge, directorul regional al Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii, statele membre ale Uniunii Europene „raportează pentru aprilie anul curent o creştere cu până la 60% faţă de aprilie anul trecut a apelurilor de urgenţă efectuate de femei supuse unor violenţe de partenerii lor intimi. Întrebările adresate online pe site-urile de sprijin pentru prevenirea violenţei care au hotline-uri au fost de cinci ori mai numeroase". Există relatări despre o „pandemie din umbră" a violenţei domestice sporite din Belgia, Cipru, Franţa, Germania, Irlanda, Italia, Spania şi Marea Britanie, precum şi din Afganistan, Argentina, Australia, Brazilia, Canada, China, Federaţia Rusă, Singapore şi Statele Unite. Fondul Naţiunilor Unite pentru Populaţie (UNFPA) avertizează că ar putea exista „alte 31 de milioane de cazuri de violenţă pe criterii de gen, dacă ar continua carantina încă şase luni". În ansamblu, UNFPA presupune o creştere medie cu 20% a violenţei domestice într-o perioadă de carantină de trei luni în toate cele 193 de state membre ale ONU. Pe lângă violenţă, se înregistrează creşteri semnificative ale numărului de căsătorii cu minori, precum şi de decese în timpul naşterii.

O a treia idee importantă de evidenţiat – *Prada* este despre o ameninţare împotriva fetelor şi a femeilor tinere în primul rând, în vreme ce COVID-19 ucide în principal bărbaţi în vârstă. Cu toate acestea, cele două crize au multe în comun. În prima jumătate a anului 2020, autorităţile din multe ţări europene au luat diverse măsuri neinspirate pentru a face faţă pandemiei cam tot aşa cum au abordat greşit criza migraţiei despre care discut în *Prada*. În cazul coronavirusului, multe guverne mai întâi au respins realitatea situaţiei, pierzând timp preţios pe care l-ar fi putut folosi pentru a limita contagiunea. Aproape în aceeaşi manieră, guvernele au ignorat (şi continuă să ignore) faptul că

migranţii care sosesc în Europa nu erau asimilaţi şi că siguranţa femeilor scădea pe zi ce trece. În ceea ce priveşte coronavirusul, mulţi factori de decizie politică au evitat să-şi asume vreo responsabilitate, îndemnându-ne în schimb „să-i ascultăm pe experţi”; exact la fel au procedat şi în faţa valului de infracţiuni săvârşite împotriva femeilor după 2015.

În contextul creat de COVID-19, unele guverne acordă prioritate stabilităţii economice în timp ce pun în pericol viaţa cetăţenilor lor, în special a vârstnicilor aflaţi în centre de îngrijire. De ce am fost surprinşi de acest tip de incompetenţă? În *Prada*, vedem guverne care fac o prioritate din evitarea xenofobiei faţă de imigranţi, în vreme ce neglijează drepturile şi libertăţile femeilor, în special din zonele cu risc mare, precum cartierele mai sărace din oraşele mari. În Germania, deportarea unui violator condamnat ar fi putut fi împiedicată dacă un pilot ar fi refuzat să-l primească la bordul avionului pe care era angajat să-l piloteze. În Marea Britanie, un ofiţer de poliţie cu experienţă a recunoscut că „oamenii săi au ignorat decenii la rând abuzul sexual asupra unor fete de către bande pakistaneze organizate în scopul ademenirii lor, de teamă să nu se intensifice «tensiunile rasiale»”. Guvernul a comandat un studiu despre caracteristicile bandelor de ademenire, dar apoi a refuzat să facă publice rezultatele.

Cifrele recente sugerează că ne apropiem rapid de o decriminalizare de facto a violului în Marea Britanie. Numărul indivizilor judecaţi şi condamnaţi pentru viol a ajuns în 2019-2020 la cel mai scăzut nivel de când asemenea cazuri sunt incluse în statistici. În total, poliţia a înregistrat 55.130 de violuri în Anglia şi Ţara Galilor, dar au fost numai 2.102 procese şi doar 1.439 de condamnări – doar 1,4%. Nu mă aştept ca aceste cifre şocante să stârnească cine ştie ce reacţie politică. Atunci când a devenit clar că unele femei din multe comunităţi de imigranţi sunt supuse unor abuzuri precum căsătoria înainte de vârsta majoratului, violenţa justificată în numele onoarei şi mutilarea genitală, majoritatea guvernelor europene s-au comportat cam

tot aşa cum au primit, la începutul anului 2020, statisticile privind decesele din centrele de îngrijire pentru bătrâni în timpul pandemiei.

În al patrulea rând, *Prada* este despre o problemă culturală pe care imigranţii o aduc din ţările majoritar musulmane în Europa. Chiar dacă principalele victime sunt femei, a scrie despre acest subiect e în continuare dificil în contextul de astăzi al unei „culturi a anulării" tot mai intolerante. Consider că eliminarea în baza unor estimări subiective a anumitor direcţii de cercetare este antiteza metodei ştiinţifice. Nu prea are logică să insişti că nu putem considera exagerat numărul imigranţilor din statisticile despre infracţiunile sexuale şi nici că nepublicarea unor asemenea statistici e preferabilă riscului de a exacerba sentimentele antiimigranţi. Obscurantismul de acest fel nu duce niciodată la ceva bun.

În al cincilea rând, pandemia reduce semnificativ oportunităţile de comitere a unor infracţiuni sexuale în sfera publică şi, bineînţeles, încetineşte migraţia, legală şi ilegală. Dar asta nu înseamnă că volumul de faţă este deja depăşit chiar înainte de a fi publicat. Pandemia va trece, pe măsură ce rata infectării creşte şi un vaccin e pe cale să apară, aducând societăţile mai aproape de un fel de imunitate de turmă. În plus, migraţia spre Europa a fost doar temporar întreruptă în martie-aprilie 2020 şi se va reactiva cu certitudine din cauza consecinţelor economice negative ale COVID-19 în Africa, Orientul Apropiat şi Asia de Sud. Conform datelor Frontex, deşi „în primele şapte luni ale acestui an numărul celor care au trecut ilegal frontierele externe europene a scăzut cu 15% faţă de acum un an, ajungând la 47.250 [...], atingând niveluri minime record în aprilie din cauza restricţiilor legate de COVID-19", migraţia pe unele rute a crescut de fapt în prima jumătate a anului 2020, în pofida pandemiei. Peste 6.900 de persoane au venit pe ruta din vestul Balcanilor în primele cinci luni din 2020, o creştere cu 50% faţă de aceeaşi perioadă din 2019. Între ianuarie şi mai, numărul celor care au sosit din Libia şi Tunisia pe Marea Mediterană în

Italia şi Malta a fost de trei ori mai mare faţă de aceeaşi perioadă din 2019. Majoritatea provin din Bangladesh, Sudan şi Coasta de Fildeş. De la vârful valului de infectări cu COVID-19 din aprilie s-a reluat şi traficul pe alte rute. Mai mult, agenţia UE pentru acordarea de azil avertizează că pandemia ar putea duce în cele din urmă la sosirea şi mai multor migranţi la un moment dat, „în special dacă va cauza penurii de alimente şi intensificarea tulburărilor din Orientul Mijlociu şi din nordul Africii".

Ba chiar e posibil ca următorul val migrator să fie şi mai amplu decât cel din 2015-2016, chiar dacă astăzi există şanse mici ca politicienii Europei să fie la fel de primitori ca în urmă cu cinci ani. În contextul păienjenişului complex de tratate, legi, agenţii şi restricţii naţionale care guvernează acum imigraţia în Europa, traficanţii de persoane şi solicitanţii de azil respinşi deja au în continuare suficiente oportunităţi de a intra în UE. Înaltul Comisariat pentru Refugiaţi al Naţiunilor Unite (UNHCR) estimează că circa 70% dintre cei care trec prin Libia spre Europa probabil nu îndeplinesc toate condiţiile pentru a li se acorda azil la sosire. Cu toate acestea, după cum voi arăta în capitolele următoare, Europa e departe de a avea „mecanismul corect şi echitabil de returnare" despre care UNHCR sugerează că e necesar pentru a evita „ca întregul sistem de acordare a azilului să fie pus sub semnul întrebării".

În cele din urmă, merită să afirmăm că, şi dacă migraţia s-ar opri complet mâine, tot ne-am confrunta cu problemele descrise în *Prada*. Nimic din cele întâmplate de când am terminat de scris această carte anul trecut nu mi-a schimbat opinia că prioritatea absolută a factorilor de decizie politică – nu numai în Europa, ci în tot Occidentul – trebuie să fie asimilarea imigranţilor care locuiesc deja în ţările respective. Dacă nu transformăm acest deziderat într-o poveste de succes, femeile vor avea cel mai mult de pierdut, iar populiştii de dreapta şi islamiştii vor fi beneficiarii – şi în final perdantă va fi democraţia liberală.

21 august 2020

Partea I

Străzile nesigure

Capitolul 1

Ne întoarcem în timp

În Occident suntem obişnuiţi să vedem femei peste tot în jur. Le avem colege la birou, stau lângă noi în autobuz, sunt cliente în restaurante, fac jogging pe străzi şi muncesc în magazine. Vedem de asemenea mai multe femei ca niciodată în funcţii de conducere – prim-ministru, politician, cancelar, director şi şef. Femeile născute în Occident începând cu anii 1990 iau toate acestea ca pe ceva firesc. Pentru ele, mersul pe jos la şcoală sau statul la o masă într-o cafenea nu reprezintă un triumf al liberalismului. Dar în unele zone ale oraşelor şi metropolelor occidentale se poate observa un lucru ciudat: pur şi simplu nu sunt femei în jur – sau sunt foarte puţine.

Când mergi prin anumite cartiere din Bruxelles, Londra, Paris sau Stockholm, constaţi dintr-odată că vezi numai bărbaţi. Vânzătorii, chelnerii şi patronii de cafenele sunt toţi bărbaţi. În parcurile din apropiere sunt doar bărbaţi şi băieţi care joacă fotbal. În spaţiile comune din blocurile de locuinţe vezi numai bărbaţi care stau de vorbă, râd şi fumează. Pe continentul spre care călătoresc milioane de turişti anual ca să vadă corpul femeii ca obiect de artă sau îmbrăcat după ultima modă, acest lucru pare puţin ciudat. Ce s-a întâmplat cu femeile? De ce nu le mai vedem la terasele cafenelelor sau conversând pe stradă?

Răspunsul este că unele femei au plecat singure din aceste cartiere, altele au fost alungate, iar altele sunt acasă, ascunse vederii. Întrucât tot mai multe femei se retrag din locurile publice din asemenea cartiere, puţinele care rămân sunt vulnerabile,

atrăgând atenţia bărbaţilor care locuiesc în zonă. Nu există o segregare formală, dar disconfortul şi vulnerabilitatea resimţite de orice femeie care merge neînsoţită sunt suficiente pentru a o face să se înfioare şi să-şi spună „Nu mai trec pe aici altă dată”.

Femeile din asemenea zone se văd nevoite să părăsească locurile publice, pentru că sunt hărţuite. Unii bărbaţi strigă după ele „Hei, păpuşo, dă-mi numărul tău de telefon” sau „Ce fund mişto” sau „Ce cauţi pe-aici?”. Indiferent de vârsta sau de înfăţişarea lor, dacă sunt femei şi mai ales dacă sunt singure, au parte de acelaşi tratament. Un hărţuitor insistent ar putea să urmărească o femeie pe stradă, să o atingă şi să se pună în calea ei. Dacă femeia pare vulnerabilă, unii bărbaţi merg şi mai departe: o aleg ca ţintă, o încercuiesc şi o intimidează, pipăind-o, trăgând-o de haine şi uneori făcând lucruri mai grave.

Asemenea incidente devin tot mai obişnuite. Femei şi fete din întreaga Europă spun că au fost hărţuite în timp ce mergeau la cumpărături, la şcoală şi la facultate, la piscine, în toaletele cluburilor de noapte, în parcuri, la festivaluri, în parcări. Ele spun că unele străzi şi locuri publice locale nu mai sunt sigure. Iar agresorilor lor nu le este deloc ruşine să le hărţuiască în public.

Se ştie că e dificil să găseşti informaţii solide despre acest fenomen. Timp de doi ani, asistenţii mei şi cu mine am cercetat cu atenţie sursele disponibile – statistici despre infracţiuni, material probatoriu, rapoarte ale poliţiei, rapoarte guvernamentale, surse academice – şi niciuna dintre ele nu oferă un tablou complet. Ştim că doar un număr mic de femei reclamă la poliţie faptul că au fost agresate sexual, iar şi mai puţine reclamă hărţuirea sexuală, pe care majoritatea dintre ele o minimizează, considerând-o parte a vieţii lor cotidiene. E frustrant că multe dintre experienţele relevante ale unor femei obişnuite ajung rareori în spaţiul public, dincolo de unele postări izolate de pe reţelele de socializare.

Totuşi, discutând cu diverse europence, am ajuns să înţeleg că problema este mult mai complexă decât se vede la ştiri. Mărturiile lor m-au convins că asistăm la o erodare silenţioasă,

dar semnificativă a drepturilor femeilor în unele cartiere din Europa. Dacă această tendinţă continuă, va afecta tot mai multe locuri de pe continent şi tot mai multe străzi vor deveni nesigure pentru femei. Deocamdată, aceste cartiere au două lucruri în comun: venituri mici şi un număr mare de imigranţi din ţări majoritar musulmane.

O schimbare pentru femei în Europa

Eu sunt somaleză, am ajuns în Olanda în 1992 şi am fost şocată să văd tinere singure în mijloacele de transport, în baruri şi restaurante. Am crescut ştiind că, dacă ieşeam din casă fără să-mi acopăr capul şi corpul sau fără să fiu însoţită de o rudă de sex masculin, deveneam o ţintă a hărţuirii şi agresiunii. Dar în Olanda femeile umblau liber pe străzi noaptea, neînsoţite de bărbaţi, cu părul neacoperit şi îmbrăcate după placul lor.

Desigur, existau şi excepţii. Existau agresiuni, violuri şi uneori omoruri ale unor femei chiar şi în Olanda. Dar aceste cazuri erau atât de rare, încât constituiau subiect al ştirilor naţionale săptămâni la rând. Pe măsură ce m-am obişnuit cu ce înseamnă viaţa într-un oraş occidental, am înţeles că acolo poziţia femeilor era radical diferită de cea din lumea din care vin eu. Astăzi, după două decenii, nu mai pot spune acest lucru cu aceeaşi siguranţă. Un număr tot mai mare de europence se îndoiesc că sunt oriunde în siguranţă. Cazurile de viol, agresiune, pipăire şi hărţuire sexuală în locuri publice par să fi devenit mai numeroase.

Nu e un secret – deşi este considerat nepoliticos sau incorect politic să spui – că majoritatea făptaşilor sunt în mod disproporţionat tineri imigranţi din Orientul Mijlociu, din Asia de Sud şi din diferite părţi ale Africii. Acţionând adesea în grupuri, ei reprezintă o ameninţare tot mai mare la adresa siguranţei femeilor care se aventurează în unele cartiere din oraşele

europene mari, iar numărul acestor cartiere e în creştere.

E un truism să spui că în cazul femeilor ameninţarea să sufere din cauza violenţei sexuale a existat dintotdeauna. Dar în Europa, cel puţin în ultimele patru decenii, această ameninţare a fost excepţia, şi nu regula. În anii 1990 presupuneam că ţările în curs de dezvoltare vor deveni treptat mai asemănătoare Europei. La vremea respectivă, puţini oameni ar fi prezis că unele părţi ale Europei vor începe să adopte atitudinile şi credinţele unor culturi care desconsideră explicit drepturile femeilor. Dar cred că asta se întâmplă acum. Asistăm la o contestare a drepturilor pe care europencele le considerau cândva indiscutabile. Iar faptul că această contestare vine după o creştere semnificativă a imigraţiei nu este, în opinia mea, o coincidenţă.

Începând din 2009, aproximativ trei milioane de persoane au sosit ilegal în Europa, iar majoritatea au făcut cerere de azil[1]. Circa jumătate dintre acestea au sosit în 2015. Două treimi dintre nou-veniţi sunt bărbaţi. Din totalul celor care au făcut cerere de azil, 80% aveau sub 35 de ani. Cei veniţi în ultimii ani aveau (sau pretindeau că au) sub 18 ani.

Majoritatea acestor tineri vin din ţări în care femeile nu sunt considerate egalele sau aproape egalele bărbaţilor, cum e cazul în Europa. De exemplu, în câteva dintre ţările lor de origine băieţii şi fetele din aceeaşi gospodărie sunt separaţi de la vârsta de 7 ani. Nu sunt încurajaţi să stea împreună, dimpotrivă, iar educaţia sexuală este tabu. Aceste culturi nu acordă drepturi egale femeilor şi le împiedică să muncească, să rămână necăsătorite sau să-şi urmeze propriile aspiraţii.

Desigur, acesta nu este un fenomen cu totul nou. Migranţi din lumea musulmană se stabilesc în Europa Occidentală începând din anii 1960. Totuşi, primele perioade ale acestor stabiliri au fost rareori asociate în opinia publică cu violenţa împotriva femeilor, pentru că puţini europeni au observat modul în care femeile şi fetele sunt tratate în cadrul familiilor de imigranţi. Oameni ca mine au încercat să facă lumină în privinţa violenţei justificate în numele onoarei, a mutilării genitale a femeilor şi a căsătoriei

forţate la care sunt supuse multe femei şi fete. Dar s-a presupus că aceste comportamente culturale vor dispărea într-o generaţie sau două, pe măsură ce libertăţile de care se bucură femeile occidentale se vor răspândi în comunităţile de migranţi. Pentru prea multe femei din comunităţile respective acest lucru pur şi simplu nu s-a întâmplat.

Această carte s-a născut din curiozitatea mea de a investiga de ce femeile se retrag din spaţiul public în unele cartiere. Am intuit că femeile îşi cedează accesul în locuri publice printr-un compromis pentru mai multă siguranţă personală. Aşa arată viaţa pentru multe femei din ţările majoritar musulmane. Şi tot aşa continuă să trăiască multe femei din comunităţile de imigranţi din Occident în ultimele cinci decenii: sunt obligate să stea în casă o bună parte din viaţă, iar mişcările lor în afara locuinţei sunt supravegheate de o reţea alcătuită din rude şi membri ai comunităţii. Părea logic să te întrebi în ce măsură bărbaţii, în număr tot mai mare, din societăţile în care există această dinamică între femei şi bărbaţi ar putea să-şi impună normele asupra altor femei din proximitatea lor.

În anii de dinaintea crizei migraţiei din Europa din 2015, observasem în presă relatări ocazionale despre agresiuni sexuale. Fiecare caz fusese prezentat ca un incident singular, izolat. La prima vedere, nu păreau să facă parte din ceva mai mare. În general, era vorba despre o femeie atacată de un necunoscut în timp ce se întorcea acasă după o seară petrecută în oraş. Mai târziu a ieşit la iveală că în unele cazuri agresorul era un imigrant sau se născuse în Europa şi trăia într-o comunitate de imigranţi slab integraţi. Dar cazurile nu păreau să fie suficient de numeroase pentru a alcătui un tipar.

Dar de la sfârşitul anului 2015 situaţia s-a schimbat. Relatările despre asemenea agresiuni sexuale, precum şi despre violuri şi cazuri de hărţuire sexuală au început să se înmulţească rapid. Pe măsură ce analizam acest fenomen, mi-am dat seama că escaladarea numărului de infracţiuni sexuale se înregistra în ţările europene occidentale care îşi deschiseseră graniţele unui

număr fără precedent de migranţi şi azilanţi din societăţi predominant musulmane şi extrem de patriarhale. Numai în 2015 în Europa Occidentală au sosit aproape două milioane de persoane, majoritatea bărbaţi, din Siria, Afganistan, Irak, Pakistan, Nigeria şi din alte ţări cu populaţii musulmane numeroase. Totuşi, din cauza diferenţelor de limbă dintre diversele societăţi europene şi a provincialismului presei din fiecare dintre acestea, populaţiile unor ţări apropiate geografic, precum Suedia, Germania, Franţa şi Austria, nu şi-au dat seama că cele relatate de femeile din ţara lor se întâmplau şi în alte părţi.

E important să precizez fără echivoc că afirmaţiile mele nu au nicio componentă rasistă. Un anumit procent dintre bărbaţii de toate etniile sunt violatori şi hărţuitori care le vizează pe femei. Conform Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii, 35% dintre femeile din întreaga lume „au fost victime fie ale violenţei sexuale şi/sau fizice comise de partenerul intim, fie ale violenţei sexuale comise de un non-partener”[2]. Însă ratele acestor tipuri de infracţiuni sunt considerabil mai mici în Europa decât în alte părţi ale lumii. În unele societăţi, bărbaţii sunt educaţi în spiritul respectării autonomiei fizice a femeilor, iar în altele comportamentul prădător nu este interzis cu aceeaşi severitate.

Înainte să vă exprimaţi dezacordul…

Vreau să precizez de la bun început: a fi musulman sau a fi imigrant din lumea musulmană nu te face automat o ameninţare la adresa femeilor. Violul, agresiunea sexuală şi hărţuirea sexuală par să fie universale. În numeroase perioade de tulburări sociale, mişcările de populaţie pe scară largă au fost asociate cu creşterea violenţei sexuale împotriva femeilor. S-ar putea scrie uşor o carte întreagă despre asemenea episoade îngrozitoare şi am vedea

imediat că ele apar într-o varietate amplă de contexte geografice şi culturale. Într-adevăr, după cum am spus deja, nimic din cele întâmplate după 2015 nu se poate compara nici pe departe cu campania înfiorătoare de violare dusă de Armata Roşie împotriva femeilor germane la sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial.

Scopul acestei cărţi nu este să-i demonizeze pe bărbaţii migranţi din lumea musulmană, ci să ducă la o mai bună înţelegere a naturii şi a semnificaţiei violenţei sexuale care se înregistrează în atât de multe părţi ale Europei în ultimul timp. În perioada în care mă documentam pentru această carte, mişcarea #MeToo a mai făcut lumină asupra abuzului şi exploatării sexuale din eşaloanele superioare ale Americii de Nord. M-am întrebat atunci de ce nu se discută la fel de direct şi despre infracţiunile adeseori mai grave împotriva femeilor din cartierele cu locuitori cu venituri mici ale Europei.

Pe parcursul carierei mele m-am intersectat de nenumărate ori cu autorităţi şi comentatori – inclusiv cu feministele autoproclamate – care sunt dispuşi să-şi întoarcă privirea când vine vorba de hărţuirea şi abuzul la care sunt supuse imigrantele de bărbaţii cu care împart aceeaşi soartă. Se pare că aceleaşi persoane aplică acum aceleaşi standarde duble când e vorba de hărţuirea şi abuzarea femeilor autohtone. În unele cazuri le-am auzit chiar pe victimele europene ale agresiunilor sexuale căutându-le scuze atacatorilor lor. De teamă să nu fie etichetate drept rasiste, aceste femei adoptă un ton înţelegător faţă de cei care le-au agresat, unele dintre ele chiar cerându-şi iertare pentru că i-au adus în faţa justiţiei.

Autorităţile subestimează incidenţa atacurilor şi hărţuirilor la adresa femeilor. Din oportunism, politicienii minimizează ameninţarea şi încurajează poliţia să facă la fel. Se caută justificări pentru comportamentul infracţional. Judecătorii pronunţă sentinţe uşoare pentru făptaşi. Iar mass-media îşi cenzurează propriile relatări – toate acestea, se zice, pentru a evita intensificarea tensiunilor rasiale şi religioase sau pentru a nu le da pe tavă argumente populiştilor de dreapta[3].

Această conspiraţie a tăcerii, sau cel puţin a subestimării, are beneficiari previzibili: nimeni alţii decât populiştii de dreapta, cum ar fi Frontul Naţional (acum Adunarea Naţională) în Franţa, Partidul pentru Libertate în Olanda, Alternative für Deutschland în Germania şi toate celelalte partide a căror promisiune politică centrală este să restricţioneze imigraţia, în special cea musulmană.

Cândva am fost azilantă. Sunt de două ori imigrantă: mai întâi în Olanda, apoi în Statele Unite. Fuga în Olanda m-a ajutat să evit o căsătorie forţată şi mi-a oferit oportunităţi de care nu m-aş fi bucurat niciodată dacă rămâneam în societatea somaleză în care m-am născut. Aşa că ultimul lucru pe care mi-l doresc ar fi să văd şi mai multe obstacole în calea celor care încearcă să scape de opresiunea pe criterii religioase, de război civil şi de colaps economic şi să-şi croiască un trai mai bun pentru ei înşişi, profitând de libertăţile din Occident. Scriu această carte nu ca să-i ajut pe susţinătorii închiderii graniţelor, ci pentru a-i convinge pe liberalii europeni că negarea este o strategie contraproductivă. Ar fi bine dacă aş putea convinge şi nişte populişti să dea o şansă integrării.

Mulţi autori scriu despre ciocnirea culturală dintre islam şi Occident. Ei analizează demografia, limba, religia, valorile şi geopolitica. Unii menţionează drepturile femeilor ca exemplu. Dar eu cred că femeile merită să fie punctul central al discuţiei, pentru că astăzi nimic nu distinge societăţile occidentale de cele musulmane mai clar ca modul diferit în care sunt tratate femeile. Prin urmare, în această carte mă axez pe faptul că drepturile femeilor sunt afectate negativ de imigraţia din societăţile musulmane, pe ceea ce ne poate aştepta în viitor dacă se menţine situaţia de acum şi pe măsurile diferite pe care le putem lua ca să evităm un recul periculos.

Ideea egalităţii dintre femei şi bărbaţi în sine este o anomalie istorică. Ea a apărut numai în Occident şi doar foarte recent. (Afirmaţiile propagandistice cu privire la egalitatea sexelor în regimurile comuniste contraziceau o realitate diferită.) Dacă

analizăm întreaga planetă, vedem că, în continuare, doar o foarte mică parte dintre femei se bucură de drepturile şi libertăţile minunate existente în Occident. Dar aceste drepturi sunt fragile şi supuse riscului de a fi erodate de bărbaţii care se uită la femeile independente – femeile care se bucură de aceleaşi drepturi ca bărbaţii – ca la o pradă.

Capitolul 2

Al cincilea val

O nouă migraţie a popoarelor (*Völkerwanderung*)

Începând din 1945, Europa Occidentală a cunoscut câteva valuri de migraţie în masă[1]. Primul val a constat dintr-un exod spre vest al populaţiilor dislocate din cauza celui de-al Doilea Război Mondial şi reconfigurarea concomitentă a graniţelor naţionale din 1945 până în 1956. Printre cei dislocaţi se aflau evrei supravieţuitori ai Holocaustului, expulzaţi din Prusia de Est, din Pomerania, din Silezia şi regiunea Sudeţilor, estonieni, letoni şi lituanieni, ruşi şi ucraineni anticomunişti, europeni care fuseseră supuşi la muncă forţată şi un număr mare de soldaţi demobilizaţi. Al doilea val a fost migraţia muncitorilor străini şi a familiilor lor din fostele colonii europene, de la *pieds-noirs* şi *harkis* care fugeau din Algeria care tocmai îşi dobândise independenţa la aşa-zisa generaţie „Windrush”, cu origini africano-caraibiene, în căutare de oportunităţi economice în Marea Britanie. În al treilea val, Germania perioadei *Wirtschaftswunder* a încercat să-şi acopere penuria de forţă de muncă cu lucrători din Turcia. În timpul stagnării economice din anii 1970, deşi cererea de forţă de muncă era în declin şi resentimentele faţă de imigranţi se accentuau, a devenit clar că majoritatea muncitorilor aşa-zis oaspeţi nu aveau de gând să se

întoarcă acasă. Un număr semnificativ de comunităţi de migranţi din ţări majoritar musulmane – algerieni în Franţa, pakistanezi şi muncitori din Bangladesh în Marea Britanie, turci în Germania – prinseseră rădăcini adânci între timp.

Al patrulea val a constat dintr-o intensă migraţie în masă generată de căderea regimurilor comuniste din Europa Centrală şi de Est, de dezintegrarea violentă a Iugoslaviei şi de adoptarea unor politici paneuropene noi (cum ar fi Acordul Schengen) pentru gestionarea graniţelor din Europa. În această perioadă, printre nou-sosiţi s-au aflat musulmani din Bosnia şi din Somalia, ţări devastate de războaie civile. Aceşti nou-veniţi – inclusiv eu – căutau azil sau refugiu. Nu toţi – ba chiar dezamăgitor de puţini – au fost absorbiţi în forţa de muncă din ţările care i-au acceptat.

Al cincilea val este cel mai amplu dintre cele de după 1945. Conform Agenţiei Europene pentru Poliţia de Frontieră şi Garda de Coastă, Frontex, în ultimii zece ani s-au înregistrat circa 3,5 milioane de treceri ilegale ale frontierei în Uniunea Europeană (UE)[2]. Statisticile Eurostat arată aproape 5,8 milioane de cereri pentru prima dată de acordare de azil[3]. Trei sferturi dintre intrările ilegale şi două treimi dintre cererile de azil s-au înregistrat între 2015 – anul de vârf – şi 2018.

Fiecare val a atins ţărmurile unei Europe aflate într-un proces de extindere şi de evoluţie. Ceea ce a început cu Tratatul de la Roma din 1957, când s-a creat un club cu şase membri interesat în principal de reducerea barierelor comerciale, este acum o Uniune Europeană cu 28 de membri având un amestec de elemente federale şi confederale şi legături cu ţări non-UE, cum ar fi cei patru membri ai Asociaţiei Europene a Liberului Schimb (EFTA: Islanda, Norvegia, Elveţia şi Liechtenstein).

Responsabilităţile guvernelor europene faţă de migranţi şi refugiaţi sunt schiţate printr-o serie de acorduri internaţionale, acorduri UE între statele membre şi directive de la Bruxelles:

• Convenţia de la Geneva privind Statutul Refugiaţilor (1951) şi protocolul său suplimentar (1967) au dat definiţia legală a refugiatului şi obligaţiile statelor suverane faţă de refugiaţi.

Articolul 33 a stabilit principiul *jus cogens** al nereturnării, potrivit căruia refugiaţii nu pot fi returnaţi unei ţări în care se pot aştepta la un proces incorect, persecuţie, tortură sau moarte;

• Acordul Schengen (1985) a abolit graniţele interne dintre şase state (iniţial cinci, acum 26) şi a creat o politică comună de acordare a vizelor pentru statele membre UE;

• Regulamentul Dublin (1990; amendat în 2003 şi 2013) a stabilit că solicitanţii de azil trebuie să fie înregistraţi în primul stat UE în care ajung;

• Tratatul de la Amsterdam (1997) a transferat Uniunii Europene unele puteri naţionale legate de legislaţia privind imigraţia, politica externă şi politica de securitate;

• Tratatul de la Lisabona (2007) a creat o Cartă a Drepturilor Fundamentale ce are caracter juridic obligatoriu. Carta include, printre altele, dreptul la azil.

• De asemenea, trebuie să distingem cu atenţie între:

– *Imigranţii autorizaţi* sau *legali*: non-cetăţeni cu statut de rezidenţă într-o ţară europeană pentru o perioadă mai lungă de 12 luni. În această categorie intră solicitanţii de azil care au primit statutul de refugiat şi cei care au primit statutul conferit de protecţia subsidiară;

– *Solicitanţii de azil*: non-cetăţeni care au cerut azil într-un stat membru UE respectând procedurile Regulamentului Dublin. Persoanele din această categorie sunt protejate temporar de deportare în timp ce li se analizează cererile de azil. Cei ale căror cereri sunt aprobate dobândesc statutul de refugiat şi dreptul de a trăi, de a circula şi de a munci în Uniunea Europeană;

– *Imigranţii ilegali*: non-cetăţeni care trăiesc în ţara lor de reşedinţă fără permis de reşedinţă. În această categorie intră persoanele a căror viză a expirat, cele care au refuzat să se supună ordinului de deportare, cele care au intrat într-un stat membru UE fără o autorizaţie corespunzătoare sau cele care aşteaptă răspunsul final la cererea lor de azil. Întrucât multe ţări europene încă aplică principiul *jus sanguinis* pentru acordarea cetăţeniei, copiii născuţi în Europa din migranţi ilegali nu devin

automat cetăţeni UE, spre deosebire de situaţia din ţările în care se aplică principiul *jus soli*, cum ar fi Statele Unite. Din punct de vedere tehnic, imigranţii care au obţinut permis de reşedinţă folosindu-se de acte de identitate false nu intră în această categorie.

După 2008, numărul de migranţi ilegali şi de solicitanţi de azil care au intrat în Uniunea Europeană a crescut spectaculos, atingând un vârf în 2015 din cauza unui complex de factori.

Intensificarea războiului civil din Siria a fost cea mai mare primă cauză a fluxului migrator. Începutul implicării directe a armatei ruse în septembrie 2015 a înclinat balanţa strategică a unui conflict cu multe faţete care, până la acel moment, fusese în defavoarea preşedintelui în funcţie al Siriei, Bashar al-Assad. În estul Siriei, principalul teritoriu controlat de Statul Islamic, alături de conflictele multifacţionale dintre forţele kurde, Hezbollah, rebelii sirieni „moderaţi", miliţiile şiite sprijinite de Iran şi interpuşii turci au constituit factori de presiune puternici care i-au determinat pe sirienii şi irakienii de rând să se aventureze în călătoria periculoasă spre siguranţa din Europa. Pe lângă fluxul de refugiaţi provenind din Orientul Mijlociu, căderea regimului lui Muammar Gaddafi în 2011 a eliminat un obstacol de pe rutele migraţiei şi traficului de persoane care porneau din Africa subsahariană.

Datele oficiale despre această cea mai recentă migraţie a popoarelor trebuie însă interpretate cu atenţie. Cifrele referitoare la „trecerile ilegale ale frontierei" includ încercările de intrare, aşa că unii indivizi apar de mai multe ori. Nu toţi migranţii care intră ilegal în Uniunea Europeană fac cerere de azil mai târziu. Unii dintre cei înregistraţi la „treceri ilegale ale frontierei" sunt în relativ scurt timp trimişi înapoi în ţara lor de proveniență sau în ţara pe care au tranzitat-o (de exemplu, Turcia). Alţii încearcă să evite oficialităţile şi preferă să nu facă cerere de azil. În cazul altora, există un decalaj între momentul înregistrării intrării lor ilegale în Uniunea Europeană şi cel în care îşi depun cererea de azil. Adesea, migranţii fac cerere de azil numai după ce au ajuns

în ţara lor preferată de destinaţie. Unii migranţi intră legal în UE şi fac cerere de azil imediat ce au ajuns în Europa.

Conform Regulamentului Dublin III al UE, solicitanţii de azil trebuie să-şi depună cererea în prima ţară sigură în care ajung. Dar cei cărora li se respinge cererea pot să profite de zona Schengen fără frontiere şi să încerce din nou într-o ţară vecină. Pentru a avea acces la orice formă de sprijin guvernamental, cum ar fi locuinţa, îngrijirile medicale şi asistenţa socială, migrantul trebuie să fi depus o cerere de azil. Astfel, când Italia a încetat să mai acorde asistenţă socială solicitanţilor respinşi, mulţi dintre aceştia au plecat în Germania, prin Elveţia şi Austria[4]. Numărul celor care au beneficiat de ajutoare publice de două sau de trei ori este semnificativ. Conform Oficiului Federal pentru Migraţie şi Refugiaţi din Germania (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge – BAMF), o treime dintre solicitanţii de azil din Germania sunt „cazuri Dublin”[5]. Doar în prima jumătate a anului 2018 Germania a avut 30.000 de solicitanţi care depuseseră deja cereri de azil în Italia, Franţa sau Grecia[6]. În mod similar, mulţi solicitanţi de azil în Olanda şi Suedia făcuseră deja cereri în Germania, Italia sau Franţa[7].

Utilizând doar statistici Eurostat, demografa franceză Michèle Tribalat a urmărit traseul fluxului solicitanţilor de azil. Tribalat a descoperit că, pe măsură ce cifrele scădeau în Germania şi Suedia, creşteau în Franţa. În medie, 30% dintre solicitanţii de azil din Franţa depuseseră deja o cerere (de azil) într-un alt stat membru al UE[8]. Oficiul Francez pentru Imigraţie şi Integrare (Office Français de l’Immigration et de l’Intégration – OFII) a recunoscut că Franţa atrăgea solicitanţi respinşi în alte jurisdicţii, datorită faptului că le oferă servicii sociale chiar şi solicitanţilor pe care îi respinge. În Franţa afganii au mai multe şanse să fie acceptaţi decât în alte ţări şi există mai puţine restricţii în ce priveşte reîntregirea familiei[9].

Aşadar, estimarea intrărilor nete de persoane în Europa în ultimul deceniu e departe de a fi o sarcină uşoară. Cifra avansată de Frontex de 3,5 milioane de treceri ilegale ale frontierei în

2009-2018 nu este mai sigură decât cea de 5,8 milioane de cereri pentru prima dată de acordare de azil oferită de Eurostat, deoarece ambele includ indivizi care au fost număraţi mai mult de o dată.

Începând din 2009, numărul de cereri de azil a avut o tendinţă ascendentă şi rămâne în continuare cu mult peste media sa pe termen lung. Anul 2015 a fost însă unul excepţional din punctul de vedere al trecerilor ilegale ale frontierelor, cu 1,8 milioane de asemenea cazuri înregistrate, mai mult de jumătate din totalul pentru deceniul 2009-2018. Acordurile europene cu Turcia şi Libia aduc numărul de treceri ilegale ale graniţei la nivelurile de dinainte de 2015, iar cifrele pentru prima jumătate a anului 2019 au arătat o scădere cu alte 30 de procente faţă de 2018. Pentru 2019 se estimează că vor fi în jur de 100.000 de intrări noi**. Numărul de cereri de azil nu scade la fel de rapid deoarece solicitările migranţilor din valul anului 2015 sunt încă în curs de procesare de către autorităţi.

Deoarece Frontex înregistrează genul şi vârsta persoanelor care trec fraudulos graniţele abia din 2018, singurul mod de estimare a acestor detalii constă în analizarea cererilor de azil. Statisticile arată o preponderenţă clară a bărbaţilor faţă de femei. În medie, în ultimii zece ani, 67% din solicitanţii de azil sunt bărbaţi. Circa 80% dintre ei aveau sub 35 de ani la momentul depunerii. Proporţia celor mai tineri de 18 ani a crescut de la 25% în 2009 la 32% în 2018. În cazul Germaniei, ţara care a atras cel mai mare număr de solicitanţi de azil, 60,5% dintre aceştia aveau 15-39 de ani, iar, în această categorie de vârstă, bărbaţii erau mai mulţi decât femeile într-un raport de 2,81 la 1[10].

De unde vin migranţii? Ţările afectate de război şi terorism – mai ales Siria, Afganistan şi Irak – sunt cele mai importante surse de persoane intrate ilegal (vezi tabelul 1). Dar un număr semnificativ vin din Pakistan şi Nigeria.

Tabelul 1. *Intrări ilegale în Uniunea Europeană, 2009-2018, principalele ţări-sursă*

		Afghanistan		

		[illegible]		
		[illegible]		
		[illegible]		
		[illegible]		
		[illegible]		
		[illegible]		
		[illegible]		
		[illegible]		
		[illegible]		
		[illegible]		
		[illegible]		

Sursă: Extras din Frontex, https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-map/

Câţi dintre migranţi sunt musulmani? Frontex nu consemnează informaţii despre religia sau caracteristicile culturale ale solicitanţilor de azil, dar le înregistrează cetăţenia. Statisticile sugerează că majoritatea nou-veniţilor din ultimul deceniu sunt musulmani, întrucât au sosit din ţări în care majorităţile musulmane variază de la puţin peste 50% (Nigeria) la între 92% şi 99% (Afganistan, Irak, Pakistan şi Siria, precum şi Algeria, Libia şi Tunisia)[11]. În total, între 2015 şi 2018 aproape 2,4 milioane de cereri de azil au fost depuse în Europa de oameni din nouă ţări majoritar musulmane[12]. Unii dintre cei 2,3 milioane aparţineau fără îndoială unor minorităţi non-musulmane sau nu erau adepţi stricţi ai islamului, dar nu au cum să fi constituit decât un procent mic. Dacă presupunem că au existat şi musulmani din ţări în care aceştia sunt o minoritate, putem considera probabil că totalurile din tabelul 2 constituie o aproximare corectă a migraţiei musulmane.

Tabelul 2. *Cereri de azil depuse în ţări ale Uniunii Europene de cetăţeni*
din ţări majoritar musulmane

		2015-2018		
		[illegible]		
		Afghanistan		
		[illegible]		
		Pakistan		
		[illegible]		

		Bangladesh		
		Somalia		

Sursă: Extras din Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/, accesat pe 23 iulie 2018.

O altă cale prin care ajungem la o concluzie similară este să observăm că nouă dintre principalele zece ţări-sursă sunt majoritar musulmane.

Tabelul 3. *Principala ţară de origine a solicitanţilor de azil în Uniunea Europeană, 2015-2018*

		Afghanistan		
		Pakistan		
		Bangladesh		
		Somalia		
		Venezuela		
		Coasta de Fildeş		

Sursă: Extras din Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser, accesat pe 23 iulie 2018.

Avem multe date despre scara fluxului de migranţi în Europa, dar înţelegem mai puţin bine unde ajung aceştia. Putem începe cu ţările în care solicitanţii de azil şi-au depus prima cerere.

Însă acesta este doar începutul unui proces complex. Aproximativ o treime dintre solicitanţii de azil din Franţa, de exemplu, au completat deja o cerere într-un alt stat membru UE şi ar trebui să fie trimişi înapoi în ţara în care au depus prima cerere.

În Europa, 61% din cei care au solicitat azil în 2015-2016 au primit statutul de refugiat[13]. Altora li s-a acordat probabil protecţie temporară, permiţându-li-se să rămână, dar cu unele limitări, cum ar fi mai puţin ajutor social şi imposibilitatea de a intra pe piaţa muncii până ce li se reanalizează statutul în ce priveşte şederea. În a treia categorie, „statutul umanitar", intră migranţii a căror cerere de azil a fost respinsă, dar nu au fost trimişi înapoi acasă.

Tabelul 4. *Numărul de solicitanţi de azil în funcţie de principala ţară de destinaţie, 2009-2018*

Germania	2.165.860
Franţa	719.380
Suedia	571.835
Italia	504.105
Marea Britanie	327.490
Austria	278.035
Olanda	255.230
Belgia	252.670
Elveţia	217.960
Grecia	204.625
Spania	184.020

Sursă: Extras din Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser, accesat pe 3 septembrie 2019.

Se estimează că în 2015 existau 2,2 milioane de migranţi ilegali în Europa, dintre care jumătate de milion primiseră ordin să plece. În 2016 numărul de migranţi ilegali a scăzut la 984.000, iar jumătate de ei fuseseră anunţaţi că trebuie să plece[14]. Conform unor surse oficiale, atât în 2015, cât şi în 2016 mai puţin de jumătate dintre cei cărora li se spusese să plece au şi făcut-o. Până în 2018 totalul a scăzut la 601.500 de migranţi ilegali în Uniunea

Europeană, majoritatea trăind în Germania (134.125), Franţa (105.880) şi Grecia (93.365). Dintre solicitanţii de azil cărora li s-au respins cererile aflaţi încă în Europa în 2018, cei mai mulţi erau irakieni, albanezi, sirieni şi pakistanezi.

Totuşi, un studiu din noiembrie 2019 efectuat de Pew Research Center a arătat că cel puţin 3,9 milioane şi maximum 4,8 milioane de imigranţi ilegali trăiau în Europa în 2017, spre deosebire de 3-3,7 milioane în 2014, ceea ce implică o creştere de aproape un milion a populaţiei de imigranţi ilegali[15]. Procentual, imigranţii ilegali reprezintă mai puţin de 1% din populaţiile UE şi EFTA luate împreună. Dintre cele aproximativ 24 de milioane de persoane non-cetăţeni ai Europei, dar rezidente în UE în 2017, aproape o cincime erau imigranţi ilegali, iar majoritatea acestora (12-16%) nu făcuseră cerere de azil. Dar, în mod clar, datele Pew îi omit pe cei ale căror cereri de azil au fost aprobate sau cărora li s-a acordat în alte condiţii dreptul de a rămâne într-o ţară europeană. Termenul „nou-veniţi" este adecvat, deşi, evident, el nu se aplică în cazul comunităţilor create în valurile migraţiei anterioare. În 2017, circa 56% din imigranţii ilegali din Europa trăiseră în ţara lor de reşedinţă mai puţin de cinci ani[16].

În Germania, Marea Britanie, Italia şi Franţa locuiesc 70% din totalul migranţilor ilegali ai Europei. Pew estimează că populaţia migranţilor ilegali este de 1-1,2 milioane în Germania, de 800.000-1.200.000 în Marea Britanie, de 500.000-700.000 în Italia şi de 300.000-400.000 în Franţa[17]. Numărul imigranţilor ilegali aproape că s-a dublat între 2014 şi 2016.

Deşi numărul de imigranţi ilegali din Marea Britanie este mare în termeni absoluţi, fluxul migrator din 2015 nu a fost la fel de mare ca cel din Germania din simplul motiv că e mult mai greu să ajungi pe calea apei în Marea Britanie venind din Africa de Nord şi din Orientul Mijlociu. Italia şi Grecia însă sunt ţintele unui flux susţinut de imigranţi ilegali începând din 2014. Restricţiile mai severe la graniţă introduse de Franţa, Austria şi Elveţia îi descurajează de regulă pe migranţi de la a-şi încerca norocul croindu-şi drum spre nord prin Alpi, Italia rămânând

aşadar un fel de opţiune din urmă pentru solicitanţii de azil cu cerere respinsă. Franţa are un procent de migranţi ilegali mai mic raportat la populaţia sa, probabil pentru că unii dintre aceştia reuşesc să obţină dreptul de şedere mai uşor.

E lesne să uităm că, deşi valul de solicitanţi de azil ţine principalele titluri ale ştirilor din ultimii ani, şi migraţia obişnuită din ţări musulmane continuă rapid. Între 2010 şi 2016, 2,5 milioane de musulmani au migrat în Europa, în afara sistemului de acordare de azil. Aceştia au intrat în scop de muncă, de studii sau de reîntregire a familiei. Marea Britanie, Franţa şi Italia au fost principalele lor destinaţii, în vreme ce solicitanţii de azil s-au îndreptat mai degrabă spre Germania. În ansamblu, musulmanii au alcătuit mai bine de jumătate din întreaga migraţie în Europa în 2010-2016. Circulaţia lor a sporit populaţia musulmană a Europei de la 19,5 milioane (3,8%) în 2010 la 25,8 milioane (4,9%) în 2016[18].

Tabelul 5. *Resortisanţi ai unor ţări terţe prezenţi ilegal în UE, în funcţie de cetăţenie*

		2015		
		Albania		
		Afghanistan		
		Algeria		
		Pakistan		
		Eritrea		
		Bangladesh		
		Georgia		

Sursă: Extras din Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser, accesat pe 6 iunie 2019.

Ca să înţelegem importanţa istorică a celui mai recent val migrator, ne putem apleca puţin asupra cazului Germaniei. Cel mai recent flux de azilanţi a depăşit cu mult exodul de cetăţeni din fosta RDG în RFG din 1989-1990 (ca urmare a reunificării

Germaniei), care s-a ridicat la aproape 600.000, circa 3,7% din populaţia aflată în regiunea fostei RDG (cu excepţia Berlinului de Est).

E adevărat că fluxul recent a fost mai mic decât cele 6-7 milioane de etnici germani care au fost expulzaţi din Europa de Est şi din teritoriile anexate de la Reich între 1944 şi 1946, dintre care majoritatea s-au stabilit în ceea ce a devenit Republica Federală Germania. Totuşi, expulzaţii – la fel ca cei care au trecut din est în vest după căderea Zidului Berlinului – erau germani. Astăzi, nou-veniţii în Germania sunt într-o proporţie covârşitoare de religie musulmană şi provin de pe tot cuprinsul Africii de Nord, din Orientul Mijlociu şi din Asia de Sud, dar şi din Balcani. În acest sens, paralela relevantă este programul *Gastarbeiter* din anii 1960, care în ceva mai mult de un deceniu (1961-1973) a adus în total 2,6 milioane de muncitori în Germania de Vest pentru ceea ce ar fi trebuit să fie o angajare temporară în industriile ţării aflate în plină dezvoltare. Deşi iniţial a fost conceput pentru recrutarea altor europeni, programul a fost extins la Turcia. Într-o perioadă scurtă, turcii au devenit cei mai numeroşi muncitori străini din Germania. Când programul a fost oprit, în contextul economic dificil al anului 1973, majoritatea acestora au rămas. Drept urmare, numărul rezidenţilor germani de origine turcă (adică având cel puţin un părinte turc) se ridică astăzi la aproximativ 3 milioane (conform recensământului din 2011), sau aproximativ 3,7% din populaţia Germaniei.

Cam aceasta a fost situaţia celui de-al cincilea val al migraţiei moderne spre Europa. Care i-au fost consecinţele?

* Normă peremptorie în dreptul internaţional de la care nu este permisă nicio derogare.

** Numărul total de treceri ilegale ale frontierelor a depăşit de fapt 140.000.

Capitolul 3
Violenţa sexuală în statistici

O lume a violenţei împotriva femeilor

Violenţa împotriva femeilor este o problemă globală. După cum spune fostul secretar general al ONU Ban Ki-moon, „există un adevăr universal, valabil pentru toate ţările, culturile şi comunităţile: violenţa împotriva femeilor nu e niciodată acceptabilă, nici scuzabilă şi nici tolerabilă”. În primul raport detaliat întocmit pe această temă de Organizaţia Mondială a Sănătăţii (OMS) în 2013 se spune că violenţa împotriva femeilor nu este numai o încălcare fundamentală a drepturilor omului, ci şi o problemă importantă de sănătate publică[1]. Dar violenţa împotriva femeilor există în continuare peste tot.

Raportul OMS definea „violenţa împotriva femeilor” drept violenţa săvârşită de un partener intim sau de un străin, abuzul fizic, violul, agresiunea sexuală, mutilarea genitală feminină, crimele justificate în numele onoarei şi traficarea. Raportul se baza în mare parte pe declaraţii proprii şi pe sondaje efectuate în gospodării pentru a evalua expunerea femeilor la violenţa în cuplu. Pentru violenţa din partea altor persoane decât partenerul intim s-au folosit date externe, precum rapoarte ale poliţiei şi studii academice anterioare. Însă, după cum au recunoscut autorii raportului, „definiţiile pot varia de la un studiu la altul şi nu există informaţii solide despre toate formele de violenţă

sexuală”[2]. După cum am menţionat mai sus, potrivit OMS, 35% dintre femeile de pretutindeni „au fost victime ale violenţei fie din partea partenerului intim şi/sau ale violenţei sexuale din partea altei persoane decât partenerul”[3]. Majoritatea cazurilor de violenţă aveau ca autori parteneri intimi sau cunoscuţi ai victimei. (La nivel global, 7,2% dintre femei au fost agresate de o persoană alta decât partenerul.) Femeile care au fost abuzate fizic sau sexual tind să aibă probleme serioase de sănătate din această cauză. Faţă de femeile care nu cunosc aşa ceva, în cazul lor există o probabilitate cu 16% mai mare să nască un copil cu greutate mică, o probabilitate de 1,5 ori mai mare să contracteze HIV în anumite regiuni, o probabilitate de aproape două ori mai mare să sufere de depresie, precum şi o probabilitate de două ori şi ceva mai mare să facă un avort sau să abuzeze de alcool. Violenţa sexuală poate duce la probleme de sănătate mentală cum ar fi anxietatea, tulburarea de stres posttraumatic, tulburările alimentare, abuzul de substanţe şi gândurile suicidare; precum şi la probleme de sănătate fizică, cum ar fi leziunile musculo-scheletice, genitale şi ale ţesuturilor moi şi durerile cronice şi epuizante pelvine şi ale intestinelor[4].

Deşi raportul OMS a evidenţiat natura globală a violenţei împotriva femeilor, a dezvăluit şi anumite variaţii regionale semnificative (vezi tabelul 6), chiar dacă lipsa de date despre violenţa săvârşită de non-parteneri din estul bazinului mediteraneean este o deficienţă importantă, întrucât cei mai recenţi migranţi în Europa vin din această regiune.

Cele mai mari rate ale violenţei partenerului intim împotriva femeii au fost înregistrate în Asia de Sud-Est (37,7%), estul bazinului mediteraneean (37,0%) şi Africa (36,6%). Spre deosebire de acestea, rata pentru Europa era de 25,4%, iar rata totală pentru ţările cu venituri mari era şi mai scăzută (23,2%). Raportul OMS a formulat ipoteza că ratele mai scăzute din lumea dezvoltată reflectau un statut social superior al femeii, datorat câştigurilor economice mai mari ale femeilor, unor norme sociale favorabile şi aplicabilităţii unor pedepse juridice. În mod surprinzător însă,

rata violenţei exercitate de alte persoane decât partenerul intim pentru ţările cu venituri mari (12,6%) era şi mai ridicată decât pentru Africa (11,9%), în pofida prevalenţei notorii a violului în zonele de conflict africane. Pentru Europa, cifra se situa sub media globală (5,2%), deşi nu era la fel de scăzută ca pentru Asia de Sud-Est (4,9%).

Asemenea date din sondaje reprezintă un mijloc important de corecţie pentru datele oficiale despre violenţa sexuală, care provin în principal din statisticile sistemului penal naţional. Dar şi sondajele au propriile limitări. Răspunsurile depind foarte mult de modul în care sunt formulate întrebările şi de contextul în care sunt puse. Într-un raport publicat ca parte a Indicelui egalităţii de gen al UE, 33% dintre femei au declarat că au fost supuse violenţei fizice şi/sau sexuale de la vârsta de 15 ani, cifră ce corespunde datelor OMS din tabelul 6[5]. Totuşi, 13,4% dintre ele nu au mărturisit acest fapt nimănui niciodată. În plus, 55% au afirmat că au fost hărţuite sexual. Însă cine poate şti dacă toate participantele la sondaje au fost complet sincere? Dacă una din zece nu a spus anterior nimănui despre experienţele sale de violenţă sexuală, oare câte altele au păstrat în continuare tăcerea?

Este violenţa sexuală în general în creştere?

Este ştiut faptul că statisticile oficiale referitoare la infracţionalitate surprind doar o mică parte din violenţa sexuală ce are loc. Cu toate acestea, putem învăţa ceva din ele, deşi nu e simplu. E uşor să le interpretăm greşit. Principalele surse de date pentru statisticile naţionale şi regionale sunt evidenţele poliţiei, dar, deoarece nu toate cazurile de violenţă sexuală sunt raportate, aceste documente trebuie citite împreună cu alte surse, cum ar fi sondajele internaţionale citate în subcapitolul anterior

şi cele naţionale discutate mai jos. De asemenea, trebuie să ţinem cont de faptul că există decalaje importante în procesele de colectare şi publicare a datelor. De exemplu, Eurostat publică informaţii despre o anumită infracţiune la 18 luni după ce aceasta e înregistrată de poliţie. Pentru majoritatea ţărilor, datele referitoare la anul 2017 au fost publicate abia în perioada în care scriam această carte.

Tabelul 6. Prevalenţa regională a violenţei împotriva femeilor de 15 ani şi peste

	Rata prevalenţei, în cursul vieţii a violenţei exercitate de alte persoane decât partenerul (%) [CI = 95%]	Rata prevalenţei, în cursul vieţii a violenţei exercitate de partener (%) [CI = 95%]	
Include Madagascar, Comorele şi Mauritius. Exclude Maroc, Tunisia, Libia, Egipt, Sudan, Sudanul de Sud şi Somalia. Nu există date pentru Sahara de Vest.			
America de Nord, America Centrală şi Caraibe			
Maroc, Tunisia, Libia, Egipt, Sudan, Sudanul de Sud, Somalia, Israel, teritoriile palestiniene, Liban, Siria, Iordan, Arabia Saudită, Yemen, Oman, Bahrain, Qatar, EAU, Kuwait, Irak, Iran şi Pakistan. No există date pentru Afganistan.			
Europa geografică (adică regiunea de la est de Urali), toate statele din CSI, Cipru şi Turcia			
Statele Unite, Canada, Marea Britanie, Irlanda, Norvegia, Danemarca, Insulele Feroe, Suedia, Finlanda, Estonia, Germania, Olanda, Belgia, Luxemburg, Franţa, Portugalia, Spania, Andorra, Italia, Malta, Elveţia, Austria, Polonia, Cehia, Slovacia, Slovenia, Croaţia, Japonia, Coreea de Sud, Australia şi Noua Zeelandă			
India, Sri Lanka, Bangladesh, Nepal, Bhutan, Myanmar, Thailanda, Indonezia şi Timorul de Est			
Mongolia, China, Vietnam, Laos, Malaysia, Filipine, Taiwan, Coreea de Sud, Japonia, Papua Noua Guinee, Australia, Noua Zeelandă şi insule mici din Oceania. Nu există date pentru Coreea de Nord.			
Media globală			

Sursă: Organizaţia Mondială a Sănătăţii, Global and Regional Estimates of Violence against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-Partner Sexual Violence, Geneva, World Health Organization, 2013, figura 2 şi tabelul 4.

Compararea statisticilor naţionale este deosebit de dificilă. Jurisdicţii diferite folosesc definiţii diferite ale unor infracţiuni cum ar fi agresiunea sexuală, iar aceste definiţii se schimbă

adeseori în timp, ca şi metodele de raportare. Definiţia dată de Eurostat violenţei sexuale include „contactele sexuale nedorite, încercările de a avea un act sexual sau contact ori comunicare cu atenţie sexuală nedorită fără consimţământ valid sau cu consimţământ obţinut prin mijloace precum intimidarea, forţa, frauda, constrângerea, ameninţarea, înşelăciunea, folosirea drogurilor sau a alcoolului sau obţinut prin abuz de putere sau datorat unei poziţii de vulnerabilitate". Ea exclude „actele de abuz asupra unei poziţii de vulnerabilitate, putere sau încredere; folosirea forţei sau a ameninţării cu forţa în scopul profitului financiar, social sau politic de pe urma prostituţiei; actele sexuale ale unei persoane, constrângerea, infracţiunile legate de prostituţie, de pornografie şi alte acte săvârşite împotriva ordinii publice, standardele sexuale precum incestul care nu includ violul şi exhibiţionismul; atacurile şi ameninţările, sclavia şi exploatarea care nu includ acte vătămătoare de natură sexuală; traficul de persoane în scopul exploatării sexuale; hărţuirea şi urmărirea în scopul hărţuirii"[6]. Franţa, Spania, Grecia, Danemarca şi Suedia includ însă hărţuirea sexuală în datele lor oficiale despre violenţa sexuală. E dificil chiar şi să compari statisticile dintr-o singură ţară de la un an la altul, deoarece definiţiile legale, metodele poliţiei şi comportamentul public se schimbă rapid.

Ce ne spun statisticile europene oficiale? Principalele cifre pentru violenţa sexuală arată că în cei cinci ani dintre 2008 şi 2013 infracţiunile de violenţă sexuală au crescut uşor, cu 3,9%[7]. Dar, aşa cum arată tabelul 7, au existat creşteri semnificative în câteva regiuni şi ţări (Marea Britanie, Ţara Galilor, Danemarca şi Suedia) după 2015, care, desigur, nu pot fi clarificate toate în virtutea unor detalii tehnice. E corect oare să punem dublarea numărului de infracţiuni de violenţă sexuală în intervalul a doar trei ani – aşa cum se pare că s-a întâmplat în Anglia – exclusiv pe seama unor factori birocratici?

Tabelul 7. Violenţa sexuală în Europa, 2014-2017, ţări selecţionate

				La 100 000 de locuitori							

| | | |

*** Cifrele istorice pentru violenţa sexuală în Italia au fost revizuite în sus din 2018 până în 2019, dar nu au fost disponibile date pentru viol şi agresiune sexuală.

**** Datele se referă la infracţiunile reclamate referitoare la viol (inclusiv tentativă de viol), constrângere sexuală, exploatare, abuz etc. şi la molestare sexuală, dar exclud exhibiţionismul.

Cifrele pentru violenţa sexuală includ de regulă violul şi agresiunea sexuală, dar nu şi hărţuirea sexuală (deşi Danemarca, Grecia, Spania, Franţa şi Suedia includ hărţuirea în datele lor).

Sursă: Extras din Eurostat, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui

Având în vedere faptul că ratele diferite ale infracţionalităţii înregistrate în diverse ţări se explică în principal prin diferenţele dintre legi şi aplicarea acestora, trebuie să ne concentrăm mai mult asupra schimbărilor survenite în decursul timpului în fiecare ţară. Pentru infracţiunile specifice de viol şi agresiune sexuală, există, din nou, definiţii diferite de la un loc la altul. Ca să dăm un singur exemplu, unele ţări fac distincţie între viol cu folosirea forţei fizice şi viol fără folosirea forţei fizice. Tabelul 8 nu ne spune că probabilitatea ca o femeie să fie violată în Anglia şi Ţara Galilor este de nouă ori mai mare decât în Germania, ci că ratele violurilor sau ale agresiunilor sexuale au crescut între 2014 şi 2017 în fiecare ţară europeană pentru care există date şi că în unele ţări – mai ales în Danemarca şi în Anglia – au crescut foarte mult, dublându-se aproape în cazul Danemarcei.

Tabelul 8. Violurile şi agresiunile sexuale în Europa, 2014-2017, ţări selecţionate (la 100.000 de locuitori)

	Agresiuni sexuale		Violuri	
	2014	2017	2014	2017
Anglia* (date înainte de [illegible])	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible] (cifre pentru 2019)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Danemarca (cifre pentru 2019)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

Anglia şi Ţara Galilor (cifre pentru 2019)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Irlanda (cifre pentru 2018)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Irlanda (cifre pentru 2019)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Germania** (date provizorii)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Ungaria (cifre pentru 2019)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Spania (date provizorii)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
Suedia** (date provizorii)	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

* Legea s-a schimbat pentru datele raportate în 2016. Aceasta explică schimbările semnificative faţă de anii anteriori.

** Recenta revizuire a prevederilor Codului Penal german cu privire la viol şi la alte infracţiuni de natură sexuală va fi luată în considerare doar în anii următori.

*** Constrângerea, exploatarea, abuzul sexual etc. şi molestarea sexuală (cu excepţia exhibiţionismului).

Viol: Penetrare sexuală fără consimţământ valid sau cu consimţământ obţinut prin intimidare, forţă, fraudă, constrângere, ameninţare, înşelăciune, folosirea drogurilor sau a alcoolului, prin abuzul de putere sau de o poziţie de vulnerabilitate sau prin primirea sau oferirea de beneficii (în funcţie de ţară, pot fi incluse, de exemplu, violarea unui minor, violul fără recurs la forţă şi penetrarea sexuală cu forţă fizică).

Agresiune sexuală: Violenţă sexuală care nu include violul. Aceasta include actul sexual nedorit, încercarea de a obţine un act sexual sau contactul ori comunicarea cu atenţie sexuală nedorită care nu devine viol. Se referă de asemenea la agresiunea sexuală cu sau fără contact fizic, inclusiv agresiunea sexuală facilitată de droguri, agresiunea

sexuală săvârşită asupra partenerului marital împotriva voinţei sale, agresiunea sexuală împotriva unei persoane lipsite de apărare, atingerile sau stimulările sexuale nedorite, hărţuirea şi ameninţarea de natură sexuală.

Sursă: Extras din Eurostat, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui

Statisticile naţionale referitoare la infracţionalitate oferă o imagine mai detaliată. În Danemarca, infracţiunile de natură sexuală au rămas la acelaşi nivel sau au scăzut uşor din 2010 până în 2014, apoi au crescut constant. Dreptul danez a lărgit definiţia violului în 2013, ce-i drept, dar în 2014-2017 numărul de violuri (după noua definiţie) a depăşit dublul perioadei anterioare[8]. Toate infracţiunile de natură sexuală raportate în Danemarca s-au dublat de asemenea între 2015 şi 2017.

În Anglia şi în Ţara Galilor numărul de violuri a crescut cu 48% în 2015-2017, iar cel al agresiunilor sexuale cu 33%[9]. Datele din sondaje arată că mai mult de o treime dintre femeile din Marea Britanie s-au simţit în pericol de a fi hărţuite în mijloacele de transport public şi 23% au fost victime ale pipăirii sau ale contactului sexual nedorit[10].

De asemenea, statisticile naţionale ale Franţei indică o creştere a violenţei sexuale. Între 2017 şi 2018, Ministerul de Interne francez a raportat o creştere cu 17% a violurilor şi cu 20% a altor forme de violenţă sexuală, inclusiv hărţuirea[11]. Ministerul a sugerat că acest lucru s-ar putea explica prin faptul că lumea a devenit mai vigilentă şi s-a manifestat mai puternic împotriva hărţuirii sexuale sub influenţa mişcării #MeToo. Un sondaj francez estima că trei milioane de femei au fost supuse unor avansuri sexuale nedorite în public[12]. Cifrele Interpolului pentru agresiunile sexuale în Franţa – care includ constrângerea, pipăirea, hărţuirea şi exhibiţionismul – au crescut constant după 2014, de la 28,5 incidente de agresiune sexuală la 100.000 de locuitori la 32,4 la suta de mii de locuitori doar doi ani mai târziu[13]. Cele mai recente cifre ale Observatorului Naţional pentru Delincvenţă şi Justiţie Penală (Observatoire National de la

Délinquance et des Réponses Pénales) arată că 220.000 de femei au fost hărţuite sexual în mijloacele de transport public în 2014 şi 2015. Incidentele au variat de la sărutări şi exhibiţionism la pipăiri şi viol[14].

În Germania s-a înregistrat o creştere frapantă a cazurilor de viol după 2015. Numărul victimelor violului şi constrângerii sexuale (*Vergewaltigung und sexueller Nötigung*) a variat între 7.000 şi 9.000 pe an în 2000-2015, fără vreo tendinţă identificabilă. În 2016 acest număr a fost de 8.102, dar de 11.444 în 2017 – o creştere cu 41%[15]. Potrivit statisticilor poliţiei germane privind infracţionalitatea (vezi tabelul 10), în 2014-2018 s-a înregistrat o creştere semnificativă a infracţiunilor penale împotriva „autodeterminării sexuale", de la aproape 47.000 la aproape 64.000. Cele mai mari salturi s-au produs în 2017 (până la 18% de la an la an) şi în 2018 (până la 14%).

În sfârşit, statisticile din Suedia arată că infracţiunile de natură sexuală împotriva femeilor au fost la niveluri relativ stabile între 2005 şi 2011, apoi au avut tendinţa să crească şi s-au dublat în 2014-2016[16]. E adevărat că definiţia violului s-a modificat după 2013 (s-a schimbat de multe ori, cel mai recent în 2019), dar numai acest lucru nu poate explica creşterea ce a urmat. În total, în 2016 au fost consemnate 20.300 de infracţiuni de natură sexuală, reprezentând o creştere cu 12% faţă de anul precedent[17]. Şi rata hărţuirilor sexuale a crescut după 2014. În 2015, 4,7% dintre suedezi au spus că au fost hărţuiţi; în anul următor cifra a urcat la 5,5%[18]. În mod neobişnuit, mai mult de jumătate dintre infracţiunile de natură sexuală înregistrate în Suedia în 2016 s-au petrecut în aer liber, sugerând un nivel relativ scăzut al violenţei sexuale domestice[19].

Dovezile din sondaje

Un neajuns major al datelor despre violenţa sexuală este că statisticile oficiale de regulă pun laolaltă tot felul de făptaşi. Ele nu fac diferenţă între violenţa sexuală săvârşită de indivizi pe care victimele îi cunoşteau şi atacurile oportuniste în care făptaşii sunt străini. Începând din anii 1990, feministele s-au concentrat pe fenomenul mult mai răspândit al „violului săvârşit de persoane cunoscute", adică de un soţ, un iubit, un membru al familiei, un prieten sau de o cunoştinţă a victimei[20]. Dar trebuie să aflăm câte violuri sunt comise de străini. Marea Britanie estimează că 13% dintre violuri au autori nişte străini; în Germania cifra se ridică la 20%, iar în Danemarca la 32%[21]. Prin comparaţie, Statele Unite raportează 22%. Aici, neconcordanţa dintre sursele oficiale şi datele autoraportate este deosebit de evidentă. Consiliul Naţional pentru Prevenirea Infracţiunilor (Brottsförebyggande Rådet – Brå) din Suedia spune că doar 12% dintre violuri sunt săvârşite de străini, dar Sondajul Naţional privind Siguranţa, care foloseşte definiţii diferite ale străinilor şi ale cunoştinţelor, stabileşte cifra la 35%[22]. Pare să fie clar că în cazul femeilor există o probabilitate mai mare să reclame la poliţie un act de violenţă sexuală săvârşit de un străin decât să reclame un asemenea act săvârşit de un cunoscut, pe care poate că ar vrea să-l protejeze de urmărirea penală.

Unele cercetări recente efectuate în Germania oferă un punct de plecare edificator pentru modul în care femeile germane percep violenţa împotriva femeilor. În 2004, Ministerul Federal German pentru Probleme de Familie, Vârstnici, Femei şi Tineret (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend – BMFSFJ) a publicat *Health, Well-Being and Personal Safety of Women in Germany: A Representative Study of Violence Against Women in Germany*. Asemenea raportului OMS, acest studiu s-a bazat pe un eşantion reprezentativ mare (n > 10.000), pe interviuri standardizate şi pe chestionare scrise. Principalul set de date a fost alcătuit din 10.264 de interviuri desfăşurate în rândul unor femei cu vârste cuprinse între 16 şi 85 de ani din Germania, în perioada februarie-octombrie 2003. Reflectând

compoziţia demografică deja în schimbare a ţării, studiul a inclus imigrante rezidente în Germania, aplicând sondaje în rusă şi în turcă şi implicând cercetători cunoscători ai acestor limbi. Studiul a inclus şi femei marginalizate în mod tradiţional, cum ar fi prostituatele, deţinutele şi azilantele.

Studiul clasifică violenţa împotriva femeilor în patru categorii: violenţă fizică, violenţă sexuală, hărţuire sexuală şi abuz psihologic. Categoria violenţă fizică este de departe cea mai largă, cuprinzând acte de la pălmuirea uşoară până la bătaie, strangulare şi folosirea unei arme. Categoria violenţă sexuală a fost limitată în mod deliberat la formele de violenţă explicit infracţionale, cum ar fi violul, tentativa de viol şi forme de constrângere sexuală ce implică folosirea sau ameninţarea cu forţa fizică. Categoria hărţuire sexuală a fost la fel de vagă. Categoria abuz psihologic a cuprins diverse acte, de la ţipete la ameninţări şi „teroare psihică”[23].

Conform definiţiei generoase a violenţei fizice din studiu, 37% din totalul intervievaţilor au cunoscut cel puţin o formă de atac fizic sau de violenţă sexuală începând de la vârsta de 16 ani. Conform definiţiei stricte a violenţei sexuale folosite de studiu, 13% au suferit o asemenea agresiune. În total, 42% din totalul intervievaţilor au trecut prin cel puţin o situaţie de violenţă psihologică, iar 58% au declarat cel puţin o formă de hărţuire sexuală. Două cincimi (40%) dintre respondenţi au cunoscut fie abuz fizic, fie abuz sexual sau ambele, deşi, când cazurile de abuz au fost limitate la partenerii curenţi sau anteriori, procentul a scăzut la 25%. În aproximativ jumătate dintre cazurile de violenţă fizică şi abuz sexual vinovaţii au fost partenerii şi foştii parteneri[24]. Persoanele necunoscute victimei au alcătuit 19,5% dintre autorii violenţei fizice şi 14,5% dintre autorii abuzului sexual.

Potrivit autorilor raportului, aceste cifre despre răspândirea fenomenelor trebuie să fie considerate „estimări minime conservatoare”[25]. Ele au plasat Germania aproape de vârful clasamentelor europene în ce priveşte violenţa fizică împotriva

femeilor – ratele din alte ţări europene derivate din cercetări similare variau între 14% şi 30%, iar ratele violenţei sexuale în Germania se aflau undeva între Islanda (5%) şi Suedia (34%). Evident, datele studiului au indicat un nivel al violenţei împotriva femeilor mult mai ridicat decât cel din statisticile oficiale privind infracţionalitatea în Germania.

Merită să facem şi alte observaţii. Mai întâi, întrucât circa jumătate dintre făptaşi erau parteneri conjugali, locul desfăşurării violenţei împotriva femeilor a fost adesea propria locuinţă. În schimb, notează autorii, „locurile publice precum străzile şi parcurile, de regulă locurile în care femeile se simt în pericol, au fost indicate mult mai rar ca scene ale violenţei, în 26% dintre cazurile de agresiuni fizice şi în 20% dintre cazurile de agresiuni sexuale”[26]. În al doilea rând, prostituatele, deţinutele şi refugiatele (n = 65) au fost afectate de violenţele fizice şi de agresiunile sexuale într-o măsură mai mare decât femeile germane din studiul reprezentativ general. Dintre imigrante, turcoaicele (n = 397) şi rusoaicele (n = 862) au declarat situaţii de violenţă sexuală şi de hărţuire sexuală într-un procent similar cu cel al etnicelor germane. Totuşi, frecvenţa violenţei fizice a fost mai mare în rândul ambelor grupuri de imigrante. Turcoaicele au declarat o frecvenţă a violenţei sexuale oarecum mai scăzută decât cea declarată de est-europence[27]. Pe de altă parte, turcoaicele au declarat rate ale violenţei fizice săvârşite de partenerul conjugal uimitor de ridicate, de 38%, comparativ cu 25% din populaţia generală de sex feminin a Germaniei, inclusiv forme specifice de violenţă fizică extremă, cum ar fi bătăile, strangulările şi ameninţările cu moartea[28]. Cu alte cuvinte, chiar înainte de marea migraţie a popoarelor din 2009-2018, existau deja motive de îngrijorare legate de violenţa împotriva femeilor din comunitatea musulmană a Germaniei.

Din 2004, de la apariţia studiului *Health, Well-Being and Personal Safety of Women in Germany*, nu s-a mai publicat nicio altă cercetare naţională comparabilă ca sferă şi rigoare metodologică. Prin urmare, există un vid de informaţie

considerabil, ce se va menţine până la publicarea unui studiu nou care să folosească o metodologie similară. În 2018 s-a făcut o cercetare comparabilă cu studiul din 2014, de către Deborah F. Hellmann, Max W. Kinninger şi Sören Kliem, pe baza unor date din 2011 de la Institutul de Cercetări Criminologice din Saxonia Inferioară (Kriminologisches Forschungsinstitut Niedersachsen – KFN)[29]. Datele KFN provin dintr-un eşantion reprezentativ de femei germane (*n* = 11.428), chiar dacă numai de la cele cu vârste cuprinse între 21 şi 40 de ani. Autorii au descoperit că rata violenţei împotriva femeilor raportată în studiul KFN din 2011 era substanţial mai redusă decât cea din studiul mai vechi al BMFSFJ: prevalenţa în cursul vieţii a experienţelor de violenţă sexuală a fost de 5,4%. Ei au descoperit şi că „abuzul fizic şi sexual în timpul copilăriei, ca şi statutul de divorţată, separată sau văduvă" erau „cel mai relevant complex de factori indicatori ai riscului, sporind până la 17% rata prevalenţei pe o perioadă de cinci ani a victimizărilor din cauza violenţei sexuale suferite"[30].

Pe scurt, ca în cazul tuturor ţărilor europene, nu se poate spune că în Germania nu exista violenţă împotriva femeilor înainte de fluxul semnificativ de migranţi şi azilanţi din jurul anului 2015. Întrebarea crucială este: în ce măsură a dus acest flux la o creştere a incidenţei violenţei împotriva femeilor?

Corelaţie sau cauzalitate?

Ideea că imigraţia duce la creşterea rapidă a ratei infracţiunilor violente – şi în special a celor de natură sexuală – a fost avansată în mod repetat de populiştii de dreapta în ultimii ani. Ştim şi că agenţiile ruseşti implicate în „războiul informatic" au căutat să întărească această idee: pe Instagram au fost în jur de trei sute de postări cu surse ruseşti ce au conţinut cuvântul *rapefugee** în 2016[31]. Dar, după cum se arăta clar într-un raport publicat în *Der*

Spiegel în 2018, site-uri precum Rapefugees.net şi Truth24.net exagerează sistematic responsabilitatea migranţilor pentru infracţiunile de natură sexuală[32]. În aproape o treime dintre cele 291 de cazuri pe care revista le-a investigat începând din anul 2016 – în 95 de cazuri, mai exact – suspecţii sau făptaşii erau într-adevăr refugiaţi. Într-o altă treime (84) din cazuri, agresorii au rămas neidentificaţi. Celelalte cazuri au implicat străini cu statutul rezidenţial nesoluţionat, cetăţeni UE sau, în 22 de cazuri, cetăţeni germani. Pe site-ul Rapefugees.net, 205 din 291 de incidente figurau drept violuri şi doar în 59 de cazuri se suspecta violul. În 47 de cazuri autorităţile au stabilit că incidentul nu îndeplinea criteriile pentru a fi considerat infracţiune. Condamnări pentru acuzaţia de viol s-au făcut în cazul a 18 refugiaţi; de asemenea, tribunalele au condamnat (sau au menţinut decizii împotriva a) 51 de refugiaţi pentru abuz sexual sau agresiune sexuală în mai mult de jumătate dintre cazuri. Alţi 18 străini au fost condamnaţi, dar aceştia nu erau refugiaţi, ci persoane al căror statut de şedere rămâne nesoluţionat, inclusiv turci, afgani, sârbi, un azer şi un turist ucrainean. O parte dintre infracţiunile pentru care au fost condamnaţi refugiaţi au avut loc în tabere de refugiaţi şi au fost săvârşite împotriva altor refugiaţi[33].

Dar faptul că unele site-uri populiste exagerează o problemă nu înseamnă că aceasta este cu totul închipuită. Beatrix von Storch, vicepreşedinta Alternative für Deutschland, a afirmat că în 2017, 447 de omoruri cu şi fără premeditare au fost comise de migranţi ilegali în Germania. Potrivit Ministerului de Interne german însă, migranţii ilegali au comis sau au încercat să comită doar 27 de omoruri în 2017. Dar, la numărarea tuturor azilanţilor şi refugiaţilor, s-a ajuns într-adevăr la 447 de victime.

Am văzut că, în special în 2015 şi 2016, a avut loc o creştere rapidă a trecerilor ilegale ale frontierelor şi a cererilor de azil în Europa, precum şi că majoritatea persoanelor care au intrat erau bărbaţi tineri, iar dintre aceştia, relativ puţini au părăsit apoi Europa, chiar dacă li s-au respins cererile de azil. De asemenea,

am văzut că a crescut numărul infracţiunilor de violenţă sexuală în unele dintre ţările spre care s-au îndreptat un număr substanţial de migranţi. Dar există oare o legătură cauzală între creşterea migraţiei şi creşterea infracţionalităţii sexuale? Sau e vorba doar de propagandă a extremiştilor de dreapta?

În majoritatea ţărilor europene, statisticile poliţiei nu indică statutul din perspectiva migraţiei, etnia sau religia infractorilor. E posibil să le ştim vârsta şi ocazional detalii despre starea sănătăţii lor mintale, însă de regulă nici motivaţiile lor nu se regăsesc în datele oficiale. Cu toate acestea, în ţările care colectează date despre statutul din perspectiva migraţiei – şi, un lucru foarte important, le fac publice – vedem într-adevăr dovada unei relaţii cauzale între creşterea migraţiei şi cea a violenţelor sexuale.

Ministerul Federal de Interne al Austriei face public acest statut al suspecţilor în statisticile sale infracţionale. Începând din 2009, infracţiunile de natură sexuală au sporit cu 11,8%. În cele 936 de cazuri de viol declarate în 2018, mai mult de jumătate dintre suspecţi (55%) nu erau cetăţeni austrieci. În 2017, în 11% din totalul cazurilor declarate de viol şi de hărţuire sexuală din Austria suspecţii au fost azilanţi, deşi alcătuiau mai puţin de 1% din populaţia totală[34]. Din categoria mai generală a „străinilor" – care include alţi cetăţeni non-austrieci, alcătuind în jur de 19% din populaţia Austriei – au fost suspecţii din aproape o treime din cazurile de viol şi de hărţuire sexuală[35].

Agenţia naţională de statistică a Danemarcei, Statistics Denmark, clasifică condamnările în funcţie de originea sau de descendenţa non-occidentală a făptaşilor. Dovezile sunt frapante: o mare parte dintre condamnaţii pentru infracţiuni de natură sexuală sunt imigranţi „non-occidentali" şi descendenţii lor – circa două cincimi din condamnările pentru viol şi între un sfert şi o treime din condamnările pentru pipăire –, deşi ei reprezintă mai puţin de 13% din populaţie[36].

Tabelul 9. *Procentul infracţiunilor de natură sexuală din Danemarca săvârşite de „imigranţi non-occidentali şi descendenţii lor"*

	2015			
% din condamnările pentru viol: imigranţi non-occidentali şi descendenţii lor	38%			
% din condamnările pentru pipăire: imigranţi non-occidentali şi descendenţii lor	28%			
% din totalul infracţiunilor de natură sexuală: imigranţi non-occidentali şi descendenţii lor	21%			

Sursă: „STRAFNA4: Persons Guilty in Crimes Aged 15-79 Years by Type of Offence and Country of Origin", Statistics Denmark, https://www.statbank.dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp?MainTable=STRAFNA4&PLanguage= 1&PXSId=0&wsid=cflist

Şi în Suedia vecină sunt colectate date despre statutul legat de migraţie al infractorilor, dar ele nu au mai fost făcute publice de mai bine de un deceniu. Potrivit unui set de date publicat în 1996, probabilitatea de a comite un viol era de 4,5 ori mai mare în cazul indivizilor cu istoric migrator decât în cel al nativilor suedezi[37]. Cel mai recent studiu oficial, efectuat în 2005, arată că probabilitatea de a fi suspecţi în infracţiuni de natură sexuală era de cinci ori mai mare în cazul imigranţilor decât în cel al etnicilor suedezi[38]. Când a fost presat cu privire la această situaţie, în 2015, ministrul suedez de Justiţie a refuzat să publice date actualizate[39]. La această opacitate din Suedia se adaugă faptul că materialul probator nu este publicat sistematic, astfel că informaţiile despre condamnări pot fi obţinute numai dacă se solicită documente despre cazuri individuale de la fiecare tribunal în parte. Consiliul Naţional Suedez pentru Prevenirea Infracţionalităţii a actualizat recent statutul din perspectiva migraţiei al *victimelor* infracţiunilor de natură sexuală. Conform studiului pe care l-a comandat în 2017 asupra infracţionalităţii în Suedia, probabilitatea ca persoanele născute în Suedia din doi părinţi migranţi să fie victimele unor infracţiuni de natură sexuală era semnificativ mai mare (4,4%) decât în cazul celor cu doar un părinte migrant (1,5%) sau al celor cu ambii părinţi etnici suedezi (2,5%). Vom reveni mai jos la fenomenul infracţionalităţii „migranţilor împotriva migranţilor". La sfârşitul anului 2019, sociologul Göran Adamson a publicat un studiu cu finanţare privată asupra autorilor infracţiunilor de natură sexuală, pe baza

unor date obţinute de la Brå. Concluzia studiului era că suprareprezentarea migranţilor de primă generaţie la categoria infracţiuni de natură sexuală scăzuse, deşi rămânea destul de stabilă dacă erau incluşi migranţii de a doua generaţie şi străinii neînregistraţi. În ceea ce priveşte violurile, procentul de autori imigranţi părea să fie în scădere, deşi acest lucru se putea datora modificărilor din definiţia juridică a violului. Ca răspuns la presiunile din partea opiniei publice, Brå a anunţat că va colecta şi va publica date noi în 2021.

Frustrat de această lipsă de transparenţă cu privire la autorii infracţiunilor de natură sexuală, un ziar suedez a urmărit cele 58 de cazuri individuale de viol în grup înaintate unor tribunale suedeze între 2012 şi 2017[40]. Publicaţia a descoperit că, dintre cei 112 bărbaţi condamnaţi, 70% aveau sub 20 de ani, trei sferturi s-au născut în străinătate, iar 41% erau azilanţi[41]. Televiziunea publică suedeză a difuzat un documentar despre procentul imigranţilor dintre autorii de infracţiuni de natură sexuală condamnaţi pe baza deciziilor unor instanţe din 2012-2017. În total, 58% s-au născut în străinătate. Dintre cei 129 de condamnaţi pentru viol cu agresiune fizică, 110 s-au născut în străinătate. Dintre cei 94 de participanţi la viol în grup, 70 s-au născut în afara Europei[42].

Tabelul 10. Infracţiuni sexuale în Germania, cele mai grave categorii şi autori non-germani, 2014-2018

						2018				
Infracţiuni	Suspecţi	Suspecţi	Suspecţi	Suspecţi	Suspecţi	Suspecţi	Suspecţi	Suspecţi	Suspecţi	Suspecţi
						nate				
Omucidere din natură sexuală										
Total infracţiuni împotriva autodeterminării sexuale										
Viol, constrângere sexuală şi agresiune sexuală în cazuri deosebit de grave, inclusiv cele cauzatoare de moarte										
Agresiune sexuală şi constrângere sexuală, cazuri deosebit de grave										
Agresiune sexuală, constrângere sexuală şi viol cauzatoare de moarte										
Hărţuire sexuală										
Infracţiuni săvârşite în cadrul unor grupuri										
Actual										

Sursă: Extras din BKA, https://www.bka.de/EN/CurrentInformation/PoliceCrimeStatistics/policecrimestatistics_node.html

După un potop de agresiuni din timpul festivalului de muzică „We Are Sthlm" din 2015, principalul responsabil pentru evenimente din cadrul administraţiei oraşului Stockholm a recunoscut că „în cazurile în care am reuşit să reţinem suspecţi, aceştia sunt de origine străină, refugiaţi sosiţi recent, cu vârste cuprinse între 17 şi 20 de ani, veniţi în Suedia fără familiile lor"[43]. Analizând reclamaţii de hărţuire de la festivalul din 2015, ziarul suedez *Expressen* a scos la iveală faptul că 15 dintre cei 16 autori aveau origini în Orientul Mijlociu, Asia de Sud sau Africa[44].

În Franţa, Ministerul de Interne recunoaşte că străinii sunt suprareprezentaţi printre autorii infracţiunilor de natură sexuală. Deşi reprezintă doar 7% din populaţie, aceştia sunt suspecţi în 14% dintre infracţiunile de natură sexuală. În 2018, 9% din cei condamnaţi pentru infracţiuni de natură sexuală erau de origine africană[45].

Cifrele de la Biroul Federal al Poliţiei Judiciare din Germania (Bundeskriminalamt – BKA) arată că, începând din 2014, proporţia suspecţilor non-germani din statisticile privind infracţionalitatea a depăşit 30%, dacă excludem infracţiunile referitoare la procesarea cererilor de azil şi neregulile administrative[46]. Procentul non-germanilor în rândul suspecţilor în cazurile de violenţă sexuală a crescut de la 18% în 2014 la 29% în 2018. În 2016 s-a introdus categoria nouă „viol, constrângere sexuală şi agresiune sexuală în cazuri deosebit de grave, inclusiv cele cauzatoare de moarte". În 2016 şi în următorii doi ani, în aproape două cincimi din totalul cazurilor au fost suspecţi non-germani. În 2017 şi 2018, mai mult de două cincimi dintre suspecţii în cazurile încadrate la noua categorie a hărţuirii

sexuale erau non-germani. Şi, cu toate că numărul cazurilor de abuz sexual a rămas constant, la circa 22.000 pe an, proporţia suspecţilor non-germani a crescut de la 15% în 2014 la 23% în 2016, 2017 şi 2018.

E adevărat că termenul „non-german” acoperă o gamă largă de categorii, inclusiv (de exemplu) cetăţenii din alte state membre ale UE. Dar putem fi mai precişi. În statisticile germane referitoare la infracţionalitate, categoria *Zuwanderer* (imigrant) a fost folosită până în 2016 pentru identificarea suspecţilor care făcuseră cerere de azil, a celor cărora li se respinsese cererea şi a rezidenţilor ilegali. Această definiţie a fost lărgită în 2017 pentru a-i include pe solicitanţii de azil a căror cerere a fost aprobată şi care anterior fuseseră încadraţi într-o categorie mai generală. Alte statistici germane oficiale nu folosesc termenul *Zuwanderer*, ci categoria *Schutzsuchende* (persoană care caută protecţie), pentru a-i indica pe solicitanţii de azil, indiferent dacă aceştia au primit răspuns la cerere, dacă beneficiază de protecţie temporară sau dacă li s-a comunicat să părăsească ţara. Asta înseamnă că cifrele de dinainte şi de după 2017 nu sunt strict comparabile cu cele mai recente, întrucât e posibil ca statutul în ce priveşte migraţia al azilanţilor să se fi schimbat. Însă, pentru scopurile cercetării mele, statutul lor nu are importanţă. Contează numai că procentul azilanţilor suspecţi sau condamnaţi în cazuri de infracţiuni de natură sexuală creşte în mod clar. Deşi ei alcătuiesc doar 1% sau 2% din populaţia Germaniei începând din 2015, azilanţii au fost în mod disproporţionat responsabili de infracţiunile de natură sexuală incluse în statistici, alcătuind aproape 12% din numărul suspecţilor până în 2018.

Tabelul 11. Zuwanderer *ca procent din numărul autorilor infracţiunilor de natură sexuală în Germania, 2013-2018*

			2018			
Număr (procent) de cazuri de infracţiuni de natură sexuală rezolvate (inclusiv tentative) săvârşite de *Zuwanderer* (definiţi ca azilanţi, azilanţi cu cerere de azil respinsă şi rezidenţi ilegali)*						
Număr (procent) de *Zuwanderer* [illegible] infracţiuni de natură sexuală*						

					(12,2%)	
	Schutzsuchende ca procent din populaţia germană**					

Notă: În 2017, definiţia imigrantului în aceste statistici a fost modificată pentru a-i include şi pe solicitanţii de azil cu cerere aprobată. La momentul respectiv, definiţia infracţiunilor de natură sexuală a fost lărgită şi asupra hărţuirii sexuale.

Surse: * PKS, „Polizeiliche Kriminalstatistik 2017 and 2018 Ausgewählte Zahlen in Überblick.” ** „Schutzsuchende nach Schutzstatus”, Statistisches Bundesamt, „Schutzsuchende Ergebnisse des Ausländerzentralregisters”, Fachserie 1, Reihe 2.4, 28.

Cifrele referitoare la infracţiunile de natură sexuală deosebit de grave, cum ar fi violurile, sunt şi mai mari, 16,3% dintre acestea fiind săvârşite de *Zuwanderer* în 2018 (vezi tabelul 12).

Tabelul 12. Zuwanderer *ca procent din numărul autorilor infracţiunilor grave de natură sexuală în Germania, 2017-2019*

	2018	
Cazuri de viol, constrângere sexuală, agresiune în cazuri deosebit de grave cauzatoare de moarte		
Total suspecţi		
Suspecţi care erau *Zuwanderer*		
	16,2%	

Sursă: PKS, „Polizeiliche Kriminalstatistik 2019 Ausgewählte Zahlen in Überblick”, 14, categoria 111000, şi rapoarte PKS din anii anteriori.

Un raport intitulat *Bundeslagebild Kriminalität im Kontext von Zuwanderung 2017* („Situaţia infracţionalităţii naţionale în contextul imigraţiei 2017”) a fost publicat de Oficiul Federal German al Poliţiei Judiciare în 2017. Acesta arată că, la toate categoriile de infracţiuni, azilanţii alcătuiau 8,5% dintre suspecţi[47]. Cifra era uşor mai mare pentru infracţiunile de natură sexuală, unde *Zuwanderer* erau suspecţi în 9% din cazuri[48]. În tabelul 13 putem vedea naţionalitatea suspecţilor *Zuwanderer* de-a lungul anilor. După cum se observă imediat, Siria, Afganistan şi Irak acoperă o parte foarte mare din total.

Tabelul 13. *Naţionalitatea* Zuwanderer *suspecţi în infracţiuni de natură sexuală în Germania, 2014-2018*

		2016		
		[illegible]		
		Afghanistan		
		[illegible]		
		Pakistan		
		Eritrea		
		Iran		
		Nigeria		
		Somalia		
		Maroc		
		Algeria		
		Gambia		
		Kosovo		
		Albania		
		Serbia		

Sursă: „Polizeiliche Kriminalstatistik 2017 – Bedeutung, Inhalt, Aussagekraft”, Bundeskriminalamt, 8 mai 2018,

https://www.bka.de/DE/AktuelleInformationen/StatistikenLagebilder/PolizeilicheKriminalstatistik/PKS2017/pks2017_node.html

Din datele regionale se conturează o imagine asemănătoare. Joachim Herrmann, ministrul de Interne bavarez, a anunţat cu puţină vreme înainte de alegerile federale din Germania din septembrie 2017 că numărul de violuri şi abuzuri sexuale grave înregistrate în Bavaria crescuse cu 48% în prima jumătate a anului. În total, 126 dintre cele 685 de infracţiuni puteau fi puse pe seama unor imigranţi (inclusiv dintre cei cu drept de azil), cu 91% mai mult decât în aceeaşi perioadă a anului anterior[49]. În Saxonia Inferioară – al patrulea land german ca număr de azilanţi primiţi – s-a înregistrat o creştere de 10,4% a infracţiunilor cu violenţă între 2014 şi 2016, conform unui studiu comandat de BMFSFJ şi publicat de Universitatea de Ştiinţe Aplicate din Zürich. Această creştere a inversat un declin al infracţiunilor cu violenţă care se înregistra din 2007. În aceeaşi perioadă, numărul refugiaţilor înregistraţi în Saxonia Inferioară cel puţin s-a dublat. Până la sfârşitul anului 2016, în jur de

750.000 dintre cei opt milioane de locuitori ai landului nu erau cetăţeni germani, iar aproape 170.000 dintre ei depuseseră cerere de azil. Între 2014 şi 2016, numărul de cazuri de viol din Saxonia Inferioară implicând azilanţi ca suspecţi a crescut de cinci ori, iar numărul suspecţilor de viol din alte segmente ale populaţiei a scăzut: suspecţii germani cu 11,5% şi non-germanii (adică alţi străini care nu cereau azil) cu 13,5%. Mai bine de 92% din creşterea numărului de infracţiuni violente putea fi pusă pe seama unei minorităţi reduse, dar violente de nou-veniţi, suprareprezentaţi printre autori fiind mai ales bărbaţi tineri (între 14 şi 30 de ani) din Maroc, Algeria şi Tunisia. (Autorii au emis ipoteza că afganii, irakienii şi sirienii erau subreprezentaţi din cauza percepţiei că aveau şanse mai mari să li se acorde azil.) În nouă din zece omoruri şi în trei sferturi din cazurile de vătămare corporală gravă victimele erau alţi migranţi. Dar în 70% din tâlhării şi în 58,6% din cazurile de viol şi agresiune sexuală victimele erau germani[50].

Cea din urmă statistică este probabil cea mai frapantă. Totuşi, cea mai recentă cercetare academică pe această temă – publicată în 2019 sub auspiciile Institutului de Economia Muncii (Institut zur Zukunft der Arbeit – IZA) – pune sub semnul întrebării relaţia dintre intensificarea migraţiei şi creşterea violenţei sexuale. După cum afirmă Yue Huang şi Michael Kvasnicka, „rezultatele noastre nu susţin opinia că germanii au fost victimizaţi într-un număr mai mare de către refugiaţi, măsurată în funcţie de rata victimizării lor în infracţiuni cu suspecţi refugiaţi”[51]. Huang şi Kvasnicka s-au concentrat asupra „ratelor reale ale victimizării populaţiei locale de către refugiaţi sau străini”, eliminând infracţiunile cu autori şi victime străini, infracţiunile cu autori şi victime germani, precum şi infracţiunile cu autori germani şi victime străini. La baza studiului au stat statistici districtuale – pentru distribuţia regională a refugiaţilor; statistici privind ajutoarele sociale acordate solicitanţilor de azil – pentru compoziţia lor din punctul de vedere al genului, al structurii pe vârste şi al tipului de locuinţă; şi extrase de date speciale din

partea Statisticilor Infracţionale ale Oficiului Federal German al Poliţiei Judiciare. Autorii au observat că, în situaţiile în care refugiaţii nu erau cazaţi în număr mare în anumite zone, rata infracţionalităţii tindea să fie mai redusă, precum şi că proporţia de bărbaţi şi de femei în rândul refugiaţilor nu avea niciun efect. Autorii „nu au găsit [...] vreo dovadă a unei legături sistematice între scara imigraţiei refugiaţilor [...] şi riscul ca germanii să devină victime ale unei infracţiuni în care refugiaţii sunt suspecţi”[52]. Pe scurt, „fluxurile de refugiaţi în Germania nu au un efect semnificativ din punct de vedere statistic asupra ratei victimizării”[53]. Huang şi Kvasnicka au tras concluzia că acest rezultat central „este valabil nu numai în cazul numărului total de infracţiuni cu victime înregistrate în statisticile infracţionale ale poliţiei, ci şi al subcategoriilor unor asemenea infracţiuni, cum ar fi tâlhăria (infracţiuni de natură economică), vătămarea corporală (infracţiuni violente) şi violul şi constrângerea sexuală (infracţiuni de natură sexuală)”[54].

Abordarea lui Huang şi Kvasnicka prezintă însă câteva dificultăţi importante. După cum recunosc autorii, „dacă luăm în considerare non-liniarităţile [...] o creştere cu o abatere tip a fluxurilor de refugiaţi ridică rata infracţionalităţii la nivel districtual cu [...] 1,67% faţă de valoarea pe care o avea în 2014, iar a ratei victimizării la nivel districtual cu [...] 2,27% faţă de valoarea ei din 2014”[55]. Totuşi, principalul punct slab al studiului lor este că se concentrează în mare parte pe schimbările dintre 2014 şi 2015, deşi (aşa cum am văzut) adevăratul salt al nivelului de violenţă sexuală s-a produs în 2017. Mai exact, principala lor variabilă dependentă a fost „schimbarea înregistrată între 2014 şi 2015 a numărului la nivel districtual de germani victimizaţi în infracţiuni cu cel puţin un suspect refugiat”[56]. Autorii studiului au afirmat că, pe baza regresiilor lor, „nu există [...] vreun indiciu că riscul germanilor de a fi victimizaţi de către refugiaţi a crescut când refugiaţii s-au stabilit în număr mai mare în districtul de reşedinţă al germanilor, ca urmare a crizei refugiaţilor din 2015”. Dar criza refugiaţilor *a început* abia în a doua jumătate a anului

2015 – mai exact, la sfârşitul lui august, când cancelarul Angela Merkel a deschis frontierele germane pentru refugiaţi (vezi capitolul 7). Aşadar, modificările la nivelul ratei infracţionalităţii în 2014-2015 nu ne spun aproape nimic despre ce s-a întâmplat „ca urmare a crizei refugiaţilor din 2015”[57]. Nici adăugarea unor date pentru 2016 la finalul studiului nu abordează satisfăcător dovezile că 2017 şi 2018 par să fi fost anii de vârf ai infracţiunilor violente – şi în special ai infracţiunilor de natură sexuală – săvârşite de refugiaţi.

În Anglia victoriană a început să circule o glumă cum că există „minciuni, naiba să le ia de minciuni, şi statistici”. După cum am văzut, statisticile referitoare la imigraţie, la infracţionalitate – mai ales infracţiunile de natură sexuală – şi la rolul imigranţilor în infracţionalitate au prea multe neajunsuri pentru ca orice argumente legate de politici să se bazeze exclusiv pe ele. Cu toate acestea, se pare că avem aici o dovadă că intensificarea imigraţiei în Europa în jurul anului 2015 a dus la o creştere semnificativă a violenţei sexuale în ţările care au primit cel mai mare număr de migranţi. Dar cum se explică acest fapt? Despre ce era vorba?

* Termen rezultat din combinarea cuvintelor *rape* (viol) şi *refugee* (refugiat) (n.tr.).

Capitolul 4

Taharrush gamea (jocul violului) soseşte în Europa

În paginile care urmează voi prezenta pe scurt unele dintre cazurile individuale de agresiune şi hărţuire sexuală cu care m-am întâlnit. Toate au fost raportate la nivel local de poliţie şi uneori de mass-media, iar majoritatea cazurilor, dar nicidecum toate au ajuns în sălile de judecată şi s-au încheiat cu condamnări. Prezint aceste tragedii individuale mai degrabă ca un eşantion decât ca o listă definitivă de acte de agresiune şi hărţuire sexuală. De fapt, după cum urmează să explic, nu vom cunoaşte probabil niciodată cu totul amploarea acestei probleme.

Voi lua la rând un număr de ţări şi voi începe cu Germania, unde au fost primiţi cei mai mulţi azilanţi între 2015 şi 2018, apoi voi trece la Italia, Franţa, Suedia, Austria, Ungaria şi Danemarca.

Eu sau asistenţii mei am călătorit în fiecare dintre aceste ţări pe parcursul documentării pentru cartea de faţă, ca să vedem personal în ce măsură pot fi coroborate relatările publicate. De asemenea, am trăit noi înşine fenomenul hărţuirii. În timpul unei călătorii la München, traducătoarea noastră a fost pipăită de un african înalt pe când traversa strada. Bărbatul a lovit-o peste coapsă, de care a prins-o şi a strâns-o în timp ce trecea pe lângă ea. Translatoarea a spus că i-a simţit gestul mai degrabă ca venind din partea unui stăpân decât ca având o natură sexuală. El îi arătase că mersul pe acea stradă este ceva ce ea poate face numai în condiţiile lui. Ea a scăpat oarecum nevătămată, dar nu

putem spune acelaşi lucru şi despre femeile ale căror experienţe nefericite sunt relatate în continuare. Urmează o lectură tulburătoare, dar vă îndemn să nu o abandonaţi, cum au făcut mulţi.

O selecţie a cazurilor

În 2016, o femeie de 45 de ani care făcea jogging într-un parc din München a fost atacată de la spate. Atacatorul său a sugrumat-o atât de puternic cu bentiţa ei, încât i-a produs leziuni pe gât şi ea şi-a pierdut cunoştinţa. A violat-o, apoi a lăsat-o într-un tufiş. În urma unei verificări inopinate la locul de muncă al agresorului, poliţia i-a identificat ADN-ul. Această probă l-a implicat şi în violarea cu un an înainte a unei femei de 19 ani care făcea jogging în Rosenheim, un oraş din apropiere. Violatorul era un azilant de 28 de ani cunoscut la tribunal ca Emrah T. Iniţial a pretins că e sirian, dar Emrah T. s-a dovedit a fi un kurd din Turcia care făcuse cerere de azil în Germania în 2015, împreună cu soţia sa însărcinată şi cu fiul său minor[1].

În septembrie 2017, o altă femeie care făcea jogging în apropiere de lacul Rosenheim a fost îmbrâncită la pământ şi molestată. De data aceasta, femeia avea 23 de ani, iar agresorul ei era un nigerian de 32 de ani care începuse să urmărească alergători cu o zi înainte. În instanţă s-a dovedit că bărbatul săvârşise şi alte infracţiuni şi că, deşi cererea de azil îi fusese respinsă, locuia într-un spaţiu din apropiere destinat azilanţilor. A fost condamnat la 5 ani de închisoare.

Anterior, în iulie, o femeie de 39 de ani care se plimba în apropiere de malul unui râu din Garmisch-Partenkirchen, lângă graniţa cu Austria, a fost atacată de la spate şi agresată sexual de un azilant irakian de 20 de ani[2].

În incidente separate din 2017, două germane au fost urmărite

după ce au părăsit un adăpost local destinat azilanţilor, unde îşi vizitaseră nişte cunoştinţe. Prima era o femeie de 43 de ani din Bamberg[3]. Ea a fost bătută şi violată de un somalez de 17 ani care locuia la adăpostul respectiv şi care a urmărit-o până într-un pasaj subteran din apropiere[4]. A doua victimă era o fată de 16 ani care a fost urmărită după ce a plecat de la un centru pentru azilanţi din Höhenkirchen-Siegertsbrunn, lângă München. Pe drum spre o gară din apropiere, a fost violată de trei afgani cu vârste cuprinse între 17 şi 27 de ani, unul dintre ei figurând cu cerere de azil respinsă[5].

Caracterul oportunist al acestor atacuri este frapant. Patru azilanţi eritreeni au violat o femeie de 56 de ani din Dessau, în acelaşi an. Ea aduna sticle reciclabile în spatele unei şcoli, în apropiere de locul în care cei patru consumau alcool. Au ademenit-o promiţându-i că îi vor da sticlele să le recicleze, însă au spart o sticlă, au tăiat-o pe faţă şi au violat-o în grup. Pe parcursul procesului, bărbaţii nu au manifestat nicio urmă de remuşcare faţă de victimă, care a stat în spital zile la rând. Doi dintre făptaşi au cerut o pedeapsă redusă susţinând că sunt minori, însă instanţa le-a probat vinovăţia ca adulţi de peste 18 ani.

Acelaşi tip de atac aparent spontan a fost raportat în ianuarie 2019 de poliţia din Hamburg. O femeie de 29 de ani a fost agresată sexual de un „african negru” de 20 şi ceva de ani în apropierea unei biserici, într-o duminică dimineaţa. Bărbatul a apucat-o pe femeie de la spate, a împins-o la pământ între două maşini parcate şi a agresat-o[6].

În august 2018, un somalez de 19 ani a intrat prin efracţie într-un centru rezidenţial de bătrâni din Halle, din centrul Germaniei. A agresat-o sexual pe una dintre locatare, o femeie de 74 de ani, pur şi simplu „pentru că voia să facă sex”. Şi-a aruncat victima pe pat, a bătut-o şi a sugrumat-o, dându-şi pantalonii jos ca să o violeze, însă ea a reuşit să strige după ajutor. Bărbatul a fost arestat câteva zile mai târziu pentru o altă tâlhărie şi a primit o pedeapsă juvenilă de 7 ani[7].

Franziska W., de 18 ani, a plecat dintr-un club de noapte din Freiburg, în octombrie 2018, cu un azilant sirian pe care îl cunoscuse înăuntru[8]. Ea nu ştia însă că noua sa cunoştinţă era căutată de poliţie pentru infracţiuni legate de droguri şi ca suspect într-un viol în grup. Majid H. avea 21 de ani la acea dată. Se pare că a drogat-o pe fată, a târât-o în spatele unui gard viu şi a violat-o. Apoi le-a dat telefon prietenilor săi, invitându-i să i se alăture. Potrivit procurorului, Majid le-a spus acestora că este o femeie afară „care poate fi fututã". Timp de câteva ore, 11 bărbaţi – opt sirieni, un irakian, un algerian şi un german – cu vârste cuprinse între 19 şi 29 de ani au violat-o pe fată sau au fost paravan pentru violatori[9]. Dintre cei 11, opt au primit între 3 şi 4 ani de închisoare, doi au primit pedepse de 4 şi 6 luni cu suspendare şi unul a fost achitat.

Mass-media din Germania tinde să prezinte izolat asemenea infracţiuni, fiecare atac constituind un singur moment distinct de violenţă tragică. Totuşi, pentru că urmăresc această problemă de mulţi ani, nu cred că asemenea infracţiuni sunt incidente izolate. Gândiţi-vă la cazurile cele mai grave (şi deci cele mai discutate): omorurile.

Patru tinere germane – două dintre ele încă fete – au fost omorâte de azilanţi între 2016 şi 2018. Primul caz a fost violarea şi omorârea brutală a unei studente la medicină în vârstă de 19 ani, Maria Landenburger, de către Hussein Khavari. În timp ce Maria se întorcea acasă pe bicicletă de la o petrecere în Freiburg în 2016, Khavari a împins-o de pe bicicletă, a muşcat-o, a sufocat-o şi a violat-o, lăsând-o pe malul unui râu, în care ea s-a înecat. La sosirea sa în Germania cu un an înainte, Khavari pretinsese că era afgan şi minor neînsoţit; fusese plasat în grija unei familii-gazdă şi trimis la şcoală. Investigaţiile au scos la iveală ulterior că avea 20 şi ceva de ani şi provenea probabil din Iran. Înainte de sosirea în Germania, fusese condamnat pentru tentativă de omor în Grecia, dar nu şi trimis la închisoare. În timpul mărturiei depuse în cadrul procesului din Germania, poliţiştii greci au afirmat că acesta nu avea remuşcări. Când a fost întrebat de ce a

împins o femeie în gol de pe o stâncă, Khavari a răspuns: „Păi, nu-i decât o femeie”[10]. A fost condamnat la 15 ani de închisoare[11].

Corpul Susannei Maria Feldman a fost descoperit într-o zonă împădurită din Mainz, lângă Frankfurt, în iunie 2018. Fata de 14 ani fusese violată şi strangulată. Bărbatul condamnat pentru uciderea ei era Ali Bashar, un irakian de 20 de ani care locuia într-un centru pentru azilanţi situat în apropierea locului în care a fost găsită. Membrilor familiei lui Bashar li se respinseseră deja cererile de azil, deoarece erau consideraţi migranţi pe motive economice, şi nu refugiaţi. Totuşi, autorităţile germane nu îi deportaseră. La pronunţarea sentinţei pentru Bashar, judecătorul a afirmat că acesta crescuse în nordul Irakului într-o familie cu reguli stricte referitoare la gen şi că, odată cu intrarea în Germania, „a avut oportunitatea să intre în contact cu femei, inclusiv să aibă contact sexual, şi a căutat în mod deliberat fete încă nesigure pe ele”[12]. Ca în cazul lui Khavari, Bashar era suspectat de infracţiuni anterioare, printre care jaf armat şi participare la violarea în grup a unei fetiţe de 11 ani de la centrul pentru azilanţi unde locuia şi el. Se bănuia că a acţionat în complicitate cu un turc de 35 de ani, care locuia de asemenea într-un centru pentru azilanţi din apropiere.

Cu jumătate de an înainte de uciderea Susannei Feldman, un azilant afgan în vârstă de 15 ani pe nume Abdul D. şi-a înjunghiat mortal fosta iubită Mia V. într-o farmacie. Crima a avut loc într-un orăşel, Kandel, din apropiere de graniţa cu Franţa. Deoarece Abdul era minor, procesul de judecată nu a fost public; Abdul a primit o pedeapsă juvenilă de 8 ani şi 6 luni în închisoare.

În 2015, Ahmad S. a sosit în Germania, pretinzând că este un minor afgan care doreşte azil. Cererea i-a fost respinsă, însă el a rămas într-un centru pentru azilanţi din Flensburg, aproape de graniţa de nord a Germaniei. În martie 2018 şi-a înjunghiat mortal fosta iubită în vârstă de 17 ani, Mireille, din cauză că aceasta începuse o relaţie cu un alt bărbat. Judecătorul care l-a condamnat pe Ahmad la închisoare pe viaţă a comentat că „el nu o mai considera pe Mireille o persoană independentă; în ochii lui,

ea era a lui”[13]. Pe parcursul procesului, expertiza a stabilit că Ahmad avea 29 de ani, iar poliţia a adus probe că acesta era şofer de macara, iranian şi că fusese implicat într-o altă crimă, dar achitat.

Acestea sunt cazurile extreme, desigur. Dar frapant e că, la fel ca în cazurile de viol pe care le-am descris, ele au în comun anumite aspecte de netăgăduit. Chiar dacă locurile sunt diferite, circumstanţele bărbaţilor implicaţi sunt aceleaşi: au sosit în Germania odată cu valul de migranţi, au solicitat azil pentru a dobândi drept de şedere, au un istoric de infracţiuni violente şi au eludat încercările autorităţilor de a pune legea în aplicare şi de a-i scoate din ţară. Acum ei locuiesc în închisori germane, cu excepţia unuia, care s-a sinucis în celulă.

Cu toate că Germania a primit cel mai mare număr de persoane în timpul „crizei migranţilor”, în ţările vecine din Schengen, spaţiul fără graniţe, s-a înregistrat acelaşi fenomen – bărbaţi tineri recent sosiţi care au atacat femei nevinovate, deşi, în Italia, autorii sunt nou-sosiţi mai degrabă din Africa decât din Orientul Mijlociu.

În martie 2017, un nigerian de 27 de ani care locuia într-un centru de primire a azilanţilor din Bagnoli, lângă Napoli, a agresat sexual o femeie de 41 de ani. În 2018, un somalez de 20 de ani, care tocmai primise statut de protecţie subsidiară din partea autorităţilor italiene, a agresat sexual o femeie de 68 de ani care stătea la soare pe o plajă[14].

În Italia au apărut informaţii şi despre violuri în grup săvârşite de migranţi. În august 2017, patru imigranţi din Africa de Vest, Nigeria şi Maroc, cu vârste cuprinse între 15 şi 20 de ani, au fost condamnaţi pentru că au violat o turistă poloneză după ce i-au bătut soţul pe o plajă din Rimini, pe coasta italiană a Mării Adriatice. Patru luni mai târziu, o fată de 16 ani a fost violată de doi migranţi marocani pe o alee dintr-un sat din apropiere de Avezzano, la circa 80 de kilometri de Roma[15]. În anul următor, Desirée Mariottini, 16 ani, a fost violată în grup şi ucisă în apropiere de gara Termini din Roma. Un senegalez şi doi

nigerieni sunt suspecţi într-un proces care încă nu s-a încheiat[16].

În urma valului de migranţi în Franţa au apărut cazuri similare. În 2016, o interpretă paştună de 38 de ani care traducea pentru un jurnalist a fost violată sub ameninţarea cu cuţitul în celebra tabără de refugiaţi de la Calais cunoscută ca „Jungla", de un grup de afgani[17]. În 2017, o femeie care se întorcea acasă de la un hotel din Calais unde lucra a fost târâtă într-o pădurice de un migrant eritreean de 22 de ani, care a ameninţat-o cu un cuţit şi a violat-o[18]. În iulie 2018, un migrant marocan de 28 de ani – a cărui cerere de azil fusese respinsă atât în Germania, cât şi în Olanda – a fost condamnat pentru că agresase sexual o fetiţă de 11 ani într-o băcănie din Croisilles, Franţa[19]. A primit 6 luni de închisoare. În 2017, un migrant sudanez de 26 de ani a agresat sexual două fete de 14 ani în plină zi, pe o stradă din Sin-le-Noble, în apropiere de Lille[20].

Dintre numeroasele cazuri similare din Suedia, două ies în evidenţă prin reacţiile blânde ale autorităţilor. Într-unul era implicat un somalez de 17 ani pe nume Mohomed, care a urmărit o fată de 13 ani până în toaleta unui centru comercial din Borlänge[21]. În pofida ţipetelor ei, el a împins-o pe o masă de schimbat scutece şi a violat-o. Câteva zile mai târziu, i-a spus că este o „târfă grasă şi scârboasă" şi a ameninţat-o că „îi va tăia gâtul" şi „va sări cu picioarele pe capul ei" dacă îl denunţă la poliţie. O ameninţase într-un mod smilar pe o altă fată pe care o agresase anterior, scuipând-o şi spunându-i că o va omorî. În iunie 2018 Mohomed a fost condamnat pentru numeroase infracţiuni, inclusiv furt, comportament abuziv, hărţuire sexuală şi violarea unor minori. Cu toate acestea, instanţa suedeză nu a găsit „un argument special" în virtutea căruia să-l condamne le închisoare, întrucât era minor, aşa că autorul a primit doar 150 de ore de muncă în folosul comunităţii şi obligaţia de a le plăti victimelor compensaţii modeste. În raportul lor, poliţiştii au notat că Mohomed se lăuda că era deasupra legii.

Şi cazul lui Arif Moradi, deşi mai puţin violent, ilustrează indulgenţa cu care sunt trataţi în Suedia migranţii condamnaţi

pentru infracţiuni de natură sexuală. Moradi este un afgan care a intrat în Suedia în 2014, împreună cu alţi 7.044 de minori neînsoţiţi, sperând să obţină azil în acel an. Cererea i-a fost refuzată în 2016, iar guvernul suedez i-a ordonat să părăsească ţara. În timp ce aştepta hotărârea la recursul său, Moradi a frecventat o tabără creştină din Söderköping, unde a agresat sexual o fată de 14 ani. Cazul a fost audiat la Curtea Districtului Norrköping, unde a ieşit la iveală că directorii taberei i-au permis să doarmă în aceeaşi cameră cu fetele. El o molestase pe una dintre participantele la tabără şi, în pofida protestelor ei, şi-a continuat atingerile mai mult de jumătate de oră, până când aceasta a ieşit în fugă din cameră, plângând. Conform materialului probator, directorii taberei nu au luat în serios plângerea fetei, însă Moradi a fost găsit vinovat de hărţuire sexuală şi condamnat la 21 de zile în închisoare şi la o amendă de 7.000 de coroane suedeze (800 de dolari). La patru luni după condamnare, recursul lui Moradi la decizia de respingere a cererii sale de azil a fost audiat de Curtea Suedeză pentru Migraţie. Aceasta i-a acordat un permis de reşedinţă de trei ani şi statutul de refugiat, parţial datorită convertirii sale la creştinism. Deşi curtea a fost informată despre condamnarea sa pentru agresarea unei fete de 14 ani, a decis să nu ia acest lucru în considerare în deliberările cu privire la acordarea statutului de rezident.

La aflarea ştirii despre succesul lui Arif la judecarea recursului, prietenii săi suedezi l-au felicitat pe Facebook cu postări pline de admiraţie şi emoticoane cu inimioare; între timp acest conţinut a fost şters, dar am făcut capturi de ecran pentru posteritate. În postări se spune:

„Bine ai revenit printre noi!”

„Salut, bine ai revenit la libertate, Arif ❤️🌼😃👍”

„Eşti cel mai tare model, Moradi Arif ❤️”

„Fantastic! Bine ai venit printre noi ❤️”

„Prieten drag ❤️❤️❤️❤️”

„La ţanc”

„În sfârşit ❤️❤️❤️”

Un ultim caz suedez ne arată cât de lent se pot învârti rotiţele justiţiei europene. În august 2015 o suedeză a fost violată de trei bărbaţi imediat după ce a ieşit dintr-un bar din apropiere de Strängnäs. Doi dintre autori, care locuiau într-un adăpost pentru refugiaţi din vecinătate, au fost condamnaţi în luna decembrie a acelui an. Dar abia în noiembrie 2019 a fost arestat şi al treilea autor[22].

Şi austriecele au de suferit. În septembrie 2015, o femeie de 72 de ani care îşi plimba câinele în apropiere de un râu din Schwechat, o suburbie a Vienei, a fost trântită la pământ şi violată[23]. În 2018, un afgan de 19 ani pe nume Ziyaoddin O., care sosise cu trei ani în urmă şi ceruse azil, a ademenit o albaneză de 20 de ani într-o pădure, unde a violat-o şi a ameninţat-o cu moartea. După ce a fost acuzat de agresiune sexuală, a ieşit la iveală, ca în atât de multe cazuri, că avea o condamnare anterioară pentru infracţiuni de natură sexuală[24].

Insula Dunării este un loc de relaxare popular printre vienezi, cu multe restaurante şi locuri unde se poate sta ca să admiri fluviul. Un purtător de cuvânt al poliţiei vieneze a relatat că o mamă care îşi plimba bebeluşul în cărucior în zonă în 2017 a fost apucată de gât de un azilant afgan de 17 ani. Acesta a trântit-o la pământ şi s-a aşezat deasupra ei, dar în timp ce încerca să o sărute, femeia a reuşit să-l pună pe fugă muşcându-l de nas. În cele din urmă a fost prins de poliţie cu ajutorul camerelor de supraveghere stradală şi al câinilor dresaţi[25].

„Ei nu respectă aceleaşi lucruri pe care le respectăm noi", a afirmat un avocat în apărarea unui afgan judecat pentru violarea unei studente turcoaice într-un parc austriac, în 2016[26]. Printre „lucrurile" pe care infractorii nu le respectă în mod clar se numără dreptul femeilor la siguranţă fizică şi la autodeterminare sexuală.

Relatări similare se pot găsi şi în alte ţări europene. Ca să nu mă lungesc prea mult, voi menţiona doar încă două cazuri. În Ungaria, un tânăr afgan de 18 ani a fost acuzat de trei atacuri sexuale în 2018, inclusiv de violarea unei femei în toaleta unui

fast-food, într-o dimineaţă de duminică[27]. Tot în 2018, o fată de 14 ani a fost urmărită până în toaleta unui centru comercial din Esbjerg, Danemarca, şi violată de un afgan de 17 ani. Mai târziu, el a pretins că fata iniţiase atacul şi că „Satan” îl îndemnase să facă fapta[28].

O tipologie a violenţei sexuale

Cazurile de mai sus sunt doar o selecţie dintr-o listă mult mai lungă de agresiuni sexuale alcătuită de mine. Încerc să formulez unele generalizări pe baza întregului meu eşantion.

Mai întâi, infracţiunile sunt de gravitate diferită. Unele dintre incidentele pe care le-am studiat se află la capătul inferior pe scara violenţei sexuale: obscenităţi şi calomnii sexuale spuse cu voce tare, priviri insistente, fluierături admirative şi strigarea unor insulte. Asemenea comportamente sunt ofensatoare, dar ilegale numai în unele ţări. Următorul nivel al hărţuirii include urmărirea victimelor în scopul hărţuirii şi ignorarea încercărilor acestora de a-i evita sau de a-i respinge pe făptaşi. Unii dintre aceştia au fost acuzaţi de exhibiţionism în faţa unor femei nevinovate, dar pe care nu au încercat să le atingă. Unele cazuri sunt agresiuni sexuale de-a dreptul: bărbaţii le ating femeilor sânii, organele genitale şi lenjeria intimă şi le pipăie cu forţa. Alte cazuri implică acte mai violente, în care victimele sunt pălmuite, lovite cu pumnul sau cu piciorul, sunt trase de păr, strânse de gât sau în care este folosită forţa brută pentru a le imobiliza. După cum am văzut în subcapitolul anterior, unele cazuri s-au transformat în violarea victimei, altele au fost violuri în grup şi, la capătul superior al scării, câteva femei au fost ucise după ce au fost violate.

Probabil vă întrebaţi prin ce anume se deosebesc – dacă poate fi vorba de aşa ceva – aceste cazuri de cazurile de hărţuire,

agresiune, viol şi crimă sexuală din toate societăţile, inclusiv din cele cu puţini imigranţi. Aşa că am căutat şi elemente comune în rândul agresorilor.

În afară de faptul că erau migranţi din ţări majoritar musulmane, cei mai mulţi dintre agresori erau foarte tineri. Unii au acţionat singuri, iar alţii au prădat câte doi sau în grupuri coordonate. Despre mulţi dintre ei s-a aflat mai târziu că săvârşiseră anterior infracţiuni mai puţin grave, cum ar fi furtul, infracţiuni având legătură cu conducerea auto şi cu drogurile sau alte agresiuni. O diferenţă evidentă între aceste cazuri şi cele convenţionale de violenţă sexuală este că autorii au fost în principal „străini", în sensul că nu au avut o relaţie anterioară cu victimele sau că se cunoşteau cu acestea doar vag. În majoritatea cazurilor de violenţă împotriva femeilor, după cum am văzut, acuzatul are deja o relaţie cu victima.

O altă trăsătură frapantă ce reiese din aceste date este lipsa oricărui tipar în ce priveşte caracteristicile victimelor: vârsta, aspectul fizic, celelalte atribute ale acestora. Au fost atacate fete chiar şi de 12 ani, la fel şi tinere, femei adulte şi mame cu copii în cărucior, dar şi femei bătrâne, de peste 70 şi 80 de ani. Au fost atacate femei şi fete purtând haine elegante, îmbrăcăminte sportivă şi pantofi de alergare, costume de baie, uniforme şcolare, haine de iarnă sau hijab; îmbrăcămintea nu pare să fie un factor determinant. Nu se poate spune că ţintele acestor bărbaţi au fost femeile albe sau europene, întrucât unele dintre victimele din eşantionul meu sunt imigrante sau provin din generaţii de migranţi. În mare măsură, se pare că autorii au fost oportunişti şi că şi-au luat drept ţintă orice femeie care părea a fi o pradă uşoară: singură, beată, lipsită de forţă sau vulnerabilă din alte puncte de vedere.

De asemenea, nu există un tipar clar al alegerii momentului atacurilor, care au avut loc la diferite ore din zi şi din noapte. Mai multe s-au petrecut mai degrabă vara, când femeile sunt afară mai des, dar vremea din timpul iernii nu s-a dovedit a fi un obstacol pentru o parte dintre agresori. Am încercat să clasific şi

locurile în care s-au produs atacurile, dar nici aici nu putem vorbi de cine ştie ce tipar. Agresiunile sexuale s-au întâmplat în metropole şi orăşele, în trenuri şi autobuze, în staţii ale mijloacelor de transport în comun, pe străzi şi în pasaje subterane, în tufişuri şi păduri, între maşini parcate, în şcoli, în centre comerciale, în parcuri, în zone de agrement, pe malul unor ape şi pe alei de jogging, în toalete, în spatele unor clădiri, la concerte, în centre rezidenţiale pentru bătrâni, în centre pentru azilanţi şi la locuri de muncă. Singurul factor comun evident este că aproape toate atacurile s-au petrecut în locuri publice, şi nu la locuinţa femeii. Dar nu am găsit un spaţiu public tipic în care probabilitatea să aibă loc asemenea atacuri să fie mai mare.

Capitolul 5

Cum sunt erodate drepturile femeilor

Creşterea hărţuirii sexuale

Diferitele infracţiuni de natură sexuală descrise în capitolul anterior sunt, în mod clar, cele mai grave manifestări ale unei atitudini împărtăşite de unii bărbaţi conform căreia femeile sunt disponibile pentru satisfacerea lor sexuală, indiferent dacă ele consimt sau nu. Această atitudine se poate exprima şi în moduri care, în general, nu au fost criminalizate în majoritatea ţărilor până destul de recent sau chiar deloc.

În mod evident, eu *nu* afirm că hărţuirea sexuală este un viciu prezent numai la imigranţii din ţări majoritar musulmane, ci o parte din motivul pentru care scriu această carte este să explic atitudinile în schimbare ale femeilor faţă de hărţuirea sexuală, care au ajuns să fie asociate în toată lumea cu mişcarea #MeToo. Îmi este greu să înţeleg de ce în Statele Unite şi în alte ţări occidentale curge atâta cerneală şi se alocă atât de mult spaţiu de emisie la ore de vârf discuţiilor despre fărădelegile câtorva sute de figuri importante din industria divertismentului, politică, educaţie şi finanţe şi de ce se scrie atât de puţin despre actele mult mai numeroase de viol, agresiune şi hărţuire săvârşite de migranţi sosiţi recent în Europa.

O întrebare esenţială este în ce măsură atitudinile în schimbare ale femeilor se află în spatele creşterii numărului

cazurilor de hărţuire şi agresiune sexuale. În Marea Britanie, un studiu guvernamental din 2018 asupra hărţuirii sexuale a căutat răspunsuri anonime din partea opiniei publice. Britanicele şi-au detaliat experienţele nedorite cu bărbaţii. Relatările lor au arătat clar că hărţuirea este prezentă în întreaga societate britanică. În răspunsul ei, o mamă cu doi copii a spus lucrurilor pe nume:

> Din experienţa mea, pot fi atacată şi dacă sunt îmbrăcată în zdrenţe. Nu e vorba de haine sau de machiaj, ci de faptul că sunt cât se poate de evident femeie în ceea ce este perceput drept spaţii ale bărbaţilor. [...] Nu e vorba nici măcar de atragerea unui partener sexual, nu poate fi vorba de aşa ceva, din cauză că bărbaţii sunt atât de nerespectuoşi şi de agresivi. E vorba de afirmarea puterii şi a dominaţiei asupra a ceea ce ei consideră a fi sexul „mai slab", asta le alimentează ego-ul şi un sentiment al îndreptăţirii, şi îi ajută dacă femeile sunt dezumanizate şi transformate în obiecte sexuale, create pentru satisfacerea bărbaţilor[1].

Acest tip de discuţie deschisă despre hărţuirea sexuală este una dintre cele mai înviorătoare schimbări sociale din ultimul deceniu. Ea ar putea fi explicată parţial printr-un mediu cultural relativ nou în care femeile se simt suficient de puternice pentru a se exprima direct. Reţelele de socializare sunt platforme unde femeile pot să-şi împărtăşească experienţele, deşi formatul neverificat al acestora poate duce la punerea sub semnul întrebării a veridicităţii unora dintre afirmaţiile femeilor. Un alt motiv pentru care auzim mai mult despre hărţuirea sexuală este că, pentru prima oară în istorie, o masă critică de femei se află în poziţii de autoritate şi sunt dispuse să ia în serios asemenea plângeri – deşi, după cum vom vedea, politicienele au rolul lor în subestimarea consecinţelor pentru femei ale marii migraţii a popoarelor.

Franţuzoaicele de asemenea semnalează niveluri ridicate ale hărţuirii sexuale pe străzi şi în mijloacele de transport în comun. Pariziencele se plâng de faptul că unii bărbaţi îşi freacă organele genitale de ele în metrou şi că le urmăresc în supermarketuri ca să le pipăie[2]. Un caz petrecut în 2018, în Arondismentul 19 din Paris, a fost surprins de camerele video. Marie Laguerre i-a spus unui bărbat să tacă din gură ca reacţie la comentariile lui sexuale şi la sâsâitul lui sugestiv când ea a trecut pe lângă el. Înfuriat,

bărbatul s-a răzbunat aruncându-i femeii o scrumieră în faţă. Marie a postat înregistrarea video pe reţelele de socializare, iar poliţia l-a prins pe bărbat, care a fost dus ulterior în faţa unei instanţe. Dar, deşi povestea a fost relatată în presa din întreaga lume, de puţine ori s-a menţionat faptul că bărbatul era un imigrant tunisian care trăia în Paris din copilărie[3].

După hărţuirea sexuală în masă la care au fost supuse femeile din unele oraşe germane în ajunul Anului Nou 2015 (vezi mai jos), guvernul german a introdus legi noi împotriva hărţuirii sexuale şi a infracţiunilor săvârşite în grup[4]. Înainte de aceste incidente asemenea comportamente nu au fost în afara legii. Legi noi împotriva hărţuirii sexuale şi a hărţuirii stradale au fost adoptate şi în Belgia în 2014, iar în Franţa în 2017. Dar aceste măsuri oare au fost luate pentru că, până la acel moment, hărţuirea nu se mai petrecuse la o asemenea scară? Sau pentru că se petrecuse o schimbare majoră în atitudinile femeilor?

În Suedia există cu certitudine o conştientizare sporită cu privire la constrângerea sexuală la locul de muncă exercitată de bărbaţi aflaţi în poziţii ierarhice superioare, iar acest lucru pare că se datorează mişcării #MeToo. Dar autorităţile suedeze nu erau pregătite pentru hărţuire la locul de muncă exercitată de bărbaţi aflaţi în poziţii ierarhice inferioare. Într-un raport din 2017 al Agenţiei Suedeze pentru Migraţie (Migrationsverket), angajatele acestei instituţii au semnalat 15 cazuri de hărţuire sexuală săvârşite de azilanţi de ale căror cereri se ocupau. Personalul a raportat că între ianuarie şi august 2016 s-au înregistrat 279 de ameninţări din partea azilanţilor[5]. În unele cazuri, angajatele au fost luate în vizor când plecau de la serviciu, apoi hărţuite şi ameninţate cu violul sau cu moartea în drumul lor spre casă seara[6]. Şi unele bibliotecare au fost vizate de tineri migranţi „obraznici”, care le considerau simboluri ale statului suedez[7].

După cum am menţionat mai sus, ţintele hărţuirii de către migranţi nu sunt întotdeauna femei albe. Deşi constituie o minoritate în rândul migranţilor, şi azilantele sunt supuse la hărţuire şi agresiune sexuale[8]. Fete chiar şi de 9 ani declară că

sunt pipăite, fluierate şi hărţuite sexual în bucătării, pe holuri şi chiar în paturile lor din adăposturile pentru refugiaţi. Dar, de frica răzbunării sau din cauză că nu au încredere în autorităţi, puţine azilante reclamă abuzurile la care sunt supuse[9].

Gândindu-mă la perioada în care am locuit eu însămi într-un adăpost pentru azilanţi din Lunteren, Olanda, în 1992, îmi vine în minte o întâmplare înfiorătoare. Un somalez a încercat să mă atace în timp ce mă plimbam cu bicicleta prin complex. Mi-a spus că, de vreme ce stăteam pe bicicletă cu picioarele desfăcute, „mi-o ceream". Femeia care se ocupa de adăpost l-a întrebat dacă şi ea şi-o cerea, întrucât şi ea, ca majoritatea olandezelor, mergea cu bicicleta în fiecare zi. El a răspuns fără nicio ezitare: „Da". Asta s-a întâmplat acum aproape 30 de ani.

Silvesternacht

Violenţa sexuală în locurile publice – în special cea pusă la cale de bande de bărbaţi – a fost considerată o aberaţie în majoritatea ţărilor europene până foarte recent. Ratele violului şi agresiunii sexuale s-au aflat în continuă scădere decenii la rând. Mai toată lumea era de acord că violenţa sexuală are loc de regulă în cadrul unor relaţii stabilite. Pentru că au crescut în societăţi în care violenţa era rară, iar egalitatea de gen mai avansată ca oricând, europenii au fost luaţi pe nepregătite de ceea ce urma.

O dovadă a acestui fapt a venit în oraşul german Köln, în ajunul Anului Nou, pe 31 decembrie 2015. În jur de 1.500 de bărbaţi, majoritatea azilanţi recent sosiţi din ţări arabe şi nord-africane, s-au adunat în zona dintre gara centrală Köln şi faimoasa catedrală gotică a oraşului pentru a asista la revelion sau ceea ce germanii numesc *Silvesternacht*, după Sfântul Silvestru, un papă din secolul al XIV-lea. Bărbaţii erau beţi, nedisciplinaţi şi – aşa cum avea să se dovedească curând –

imposibil de controlat de către poliţie. S-au adunat laolaltă pentru a le încercui pe femei în piaţă, hărţuindu-le şi agresându-le sexual pe toate pe care au putut să pună mâna, furându-le de asemenea portofelele şi telefoanele mobile. În lunile care au urmat, 661 de femei au declarat că au fost victime ale atacurilor sexuale din acea noapte[10].

Alice Schwarzer, una dintre feministele de frunte ale Germaniei, care locuieşte în Köln, a cercetat evenimentele din acea seară, intervievând foarte multe dintre femeile atacate. Ele au povestit că au fost separate de soţii şi de prietenii lor şi împinse în interiorul unor „cercuri ale iadului" alcătuite din tineri migranţi. Bărbaţii le-au pipăit pe femei şi fete indiferent de vârsta, înfăţişarea sau circumstanţele lor, apucându-le de sâni şi punându-le mâna între picioare. O femeie a descris câţiva indivizi care au încercat să-şi bage degetele în vaginul ei. Singurul lucru care i-a împiedicat au fost ciorapii ei groşi de iarnă. Unele femei au fost ţinute pe loc şi agresate încontinuu, vreme de 30 de minute, de grupuri de bărbaţi. Când au reuşit în cele din urmă să iasă din mulţime, o parte dintre ele s-au plâns poliţiştilor, dar aceştia au întors intenţionat privirea în altă parte. Multe femei au declarat că au suferit traume şi au fost marcate de o teamă continuă multe luni după eveniment. Însă cele care au vorbit în public despre ce li s-a întâmplat au fost etichetate drept „rasiste" pentru că au indicat etnia sau statutul de migrant al agresorilor lor, iar acum folosesc adeseori pseudonime când îşi povestesc experienţele[11].

Reacţia poliţiei a fost năucitoare. În prima zi a noului an, poliţia din Köln a dat publicităţii o declaraţie în care spunea că seara fusese „în general paşnică". Însă valul de relatări de pe reţelele de socializare a obligat autorităţile – şi principalele mijloace de comunicare – să discute public atacurile şi să prezinte informaţii despre nivelul şi gravitatea lor, precum şi despre autori. În decurs de o săptămână, declaraţia iniţială a poliţiei a fost retrasă, iar şeful instituţiei demis. La ceva vreme după aceea, scurgerile de informaţii la presă au scos la iveală că poliţia nu

fusese pregătită pentru a face faţă valului uriaş al violenţei sexuale din acea seară şi că se dovedise incapabilă să pună legea în aplicare.

Mai târziu, s-a aflat că în Hamburg, Stuttgart, Düsseldorf şi Bielefeld avuseseră loc atacuri similare, chiar dacă la o scară mai mică, ale unor migranţi arabi şi nord-africani[12]. Conform cancelarului Angela Merkel (despre care voi discuta mai târziu), „evenimentele din ajunul Anului Nou au scos la iveală, în mod dramatic, provocarea cu care ne confruntăm, o faţetă nouă pe care nu am mai văzut-o”[13]. Această „faţetă nouă” nu a fost atât de surprinzătoare pentru o parte a populaţiei. Întrebată de Alice Schwarzer dacă au existat semne premergătoare, „Helin” (pseudonimul ales de o femeie de origine turcă din Stuttgart) a explicat că atmosfera se schimbase cu luni de zile înainte de Anul Nou. Ea observase grupuri de africani şi arabi petrecând timp pe străzi, adeseori beţi. Aceştia le hărţuiau în mod regulat pe ea şi pe alte femei din apropiere, strigând după ele în mod sugestiv şi încercând să le atingă. În scurt timp, a început să se teamă să mai meargă singură pe stradă.

Îmi este greu să accept declaraţiile autorităţilor şi poliţiei germane conform cărora au fost „luate prin surprindere” de aceste atacuri, deoarece tacticile folosite de tinerii implicaţi nu erau noi în Germania. Doar cu şapte luni înainte, în mai 2015, nişte femei şi fete germane au declarat că fuseseră încercuite de grupuri de migranţi, pipăite şi jefuite la un festival stradal berlinez cunoscut drept „Karneval der Kulturen”[14]. În aceeaşi lună, nişte fete au avut parte de acelaşi tratament la un festival de muzică din Darmstadt, unde au fost încercuite de grupuri de circa zece bărbaţi, care le-au pipăit. Ulterior, poliţia a arestat trei suspecţi, dintre care doi erau azilanţi pakistanezi[15]. Două luni mai târziu, în iulie 2015, poliţia din Bremen a arestat şase suspecţi, „majoritatea refugiaţi de origine afgană”, pentru aceeaşi formă de hărţuire sexuală în grup, la un festival în aer liber numit „Breminale”[16]. În august acelaşi an, în nord, în apropiere de graniţa germană, pe insula daneză Langeland, poliţia a arestat

trei azilanţi care pipăiseră nouă femei şi fete, inclusiv o fată de 16 ani, la un festival. Pe scurt, până în decembrie 2015 avuseseră loc suficiente asemenea atacuri la evenimente publice pentru a pune poliţia germană în gardă.

La puţină vreme după cazul Köln, poliţia suedeză a recunoscut că a muşamalizat şi ea o situaţie. Un grup de 50 de azilanţi tineri, majoritatea afgani şi marocani – conform poliţiei –, au agresat sexual femei în acelaşi mod la festivalul „We Are Sthlm" din vara anului 2015. Poliţiştii şi-au dat seama că nu aveau resursele pentru a-i împiedica să se întoarcă şi să comită din nou infracţiuni pe durata festivalului. Instituţia a emis o declaraţie potrivit căreia la eveniment se înregistraseră „relativ puţine incidente" şi a ascuns faptul că fuseseră denunţate 38 de infracţiuni de natură sexuală săvârşite şi împotriva unor fete de doar 14 ani. Şase luni mai târziu, temându-se de un recul precum cel de după evenimentele din Köln, poliţia suedeză a spus întregul adevăr[17]. În mod grăitor, Peter Ågren, şeful poliţiei din Södermalm, a explicat că decizia muşamalizării fusese luată pentru a se evita provocarea unor acte de rasism şi pentru a nu li se „da apă la moară democraţilor suedezi", partidul populist de dreapta din Suedia[18].

În partea a II-a vom reveni la această mentalitate de tip „n-am văzut nimic, n-am auzit nimic" atât de răspândită în rândul forţelor pentru menţinerea ordinii şi aplicarea legii din Europa şi îi vom analiza consecinţele neintenţionate profund nocive.

Străzile nu mai arată la fel

Nu sunt singura femeie îngrijorată de faptul că drepturile câştigate cu greu de femeile din societăţile liberale sunt erodate de imigranţi din locuri în care femeile nu se bucură de ele. O alta este Nicola Frank, editor şi mamă în vârstă de 39 de ani care

locuieşte în Oldenburg, în nord-vestul Germaniei. Când am vorbit cu Nicola, stătea lângă soţul ei, Stefan, în sufrageria lor elegantă, în vreme ce băiatul lor se juca pe podea[19]. Mi s-a părut că ei întruchipează ideea de europeni moderni: soţul care participă la creşterea copilului şi susţine cariera profesională a soţiei sale, Nicola, care purta un pulover albastru, o cămaşă înflorată şi părul castaniu prins în coc. Am întrebat-o ce s-a schimbat în viaţa ei.

Mi-a spus că „în adolescenţă nu-mi făceam griji că voi fi hărţuită sau că nu mă voi simţi în siguranţă în mediul meu. Pentru mine, acest lucru a început să se schimbe în 2015. Faptul că femeile nu sunt în siguranţă aici în plină zi este un fenomen recent. Lipsa de siguranţă a femeilor pe timpul nopţii e o problemă în întreaga lume. Dar aici nu mi s-a mai întâmplat până acum să fiu hărţuită sau să-mi fie adresate remarci lipsite de respect. Toate oraşele germane pe care le ştiu s-au schimbat. Doi indivizi m-au hărţuit în timp ce mă aflam în vizită la Bonn, oraşul meu natal, astă vară. Erau foarte tineri, aveau cu siguranţă sub 25 de ani, şi în mod evident imigranţi. Într-o asemenea situaţie aş avea de obicei o reacţie clară – probabil chiar agresivă –, dar eram cu fiul meu de doi ani şi nu am vrut să-i provoc mai tare, aşa că le-am arătat doar degetul mijlociu. Au râs şi au început să hărţuiască o femeie care trecea pe lângă noi".

„Toţi bărbaţii se poartă acum aşa în Germania?", am întrebat.

Faţa Nicolei s-a tensionat; se vedea că nu îi face plăcere să răspundă. „Din nefericire, nu. Trebuie să spun că cred că e o consecinţă a migraţiei. E greu de exprimat. E o problemă legată de cultură şi de atitudinile bărbaţilor arabi faţă de femei."

S-a încruntat şi mai mult şi a început să se foiască în scaun, tot mai deranjată. „Până acum câţiva ani am fost o adevărată stângistă aici, în Germania. Opinia mea politică era că trebuie să fim întotdeauna toleranţi şi să ne arătăm toleranţi şi respectuoşi faţă de alte culturi. Când eram la liceu am lucrat pentru grupuri antirasiste."

Şi-a frecat sprâncenele. „Nu îndrăzneam să vorbesc direct despre aceste lucruri cu prietenii mei stângişti. Nu vreau să fiu

etichetată drept rasistă.

Nu prea vorbesc despre aceste lucruri. Am prieteni cu opinii de stânga şi nu vor să discute. De pildă, fac parte dintr-un grup pentru părinţi şi copii aici, în Oldenburg şi într-o zi am comentat ceva despre o crimă oribilă care s-a petrecut la sfârşitul Ramadanului, în mai. A avut loc o bătaie în centrul oraşului între doi bărbaţi, un arab şi un kurd. Incidentul s-a petrecut în faţa mai multor oameni, inclusiv copii. Arabul a scos dintr-odată un cuţit şi l-a înjunghiat pe kurd în gât şi în piept. Acesta a murit pe stradă. La grupul de joacă am spus: «Acum zece ani, aici nu s-ar fi întâmplat aşa ceva». Iar ceilalţi părinţi au răspuns că se întâmplă dintotdeauna şi că nu e o problemă generată de migraţie şi cultură. Erau deranjaţi de conversaţie, aşa că am bătut în retragere şi de atunci am evitat subiectul migraţiei şi al violenţei în oraşul nostru."

Asemenea prietenilor ei, Nicola părea stânjenită să vorbească despre statutul legat de migraţie al bărbaţilor care au hărţuit-o. Am avut impresia că aproape că şi-ar fi dorit ca aceştia să fi fost nişte germani albi, pentru ca problema să fie mai uşor de discutat.

Am întrebat-o: „Ţi s-a schimbat programul zilnic din cauza asta?".

Nicola a dat din cap aprobator. „Acum, când merg la cumpărături în centru, fac ocoluri. Îmi amân cu o oră plimbările de dimineaţă cu fiul meu, ca să nu ieşim pe întuneric; asta se întâmplă şi iarna, şi vara. Nu mă mai plimb prin parcul mare central. La anumite ore ale zilei nu fac cumpărături la unele supermarketuri din anumite cartiere. Îmi plăcea să mă plimb de-a lungul canalului, dar, de câteva luni, când a avut loc pe-acolo un incident neplăcut, nu mă mai duc."

„Ce s-a întâmplat?"

„E cam aceeaşi poveste. Doi tineri care păreau arabi după înfăţişare mi s-au adresat într-o germană stricată cu cuvintele «Tu, pizdă». Era o dimineaţă de duminică, îmi plimbam copilul cu căruciorul, iar ei au continuat să mă urmărească o vreme. În jur

erau persoane care făceau jogging, mergeau cu bicicleta sau se plimbau. Nu am fost singura femeie care a trebuit să suporte acest tratament… E evident că acestor oameni nu le e frică de nimic şi nu au niciun fel de respect.

Altă dată, stăteam în autobuz, era 9 dimineaţa, într-o zi de lucru. Am observat doi tineri care păreau arabi după înfăţişare, erau beţi şi se purtau urât. După ce au coborât din autobuz, a avut loc o discuţie între noi, pasagerii, şi şofer, care nu îndrăznise să-i dea jos. Ne-a explicat că, dacă ar fi procedat astfel, cei doi ar fi putut să facă o plângere către angajatorul său pentru «comportament rasist». Am coborât din autobuz împreună cu o altă femeie; tremura în timp ce-şi aprindea o ţigară şi mi-a spus că unul dintre bărbaţi, care stătuse în spatele ei, se jucase în părul ei pe tot parcursul călătoriei."

Pe parcursul conversaţiei noastre, Nicola a prezentat sec nişte situaţii. Nu părea furioasă sau pe punctul de a exploda. Şi nu pleda pentru închiderea graniţelor. Pur şi simplu, descria cu tristeţe modul brusc în care i se schimbase viaţa.

Nicola a spus: „Sunt cu ochii în patru şi am fost nevoită să-mi schimb sau să renunţ la multe dintre obiceiurile mele. Am întotdeauna spray cu piper în buzunar. Nu aşa mă plimbam prin Oldenburg până acum, şi cunosc oraşul ăsta de 20 de ani".

După cum am văzut, Saxonia Inferioară, unde locuieşte Nicola, este una dintre rarele regiuni din Europa în care legătura dintre imigraţie şi infracţionalitate este studiată riguros[20]. Relatarea ei confirmă o concluzie-cheie a raportului despre „normele masculinităţii care legitimează violenţa" pe care migranţii le aduc cu ei din locurile lor de baştină.

Pentru femeile care trăiesc în această atmosferă, a fi singure în public a devenit periculos. Nu mă surprind observaţiile Nicolei. Să te faci mică în faţa bărbaţilor, să fii cu ochii în patru, să eviţi să atragi atenţia asupra ta: aceasta este viaţa zilnică a femeilor din Africa şi din Orientul Mijlociu. Eu şi cu sora mea am crescut în Mogadishu şi Nairobi, şi ne acopeream cu hijabul ca să ne ascundem de lume. Astăzi, femeile din Europa trebuie să se

gândească cum să se îmbrace ca să nu atragă atenţia numărului tot mai mare de bărbaţi în căutare de pradă.

Paulina Neuding, jurnalistă suedeză care vorbeşte cu curaj în articolele sale despre consecinţele sociale negative ale imigraţiei, mi-a explicat: „Oamenii îşi schimbă modul de viaţă aici, în Suedia. Sunt multe reclamaţii de atacuri în grup petrecute la piscine publice, iar multe dintre acestea sunt nevoite să angajeze paznici şi «gazde» bilingve sau să instaleze camere de supraveghere video. Cea mai mare piscină din Stockholm a introdus chiar intervale orare diferite pentru jacuzzi, după ce s-au reclamat atacuri. Dar acestea sunt spaţii închise. Ce se întâmplă însă cu libertatea de mişcare a femeilor în locuri în care nu există «gazde» sau camere video? Obişnuiam să mă plimb prin pădure sau să merg cu bicicleta cu nişte prieteni ca să înotăm în lacul din suburbia Stockholmului în care am crescut. Dar ai lăsa o adolescentă să meargă singură la lac, când piscinele publice sunt nevoite să ia asemenea măsuri drastice ca reacţie la atacuri?”[21]. Într-unul din articolele sale, ea a vorbit despre naivitatea reacţiei autorităţilor suedeze la prezenţa tot mai scăzută a femeilor în Rinkeby, o suburbie a Stockholmului. Crezând că le va încuraja pe femei să revină în piaţa centrală, consiliul local a vopsit câteva bănci în roz, cu intenţia de a le rezerva pentru femei. Băncile au fost ridicate însă în scurt timp, după ce s-a dovedit că numai bărbaţii stăteau pe ele.

„Strada nu-ţi aparţine. Ăsta-i sentimentul.
Nu mă simt liberă.”[22]

Nu numai suedezele şi germanele se plâng de creşterea numărului actelor de hărţuire sexuală. În 2017, cartierul La Chapelle-Pajol din Paris a devenit o „zonă interzisă” contestată când o petiţie intitulată „Femeile: o specie ameninţată în inima

Parisului" a primit 20.000 de semnături, ca urmare a unui flux de imigranţi din „Jungla de la Calais"[23]. Localnicele au declarat că La Chapelle-Pajol se transformase în decurs de numai un an. Adresându-se ziarului francez *Le Parisien*, Aurélie, 38 de ani, a spus că nu mai recunoaşte cartierul în care trăia de 15 ani:

> Simplul fapt de a călători a devenit problematic. Cafeneaua din apropierea casei mele, cândva un bistro drăguţ, a devenit un loc frecventat numai de bărbaţi şi e întotdeauna aglomerat. De câte ori trec prin faţa ei îmi iau porţia de remarci, mai ales că bărbaţii beau foarte mult. Acum câteva zile, doar pentru că am ieşit la fereastră m-am trezit cu un potop de insulte şi a trebuit să mă încui în apartament. Cu ceva vreme în urmă, o luam pe Boulevard de la Chapelle pornind de la staţia Stalingrad, chiar şi noaptea târziu. [...] Aşa ceva e de neconceput în ziua de azi[24].

Sentimentul că femeile nu mai sunt în siguranţă pe unele străzi pariziene a fost surprins într-un film făcut de Aziza Sayah şi Nadia Remadna, fondatoarea Brigade des Mères, o organizaţie care lucrează cu mamele pentru a preveni radicalizarea copiilor[25]. Folosind o cameră ascunsă, cele două femei au înregistrat o conversaţie în Seine-Saint-Denis, o suburbie plină de migranţi situată la nord-est de Paris. Pe străzi şi în cafenele nu era nicio femeie. Când au intrat într-o cafenea, cele două femei au fost întrebate ce caută acolo:

> Voice-over: În barul ăsta de bărbaţi nu prea le place lumea nouă.
>
> Proprietarul: E mai bine să aşteptaţi afară.
>
> Nadia: De ce?
>
> Proprietarul: Localul acesta e pentru bărbaţi.
>
> Nadia: Asta nu-i o problemă. Trăim într-o lume în care există bărbaţi şi femei. Eşti nebun?
>
> Proprietarul: Nu, tu eşti.
>
> Voice-over: Barmanul nu avea chef de discuţii. Ceilalţi bărbaţi erau şocaţi de apariţia unor femei.
>
> Nadia: Stăm liniştite într-un colţ.
>
> Bărbat din cafenea: Ăsta-i un loc pentru bărbaţi.
>
> Bărbat din cafenea: Suntem în Sevran, nu în Paris.
>
> Nadia: Chiar şi în Sevran, suntem în Franţa!
>
> Bărbat din cafenea: Aici vă aflaţi în 93 [referire la numărul administrativ din Seine-Saint-Denis]!
>
> Nadia: Şi ce-i cu asta?
>
> Bărbat din cafenea: Nu sunteţi în Paris! Mentalitatea e diferită! E ca la noi acasă.

Într-adevăr, e „ca la ei acasă". Nu îmi venea să cred că femeile

nu sunt binevenite pe străzile unei suburbii pariziene. Experienţa lor semăna foarte mult cu a mea – dar nu cu cea din Europa –, cu viaţa mea în Mogadishu sau Nairobi, cu decenii în urmă. Bărbatul din cafeneaua pariziană avea dreptate: chiar dacă, geografic, numărul 93 este în Franţa, la nivelul mentalităţii el se află în Africa de Nord.

De asemenea, unele părţi ale Bruxellesului şi-au câştigat faima că sunt zone interzise femeilor. Cafenelele de pe trotuarele din Koekelberg, nu departe de Molenbeek, sunt ticsite cu bărbaţi din Turcia şi Maroc care stau relaxaţi la palavre. Nu sunt deranjaţi de trafic şi nici de autobuzele zgomotoase. Dar îşi întorc feţele de la pufăitul ţigărilor şi de la băut ceai când trece o femeie prin preajmă. Unii dintre ei rânjesc şi toţi ochii sunt aţintiţi asupra trecătoarei. În parcurile din apropiere tineri africani joacă fotbal şi din când în când câte o musulmană acoperită în negru din cap până-n picioare trece grăbită pe trotuarele pietruite cărând sacoşe cu alimente. Câteva mame cu capul acoperit se plimbă cu copii mici. Altfel, în cea mai mare parte a timpului, femeile se remarcă prin absenţa lor.

În filmul lui Sofie Peeters *Femme de la Rue* (2012), o cameră ascunsă o urmăreşte în timp ce ea se plimbă prin centrul Bruxellesului purtând o rochie lungă până la genunchi, cu mâneci scurte şi botine de piele fără toc[26]. În ochii europenilor, ea este îmbrăcată cât se poate de obişnuit. Cu toate acestea, mulţi bărbaţi care trec pe lângă ea o sorb din priviri. O vedem citind pe o bancă în parc, în timp ce opt tineri nu o scapă din ochi, ca şi cum tocmai a aterizat un urs polar. Sofie nu se dă în spectacol; ea doar citeşte o carte. În timp ce se plimbă pe străzi e abordată de nenumăraţi bărbaţi, iar comentariile lor variază de la complimente vulgare la insulte şi ameninţări: „Eşti drăguţă, domnişoară”, „Ce mai faci?”, „Bem ceva împreună? La mine, desigur. Sau la hotel. În pat. Ştii tu, fără vrăjeală”, „Eşti sexy. Mă-nfierbânţi”. Când trece prin dreptul unor grupuri de bărbaţi care stau în faţa unei cafenele, aceştia încep să scoată zgomote ca şi cum ar plesni cu biciul şi să ţocăie exagerat din buze. Unul strigă

după ea: „Ce cur mişto!”, iar ceilalţi râd. Ea continuă să meargă. Un individ îi spune „Târfă”. Un altul îi aruncă nonşalant peste umăr „Curvă”, când trece pe lângă el. Asta văd bărbaţii din vecinătatea ei; pentru ei, o femeie care nu este acoperită din cap până-n picioare e o „târfă” care „şi-o cere”. Percepţia lor se aplică la toate femeile, nu numai la cele din comunitatea lor. Ei nu scuză înfăţişarea europencelor pe temeiuri culturale.

În film, vecinele lui Sofie îşi împărtăşesc strategiile pentru a reduce hărţuirea cât mai mult. Evită contactul vizual, îşi schimbă hainele ca să nu iasă îmbrăcate cu fustă, caută un alt traseu spre magazine sau spre staţia de autobuz, ascultă muzică în căşti ca să nu audă comentariile. La sfârşitul filmului, una dintre vecinele lui Sofie se mută din cartier pentru că nu mai suportă să audă zilnic remarci sexiste de genul „Ce ţi-aş mai băga-o în cur!”.

„După difuzarea filmului la TV, parcă a explodat o bombă”, mi-a spus Sofie când am vorbit cu ea în 2018. „Majoritatea indivizilor din documentarul meu erau marocani, tunisieni şi algerieni, deoarece Bruxellesul are un peisaj pronunţat multicultural. Unii au considerat că filmul este rasist deoarece îi arată numai pe aceşti indivizi săvârşind acte de hărţuire”[27]. Dar Sofie a subliniat că motivaţiile sale nu sunt antiimigranţi, ci pro drepturile femeilor. Ea a explicat că a filmat pur şi simplu ce se întâmplă pe străzile din cartierul ei, fără a încerca să urmărească un grup anume. „Nu sunt deloc rasistă. Mişcarea #MeToo a arătat totuşi că hărţuirea sexuală există peste tot. Ea nu se limitează la o cultură, la o clasă socială sau la un anumit mediu de provenienţă. Dar asta nu înseamnă că cultura nu poate juca un rol în convingerile stereotipe sau în comportamentul sexist.” În cele din urmă, şi ea s-a mutat din Bruxelles. Era sătulă de hărţuirea sexuală care îi afecta viaţa de zi cu zi şi de ameninţările pe care le primea pentru că făcuse filmul.

Nu e nimic misterios în comportamentul bărbaţilor pe care Sofie l-a surprins în film. După cum vom vedea, ei vin dintr-o societate segregată pe genuri, care detestă mişcarea liberă a femeilor în spaţiile publice şi nu văd niciun motiv pentru a-şi

schimba convingerile odată ce au ales să trăiască în Europa Occidentală. Ca reacţie la filmul ei, Hicham Chaib, purtătorul de cuvânt, decedat între timp, al unei grupări salafiste care îşi spune Sharia4Belgium, a făcut publică o înregistrare video în care spune că Sofie „se plimbă pe străzi ca o prostituată ieftină, pe jumătate despuiată. Şi-a pictat faţa ca un clovn. A făcut toate astea ca să atragă atenţia bărbaţilor”[28]. Chaib nu a condamnat hărţuirea şi nici nu şi-a exprimat ruşinea faţă de comportamentul bărbaţilor, ci a dat vina pe Sofie. Chiar dacă politica lui s-a dovedit a fi extremistă – a plecat să lupte pentru ISIS în Siria în anul următor –, atitudinea sa faţă de femei este tipică pentru mulţi bărbaţi din aceste părţi ale lumii.

Transportul public sau trecerea pe sub furcile caudine

Când locuiam în Olanda, încercam să mă fac cât mai mică atunci când un somalez sau un alt african se aşeza lângă mine în tren. Aceştia se purtau ca şi cum eram proprietatea lor şi aveau dreptul să mă supună la comentarii obscene. Acum observ că nu numai somalezele evită străzile marilor oraşe. Şi europencele se confruntă cu o rată tot mai mare a violenţei şi hărţuirii sexuale în mijloacele de transport în comun şi adoptă mecanisme de apărare asemănătoare cu cele folosite de femeile din Africa şi Orientul Mijlociu.

Pentru că au Wi-Fi gratuit şi încălzire centrală, multe gări europene au devenit adăposturi improvizate pentru migranţi în perioada de vârf a fluxului din 2015-2016. În 2016, gara din Linz, un oraş din nordul Austriei, a fost etichetată de presa tabloidă drept o zonă interzisă, necesitând patrule suplimentare ale forţelor de ordine. Într-o scrisoare adresată autorităţilor regionale, un tată din localitate scria: „Fata mea de 16 ani este

îngrozită când trebuie să treacă prin staţia Linz seara”[29]. Doi ani mai târziu, migranţii au fost dispersaţi şi, odată cu ei, serviciile improvizate pentru refugiaţi care fuseseră instalate în lunile de vârf ale „crizei migranţilor”. Nu mai există bande de indivizi nepăsători care îi hărţuiesc pe cei din jur. Doi tineri africani fumează în parcul de peste drum de gară, dar stau liniştiţi, uitându-se discret la navetiştii care trec. Când sunt întrebaţi, paznicii, care arată mai degrabă plictisiţi, spun că sunt mai puţini migranţi şi mai puţine probleme decât înainte.

Dar nu acelaşi lucru se poate spune despre gările din Germania. În 2018, părinţii încă îşi însoţesc fiicele spre şi de la staţia Sigmaringen, ca să nu fie hărţuite de tinerii azilanţi care locuiesc într-un centru de primire a refugiaţilor din oraş[30]. Seyran Ateş, musulmană reformatoare şi activistă pentru drepturile femeilor, a observat că femeile şi fetele evită anumite linii de metrou din cartierele berlineze. Unele tinere i-au spus că evită să meargă singure cu metroul pe liniile pe care călătoresc numeroşi tineri musulmani. Uneori, ele merg pe rute ocolitoare ca să evite bătăile de cap. Pe anumite linii de metrou au loc agresiuni sexuale aproape zilnic[31]. Ea spune că situaţia femeilor se înrăutăţeşte. În loc să supravegheze ordinea în metrouri după ce s-a înregistrat un număr mare de agresiuni sexuale, în 2016, o companie de metrou germană, Mitteldeutsche Regiobahn, a introdus vagoane numai pentru femei pe ruta Leipzig-Chemnitz[32].

Transportul public german îşi pierde reputaţia de mijloc sigur, chiar şi în parcurile de distracţii. Într-un incident aproape comic, poliţia din Steinfurt, un oraş din nordul Germaniei, a raportat un grup de zece imigranţi care hărţuiau şi pipăiau nişte adolescente în timp ce conduceau maşinuţe electrice la festivalul oraşului, în martie 2018[33]. E ridicol că nici măcar o cursă cu maşinuţe electrice nu mai este sigură pentru femei în Germania.

Semne prevestitoare ale rapidităţii cu care se deteriorează situaţia socială sunt micile schimbări făcute de multe femei. Un studiu Stanford din 2017 asupra „inegalităţii în privinţa activităţii” care a analizat date de pe smartphone-urile a peste

700.000 de persoane a ajuns la concluzia că femeile merg pe jos mai puţin decât bărbaţii în toate cele 111 ţări studiate[34]. Cu toate că există mai multe motive pentru care oamenii aleg să nu meargă pe jos, dezechilibrul de gen în acest caz este surprinzător. Cum era de aşteptat, ţările arabe au cele mai mari diferenţe între distanţele medii parcurse pe jos de femei şi de bărbaţi, dar prăpastia dintre genuri a devenit recent mai pronunţată în Europa. Un raport din 2014 al Agenţiei pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene arată că aproape jumătate dintre cele 42.000 de femei analizate şi-au redus mişcarea în aer liber de frica unor violenţe de gen[35]. Indicele OCDE din 2017 pentru creşterea calităţii vieţii arăta că circa un sfert dintre germane şi suedeze nu se simt în siguranţă când se întorc noaptea pe jos acasă[36]. Hărţuirea stradală nu este un fenomen nou, desigur; şi europenii autohtoni sunt capabili de aşa ceva. Dar o schimbare în comportamentul lor pur şi simplu nu poate explica viteza cu care femeile au început să se simtă ameninţate pe străzile Europei şi, ca urmare, să-şi modifice comportamentul.

Termenul folosit de sociologi pentru a descrie strategiile la care apelează femeile pentru a evita prădătorii sexuali în public este „acţiuni pentru siguranţă” (*safety work*)[37]. Dar mie mi se pare că e mult prea anodin pentru a exprima pericolul unor asemenea situaţii.

În astfel de circumstanţe, nu e de mirare că europencele iau situaţia în propriile mâini. După momentul de vârf al crizei migranţilor la sfârşitul anului 2015, vânzările de arme de foc au crescut enorm într-o perioadă scurtă în Austria şi în Germania. Numărul de permise de portarmă s-a dublat în Graz şi s-a cvadruplat în Viena[38]. Şi alţi antreprenori valorifică această nouă preocupare a femeilor pentru siguranţa personală. Acum există aplicaţii cu hărţi ale „zonelor interzise” şi ale hărţuirii. În 2018, documentarista mea a fost surprinsă să descopere spray pentru autoapărare cu piper de vânzare în unele farmacii berlineze, aşezat pe raft între elastice de prins părul şi reviste pentru femei[39].

Probabil cea mai bizară manifestare a acestei noi preocupări pentru siguranţa personală este apariţia lenjeriei intime şi a şorturilor de jogging antiviol. AR Wear, o firmă nou-înfiinţată, solicită donaţii prin *crowdfunding* pentru dezvoltarea de lenjerie intimă de damă care să aibă sistem de închidere cu blocare în talie şi la picioare[40]. După agresiunile sexuale în masă din Köln în 2015 – şi după ce ea însăşi abia a reuşit să scape de un viol în grup în timp ce făcea jogging –, Sandra Seilz, antreprenoare germană, a creat „Safe Shorts", şort pentru siguranţă, care poate fi cumpărat cu până la 89 de euro[41]. Şortul pentru siguranţă este fixat pe corp cu ajutorul unui lacăt şi al unor corzi greu de tăiat şi e prevăzut cu o alarmă care se activează dacă se încearcă ruperea lor. Ca alternativă, pentru cam acelaşi preţ, femeile pot purta o brăţară creată în Olanda, care emite un miros asemănător cu cel al sconcsului, când este activată.

Dar asta nu este singura treabă care pute în povestea de faţă.

Capitolul 6

Nu cumva legile sunt un obstacol?

Există destui oameni care vor să nege realitatea a ceea ce se întâmplă în Europa. Unul dintre motive este că, aşa cum am văzut, victimele nu raportează toate agresiunile sexuale, indiferent când şi unde sunt comise. Dar este de asemenea adevărat că recunoaşterea existenţei acestei crize aparte reprezintă un inconvenient politic pentru majoritatea guvernelor europene. Din această cauză, o mare parte din materialul probatoriu trece prin procedee birocratice complicate, ajungând în cele din urmă să fie îngropat sub maldăre de hârtii administrative. M-am lovit de aceste obstacole în timpul documentării pentru cartea de faţă.

Conform unor estimări din surse oficiale, inclusiv statisticieni ai poliţiei, între 80% şi 90% dintre infracţiunile de natură sexuală nu sunt denunţate la poliţie în Suedia[1]. În Germania, circa 90% dintre agresiunile sexuale nu sunt raportate[2]. Ministerul de Interne britanic estimează că 82% dintre agresiunile sexuale şi 80% dintre violurile din Marea Britanie nu sunt declarate[3]. Poliţia nu află niciodată de 90% dintre infracţiunile de natură sexuală din Canada şi nici de 81% dintre cele din Australia[4]. Majoritatea cazurilor raportate sunt abandonate pe parcursul procesului penal, înainte de a se ajunge la condamnare[5]. Toate acestea ne arată că datele oficiale despre violenţa sexuală subestimează masiv problema. Chiar şi în cele mai generoase estimări, violenţa sexuală raportată constituie doar circa o cincime din ceea ce se întâmplă de fapt.

Situaţia i-ar putea părea scandaloasă oricui nu cunoaşte subiectul, dar sunt numeroase explicaţii pentru această subraportare impresionantă. Unul dintre lucrurile care le descurajează cel mai mult pe femei de la a reclama o infracţiune este inutilitatea, adesea, a unui asemenea demers. Dintre cele 10-20% dintre infracţiunile de natură sexuală raportate la poliţie, majoritatea nu duc la o condamnare. Poliţia face eforturi mari pentru a-i identifica şi a-i aresta pe prădătorii sexuali. Victimele, la rândul lor, întâmpină adeseori dificultăţi în a-i identifica pe agresorii lor. În 2017, în Suedia au fost abandonate aproape două cincimi (39%) dintre plângerile de viol fără să fi fost identificat vreun suspect, iar în Marea Britanie, în anul următor, poliţia a arestat suspecţi în doar 43% dintre cazurile de viol[6].

Chiar şi în contextul legislaţiei relativ recente care criminalizează hărţuirea sexuală stradală, obstacolele în calea denunţării şi deschiderii unor procese penale în cazurile de hărţuire au rămas semnificative. Niciuna dintre femeile pe care le cunosc nu vrea să mai stea lângă un bărbat care tocmai a făcut-o târfă sau i-a pipăit fundul. Chiar dacă ea îl reclamă la cea mai apropiată secţie de poliţie, cât de mult o va ajuta poliţia? Şi care sunt şansele ca poliţiştii să iasă imediat pe uşă ca să-l aresteze pe agresor? Resursele de care dispune poliţia sunt un alt factor important. Surse din interiorul poliţiei suedeze recunosc că numărul tot mai mare de omucideri şi alte infracţiuni violente a dus la scăderea resurselor alocate investigării violurilor[7].

Nu e de mirare, aşadar, că majoritatea femeilor nu reclamă agresiunile la care au fost supuse. Un exemplu grăitor este cel al unei franţuzoaice care a participat la festivităţile Campionatului Mondial de Fotbal de la Nantes, din 2018. Când s-a plâns poliţiştilor prezenţi la eveniment că un bărbat se masturbase frecându-se de piciorul ei, aceştia i-au răspuns că ei sunt acolo doar în caz de atacuri teroriste. Ea a renunţat să depună plângere, ştiind că nici măcar un poliţist binevoitor nu ar fi avut cum să-l prindă pe agresor[8].

Din procentul mic de cazuri aduse la cunoştinţa poliţiei în care

suspectul este identificat, multe nu ajung în tribunal. Uneori poliţia decide că reclamaţia victimei este prea slabă pentru a putea fi susţinută în instanţă, aşa că renunţă la caz[9]. Unele investigaţii din Statele Unite de la începutul anilor 2000 au scos la iveală că poliţia elimina cazurile de viol a căror soluţionare era dificilă şi necesita mult timp, pentru a-şi îmbunătăţi rapoartele arestărilor[10]. Chiar şi atunci când procedura de urmărire penală merge mai departe, se ajunge greu la condamnări, din lipsă de probe fizice şi de declaraţii solide ale martorilor. Majoritatea agresiunilor sexuale se petrec departe de ochii lumii. În absenţa martorilor, e vorba de cuvântul victimei împotriva celui al agresorului. Se ştie că victimele îşi retrag de multe ori acuzaţiile de frica unei răzbunări sau din cauza durerii şi frustrării generate de procesele penale ce nu ţin cont de suferinţa lor şi în care li se cere, în repetate rânduri, să povestească în detaliu ororile prin care au trecut. Drept urmare, numărul infracţiunilor de natură sexuală nerezolvate este deprimant de mare.

În total, 1.304 persoane au depus plângere după evenimentele din *Silvesternacht* de la Köln, dintre care 661 de femei victime ale unor infracţiuni de natură sexuală. Până în primăvara anului 2019 însă, Parchetul din Köln investigase 290 de persoane şi pusese sub acuzaţie 52, în principal algerieni (17), marocani (16) şi irakieni (7). Şase din cele 43 de cazuri au fost abandonate deoarece nu s-a putut afla domiciliul persoanei suspectate de comiterea infracţiunii. S-au pronunţat 32 de condamnări, majoritatea pentru furt. Doar trei bărbaţi au fost condamnaţi pentru infracţiuni de natură sexuală, precum agresiune sexuală, dintre care doi au primit pedepse cu suspendare. Cei trei – un irakian, un algerian şi un libanez – au fost condamnaţi doar pentru că îşi făcuseră selfie-uri cu victimele.

De obicei, un judecător stabileşte ce cazuri ajung în instanţă (sistemele de drept penal din Europa nu includ procese cu juraţi). Un asemenea caz din 2016, cunoscut ca materialul probatoriu „Adil B.”, a implicat o germană de 24 de ani şi un marocan de 35 de ani. Femeia şi două prietene ale sale au consumat alcool la

târgul de Crăciun din Hamburg, apoi au continuat la barul 99 Cent din cartierul St. Pauli. La bar, Adil B. a făcut avansuri grupului, atingându-le pe cele trei şi, la un moment dat, a sărutat-o pe reclamantă. Ea i-a întors apoi spatele şi toate trei l-au ignorat. Mai târziu, Adil a urmărit-o până în toaleta femeilor din partea din spate a barului. Ea a declarat în instanţă că acesta a închis-o într-o cabină şi a violat-o. Femeia a plâns şi i-a spus în repetate rânduri că nu vrea să facă sex cu el. Imediat ce a reuşit să scape, ea a fugit la prietenele sale, cu pantalonii în vine şi le-a spus că fusese obligată să întreţină relaţii sexuale. Era în stare de şoc, stătea pe podeaua barului şi plângea, cu machiajul scurgându-i-se pe faţă. Când a denunţat incidentul, femeia îl identificase pe Adil B. pentru poliţiştii de la club, i se făcuse un examen fizic la spital şi îşi înregistrase mărturia pe suport video.

Dar şase luni mai târziu, când cazul a fost audiat la tribunalul regional din Hamburg, judecătorul a conchis că femeia nu demonstrase suficient că se opune şi că, prin urmare, actul sexual fusese consensual. Anterior, în 2016, parlamentul german înăsprise legile federale privind agresiunea sexuală. Noua definiţie se întemeia mai degrabă pe modelul „nu înseamnă nu”, şi nu pe circumstanţa ca victima să fi fost forţată (Secţiunea 177 din *Strafgesetzbuch*). Însă noua definiţie nu a ajutat-o pe tânără. Şi nici faptul că s-a descoperit că Adil B. locuia ilegal în Germania, după ce cererea de azil îi fusese respinsă în urmă cu opt luni. În schimb, el a fost achitat şi a primit despăgubiri pentru cele şase luni pe care le petrecuse în arest aşteptând judecarea. Cazuri precum acesta intră în cele din urmă în statisticile oficiale, dar nu la categoria viol, deoarece Adil B. nu a fost găsit vinovat.

Preocupările legate de intimitate

În unele ţări europene occidentale, guvernul colectează cantităţi

enorme de informaţii despre toate aspectele legate de populaţiile lor, deoarece administraţia centrală este mult mai implicată aici în furnizarea de servicii publice decât în Statele Unite. Prin intermediul mai multor programe pentru locuinţe, şomaj, sănătate, educaţie şi cetăţenie, guvernele colectează date ample despre efectele sociale ale migraţiei. Totuşi, ele limitează folosirea acestor informaţii când e vorba de infracţiuni. Sunt invocate prevederi referitoare la confidenţialitatea informaţiilor pentru a preveni clasificarea datelor despre infracţionalitate în funcţie de etnie sau de statutul legat de migraţie. Funcţionarii care împiedică publicarea acestor date se tem că cetăţenii pe care îi servesc îi vor identifica pe toţi azilanţii cu minoritatea care încalcă legea. Ei se îndoiesc de capacitatea populaţiei de a înţelege diferenţa dintre infractori şi imigranţii care respectă legea.

Acest lucru creează probleme, nu în ultimul rând pentru sociologi. Ruud Koopmans, cercetător olandez, a descoperit că lucrarea sa empirică era editată selectiv când era prezentată în mass-media sau citată de factorii de decizie politică. „Rezultatele cercetării mele au fost politizate", mi-a spus din biroul său din centrul Berlinului. „Studiul nu mai era pur şi simplu o sursă de informaţii menite să ajute la rezolvarea unor probleme sociale, ci însuşi studiul a devenit problema"[11]. Deşi Koopmans este un social-democrat, studiul său despre relaţia dintre fondul cultural şi efectele integrării a ajuns să fie respins drept de „extremă dreapta". La fel ca mulţi alţii, Koopmans a descoperit că singura utilizare acceptabilă a datelor despre etnie sau fondul cultural era consemnarea unor incidente de discriminare împotriva minorităţilor[12]. În discuţiile mele cu alţi cercetători din Germania, Suedia, Olanda şi Franţa m-am întâlnit în repetate rânduri cu aceeaşi îngrijorare.

Valerie Hudson, politolog, era scandalizată de faptul că guvernul suedez refuza să analizeze datele naţionale despre migraţie în relaţie cu violenţa sexuală. „[Acest lucru] poate să anuleze toţi paşii înainte pe care i-am făcut pentru femei", mi-a

spus Valerie. „Femeile nu sunt mai puţin importante decât imigranţii, aşadar, de ce nu putem pune aceste întrebări? Parcă am trăi într-o lume precum cea din *Alice în Ţara Minunilor*, când o societate refuză să-şi lase cercetătorii să răspundă la o întrebare cu propriile lor date”[13].

În 2018, în Germania, când am încercat să obţinem date despre infracţionalitate, mie şi documentariştilor mei ni s-a părut că am intrat într-un univers iraţional. Din cauză că nu există informaţii publice despre cazurile care ajung în faţa curţilor penale regionale şi inferioare, accesarea materialului probator legat de infracţiunile de natură sexuală a fost extrem de dificilă[14]. După ce ne-am străduit luni la rând să obţinem pur şi simplu sistemul de numerotare pentru cazurile pe care le căutam, unii funcţionari şi reprezentanţi pentru relaţia cu presa din cadrul curţilor nu ne-au ajutat, refuzând să ne pună la dispoziţie materialul probator solicitat. Am rugat nişte ziarişti să facă solicitările în numele nostru, dar şi cererile adresate de aceştia birourilor de presă ale tribunalelor germane au fost refuzate sau ignorate. De asemenea, am solicitat oficial, pe canale academice, acces la material probatoriu, dar nici în acest caz nu am primit răspuns din partea gardienilor sistemului de justiţie german.

Din ce în ce mai frustraţi, am încercat să urmărim un proces în derulare în momentul respectiv în tribunalele din Bavaria. La ştiri se anunţase că un azilant turc, cunoscut ca „Emrah T.”, era judecat în acea zi la o curte districtuală din München, pentru violarea brutală a unei femei de 45 de ani care făcea jogging într-un parc, în 2016[15]. Din păcate pentru noi, în tribunalele bavareze listele şedinţelor de judecată nu sunt publicate online în avans, aşa cum se întâmplă în alte ţări. Singurul mod de a afla la ce instanţă urma să se judece cazul era să fac personal cerere la tribunal în acea zi.

Echipa mea de documentare a fost la trei tribunale districtuale din München în acea dimineaţă, pentru a găsi lista pe care figura instanţa la care urma să fie audiat cazul Emrah T. Nişte ofiţeri de presă prudenţi au încercat să ne abată din drum la fiecare pas,

iar poliţiştii prezenţi nu au putut să ne ajute. La principala curte din München, impunătorul Justizpalast, un funcţionar ţinea un registru în dreptul ferestrei cabinei sale de lângă intrarea în clădire. Era lista cu şedinţele de judecată din acea zi. Nu exista decât un exemplar. Cu greu am putut parcurge cele vreo 30 de pagini ale listei prin geamul securizat gros, în timp ce o mulţime de poliţişti şi avocaţi se revărsa prin intrarea de lângă noi. Nu am avut noroc. La fel a fost şi în a doua clădire a curţii. Am încercat la o a treia curte districtuală, în care aveau loc mai multe procese penale în acea zi. Odată ce am trecut de un filtru de securitate asemănător cu cele din aeroporturi, am cerut să vorbim cu un funcţionar pentru a ne pune la dispoziţie o listă a proceselor, dar în zadar. Singurul interlocutor disponibil a fost un poliţist, care ne-a îndrumat spre un colţ întunecat al holului unde se afla un registru de plastic legat cu sfoară de un birou. Registrul conţinea un singur exemplar al listei şedinţelor de judecată din acea zi. Ne-am alăturat celor care formaseră o mică coadă pentru a căuta pe liste nume, numere de cazuri şi programarea şedinţelor. În paginile tipărite se găseau numele acuzaţilor, categoria de infracţiune pentru care erau judecaţi şi ora la care urmau să fie audiaţi. Erau trecute şi cazurile în care erau implicaţi acuzaţi minori, însă datele personale ale acestora erau incomplete. Publicul nu are niciodată acces la audieri şi la transcrieri în aceste cazuri. La sfârşitul fiecărei zile, listele cu şedinţele de judecată sunt distruse. Emrah T. nu era pe niciuna dintre listele pe care am putut să le vedem.

Ne-am decis să stăm pe locurile destinate publicului din două săli de judecată, în acea după-amiază. Un caz era un viol şi celălalt o agresiune. În cazul de viol, publicul nu a avut acces la procedurile judiciare cât timp martorul a fost prezent, aşa că nu am aflat mare lucru despre circumstanţe. În cazul de agresiune a fost permisă prezenţa unor membri ai publicului în sala de judecată. Acuzatul era un azilant de 32 de ani. Purta blugi, un tricou cu model în culori vii şi pantofi sport ţipători şi i-a înmânat judecătorului cartea sa verde de imigrant, ca act de identitate.

Vorbind cu ajutorul unui interpret arab, acuzatul a explicat că se afla în Germania de trei ani, dar că încă avea nevoie de ajutor cu limba germană. Procurorul a explicat instanţei că acuzatului îi fusese interzis accesul într-un club de noapte din München în 2015, ca urmare a unui incident în care fuseseră implicaţi trei bărbaţi şi trei femei. Când acuzatul a încercat din nou să intre în club, în 2017, reclamantul a chemat poliţia şi, în vreme ce se afla la telefon, acuzatul l-ar fi lovit în cap din spate. Chiar la intrarea în sala de judecată, înainte de începerea procesului, îi văzuserăm pe acuzat şi pe reclamant discutând şi, pe la jumătatea audierii, acesta din urmă a anunţat instanţa că renunţă la acuzaţii. Procurorul i-a aruncat o privire dezamăgită. Cazul a fost închis.

Am vorbit cu unul dintre ceilalţi doi membri ai publicului după proces, o doamnă bavareză, înaltă, blondă, de aproape 70 de ani. Ne-a spus că, de când s-a pensionat, îi place să asiste la şedinţele de judecată, şi a asistat la foarte multe. Am întrebat-o dacă s-a schimbat în vreun fel natura cazurilor la care asista în ultimii trei ani. A răspuns imediat „da”. „Ajung mulţi azilanţi şi refugiaţi, asemenea individului de azi, la tribunal, pentru agresiune”, a spus ea. A observat diverşi imigranţi judecaţi pentru tot felul de infracţiuni, de la droguri şi furt până la violenţă şi agresiune sexuală. I-am pus aceeaşi întrebare gardianului impasibil de la sala de judecată, la care el a răspuns: „În ultima vreme sunt multe nume arabe pe listele şedinţelor de judecată”.

Ne-am retras la o cafenea de peste drum de intrarea în tribunal pentru a ne continua căutările, rugându-i pe nişte ofiţeri de presă de la curte şi pe nişte reporteri de la ziare locale să încerce să afle unde avea loc procesul lui Emrah T. Nu am mai aflat. În vreme ce stăteam la cafenea, am observat că se instalau obstacole temporare, deoarece se adunase un grup mare de jurnalişti dotaţi cu camere de televiziune şi dispozitive de înregistrare. Dar cazul despre care relatau era un proces pentru omor, în care acuzatul era un neonazist. Cazului i se dedicase un întreg site, cu articole traduse în engleză şi în turcă, care încurajau publicul să asiste la proces şi să-l urmărească. Fără

îndoială că o crimă comisă pe criterii rasiale merită o asemenea mediatizare, însă contrastul cu procesul pentru agresiune sexuală, neînregistrat şi inaccesibil, era izbitor.

Se ştie că germanii îşi păzesc cu străşnicie datele personale şi viaţa privată. Legile ţării cu privire la confidenţialitatea datelor pe internet sunt printre cele mai severe din rândul ţărilor democrate. Din câte am văzut la faţa locului, sistemul german de justiţie este organizat în acelaşi mod, pentru a proteja confidenţialitatea cu orice preţ – inclusiv binele public. În cele din urmă, am reuşit să obţin acces la dosarele unora dintre cazurile de agresiune sexuală care mă interesau, dar numai pentru că mi-au fost trimise după multe luni de un funcţionar înţelegător de la instituţia procurorului din altă jurisdicţie. Funcţionarul a menţionat că, uneori, nici măcar procurorii nu reuşesc să obţină acces la dosarele cazurilor din statul lor sau din alte jurisdicţii.

Relatarea ce urmează se bazează pe materialul probator al unui caz de viol din Hamburg, unde, în 2018, 44% dintre suspecţii în cazurile de infracţiuni de natură sexuală au fost străini[16]. Chiar dacă lectura poate fi tulburătoare, circumstanţele şi opiniile autorului sunt revelatoare.

Ora stingerii în Hamburg

La fel ca mii de alţi tineri, Ali D. a împrumutat bani când avea aproape 30 de ani şi a plecat să-şi caute de lucru în Occident. Şi-a lăsat soţia şi copiii în Irak şi a plecat prin Grecia spre Germania, unde a depus cerere de azil, în septembrie 2015. Dar, având doar patru clase făcute în Irak, bărbatul de 30 de ani nu prea reuşea să găsească de lucru în Germania.

Într-o sâmbătă seară din noiembrie 2016, Ali D. şi încă doi indivizi din locuinţa sa temporară s-au dus să bea şi să socializeze cu un grup din piaţa centrală a Hamburgului, Rathausmarkt. Din

grup făcea parte şi o fată de 13 ani. Au băut vodcă şi au petrecut până la primele ore ale dimineţii. După ora 2:00, membrii grupului s-au despărţit, iar Ali D. s-a îndreptat spre gara Jungfernstieg împreună cu câţiva dintre ei. Camerele de supraveghere din staţie l-au înregistrat trăgând-o pe fata de 13 ani într-o încăpere întunecată – o structură temporară din cadrul unor lucrări de construcţii care aveau loc în staţie. Tavanul jos şi coridoarele cu multe colţuri blocau însă vizibilitatea între peron şi pasaje.

Ali D. a îmbrâncit-o pe fată pe jos, unde era praf şi murdărie. Din materialul probator aflăm ce s-a întâmplat în continuare:

> Acuzatul a încercat să o sărute pe reclamantă, iar aceasta şi-a întors capul pentru a se feri. El a apucat-o pe sub haine de sâni, şi-a tras în jos pantalonii, i-a dat jos reclamantei pantalonii şi lenjeria intimă şi i-a desfăcut cu forţa picioarele, şi-a scos penisul din chiloţi şi a penetrat-o vaginal pe reclamantă, care nu avusese anterior nicio experienţă sexuală şi, în special, nu întreţinuse niciodată raporturi sexuale. Acuzatul a întreţinut relaţii sexuale neprotejate cu reclamanta până la ejaculare, în timp ce aceasta a plâns şi a ţipat de durere[17].

După chinurile prin care a trecut, fata a căutat ajutor, iar un poliţist a găsit-o plângând şi tremurând în staţie. La examenul ginecologic s-a confirmat că sperma lui Ali D. era prezentă în vaginul ei. Şase luni mai târziu, fata încă mai avea dureri fizice şi se ferea să interacţioneze cu bărbaţii, inclusiv cu profesorii de la şcoală. Ali D. a fugit din Germania pentru a scăpa de închisoare, însă autorităţile ungare l-au arestat şi l-au trimis înapoi peste graniţă pentru a fi judecat.

În instanţă, Ali D. a recunoscut violul, dar a explicat că fusese „o reacţie inconştientă”. Ştia că fata nu era de acord, aşa că i-a acoperit gura cu mâna ca să nu poată striga după ajutor. A spus că nu l-a preocupat faptul că fata era virgină, deoarece era beat. A fost găsit vinovat şi condamnat la 3 ani şi 6 luni de închisoare. Sentinţa a fost redusă deoarece el fusese sub influenţa băuturilor alcoolice în noaptea agresiunii, iar victima nu a putut să dea ochii cu el în sala de judecată, aşa că nu a depus mărturie. După eliberare, Ali D. a spus că intenţionează să muncească în Germania ca să câştige banii necesari pentru a se întoarce în Irak.

Pentru ca acest caz să ajungă în faţa instanţei a trebuit să funcţioneze un complex de factori: camere de supraveghere, martori, o reclamantă curajoasă, o trusă specializată pentru investigarea violului, poliţie străină şi o echipă a acuzării dedicată. Rareori se întâmplă ca toate aceste elemente să se întâlnească. În concluzie, majoritatea cazurilor de viol nu ajung în instanţă, aşa că nu aflăm de ele, dar, chiar şi atunci când ajung în faţa unui judecător, în special în Germania, asemenea cazuri sunt pur şi simplu ţinute secret de o birocraţie aproape impenetrabilă.

Partea a II-a

Establishmentul european abrogă responsabilitatea pentru siguranţa femeilor

Capitolul 7

Acţiunile au consecinţe

Nicicând în istorie femeile nu au fost mai puternice decât acum. În ultima jumătate de secol, 63 de ţări ale lumii au avut cel puţin o femeie prim-ministru. În perioada de vârf a crizei refugiaţilor (2015-2016) existau 17 femei preşedinţi şi prim-miniştri în întreaga lume. Una dintre cele mai marcante ironii ale începutului de secol XXI este că decizia care le-a făcut cel mai mult rău europencelor care îmi sunt contemporane a fost luată de o femeie.

Originea acestei decizii poate fi găsită într-o discuţie purtată la un canal de televiziune german în iulie 2015, în care cancelarul german Angela Merkel a făcut-o pe Reem Sawhil, o tânără refugiată palestiniană, să izbucnească în lacrimi, când i-a explicat că familia ei ar putea fi deportată. „Ştii că în taberele de refugiaţi palestinieni din Liban sunt mii şi mii", i-a spus Merkel. „Dacă noi spunem acum «Puteţi veni cu toţii» [...]. Pur şi simplu nu putem gestiona această situaţie." („*Das konnen wir auch nicht schaffen*.") Într-o scenă extraordinară, ea a traversat încăperea ca să-i ofere alinare fetei care plângea[1].

În mai puţin de şase săptămâni, Merkel a deschis graniţa germană, declarând: „Putem gestiona această situaţie" („*Wir schaffen das*"). Argumentând că, pentru Germania, criza imigraţiei reprezintă o provocare mai mare decât criza financiară din zona euro, Merkel a suspendat pe 21 august 2015 Regulamentul Dublin care prevedea ca refugiaţii să facă cerere de azil la primul punct de intrare în Uniunea Europeană. Pe 4

septembrie, cancelarul german a anunţat că nu va exista o limită în ce priveşte numărul de azilanţi cărora li se va permite să intre în Germania. Rezultatul a fost valul de migraţie descris în capitolul 2, cu zeci şi apoi sute de mii de oameni care au trecut frontierele germane, majoritatea venind pe ruta Budapesta-Viena-München. Într-un interviu televizat din 7 octombrie Merkel aproape că susţinea o politică a graniţelor deschise.

Acest lucru nu s-ar fi putut anticipa cu uşurinţă, date fiind declaraţiile anterioare ale lui Merkel pe tema imigraţiei. Referindu-se la muncitorii străini turci din anii 1960, într-un discurs ţinut în faţa unui public alcătuit din membri tineri ai CDU (Uniunea Creştin Democrată) în octombrie 2010, ea declarase: „Ne-am amăgit o vreme, ne-am spus: «Nu vor rămâne, într-o bună zi vor pleca», dar nu s-a întâmplat aşa. [...] Şi, desigur, proiectul de a construi o societate multiculturală şi de a trăi împreună şi a ne bucura unii de ceilalţi [...] a eşuat, a eşuat complet”[2].

Aşadar, ce a determinat-o pe Angela Merkel să deschidă porţile? În mod cert nu a fost vorba, cum au presupus câţiva comentatori, de o încercare de a repara daunele aduse imaginii internaţionale a Germaniei de criza datoriilor Greciei. Unii au speculat că decizia ei îi reflecta educaţia primită ca fiică de pastor în Germania de Est comunistă. Alţii au văzut în ea o tentativă de a rivaliza cu gestul de răscumpărare pentru trecutul nazist al Germaniei făcut de cancelarul Willy Brandt, care a îngenuncheat în faţa monumentului dedicat revoltei din ghetoul Varşoviei. Un motiv mult mai plauzibil este că Merkel a învăţat o lecţie de la predecesorul ei Helmut Kohl, la a cărui administrare dezastruoasă a valului de refugiaţi de la începutul anilor 1990 a asistat în calitate de ministru în cabinetul acestuia. La vremea respectivă, abordarea dură a problemei imigraţiei de către CDU/CSU nu a meritat din punct de vedere electoral, ci a costat partidul peste 7% din voturile exprimate la alegerile federale dintre 1987 şi 1994 şi nu a împiedicat apariţia unui partid populist nou, Die Republikaner, care a reuşit să intre în parlamentele din câteva landuri şi în Parlamentul European.

Conform lui Robin Alexander, reporter pentru *Die Welt*, decizia lui Merkel a izvorât dintr-un moment de inconştienţă, şi nu dintr-un caracter nobil sau din calcule politice mărunte. „La acea vreme, dezbaterea publică din Germania se concentra asupra deciziei de a deschide graniţele – dacă aceasta era bună sau rea", îşi aminteşte Alexander. „Dar nu a existat nicio decizie. Poliţia de frontieră era la post la graniţa alpină dintre Austria şi Germania şi se redactase un ordin oficial de 30 de pagini de închidere a graniţelor." Alexander a vorbit cu reprezentanţi ai guvernului care se întâlniseră la Ministerul Federal de Interne, pentru Construcţie şi Comunitate (Bundesministerium des Innern, für Bau und Heimat) în acea zi, 12 septembrie 2015.

> La sfârşit, nimeni, inclusiv cancelarul, nu a avut curajul să semneze ordinul. Guvernul a lăsat să-i alunece printre degete; nu a fost o politică sau o strategie, pur şi simplu s-a întâmplat. Iar la început, majoritatea germanilor au fost mulţumiţi de ceea ce a făcut Merkel. Germanii i-au întâmpinat bucuroşi pe refugiaţii care soseau în gări, fluturând pancarte pe care scria „Refugiaţii sunt bine-veniţi aici". [...] Apoi refugiaţii au tot venit, zece mii pe zi, săptămâni la rând. A fost clar că guvernul pierduse controlul[3].

E important să ne aducem aminte că, în mai puţin de un an de la decizia lui Merkel, Germania şi alte ţări europene au suferit primul dintr-o succesiune de atacuri teroriste. Pe 18 iulie 2016, un azilant afgan a înjunghiat cinci oameni într-un tren, în apropiere de Würzburg. Şase zile mai târziu, un refugiat sirian s-a aruncat în aer la un festival de muzică din Ansbach, rănind 15 oameni. Apoi, pe 26 noiembrie, un băiat germano-irakian de 12 ani a plantat o bombă cu cuie la un târg de Crăciun din Ludwigshafen, dar aceasta nu a explodat. Incidentul cel mai înfiorător s-a petrecut pe 19 decembrie, când un bărbat a intrat cu un camion în mulţimea de oameni aflată la un târg de Crăciun lângă biserica memorială Kaiser Wilhelm aflată în Breitscheidplatz din Berlin, lăsând în urmă 12 morţi şi 56 de răniţi. Autorul a fost Anis Amri, un tunisian de 23 de ani, a cărui cerere de azil fusese respinsă şi care jurase credinţă Statului Islamic.

Cazul lui Amri ilustrează tot ce a fost greşit în administrarea crizei migraţiei din 2015-2016. Amri s-a născut în Tataouine,

Tunisia, şi a fugit în Europa în 2011 pe o plută cu refugiaţi, ca să scape de pedeapsa cu închisoarea pentru furtul unui camion. Când a ajuns la ţărm, în Sicilia, a minţit în privinţa vârstei sale, pretinzând că este minor; a fost implicat într-un scandal la centrul temporar de primire a migranţilor la care a fost trimis, apoi condamnat la 4 ani de închisoare, unde se pare că l-au radicalizat colegii săi de celulă islamişti. A fost eliberat în 2015, dar, după ce autorităţile tunisiene au refuzat să-i accepte repatrierea, a reuşit să ajungă în Germania, unde a făcut cerere de azil, în aprilie 2016. În perioada petrecută în Germania, a folosit cel puţin 14 nume false şi s-a dat în diverse ocazii drept cetăţean sirian, egiptean sau libanez. Având motive întemeiate pentru a-l suspecta că plănuieşte un atac terorist şi ştiind că este implicat în traficul de droguri, Oficiul Federal al Poliţiei Judiciare a recomandat deportarea sa, dar guvernul landului Renania de Nord – Westfalia a refuzat să acţioneze, iar guvernul tunisian a negat iniţial că Amri era cetăţeanul său. Nici Oficiul de Stat al Poliţiei Judiciare din Berlin nu a reuşit să-l ţină pe Amri sub observaţie în perioada de dinaintea atacului.

A fost 2015-2016 o bâlbâială?

Sloganul Angelei Merkel „Putem gestiona această situaţie” a fost copleşit de scara imigraţiei în Germania în perioada ce a urmat verii anului 2015. În doar trei ani, această ţară a preluat un sfert din numărul total al azilanţilor pe care îi primise încă din 1953, când a început să colecteze date[4]. Dar ce s-a întâmplat după aceea? Câţi azilanţi au primit azil? Câţi au fost respinşi şi deportaţi? Câţi au rămas, indiferent de decizie?

După cum am văzut deja în cazul statisticilor referitoare la migraţie şi la infracţionalitate, acestea sunt întrebări intens politizate, la care cu greu se pot găsi răspunsuri. Statele europene

au făcut o treabă destul de bună în ce priveşte colectarea şi publicarea numărului cererilor de azil pe care le-au primit, dar aceste cifre nu spun întreaga poveste.

În pofida faptului că, după anii de vârf 2015 şi 2016, numărul de intrări ilegale şi de cereri de azil a început să scadă, cred că este prematur ca Europa să considere că criza sa legată de migraţie a luat sfârşit[5]. Numărul de cereri de azil a depăşit jumătate de milion în 2018, dublu faţă de nivelul mediu dintre 2009 şi 2013, care era în jur de 250.000 pe an[6]. Consider că există puţine motive pentru care acest număr ar reveni la acel nivel scăzut multă vreme şi mai multe pentru care acesta ar putea creşte în continuare. Probabil că ţările care trimit azilanţi nu îşi vor rezolva curând conflictele politice şi problemele economice. În 2019, Indicele statelor fragile a clasificat Yemenul, Somalia, Sudanul de Sud, Siria şi Congo drept cele mai puţin stabile state ale lumii. Autorii au atras atenţia că reapăruseră circumstanţele care au condus la Primăvara Arabă în Algeria, Tunisia şi Maroc. Se spunea că doar în Libia între 700.000 şi 1,5 milioane de migranţi „aşteaptă să le vină rândul ca să traverseze Mediterana spre Europa" în 2018[7]. Conform Înaltului Comisariat pentru Refugiaţi al Naţiunilor Unite, în 2018 existau 3,7 milioane de refugiaţi în Turcia, 1,4 milioane în Pakistan, 1,2 milioane în Uganda şi 1,1 milioane în Sudan.

De asemenea, demografia din lumea în curs de dezvoltare va creşte cu siguranţă presiunea asupra Europei. Potrivit estimărilor Naţiunilor Unite referitoare la principalele ţări de proveniență ale azilanţilor din Europa, ratele creşterii populaţiei vor fi foarte mari în următorii 30 de ani. ONU anticipează că populaţiile din Afganistan, Siria, Irak şi Nigeria se vor dubla până în 2050, iar cea a Somaliei se va tripla[8]. Deşi majoritatea celor care îşi părăsesc ţara natală vor rămâne, ca în trecut, pe acelaşi continent, multe milioane de oameni vor veni în Occident, dacă ajung să creadă că pot face drumul[9]. Până nu demult, majoritatea locuitorilor Africii Subsahariene erau prea săraci ca să poată ajunge în Occident[10]. Începând din 2000 a apărut o nouă clasă mobilă, cu telefoane

celulare care o pun în legătură nu numai cu diaspora, ci şi cu surse online de informare, ce fac ca viaţa mai bună să nu mai pară atât de îndepărtată. Banii trimişi de rudele aflate deja în Occident sunt folosiţi pentru a cumpăra bilete de avion care devin tot mai ieftine şi, desigur, pentru a plăti călăuze. Îmbunătăţirea infrastructurii de transport din Africa contribuie, de asemenea, la creşterea rândurilor migranţilor.

Conform unui Sondaj Gallup World, un număr remarcabil de mare de locuitori din Africa Subsahariană (31%), din Orientul Mijlociu şi din Africa de Nord (22%) s-ar muta în altă ţară dacă ar avea ocazia[11]. Numărul total al potenţialilor migranţi din întreaga lume este de 700 de milioane, o cifră care depăşeşte cu mult fluxul recent de câteva milioane din Europa. Un alt studiu arată că 75% dintre nigerieni şi ghanezi ar pleca, dacă ar avea oportunitatea şi mijloacele necesare[12]. Perspectivele economice slabe sunt de asemenea principalul motiv pentru care albanezii şi iranienii vor să vină în Europa, deşi intoleranţa religioasă din Iran este un factor motivator, ca şi în Pakistan[13]. În Eritreea, oamenii fug de o dictatură represivă[14]. În Siria, Irak şi Afganistan, conflictul permanent, instabilitatea politică şi tensiunile religioase îi încurajează pe cetăţeni să plece[15].

Costurile umane ale acestei mari migraţii a popoarelor sunt şocant de ridicate. Peste 10.000 de migranţi care doreau să ajungă în Europa s-au înecat în Marea Mediterană între 2015 şi 2017[16]. Alţii şi-au riscat viaţa ascunzându-se în camioane sau traversând Alpii pe jos, la temperaturi foarte scăzute[17]. Europa nu ar trebui să subestimeze cât de mult îşi doresc oamenii aceştia să reuşească. Iar cererea nu scade, chiar dacă numărul celor admişi este tot mai mic[18]. După cum spune Tino Sanandaji, economist iraniano-suedez, „există în permanenţă forţe de atracţie şi forţe de respingere extrem de puternice. În 1981, aproape toţi iranienii ar fi plecat în Suedia, dacă ar fi putut. Era atât de dificil însă, că puţini au reuşit. Punctul de intrare este ceea ce contează, şi nu presiunea exercitată de forţa de respingere; această presiune nu s-a schimbat şi nu se va schimba vreodată. Mărimea găurii prin

care te strecori este cea care contează”[19]. În 2015, această gaură s-a lărgit dintr-odată. Reducerea ei la dimensiunea inițială e probabil peste puterile liderilor Europei.

Chiar şi dacă imigraţia nu continuă, Pew Research anticipează că populaţia musulmană a Europei va creşte cu 7,4% până în 2050, deoarece musulmanele au de regulă mai mulţi copii decât alte europence. Conform Pew, dacă Europa revine la un nivel moderat de migraţie internă – presupunând că nu există vârfuri noi la nivelurile „de criză” –, procentul de musulmani din populaţia totală fie se va dubla, ajungând la 11%, fie se va tripla, atingând 14% până în 2050.

Cei care creează probleme

Guvernele ştiu deja că în cazul migranţilor care au primit răspuns negativ la cererea de azil există o probabilitate mai mare să comită infracţiuni, în special tâlhării şi infracţiuni violente[20]. Potrivit poliţiei austriece, punctul de cotitură apare cam la 400 de zile: din acel moment, azilanţii respinşi tind să înceapă să creeze probleme[21].

Nu toţi migranţii creează probleme, desigur. Primarul Tübingenului, Boris Palmer, estimează că circa 10% dintre migranţii alocaţi oraşului său de guvernul federal al Germaniei au creat probleme. „Ei nu sunt recunoscători şi respectuoşi faţă de societatea germană”, mi-a spus la telefon din biroul său în iunie 2018. Autorităţile oraşului au observat prima dată că au o problemă când unii tineri migranţi au început să frecventeze parcurile şi gările pentru a vinde droguri. „Aşa şi-au început cariera de infractori o parte dintre migranţi, trecând apoi la incidente mai serioase, în special agresiuni violente şi sexuale. Am observat că majoritatea problemelor le fac cei care nu au drept de şedere în Germania. Aceştia nu au prea mult de pierdut,

astfel că îşi asumă riscuri mai mari şi comit infracţiuni mai grave”[22]. Dacă procentul din Tübingen este extrapolat la restul Europei Occidentale, probabil că undeva între 200.000 şi 300.000 de infractori reali sau potenţiali au fost lăsaţi să intre pe continent începând din 2015.

Majoritatea europenilor consideră că solicitantul de azil sau de orice formă de drept de şedere trebuie să respecte legile şi obiceiurile noii societăţi. În condiţiile în care ai cheltuit resurse considerabile şi ai făcut eforturi serioase ca să ajungi într-o anumită ţară, măcar posibilitatea de a fi expulzat ar trebui să te împiedice să încalci legea. Şi, într-adevăr, acest lucru ar trebui să se întâmple în cele mai multe ţări europene. În Germania, un infractor străin care primeşte o sentinţă de 3 ani de închisoare trebuie să fie deportat. O sentinţă de 1 an este suficientă pentru a-i deporta pe străinii găsiţi vinovaţi pentru infracţiuni sexuale. În cazul azilanţilor, orice sentinţă de 1 an înseamnă şi retragerea statutului de refugiat[23]. În Suedia, de asemenea, străinii care primesc o sentinţă de 1 an de închisoare pot fi deportaţi.

Întrebarea este în ce măsură sunt aplicate aceste legi. Pentru mine nu mai e o surpriză faptul că nu există informaţii publice despre numărul infractorilor străini deportaţi din Germania[24]. Legi similare se aplică în Danemarca, dar, în urma unei investigaţii făcute de procurorul general danez, s-a descoperit că între 2012 şi 2017 au existat şapte cazuri în care procurorii nu au cerut ca violatorii străini condamnaţi să fie deportaţi[25]. Legea suedeză privind deportarea este de asemenea rareori pusă în aplicare.

În iunie 2018, un azilant somalez căruia i se acordase statut de protecţie temporară în Suedia a atacat o femeie în patul ei, în somn, şi a violat-o. A fost găsit vinovat de Curtea Districtuală din Linköping şi condamnat la 1 an şi 10 luni de închisoare, urmând a fi expulzat din Suedia după ispăşirea pedepsei. La recurs, sentinţa s-a menţinut, dar el a făcut din nou recurs şi, în aprilie 2019, Curtea Supremă de Justiţie din Suedia a respins ordinul de deportare. Curtea nu a avut nicio îndoială că bărbatul săvârşise

infracţiunea, întrucât probele (inclusiv cele de ADN) erau certe. Instanţa ştia că acesta avea în cazierul recent condamnări pentru deţinere de droguri, infracţiuni privind circulaţia rutieră şi cauzatoare de vătămare corporală. Cu toate acestea, curtea a considerat că infracţiunea sa nu era suficient de gravă pentru a justifica tăierea legăturilor pe care şi le crease în cei opt ani petrecuţi în Suedia. Argumentarea sună destul de ciudat:

> Deşi există semne ale unor neajunsuri în ce priveşte adaptarea sa socială în Suedia, parţial din cauza infracţiunilor sale anterioare şi parţial din cauză că, cu câteva luni înainte de arestare, a renunţat la serviciu şi la locuinţă fără a-şi asigura alt serviciu sau altă locuinţă proprie. Cu toate acestea, cercetările făcute nu vin în sprijinul afirmaţiei că el are un stil de viaţă asocial sau valori infracţionale[26].

Cu două luni înainte, aceeaşi curte părea că stabilise un precedent. Aceasta pronunţase o sentinţă împotriva a trei azilanţi: un palestinian din Libia găsit vinovat de tâlhărie în variantă agravantă, un alt palestinian care bombardase cu cocktailuri Molotov nişte maşini de lângă o sinagogă şi un sirian care săvârşise un viol. Aceştia au fost deportaţi. Dar violatorul somalez a rămas.

Iluzia deportării

Lăsând la o parte chestiunea dacă un migrant trebuie sau nu să fie deportat pentru săvârşirea unei infracţiuni, să ne întrebăm pur şi simplu dacă cei care au primit decizie de repatriere au fost repatriaţi. La fel ca multe alte aspecte ale imigraţiei europene, măsura în care ordinele de deportare sunt puse în aplicare este greu de evaluat. Dar iată ce ştim cu siguranţă. Agenţia europeană pentru frontiere, Frontex, afirmă că şi-a sporit acţiunile de deportare în ultimii ani. Ea a fost implicată în returnarea a 3.500 de persoane în 2015, 5.000 în 2016 şi 10.000 în 2017. Totuşi, returnarea azilanţilor respinşi este de regulă responsabilitatea guvernelor naţionale, şi nu a Frontex[27]. Aşadar, cât de eficient

acţionează ele? În Germania, în 2018 existau 236.000 de persoane care primiseră ordin să părăsească ţara, dintre care peste 50.000 nu aveau nicio formă de „permis de tolerare”, dar au fost deportate mai puţin de 24.000[28]. Alte 31.100 de încercări de deportare au fost anulate de autorităţile germane[29]. În Suedia au fost puse în aplicare în jur de o treime dintre ordinele de repatriere. În primul trimestru din 2018 trebuiau expulzate 3.000 de persoane, dar Poliţia Naţională de Frontieră nu a găsit decât 1.000 dintre acestea, pentru a putea pune ordinele în aplicare[30].

David Wood, fost director general al departamentului pentru controlul imigraţiei din cadrul Agenţiei britanice pentru frontiere, a descris modul la fel de relaxat în care sunt puse în aplicare deciziile de deportare în Marea Britanie[31]. El a afirmat că circa jumătate din totalul cererilor de azil, inclusiv recursurile, sunt acceptate, dar numai o treime dintre azilanţii respinşi pleacă acasă. Conform lui Wood, între 2010 şi 2016 51.154 de azilanţi respinşi au rămas pentru cel puţin alţi câţiva ani. Numărul expulzărilor forţate din Marea Britanie a scăzut, de fapt, de la 15.000 pe an la mijlocul anilor 2000 la doar 2.541 în 2017.

Conform Eurostat, în 2019 s-a refuzat intrarea în UE-27 a unui total de 718.000 de cetăţeni non-UE, cel mai mare număr din orice an pentru care există date (începând din 2008). Comparativ cu 2018, numărul cetăţenilor non-UE care se aflau ilegal în UE-27 în 2019 era cu 10% mai mare. Cu toate acestea, doar 142.000 de cetăţeni non-UE au fost returnaţi în locuri din afara UE-27, cu 2% mai puţin decât în 2018[32].

Politica europeană a nereturnării

Motivele pentru care nu au loc deportările sunt amestecate. În multe cazuri, azilantul respins pur şi simplu se ascunde, cum s-a întâmplat cu cei 2.000 de migranţi ilegali pe care poliţia suedeză

de frontieră nu i-a putut găsi în 2018. Nu ajută deloc că unele consilii municipale, precum cel din Malmö, oferă ajutor financiar azilanţilor respinşi, fapt care contravine instrucţiunilor exprese din partea prim-ministrului suedez[33]. În alte cazuri, deportările sunt întârziate din motive administrative. Dacă o persoană nu are paşaport sau alte acte legale, birocraţii şi avocaţii declară că nu poate fi trimisă înapoi în ţara de origine. Acest lucru ne ajută să înţelegem de ce circa 240.000 de migranţi din Europa nu au niciun fel de act[34]. Dar, chiar şi în situaţia în care persoanele ce urmează a fi deportate au acte, dacă ţara de destinaţie refuză să-i primească, autorităţile nu pot face mare lucru[35]. Aducând probe în faţa unei comisii speciale a Ministerului de Interne din 2019, purtătorul de cuvânt al Agenţiei Naţionale de Combatere a Infracţionalităţii din Marea Britanie a afirmat că migranţii ilegali nu îşi făceau griji că vor fi prinşi „deoarece ştiu, pe bună dreptate sau nu, că nu vor fi returnaţi. Iar, în opinia mea, acest lucru joacă un rol important în chestiunea dezbătută aici. […] Călăuzele şi cei interesaţi de călătorie consideră că există un risc foarte scăzut să fie returnaţi”[36].

Un alt obstacol major îl constituie legile şi convenţiile internaţionale complexe semnate de ţările europene. Conform sistemului internaţional de acordare a azilului, indiferent de circumstanţe, o persoană nu poate fi deportată într-o ţară în care viaţa sa ar fi în pericol. Având în vedere ţările din care vin azilanţii Europei – precum Siria, Afganistan şi Irak, în care viaţa tuturor oamenilor este într-o oarecare măsură în pericol –, aceasta este o politică prohibitiv de generală. Chiar şi azilanţii suspectaţi de activităţi teroriste în ţările-gazdă uneori nu pot fi deportaţi din acest motiv. Acesta a fost şi cazul tunisianului Anis Amri, care, în 2016, a intrat cu un camion în târgul de Crăciun din Berlin, şi al palestinianului Ahmad Alhaw, care a înjunghiat mai multe persoane în Hamburg în 2017[37]. Niciunul nu a putut fi deportat deoarece viaţa lor ar fi fost în pericol în ţările din care provin.

Pe lângă convenţiile internaţionale, şi relaţiile bilaterale dintre

ţările de origine ale migranţilor şi ţările-gazdă pot fi o constrângere. Dacă nu există cooperare între cele două, ţara-gazdă nu poate să forţeze intrarea migrantului în interiorul graniţelor ţării de proveniență. Unele ţări individuale, sau Uniunea Europeană ca întreg, iniţiază acorduri de repatriere cu ţările de origine ale migranţilor. Un asemenea acord s-a încheiat cu Bangladesh, din care UE estimează că provin 200.000 dintre migranţii săi ilegali (fără a-i include pe cei din Marea Britanie). UE a oferit Bangladeshului 12,5 milioane de euro pentru a accepta câte 500 dintre imigranţii săi ilegali pe an[38]. Cu toate acestea, dintre cei 200 de cetăţeni ai Bangladeshului identificaţi de Germania pentru repatriere, doar 67 au fost trimişi înapoi; 38 au refuzat să plece, iar alţii nu au putut fi găsiţi. Programul pentru migranţii din Bangladesh este nesemnificativ financiar în comparaţie cu acordul de repatriere încheiat de Naţiunile Unite şi Uniunea Europeană cu 14 ţări africane în 2015[39]. Uniunea Europeană a alocat 3,8 miliarde de euro pentru a ajuta la repatrierea migranţilor africani din Europa şi din Libia[40]. În total, 50.150 de migranţi au fost repatriaţi între mai 2017 şi noiembrie 2018, în special din Libia în Niger, Mali, Mauritania şi Djibouti. Nu ştim câţi au fost trimişi acasă din Europa[41].

Obstacole umane

Chiar şi atunci când sunt îndeplinite toate condiţiile formale pentru a deporta un azilant respins, poate să apară un alt obstacol: cetăţenii cu bune intenţii. De exemplu, Mustafa Panshiri, suedezul de origine afgană pe care îl vom întâlni mai târziu în calitate de susţinător al unor metode noi de integrare a migranţilor, mi-a descris o întâlnire cu un azilant din Suedia. Morteza era un afgan care trăia ca minor neînsoţit la o familie-gazdă. Cu doi ani mai înainte, îşi depusese cererea de azil

împreună cu Mustafa la secţia de poliţie. Chiar şi la vremea aceea, Mustafa şi colegii lui suspectaseră că nu era un copil. „Avea riduri pe faţă şi chelea”, a spus Mustafa. „Părea să aibă cel puţin 35 de ani [...], însă cuplul în vârstă la care locuia îi spunea «dragul nostru copil».” Cererea de azil a lui Morteza a fost refuzată de trei ori de autorităţile suedeze, însă gazdele lui au spus direct că îl vor ajuta să trăiască acolo ilegal. Guvernul suedez a decis să-i mai acorde lui Morteza o şansă, oferindu-i statut de protecţie temporară şi permis de şedere.

Alţi obstrucţionişti nu au o asemenea abordare subtilă, dar se înşală la fel de mult. În august 2018, un refugiat somalez, Yakub Ahmed, a fost escortat la bordul unui avion al companiei Turkish Airlines de pe aeroportul Heathrow din Londra, pentru a fi repatriat în Somalia. Nu a ajuns foarte departe. Pilotul a refuzat să decoleze în momentul în care pasagerii au protestat zgomotos împotriva deportării somalezului. „Coborâţi-l din avion!”, au scandat aceştia – ceea ce personalul forţelor de securitate a şi făcut[42]. Pasagerii nu ştiau însă că Ahmed era deportat ca parte a condamnării sale pentru că participase la violarea în grup, împreună cu trei prieteni, a unei fete de 16 ani. Înainte de deportarea sa eşuată, el executase 4 ani dintr-o sentinţă de 9 ani în închisoare. La puţină vreme după eliberarea sa, unul dintre ceilalţi violatori a plecat în Siria ca să lupte pentru Statul Islamic.

În Suedia, protestele împotriva deportărilor individuale sunt mai puţin spontane. În aprilie 2018, 100 de activişti prorefugiaţi au format un obstacol uman împotriva deportării a 27 de azilanţi afgani respinşi din Kållered[43]. Activiştii au organizat un *sit-in* pe stradă în stilul anilor 1960, ţinându-se de braţ, cântând şi blocând autobuzul care îi scotea pe afgani din centrul pentru azilanţi. În cele din urmă, cinci sau şase au fost deportaţi în acea zi, iar alţi 14 au fost duşi de acolo ulterior, în acea săptămână, în timpul nopţii. Însă nouă dintre afgani au reuşit să fugă din clădire. Unul dintre protestatari, o suedeză blondă cu ochi albaştri, a scris pe blogul său despre motivele care au îndemnat-o să participe la protest. Ea era îngrijorată de faptul că migranţii fuseseră traumatizaţi pentru

a doua oară de „atacurile birocratice” ale Agenţiei Suedeze pentru Migraţie în perioada în care acestora li s-au procesat cererile de azil[44].

Migranţii înşişi au protestat la rândul lor împotriva aplicării legii. În mai 2018, poliţiştii trimişi pentru a deporta un migrant gambian de la un centru de azilanţi din Donauwörth, Bavaria, au fost nevoiţi să ceară întăriri când alţi migranţi de la centru au început să se opună scoaterii acestuia din clădire, aruncând cu sticle şi scaune în oamenii legi şi aruncând asupra lor cu apă fiartă de la etajele superioare. La scurt timp, 150 de originari din Africa de Vest au continuat să protesteze la gară, fapt care a condus la 32 de arestări[45]. Într-un incident separat ce a avut loc în luna următoare, poliţiştii trimişi să deporteze un togolez de la un centru pentru azilanţi din Ellwangen, Baden-Württemberg, au trebuit să-şi abandoneze misiunea când maşina lor a fost înconjurată de 200 de migranţi, care au cerut ca bărbatul să fie eliberat în două minute. Temându-se de o escaladare violentă, poliţiştii l-au eliberat. De atunci nu se mai ştie nimic de el[46].

Nou-veniţii sunt împinşi în clandestinitate

Câţi azilanţi respinşi trăiesc în Europa? După cum probabil vă aşteptaţi, nu există un răspuns exact la această întrebare. Cifrele raportate de Eurostat se referă doar la imigranţii ilegali care au intrat în contact cu autorităţile ce se ocupă de imigraţie şi nu îi includ pe cei care trăiesc ascunşi. De fapt, nicio ţară din spaţiul Schengen nu a reuşit să stabilească cum să măsoare nivelurile migraţiei sale ilegale şi nici numărul de indivizi care trăiesc clandestin pe teritoriul ei.

Graniţele deschise ale spaţiului Schengen în combinaţie cu faptul că migranţii iau bani din mai multe surse pentru că depun cerere de azil în mai multe ţări împiedică guvernele să afle unde

se duc azilanţii respinşi. Rainer Müntz, consilierul special pentru migraţie şi demografie al Comisiei Europene, a afirmat în 2019: „Nu avem o imagine clară a ceea ce se întâmplă cu oamenii care sosesc, care cer azil, care au primit un răspuns negativ la cererea lor. Cumva, aceste persoane dispar din statisticile noastre”[47]. Teoretic, în Germania migranţii aflaţi în această situaţie au la dispoziţie şase luni ca să părăsească de bunăvoie ţara, apoi sunt deportaţi. Dar nu asta se întâmplă. Ministerul Federal german de Interne, pentru Construcţie şi Comunitate afirmă că în prezent în Germania sunt 240.000 de azilanţi respinşi cărora li s-a impus să plece. Dar 182.169 dintre aceştia au primit permisiunea să rămână, fiind încadraţi la categoria specială *Duldung* sau „toleranţă”[48].

Agenţia pentru Migraţie a Suediei estimează că 10.000 de azilanţi pe an intră în clandestinitate pentru a evita deportarea. Potrivit unui raport întocmit de o comisie de control a Adunării Naţionale a Franţei, în 2018 existau între 150.000 şi 400.000 de migranţi ilegali doar într-o suburbie a Parisului, Seine-Saint-Denis. Totuşi, Gérard Collomb, fost ministru de Interne al Franţei, sugerase în 2017 că existau în total doar 300.000 de migranţi ilegali în Franţa[49]. Asemenea estimări care variază foarte mult sugerează că guvernele europene au pierdut pur şi simplu controlul asupra imigraţiei.

Când politicienii se luptă din greu cu o problemă, adeseori aruncă cu bani ca să o rezolve. Atât guvernul german, cât şi cel britanic le-au oferit stimulente financiare azilanţilor respinşi, pentru a se întoarce acasă. Germania oferă 1.200 de euro fiecărui migrant care pleacă în timpul procesării cererii sale de azil, 800 de euro celor care au fost respinşi deja, iar în unele cazuri încă 3.000 de euro în vederea „sprijinirii reintegrării”, însemnând acoperirea costurilor pentru mobilier, renovări şi chirie. Stimulentele nu s-au dovedit însă deosebit de atractive, dat fiind că doar 29.587 au plecat voluntar din Germania în 2017, faţă de 54.006 în 2016[50]. Nici Marea Britanie nu prea are succes în încercarea de a-i încuraja pe azilanţii respinşi să se întoarcă

acasă, deşi se oferă să-i plătească fiecăruia biletul de avion şi încă 2.000 de lire pentru efort[51]. Pentru unii dintre ei e o idee bună să ia banii şi să plece acasă[52]. Totuşi, pentru majoritatea, această mită pentru a pleca valorează mult mai puţin decât preţul plătit – nu numai în bani, ci şi în efort – ca să ajungă în Europa[53].

Nu e plăcut să trăieşti într-o situaţie incertă. În anii 1990 şi 2000 am văzut scene cutremurătoare la centrele pentru azilanţi din Olanda. Unii se aflau acolo de aproape zece ani, neputând să muncească şi trăind din sume modeste în aşteptarea unui răspuns la cererea lor de azil. Erau într-un impas în ce priveşte relaţia cu autoritatea olandeză pentru migraţie. Nu puteau nici să demonstreze că încercau să scape de persecuţie, nici să fie returnaţi conform dreptului internaţional. Familiile trăiau în rulote mici, şi nu în containere, ca acum. Aveau de regulă o cameră de zi, două dormitoare mici şi o baie dacă erau norocoşi; bucătăria era la comun. Centrele erau împrejmuite cu gard, iar la poartă se aflau paznici. Pe vremea când locuiam într-un asemenea centru din Lunteren, eram obligaţi să ne întoarcem în rulote până la ora 23:00. Condiţiile nu sunt mai bune în locuinţele pentru azilanţi din Europa zilelor noastre, iar în multe cazuri sunt mai rele. Containerele albe sunt aşezate unul deasupra celuilalt ca nişte piese Lego. Unele au scări la intrare şi toate cele pe care le-am văzut au ferestre. Înăuntru este puţină mobilă. La exterior sunt împrejmuite cu gard, deşi unele au leagăne pentru copii şi biciclete afară.

Pe teritoriul neutru dintre graniţa ungară şi cea sârbă de la Tompa, guvernul ungar a construit o tabără din containere pentru cazarea azilanţilor. Împrejmuite cu garduri de sârmă ghimpată, containerele sunt dotate cu aparate de aer condiţionat, dar în rest sunt spartane. Zona din jur e plină de gunoaie, iar câini vagabonzi umblă de colo-colo flămânzi. Se spune că acolo pot să locuiască 300 de azilanţi. Faptul că unii îndură asemenea condiţii arată cu câtă disperare îşi doresc să ajungă în Europa.

În afara sistemului european oficial de azil, dar pe continent sunt mii, probabil sute de mii de azilanţi respinşi. Ei trăiesc în

clandestinitate şi dispersaţi în enclavele de imigranţi din Europa Occidentală. Pentru o parte dintre ei, cum ar fi cei din Calais sau din Millénaire, la nord-est de Paris, acest lucru înseamnă tabere de corturi şi adăposturi improvizate instalate ilegal în aer liber. Poliţia franceză a încercat să evacueze de 34 de ori asemenea tabere între 2015 şi 2018, însă migranţii au rămas în continuare[54]. Să ţi se blocheze accesul într-o societate deschisă nu e imposibil, deşi aşa pare. Chiar şi în lipsa unor acte de identitate eliberate de autorităţile statului, migranţii ilegali au totuşi acces la locuinţe, bani, locuri de muncă şi protecţie, toate acestea fiind furnizate de bandele şi clanurile care conduc societăţile paralele ale Europei[55]. Viaţa în clandestinitate înseamnă adeseori o viaţă presărată cu infracţiuni sau abuzuri. Migranţii ilegali se confruntă mult prea adesea cu drogurile, violenţa, infracţiunile şi prostituţia[56]. Poliţia judiciară din Berlin spune că grupările infracţionale organizate recrutează tineri refugiaţi pentru muncile cele mai de jos, cum ar fi vânzarea de droguri pe stradă sau la metrou[57]. Chiar şi aşa, viaţa ca „ilegalist” în Berlin tot e mai bună decât să trăieşti în Mogadishu.

Capitolul 8

Geamurile sparte ale justiţiei liberale

Arnold Mengelkoch este ofiţer de integrare în Berlin. Într-un interviu din 2018, a explicat că azilanţi recent sosiţi sunt încrezători că vor fi eliberaţi rapid după arestare. Pentru ei, un sistem de justiţie supraîncărcat şi subfinanţat nu reprezintă o ameninţare[1]. Pe parcursul documentării pentru cartea de faţă am văzut de nenumărate ori acest lucru: dacă un bărbat hărţuieşte o femeie şi scapă nepedepsit, e posibil să încerce să o pipăie şi pe următoarea care trece pe lângă el sau să se ţină după alta pe stradă şi, dacă scapă nepedepsit şi în acest caz, s-ar putea să meargă şi mai departe, deoarece e foarte puţin probabil că va ajunge în faţa unei instanţe pentru faptele sale, ca să nu mai vorbim de condamnare la închisoare sau de deportare.

Din cauză că guvernele europene au pierdut controlul asupra sistemului de azil, sarcina controlării efectelor acestui fapt revine poliţiei şi serviciilor sociale. Poliţia locală şi mai ales curţile de justiţie au constatat că sunt nepregătite. Problema începe de mai înainte. Bărbaţii migranţi care comit contravenţii pot primi un avertisment sau o pedeapsă cu suspendare ori o eliberare condiţionată, dacă se află la prima abatere. Li se acordă premisa de nevinovăţie, în special pentru că sunt nou-veniţi în Europa. Totuşi, asta înseamnă adesea că ies din sala de judecată convinşi că pot să scape chiar dacă încalcă legea şi trec la fapte mai grave. Nefiind de acord cu strategia de aplicare a ordinii de tip „geamurile sparte”, care a transformat New Yorkul în anii 1990, autorităţile europene nu reuşesc să pedepsească infracţiunile

iniţiale, nici chiar atunci când sunt destul de grave. Şi astfel comportamentul problematic escaladează.

Cercetările criminologice arată că violatorii tind să fie recidivişti. Potrivit unor studii, majoritatea violatorilor recunosc că au comis violuri repetate[2]. Aceasta nu este o informaţie nouă pentru experţii în drept penal. Totuşi, mult prea adesea unii dintre autorii unor infracţiuni de natură sexuală aflaţi la prima abatere sunt lăsaţi să scape uşor de judecătorii europeni.

În orice caz, ideea de a sta o vreme într-o închisoare din nordul Europei nu sună prea ameninţător pentru un tânăr care poate că a trăit în condiţii mult mai grele în ţara sa de origine. Mustafa Panshiri, fost poliţist suedez, a întâlnit mulţi tineri în enclavele imigranţilor care râdeau când auzeau de posibilitatea de a ispăşi o pedeapsă într-o închisoare suedeză.

> Ei spuneau: „Poţi să te duci într-o închisoare suedeză şi să faci body building". Păi, cam aşa e. Nu e ca la închisoare în Afganistan sau în Somalia. Ei ştiu că acolo există televizor, că poţi să joci cărţi sau biliard. Aşa că nu prea îi sperie ideea.

Când l-am întrebat cam ce cred aceşti tineri că i-ar descuraja, mi-a răspuns:

> Ei văd închisoarea ca pe o a doua şansă, deoarece rămân în continuare în Suedia. Am întâlnit tineri aflaţi în închisoare pentru viol, şi nu sunt deportaţi. Singurul lucru care îi sperie cu adevărat este deportarea. Şi nu că spun eu, ci asta îmi spun aceşti tineri[3].

Până acum, din motivele menţionate în capitolul anterior, suspectez că aceşti tineri au aflat că nici deportarea nu este de fapt o ameninţare credibilă.

Poliţia pare neputincioasă

În ochii tinerilor sosiţi din Siria, Irak, Afganistan şi din alte societăţi măcinate de război şi autoritarism, nu numai închisoarea pare blândă în Europa Occidentală, ci şi poliţiştii par foarte slabi.

Ceea ce scapă mulţi din vedere în dezbaterea despre integrare este că relaţia dintre individ şi stat este extrem de diferită în societăţile nedemocratice din care fug imigranţii. În Somalia, de exemplu, oamenii fug ca de ciumă de interacţiunile cu autorităţile statului. Când vezi un reprezentant al guvernului în uniformă, ştii că este corupt şi violent. Oamenii nu apelează la instituţiile statului pentru a-şi rezolva problemele, aşa cum fac cetăţenii în Europa. Dacă stârnesc agitaţie sau dacă critică guvernul, pot să ajungă la închisoare sau să fie omorâţi. În asemenea ţări, toată lumea are o poveste despre o rudă sau un prieten care „a dispărut" odată ajuns pe mâinile autorităţilor.

Pentru un nou-venit, a fi oprit de un poliţist european este o experienţă tulburător de blândă. O atenţionare urmată de o scrisoare de avertisment nu e mare lucru pentru cineva care în ţara lui de origine s-ar aştepta să fie bătut sau aruncat imediat în închisoare. Vicepreşedintele sindicatului poliţiştilor din Germania s-a plâns în 2018 că migranţii nu au respect pentru poliţia germană deoarece consecinţele infracţiunilor sunt mult mai dure în ţările lor de proveniență. Un avertisment sau chiar o pedeapsă cu suspendare este văzută ca un fel de undă verde pentru a se comporta în continuare necorespunzător[4].

Mustafa Panshiri mi-a spus povestea „unui individ, Barsheen din Göteborg, care era un migrant de a doua generaţie din Siria":

> E un om care a reuşit în viaţă, are un restaurant, îşi plăteşte taxele şi este de treabă, dar îl şantajează infractori din oraşul lui. Spune că poliţia nu poate să-l ajute şi e foarte stresat. Mi-a spus: „Politicienii trebuie să înţeleagă că noi, cei care venim în Suedia din Siria şi Irak, suntem obişnuiţi cu indivizi precum Saddam Hussein şi Bashar al-Assad. Suntem obişnuiţi cu dictatura. Cineva trebuie să ne supravegheze pe noi [imigranţii]. În Suedia este prea multă libertate. Nu ştim ce să facem cu atâta libertate"[5].

Mustafa a spus: „Cum să procedezi într-o asemenea situaţie? Bineînţeles că nu putem avea un Saddam Hussein, bineînţeles că nu putem avea o dictatură, suntem o democraţie, dar ce te faci cu oamenii care sunt obişnuiţi cu acest mod de viaţă?". Am auzit aceeaşi idee enunţată de alţi migranţi care s-au integrat cu succes în Germania şi care lucrează cu indivizi sosiţi recent. Cei care nu

cunosc decât viaţa sub dictatură „nu pot pur şi simplu să apese pe un buton ca să devină peste noapte participanţi activi la democraţia germană”[6].

Într-un fel, percepţia tinerilor despre care scriu, conform căreia poliţia europeană este blândă, e corectă. Poliţiştii crescuţi în ţări precum Suedia, Austria şi Danemarca – unde, începând din anii 1970, este ilegal să loveşti un copil cu palma peste şezut – nu sunt obişnuiţi să primească un pumn în faţă în timpul unei inspecţii de rutină în trafic. În ultimii ani am văzut numeroase rapoarte despre poliţişti care s-au confruntat cu această realitate nouă. Adeseori, în intervenţiile lor obişnuite, poliţiştii îi cer şoferului să prezinte un act de identitate, ca urmare a comiterii unei contravenţii rutiere. În loc să prezinte documentul cerut, şoferul îşi cheamă nişte prieteni şi poliţiştii se trezesc rapid înconjuraţi de cinci, zece sau mai mulţi bărbaţi, care se opun aplicării până şi a celor mai elementare legi. Unii poliţişti solicită întăriri, dar alţii bat în retragere. Un asemenea caz a fost raportat de doi ofiţeri de poliţie, unul dintre ei o femeie, din Essen, Germania. În timp ce arestau un „sudist” de 17 ani, aceştia au fost atacaţi de cinci dintre prietenii lui. Cei doi ofiţeri s-au apărat cu sprayuri cu piper şi cu bastoanele din dotare, dar au fost amândoi răniţi. După ce, în cele din urmă, l-au dus pe băiat la secţie, tatăl şi fratele lui şi-au făcut apariţia şi au ameninţat că îşi vor mobiliza întreaga familie pentru a-i ataca pe poliţişti dacă nu îl eliberează pe tânăr. Au fost arestaţi şi ei[7].

În 2016, Oficiul Federal al Poliţiei Judiciare din Germania a raportat o creştere a numărului de atacuri împotriva poliţiştilor germani, comparativ cu anul precedent[8]. Anul trecut, revista *Der Spiegel* a intervievat poliţişti, procurori şi alte autorităţi despre experienţele lor legate de infracţiunile implicând migranţi. Iată ce au declarat patru dintre ofiţerii de poliţie:

> Eu conduc maşinile de patrulă din cartierul Tempelhof [Berlin]. […] Oamenii devin tot mai agresivi. Cu ceva vreme în urmă am fost rănit grav într-o misiune. Voiam să oprim o bătaie de la o petrecere cu ocazia unei circumcizii. Apoi un bărbat m-a lovit peste cap cu două scaune. Mi-a afectat grav coloana cervicală; am stat în concediu

medical o jumătate de an.

Recent, nişte colegi de-ai mei au vrut să scrie nişte amenzi pentru câteva maşini parcate pe pista de biciclete. Proprietarii stăteau faţă în faţă la o narghilea într-un bar. Imediat au început să arunce cu ouă din local şi un grup de 15-20 de bărbaţi i-au înconjurat pe colegii mei. Amândoi s-au retras în maşina de patrulă şi au primit întăriri; m-am alăturat şi eu. Am avut nevoie de doi câini poliţişti pentru a calma situaţia.

Ceea ce mă supără este că mă confrunt tot mai des cu atitudini dictate de corectitudinea politică. O dată, o femeie s-a oferit să dea informaţii despre o agresiune sexuală petrecută pe scările staţiei de metrou. Când am întrebat-o ce culoare are pielea suspectului, a replicat: „Nu ar trebui să întrebaţi aşa ceva, nu contează". Am rămas şocat.

Migranţii ne fac probleme aparte. Pe stradă am de-a face cu ei 60-70% din timp. Multe persoane din cultura musulmană nu acceptă femeile în uniformă, nici măcar nu vorbesc cu ele. Adeseori, nu ne iau în serios pentru că nu folosim forţa fizică. Dar asta contravine modului în care înţelegem noi legea[9].

Ostilitatea manifestată de bărbaţii din societăţile musulmane faţă de poliţiste este ceva obişnuit. Tania Kambouri, poliţistă germană, a scris despre acest lucru în revista sindicatului poliţiei germane, în 2015. La fel ca Mustafa Panshiri, Kambouri este migrantă de a doua generaţie integrată cu succes, crescută în Germania de părinţii ei turci. Ea a admis că şi unii etnici germani, precum huliganii iubitori de fotbal şi radicaliştii de stânga, pot crea probleme, dar mai ales bărbaţii având un fond cultural musulman le dau cele mai multe bătăi de cap poliţiştilor în interacţiunile de rutină. Când Kambouri a vorbit direct despre experienţele sale, alţi poliţişti germani au transmis redacţiei mesaje de susţinere. Ei trecuseră prin aceleaşi situaţii, dar evitau să discute despre ele de frică să nu fie etichetaţi drept „naziştI"[10]. „Trebuie să fac compromisuri uneori", a spus ea în 2016. „O dată, la un punct de control, am vrut să testez un suspect pentru consum de droguri sau de alcool şi el mi-a spus: «Nu te uita în ochii mei», deoarece unii dintre aceşti bărbaţi nu le lasă pe femei să facă aşa ceva. Aşadar, l-am lăsat pe colegul meu să se ocupe, pentru a preveni orice escaladare. Dacă aş fi insistat, probabil că suspectul s-ar fi opus, şi nu vrem să fim răniţi pentru ştiu eu ce delict minor"[11].

Potrivit poliţiei suedeze, numărul infracţiunilor cu uz de armă letală este în creştere în enclavele de imigranţi naţionale[12]. De exemplu, grenadele rămase din conflictul din Balcani sunt folosite de unele bande suburbane. „Acesta este un tip diferit de infracţionalitate, mai nou şi mai dur. Nu e ceea ce am numi o infracţiune suedeză obişnuită. E cu totul altceva", spune Peter Springare, poliţist suedez[13]. El a fost investigat imediat de procurori ai poliţiei suedeze pentru „incitare la ură rasială" când, într-un moment de frustrare, a afirmat că infracţiunile pe care le cerceta fuseseră comise de imigranţi din lumea musulmană. Cu toate acestea, potrivit unui raport oficial al poliţiei suedeze din 2017, pe lângă faptul că se confruntau cu agresiuni fizice în enclavele de imigranţi slab integraţi, poliţiştii erau ameninţaţi personal atât când se aflau la serviciu, cât şi în timpul liber. Această practică este atât de sistematică, încât grupurile infracţionale aleg câte un poliţist într-o anumită zi ca ţintă a hărţuirilor şi ameninţărilor lor[14].

În Franţa, poliţiştii vorbesc despre o creştere a numărului de sinucideri în rândurile lor. Unul dintre factorii ce explică aceste decese este necesitatea tot mai mare ca nişte ofiţeri echipaţi insuficient să lucreze peste program, în contextul unui antagonism uneori criminal. În 2018, unul dintre directorii jandarmeriei franceze a vorbit despre „un nou tip de agresiune apărut în ultimii ani, al cărui scop evident este să-i rănească pe poliţişti, chiar să-i omoare"[15]. Cu toate acestea, poliţiştii sunt descurajaţi să discute deschis despre problemele cu care se confruntă la serviciu. Avertizorii precum Springare şi Kambouri sunt acuzaţi că stârnesc atitudini rasiste şi sentimente ostile migranţilor atunci când se exprimă.

Poliţiştii nu sunt echipaţi corespunzător pentru a face faţă problemei

Majoritatea poliţiştilor cu care am lucrat ca politician şi ca translator îşi luaseră angajamentul să abordeze problema violenţei sexuale. În cele mai multe cazuri, ineficienţa lor a fost rezultatul deciziilor luate mai sus pe scară ierarhică. Poliţiştii se află într-o situaţie complicată, deoarece sunt solicitaţi mai des să intervină, dar resursele insuficiente îi ţin pe loc. Un raport al poliţiei suedeze despre enclavele de imigranţi cu o incidenţă ridicată a activităţii infracţionale afirma clar că „nu există capacitatea instituţională necesară pentru a gestiona problemele când numărul de persoane este atât de mare”[16]. Ca urmare, poliţiştii sunt nevoiţi să aleagă între a se ocupa de infracţiuni ce implică uz de armă letală şi a investiga cazurile de agresiuni sexuale împotriva femeilor[17]. Nu e de mirare că siguranţa femeilor nu este principala lor prioritate.

De asemenea, poliţiştii din Germania sunt descurajaţi de tacticile utilizate de bandele de agresori. Bărbaţi tineri vânează în grup femei care par vulnerabile. Ei ştiu că, dacă acţionează în haită, le va fi mai greu poliţiştilor, martorilor şi victimelor să-i identifice cu precizie pe vinovaţi. Am auzit un tânăr marocan spunând, mai în glumă, mai în serios, că „pentru albi, toţi bărbaţii măslinii arată la fel”. Dintr-o bandă de cinci bărbaţi care au comis o agresiune sexuală, care e responsabil pentru iniţierea atacului, pentru imobilizarea victimei, pentru încurajarea agresorilor sau pentru că a stat de pază, ca să-i avertizeze pe ceilalţi la nevoie?

Trăiesc de un deceniu în Statele Unite şi e posibil ca acest fapt să-mi fi deformat opinia despre sentinţele pronunţate de instanţele de judecată europene. În America, mulţi infractori primesc condamnări absurd de lungi, adeseori pentru infracţiuni mai puţin grave. Mulţi criminologi se întreabă în ce măsură funcţionează pedeapsa cu închisoarea, atâta vreme cât autorii de infracţiuni minore devin în general mai îndârjiţi sau mai radicalizaţi politic în închisoare. Dar dacă încarcerarea nu funcţionează, atunci ce? Dacă admitem că executarea unei condamnări la închisoare este pedeapsa potrivită pentru un act de violenţă sexuală, atunci de ce judecătorii şi procurorii

europeni sunt reticenţi sau în cel mai bun caz inconsecvenţi când trebuie să dea condamnări la închisoare în cazul migranţilor care săvârşesc asemenea acte? Eu bănuiesc că unele dintre deciziile lor sunt afectate mai degrabă de compasiunea faţă de autor decât faţă de victimă.

Am mai văzut acest lucru, în contextul violenţei justificate în numele onoarei. Vreme de mai mulţi ani, autorii unor asemenea acte de violenţă împotriva surorilor, verişoarelor sau altor rude de-ale lor de sex feminin au primit sentinţe blânde din partea unor curţi europene nefamiliare cu complexul onoare/ruşine care este atât de prevalent în societăţile musulmane. Judecătorii nesiguri cum să abordeze cazurile de violenţă domestică săvârşite de bărbaţi având un fond cultural străin s-au arătat uneori mult prea indulgenţi faţă de nişte soţi abuzivi. Acelaşi tipar poate fi observat în contextul agresiunilor sexuale comise de migranţi în Europa.

Indulgenţă judecătorească

Ţin o listă deschisă cu explicaţiile oferite de judecători europeni pentru achitarea sau condamnarea indulgentă a migranţilor care au ajuns în faţa lor din cauza săvârşirii unor infracţiuni sexuale. Cele mai frecvente sunt că agresorul era beat şi prin urmare avea discernământul redus sau că victima nu a putut să demonstreze că nu a fost un act sexual consensual. Dar unii judecători ţin cont de faptul că migranţii autori de agresiuni sexuale nu înţeleg dreptul femeilor occidentale la autodeterminare sexuală. „Cred tot ce spune doamna G.”, a spus un judecător berlinez în 2017[18]. Dna G. refuzase avansurile acuzatului, aşa că acesta a trântit-o pe pat, i-a fixat capul şi umerii între două bare de metal şi a violat-o patru ore în timp ce aceasta a ţipat „Opreşte-te!” şi l-a zgâriat. La un moment dat, ea a renunţat să mai lupte. Agresiunea a fost atât

de violentă, încât femeia s-a deplasat cu greu timp de două săptămâni. Instanţa nu se îndoia că victima fusese violată. Cu toate acestea, judecătorul se întreba dacă nu cumva acuzatul turc de 23 de ani s-a gândit că actul a fost consensual. Reclamanta a fost întrebată în instanţă dacă agresiunea la care fusese supusă ar putea fi considerată doar un raport sexual sălbatic în cultura turcă. Într-un mod tipic, acuzatul a susţinut că actul fusese consensual, adăugând că nu ar viola niciodată o femeie, pentru că şi el are o mamă şi o soră. Judecătorul l-a achitat.

Am vorbit deja despre cazul lui Firas M., bărbatul care a lovit-o pe Marie Laguerre în faţă cu o scrumieră după ce aceasta i-a spus să nu o mai hărţuiască, în timp ce trecea prin Arondismentul 19 din Paris. Această scenă a fost surprinsă de camerele de supraveghere şi a ajuns subiect de presă. Când Firas M. a fost adus în faţa instanţei, în 2018, s-a aflat că s-a născut în Tunisia, dar trăia în Franţa de la vârsta de 8 ani, iar acum era fără locuinţă şi avea probleme psihiatrice. Acuzarea a renunţat la învinuirea de hărţuire sexuală, deşi Laguerre a declarat în instanţă că acesta făcuse comentarii şi scosese sunete precum „sâsâieli [şi] pleoscăituri vulgare, într-o manieră umilitoare şi provocatoare”. Singura acuzaţie rămasă a fost atac cu o armă, pentru care a fost condamnat la 1 an în închisoare, din care şase luni au constat în eliberare condiţionată, deşi avea o listă lungă de condamnări anterioare[19].

Un alt asemenea caz din Franţa a fost cel al unui marocan de 28 de ani, Mustafa Elmotalkil, un azilant ale cărui cereri de azil fuseseră respinse anterior în Germania şi în Olanda[20]. În 2018, când se afla la o băcănie din Croisilles, în stare de ebrietate, s-a frecat de o fată de 11 ani. „El a zâmbit ca şi cum [ea] era o pradă”, a spus un martor. Instanţa a aflat că fusese implicat într-un proces cu doi ani în urmă, în Olanda, pentru că pipăise o femeie şi se masturbase în faţa ei, dar nu fusese acuzat. În Franţa a fost condamnat pentru că a abuzat sexual un minor şi a primit 6 luni în închisoare şi includerea în registrul persoanelor care au comis infracţiuni sexuale. Elmotalkil nu a fost prezent în sala de

judecată la pronunţarea verdictului din cauză că se comportase atât de agresiv, încât judecătorul a cerut să fie scos afară.

Un alt infractor care a abuzat sexual un minor a obţinut o reducere a pedepsei în urma recursului la Curtea Supremă de Justiţie a Austriei. Migrantului irakian Amir A. i s-a acordat o reducere a sentinţei de la 6 ani în închisoare la 4, deoarece nu avea condamnări anterioare şi instanţa a considerat că infracţiunea lui a fost „un incident izolat”[21]. „Incidentul izolat” era violarea unui băiat de 10 ani la o piscină din Viena. Amir A. l-a înşfăcat pe băiat într-un vestiar, l-a încuiat într-o cabină de toaletă şi l-a violat. După ce a fost lăsat să iasă, băiatul a denunţat violul, iar Amir A. a fost arestat de poliţie în timp ce se pregătea să sară de pe o trambulină. A declarat instanţei că ajunsese în Austria în 2015 pe ruta balcanică, ca imigrant din motive economice (nu a pretins că e un refugiat persecutat). A explicat că acţiunile sale fuseseră rezultatul unei „urgenţe sexuale”, întrucât „nu mai făcuse sex de patru luni”*.

Infractorii tineri trec neobservaţi

În multe jurisdicţii europene, sistemul de justiţie juvenilă cenzurează identitatea minorilor. Şedinţele de judecată cu acuzaţi minori se ţin cu uşa închisă, iar singurele informaţii făcute publice sunt selectate şi distribuite de curţi. Asta înseamnă că puţine cazuri văd lumina zilei.

Când minorii săvârşesc orice tip de infracţiune, judecătorii manifestă de regulă indulgenţă în stabilirea sentinţei. Dar acesta este unul dintre motivele pentru care unii migranţi pretind că sunt mai tineri decât sunt de fapt. Pe lângă faptul că primesc sprijin şi ajutoare guvernamentale mai generoase decât cele oferite migranţilor adulţi, minorii din sistemul de drept penal se pot aştepta la pedepse mai blânde – de aici şi fenomenul „copiilor

cu barbă" din Suedia. Când ajung în faţa instanţei, unii bărbaţi adulţi cu barbă şi păr pe corp pretind adesea că sunt azilanţi minori neînsoţiţi. Cu ceva vreme în urmă, aceştia erau examinaţi de medici pentru a li se confirma vârsta. Asemenea teste includeau radiografii ale mâinilor, genunchilor sau maxilarelor şi, în unele cazuri, examenul organelor genitale. Susţinătorii refugiaţilor şi organismele pentru etică medicală au protestat însă, considerând că asemenea examinări violează integritatea corporală a migranţilor[22]. Reintroducerea acestor examinări a fost solicitată în Germania în repetate rânduri în timpul judecării unui refugiat afgan, Abdul D., care a fost condamnat pentru violarea şi uciderea unei fete de 15 ani, Mia V., în Kandel, sud-vestul Germaniei, în 2018. Contrar declaraţiilor unui martor, Abdul D. a susţinut că are 15 ani, astfel că a fost judecat în sistemul juvenil, în care sentinţa maximă pentru orice infracţiune este de 10 ani. A fost găsit vinovat şi condamnat la 8 ani şi 6 luni în închisoare. În octombrie 2019 a fost găsit mort în celula sa, după ce s-a spânzurat[23].

Mai la nord, la periferia Hanovrei, o femeie de 24 de ani, Vivien K., s-a dus la supermarketul local într-o sâmbătă seara din martie 2018. În magazin, doi băieţi – unul de 13 ani, altul de 14 – se băteau, iar ea le-a atras atenţia să nu se mai bată şi să aibă mai mult respect faţă de persoanele mai în vârstă din jur. Băieţii l-au chemat pe fratele lor mai mare, Abdullah, în vârstă de 17 ani. Toţi cei trei băieţi erau azilanţi din Siria. După ce a ţipat la Vivien K. şi a insultat-o, Abdullah a lovit-o cu pumnul, a scos un cuţit şi a înjunghiat-o de mai multe ori în tors. Femeia a ajuns la spital între viaţă şi moarte. După ce s-a trezit din comă, a aflat că avea câteva coaste rupte şi că îi fuseseră îndepărtate fragmente din pancreas şi splina. Abdullah A. şi fratele său de 14 ani, Mohamad A., au primit sentinţe reduse datorită vârstei lor, iar băiatul cel mai mic nu a fost judecat deloc. Abdullah A. a primit 5 ani de pedeapsă juvenilă pentru tentativă de ucidere din culpă şi vătămare corporală gravă; Mohamad a primit 2 săptămâni de detenţie şi 10 ore de educaţie socială. Pe parcursul audierilor,

Abdullah A. a explicat că, în cultura sa, o asemenea înjunghiere se justifică dacă a fost atinsă onoarea familiei[24]. Nu înţelegea de ce trebuie să meargă la închisoare şi a acuzat instanţa că încearcă să-i distrugă viaţa[25]. Mai mult decât atât, s-a descris pe sine drept „un refugiat model". În septembrie 2018, victima lui încă mai lua calmante pentru durere şi avea o cicatrice de 40 de centimetri pe burtă, dar insista că „naţionalitatea făptaşului nu are absolut nicio importanţă pentru mine"[26].

Sistemul suedez de justiţie este deosebit de indulgent faţă de infractorii tineri. Un infractor condamnat pentru că agresase sexual minore la festivalul suedez „We Are Sthlm" din 2015 era un băiat somalez de 15 ani[27]. Una dintre victimele sale a declarat instanţei că acesta o apucase de picioare şi de fund şi încercase să-i bage mâna în chiloţi. Când prietena ei a intervenit, el i-a tras un pumn în faţă. Băiatul a fost condamnat la 25 de ore de muncă în folosul comunităţii şi la plata a 10.600 de coroane suedeze (1.100 de dolari) ca daune pentru minore. Un alt imigrant, un băiat de 16 ani pe nume Ahmed, a fost condamnat pentru hărţuirea sexuală a trei fete de 14 ani la o şcoală din Malmö în 2017. Pedeapsa lui a fost de 50 de ore de muncă în folosul comunităţii şi la plata unor daune. La două săptămâni de la condamnare, el s-a întors la aceeaşi şcoală şi a violat o altă minoră.

Chiar şi participanţii la viol în grup se pot aştepta la o sentinţă blândă dacă sunt minori. În 2016-2017 un ziar suedez a descoperit că 13 dintre 43 de participanţi la violuri în grup aveau sub 18 ani. Unii au primit sentinţe juvenile şi în serviciul comunităţii, şi nu condamnări la închisoare. Pedeapsa medie la nivelul tuturor celor 43 de infractori, inclusiv adulţii condamnaţi, a fost de doar 3 ani[28].

Eşecul punerii în aplicare a statului de drept

După cum am văzut, agresiunile sexuale în masă asupra femeilor din Köln din ajunul Anului Nou din 2015 nu s-ar fi întâmplat dacă poliţiştii ar fi pus în aplicare statul de drept. Investigaţiile oficiale asupra eşecurilor poliţiei şi administraţiei locale din acea noapte au ajuns la concluzia că fuseseră trimişi prea puţini poliţişti pentru a-i controla pe agresori[29]. Poliţiştii nu au intervenit când grupurile de bărbaţi în stare de ebrietate au început să se comporte agresiv şi nu au cerut întăriri când situaţia s-a agravat[30]. În schimb, femeile care s-au plâns au fost ignorate sau refuzate categoric de poliţie. Când au scăpat din mulţime şi au fugit la poliţişti după ajutor, aceştia le-au ignorat sau le-au spus că nu au cu ce să le ajute. Una dintre femei, Alice Schwarzer, a povestit cum ea şi prietena ei au reuşit să scape, luând-o la fugă spre doi poliţişti din apropiere. Însă agresorii lor s-au luat după ele.

> Ambii poliţişti ne-au văzut pe noi şi, evident, şi pe aceşti infractori [care ne urmăreau]. Le-am spus poliţiştilor că avem nevoie de ajutor şi am încercat să le descriem rapid situaţia. Unul dintre poliţişti nu ne-a lăsat să terminăm; celălalt s-a întors spre malul Rinului, comportându-se ca şi cum trebuia să urmărească ceva important. Ni s-a spus că trebuie să ne calmăm, cu siguranţă nu era chiar atât de grav. Ne-au sfătuit doar să nu intrăm în mulţime; ei nu aveau de gând să se ducă. Prietena mea a strigat la poliţist că femeile sunt brutalizate acolo, în mulţime. Acesta i-a atras atenţia să-i vorbească politicos. Au venit şi alte femei, şi toate spuneam acelaşi lucru. Ambii poliţişti fie nu au vrut, fie nu li s-a dat voie să intervină. În mod cert, le-ar fi fost uşor să-l aresteze imediat pe unul dintre făptaşii din spatele nostru. Dar ofiţerii nu au făcut-o. [...] Nu ne-au luat în serios[31].

Au trecut câţiva ani de atunci şi femeilor agresate sexual în Köln încă nu li s-a făcut dreptate. După cum am văzut, au existat doar trei condamnări pentru agresiune sexuală, din 43 de cazuri înaintate de procurori. Mai mult de două treimi dintre reclamaţii (828) nu au fost investigate deloc deoarece autorii nu au putut fi identificaţi. Dintre cele 290 de acuzaţii pentru care poliţiştii au identificat un suspect, mai mult de jumătate au fost retrase din alte motive. Primul caz de agresiune sexuală din acea noapte care a ajuns în instanţă a fost respins în mai 2016. Un algerian, Farouk B., şi fratele lui mai tânăr au fost acuzaţi că, aflaţi într-un grup de

zece bărbaţi, au înconjurat nişte femei, le-au pipăit şi le-au furat telefoanele mobile. Cei doi fraţi mai avuseseră probleme cu poliţia din Köln, pentru spargerea unei maşini. Pe parcursul audierilor, victimele lor, Karin P. şi Cordula M., nu au putut să-i identifice cu certitudine, deşi telefonul lui Karin P. a fost găsit în posesia lui Farouk la centrul pentru azilanţi unde locuia acesta. S-a renunţat la acuzaţia de agresiune sexuală. Bărbaţii au fost condamnaţi doar pentru furt şi pentru primirea de bunuri furate şi au scăpat cu o perioadă de probaţiune de 6 luni[32]. Alţi trei infractori au primit pedepse cu suspendare: irakianul Hussein A., de 21 de ani, şi algerianul Hassan T., de 26 de ani, ambii recent sosiţi în Köln, precum şi un afgan de 19 ani din Hamburg[33]. Singurele condamnări pentru infracţiuni de natură sexuală au depins de faptul că autorii şi-au făcut selfie-uri cu victimele.

Consecinţa este neîncrederea

În sondaje, europenii consideră dintotdeauna că cel mai important aspect al identităţii naţionale este respectarea legilor şi instituţiilor ţării. Acest aspect e mai important chiar decât să vorbeşti limba şi decât să fii născut în ţara respectivă[34]. În Suedia însă, doar 55% din populaţie spune acum că are încredere în poliţie şi în sistemul de drept penal, o tendinţă descendentă care a început în 2015[35].

Când infracţiunile sunt pedepsite prea blând şi autorii nu se prea tem de condamnare, rezultatul este o spirală descendentă. Întrucât tot mai multă lume suferă din cauza unor infracţiuni precum cele descrise mai sus sau aude despre aşa ceva, nu numai că se intensifică ostilitatea faţă de imigranţi, ci se erodează şi încrederea în instituţiile sociale. Aceasta este cu siguranţă o tendinţă problematică pentru elitele conducătoare ale Europei. Dar, după cum vom vedea în capitolul următor, ele preferă să se

amăgească pe sine decât să se confrunte cu realitatea.

* Acest proces şi recursul său la Curtea Supremă de Justiţie au fost prezentate nu numai în presa de ştiri austriacă, ci şi în RT, Breitbart şi în tabloide britanice precum *Daily Express*. Până şi Vladimir Putin, preşedintele rus, a făcut comentarii pe marginea acestora. Totuşi, nu există probe că acest caz nu s-a întâmplat sau că băiatul nu a fost violat.

Capitolul 9

Setul de strategii ale negării

În 1969, psihiatra elveţiano-americană Elisabeth Kübler-Ross a publicat *Despre moarte şi a muri*, în care se vorbea pentru prima dată despre cele cinci etape de-acum bine-cunoscute ale suferinţei în boala terminală: negarea, furia, negocierea, depresia şi resemnarea. Uneori mi se pare că Europa a înţepenit în prima etapă. Nu numai că judecătorii găsesc scuze pentru comportamentul infracţional al tinerilor migranţi, ci şi politicienii, primarii, funcţionarii, jurnaliştii, specialiştii din mediul academic, reprezentanţii unor comunităţi şi susţinătorii refugiaţilor oferă, toţi, tot felul de justificări şi în unele cazuri negări categorice.

Psihologii care lucrează cu prizonierii negării încep adeseori prin a le cere acestora să-şi examineze poveştile false pe care şi le spun lor înşişi şi să le recunoască drept scuze. Un psiholog care ar analiza mintea colectivă a Europei de azi ar vedea nu una, ci o mulţime de poveşti ale negării. Eu am identificat opt dintre aceste naraţiuni ale negării.

1. Respingerea

Când sunt întrebaţi despre o infracţiune comisă de un imigrant, primul răspuns al membrilor establishmentului tinde să fie unul

de respingere. De exemplu, iată cum a comentat un inspector de poliţie danez despre nouă agresiuni sexuale comise de nişte azilanţi asupra unor tinere la un festival: „Caracteristicile infracţiunilor sunt foarte diferite, astfel că nu trebuie să tragem concluzia că toate abuzurile au fost comise de băieţi de la centrul pentru azilanţi”[1]. În 2018, ministrul suedez al Ocupării Forţei de Muncă şi Integrării a insistat că numărul cazurilor raportate de viol şi de hărţuire sexuală „tot scade şi continuă să tot scadă”[2] – deşi, cum am văzut în capitolul 3, lucrurile stau invers. De asemenea, după agresiunile sexuale petrecute în ajunul Anului Nou în Köln, unii comentatori au insistat că „refugiaţii nu au comis mai multe infracţiuni decât populaţia locală”, un alt neadevăr evident[3].

Niklas Långström, profesor la Consiliul Naţional pentru Medicină Legală (Rättsmedicinalverket) din Suedia, afirmă că cifre precum „93% infractori migranţi născuţi în străinătate sau de primă generaţie [...] nu indică nicio relaţie cauzală”[4]. Şi Jerzy Sarnecki, profesor de criminologie la Universitatea din Stockholm, a explicat suprareprezentarea migranţilor în statisticile referitoare la infracţionalitate susţinând că migranţii „sunt discriminaţi în diferite moduri de sistemul judiciar şi nu putem exclude ipoteza că poliţiştii sunt mai înclinaţi să investigheze infracţiunile” comise de migranţi[5]. Într-adevăr, un studiu arată că probabilitatea să reclame un incident la poliţie este de două ori mai mare în cazul victimelor atacate de un infractor care nu vorbeşte limba lor, astfel că străinii apar mai frecvent în bazele de date[6]. Dar e adevărat şi că această probabilitate este determinată de gradul de violenţă implicată şi de prezenţa unei arme[7]. Poate că în cazul migranţilor probabilitatea să fie denunţaţi este mai mare din cauză că infracţiunile lor de natură sexuală sunt mai violente.

Pentru unii germani, temerile opiniei publice legate de infracţiunile sexuale săvârşite de migranţi au o natură atavică. Wolfgang Benz, profesor emerit la Universitatea Tehnică din Berlin, afirmă că sosirea refugiaţilor „a reactivat” o imagine care

există de multă vreme în mentalul germanilor – cea a unei ţări ocupate de forţe străine care se comportă ca nişte barbari. „Astăzi, hoarda care ne invadează nu mai este alcătuită din ruşi, ci din refugiaţi, iar violurile, la fel ca în fiecare război din trecut, fac parte din purtarea războiului", a spus Benz[8]. Cu alte cuvinte, criza contemporană este un fel de rod al imaginaţiei bazat pe memoria istoriei germane.

Am văzut deja cum au încercat cercetătorii să arate că nu există o legătură între intensificarea migraţiei şi creşterea numărului infracţiunilor de natură sexuală – omiţând în mare măsură din studiile lor datele de după 2015. Dar există şi alte moduri eronate de a spune „n-ai ce să vezi aici".

2. Orientarea atenţiei într-o direcţie greşită

O a doua categorie a negării o constituie orientarea atenţiei într-o direcţie greşită şi comparaţiile false. Asemenea unui magician care distrage atenţia spectatorilor, analiştii aruncă o perdea de fum, universalizând problema violenţei sexuale. Nu imigranţii în mod disproporţionat violează femei, susţin ei, deoarece „toţi bărbaţii sunt violatori" şi „o femeie din trei are de-a face cu violenţa fizică, sexuală, psihologică şi economică"[9]. „Tam-tamul din mass-media cu privire la siguranţa femeilor a fost enorm, cu totul exagerat", mi-a spus un funcţionar superior austriac. „Am avut un omor şi câteva cazuri [de viol] de trei ori în Viena, deşi, bineînţeles, aşa ceva se întâmplă peste tot."[10] „Acest tip de hărţuire şi violenţă este prezent de multă vreme în fiecare ţară", a declarat Gudrun Schyman, politiciană suedeză şi purtător de cuvânt pentru Feminist Initiative. „Factorul comun sunt bărbaţii."[11]

3. Confuzia semantică

O formă răspândită de negare constă în manipularea limbajului într-un proces pe care eu îl numesc „confuzia semantică”. Unii suspecţi din rapoartele poliţiei şi din relatările presei sunt descrişi ca „sudici”, „bărbaţi cu piele închisă la culoare” sau persoane cu „puţine cunoştinţe de germană”, omiţându-se în mod intenţionat informaţiile despre statutul lor legat de migraţie.

Confuzia semantică duce adesea la absurdităţi. Unul dintre studiile pe care le-am consultat propunea separarea preocupărilor legate de imigranţi în dezbaterea publică de cele referitoare la azilanţi. În Germania, „cuvântul interzis al anului” în 2018 a fost *Anti-Abschiebe-Industrie* („industrie antideportare”), ce se referă la susţinătorii refugiaţilor care se pronunţă pentru rămânerea în Germania a azilanţilor respinşi. Acest cuvânt a fost criticat din cauză că „defăimează şi discreditează”[12] .

În unele părţi ale Europei, confuzia semantică este impusă în mod oficial prin reglementările privind presa. La jumătatea anului 2018, preşedintele Consiliului Cultural German a cerut interzicerea talk-show-urilor politice în care refugiaţii sunt prezentaţi într-o lumină nefavorabilă, până ce acestea „vin cu conţinuturi mai adecvate în ceea ce priveşte coeziunea socială din societatea noastră”[13]. Un cod al eticii presei pus în aplicare de Consiliul German pentru Presă a fost modificat în 2017, cerându-li-se publicaţiilor să omită toate informaţiile despre religia, etnia şi alte circumstanţe ale infractorilor care nu sunt „absolut necesare pentru înţelegerea evenimentului relatat”. Noul cod le reamintea ziariştilor că „asemenea trimiteri pot să alimenteze prejudecăţile asupra minorităţilor”[14]. Editorii ziarului bavarez *Süddeutsche Zeitung* au explicat că asemenea informaţii trebuie dezvăluite numai în cazul unor „infracţiuni deosebit de grave, precum atacurile teroriste şi infracţiunile capitale, sau al infracţiunilor comise de un grup mai mare de persoane (cum au fost cele din ajunul Anului Nou din 2015, în Köln). De asemenea,

există un interes public pentru căutarea unei persoane date în urmărire sau dacă biografia unui suspect este relevantă în cazul infracţiunii. Vom decide în funcţie de caz şi ne vom opune categoric oricăror discriminări la adresa minorităţilor”[15]. Există o distanţă ca de la cer la pământ între această declaraţie şi prima ediţie a *Süddeutsche Zeitung*, publicată la doar cinci luni după capitularea Germaniei naziste, în 1945, în care editorii spuneau: „Pentru prima dată de la prăbuşirea guvernării brune a terorii, în München se publică un ziar condus de germani. El este limitat de necesităţile politice ale zilelor noastre, dar nu e constrâns de cenzură şi nici sufocat de constrângerile conştiinţei”[16].

Preferinţa mass-mediei pentru eliminarea informaţiilor cu privire la cultura şi statutul imigranţilor din articolele despre infracţiuni stârneşte suspiciuni în rândul cititorilor. Când l-am întrebat pe un jurnalist german cu experienţă dacă crede că cultura imigranţilor are vreo legătură cu atitudinea lor faţă de femei, răspunsul pe care l-am primit a fost: „Aceasta este o întrebare care depăşeşte nivelul meu de salarizare. E foarte interesantă, pentru că noi am avut această dezbatere după Köln. Îmi pare rău, dar în această chestiune mă opresc aici”. Pentru ziariştii din Europa zilelor noastre, relatarea faptelor le poate pune în pericol cariera.

4. Studiile şi comentariile fictive

O altă tactică a negării constă în fabricarea unor statistici, studii şi sondaje pentru a demonta realitatea de pe teren. Studiile atitudinale sunt cele mai frecvente. Acestea pot fi proiectate astfel încât să reflecte concluziile preferate ale cercetătorilor. De exemplu, în 2017, un studiu a conchis că „atitudinile faţă de imigraţie din Franţa, ca în majoritatea ţărilor europene, sunt foarte stabile şi, de fapt, devin uşor mai favorabile”[17]. În realitate,

numeroase sondaje despre atitudinile faţă de migranţi arată că europenii mai puţin educaţi, mai în vârstă şi mai conservatori au opinii mai negative despre migranţi[18].

5. Respingerea specialiştilor oneşti din mediul academic pe motiv că ar fi bigoţi

Pe lângă faptul că produc cercetări fictive, unii dintre specialiştii din mediul academic ai establishmentului resping dovezile care nu le susţin prejudecăţile. Timp de decenii, antropologii au studiat relaţiile de gen din lumea arabă, ajungând la aceleaşi rezultate în repetate rânduri. Dar ei sunt respinşi acum pe motiv că sunt bigoţi, deoarece publică „fantezii orientaliste potrivit cărora [...] culturile non-occidentale şi în special cele musulmane sunt mai patriarhale decât culturile occidentale”[19]. Am vorbit cu Ruud Koopmans, distins sociolog, despre această situaţie pe când mă aflam în Berlin, în 2019. După cum mi-a spus:

> Avem cercetarea despre atitudinile faţă de femei, e clar că imigranţii musulmani au valori foarte conservatoare cu privire la femei. Aceasta nu mai este o chestiune ce trebuie studiată, ci un fapt demonstrat. [...] În Germania există un curent de opinie puternic potrivit căruia nu este nicio legătură între islam şi inegalitatea de gen, terorism, antisemitism – ideea e că răspunsul nu are nimic de-a face cu islamul sau cu religia şi, chiar dacă are, cine suntem noi să spunem „Da, acest lucru este rău”, pentru că nici noi nu suntem perfecţi[20].

Falsele acuzaţii de rasism sunt cea mai uşoară cale de concretizare a negării, aşa cum a aflat romancierul algerian Kamel Daoud. După ce a publicat un articol în *Le Monde* despre componenta culturală pe care o detectase în violenţa sexuală petrecută în ajunul Anului Nou în Köln, a fost pus la stâlpul infamiei. La puţină vreme după aceea a anunţat că renunţă să mai semneze articole în ziare, preferând să se rezume la a scrie ficţiune[21]. Thilo Sarrazin, economist, a fost criticat de membri ai elitei germane şi înlăturat din consiliul executiv al Bundesbank

din cauză că a publicat volumul *Deutschland schafft sich ab* („Germania îşi pune capăt zilelor”) în 2010[22]. Tot astfel, Uwe Tellkamp, scriitor german, a fost abandonat de editorul său în 2018, după ce a criticat politica uşilor deschise aplicată de ţara sa în chestiunea migraţiei şi a avertizat cu privire la instaurarea unei „dictaturi morale” în Germania[23].

Hamed Abdel-Samad, scriitor şi crainic german de origine egipteană, autor al volumului de memorialistică *Mein Abschied vom Himmel* („Plecarea mea din Rai”) publicat în 2009, a explicat că germanii sunt uşor de şantajat din cauza istoriei ţării lor:

> Cărţi precum a mea sunt considerate islamofobe şi insultătoare. Când apărătorii islamului întreabă „Vreţi să faceţi cu noi ce aţi făcut cu evreii?”, toată lumea tace din gură. Nu sunt rasist şi ştiu despre ce vorbesc, aşa că nu pot fi şantajat moral, asemenea majorităţii germanilor. Pentru mine, consecinţa Holocaustului este că nu trebuie să mai tăcem şi să nu mai renunţăm niciodată la libertăţile noastre, că trebuie să ne exprimăm atunci când societatea o ia pe o cale greşită. Asta nu înseamnă platitudini de genul „Nu mai vrem război” sau să fim întotdeauna blânzi cu imigranţii, ci să nu acceptăm nicio ştirbire a libertăţii şi să nu importăm problemele îngrozitoare pe care le-am lăsat în urmă în Egipt[24].

6. Apelurile la compasiune şi platitudinile

O altă formă de negare este să faci apel la compasiune în detrimentul raţiunii sau al prudenţei. Unii politicieni care atrag atenţia asupra virtuţilor îi imploră pe cetăţeni să-şi îndeplinească datoria morală de a-i salva pe migranţi. Cei care refuză sunt consideraţi imediat imorali, inumani şi rasişti. În 2014, prim-ministrul suedez Fredrik Reinfeldt a făcut apel la „cetăţenii suedezi să se arate inimoşi cu refugiaţii”. În septembrie 2016, primarii din New York, Paris şi Londra au publicat un articol comun despre criza refugiaţilor în *New York Times* în care se angajau „să urmărească în continuare o abordare integratoare în chestiunea relocării [refugiaţilor], în scopul combaterii valului tot mai mare al limbajului xenofob din întreaga lume. Un asemenea

limbaj va duce numai la creşterea marginalizării comunităţilor noastre de imigranţi, fără ca prin aceasta să fim mai în siguranţă”[25].

7. Sfaturile proaste şi falsele soluţii

O altă categorie a negării sunt sfaturile neinspirate şi falsele soluţii oferite de autorităţi ca reacţie la agresiunea sau hărţuirea sexuală. Această reacţie ia adesea forma învinovăţirii directe sau voalate a victimei. După agresiunile sexuale în masă din ajunul Anului Nou din 2015, Henriette Reker, primarul Kölnului, a sugerat ca femeile care se tem să nu fie agresate să păstreze între ele şi străini „o distanţă de un braţ”[26]. La rândul său, poliţia le-a sfătuit pe femei să poarte mai degrabă încălţăminte confortabilă decât pantofi cu toc înalt, ca să poată fugi la nevoie. În loc să-şi asume responsabilitatea şi să implementeze măsuri pentru siguranţa femeilor, autorităţile folosesc această formă de negare pentru a le pasa femeilor povara protecţiei de bărbaţii prădători.

Un alt „sfat prost” repetat este o scuză sub forma „Da, dar…”. Politicienii şi liderii comunităţii obligaţi să condamne violenţa sexuală admit că comportamentul bărbaţilor prădători este greşit: da, dar nu e niciodată momentul potrivit pentru a lua măsuri în acest sens. De exemplu, Aiman Mazyek, preşedintele Consiliului Central al Musulmanilor din Germania (Zentralrat der Muslime in Deutschland – ZMD), a spus în 2016: „Am văzut în repetate rânduri cum sunt abuzate, maltratate şi discriminate femeile. Dar acestei chestiuni nu i s-a acordat niciodată atenţia cuvenită până acum” şi „Ar fi fatal să facem acest lucru acum, în legătură cu refugiaţii. Trebuie să vorbim despre asta. Trebuie să discutăm. Dar haideţi să n-o facem în detrimentul refugiaţilor”[27]. Un alt „Da, dar…” frapant e dat de Sisi Eibye, directoarea unui centru pentru azilanţi din Danemarca. Unii băieţi de la centrul

respectiv agresaseră sexual nişte adolescente la un festival de vară. Când poliţia a întrebat-o câţi băieţi de la centrul ei fuseseră în zonă, nu a ştiut să răspundă. A recunoscut că comportamentul băieţilor fusese „total inacceptabil" şi a adăugat: „Nu avem sancţiuni şi tot ce putem face este să anunţăm poliţia, dacă băieţii lipsesc mai mult de o zi. Nu-i putem încuia"[28].

8. Teama de bigotism şi de consecinţe

Probabil că cel mai puternic mod de a întreţine un tabu referitor la aspectele culturale ale violenţei sexuale este să pretinzi că discuţiile despre fapte vor intensifica rasismul, le vor da apă la moară populiştilor şi vor diviza şi mai mult societatea. Această scuză este des folosită de poliţie, de politicieni, de asistenţii sociali, de mass-media şi de mulţi alţi membri ai establishmentului din toată Europa. De teamă să nu fie percepuţi drept xenofobi sau ca să nu cedeze în faţa adevăraţilor xenofobi în dezbaterile politice, aceste autorităţi preferă să bage problema sub preş şi să lase victimele expuse unor pericole. Conform lui Peter Ågren, şeful poliţiei din Södermalm, „uneori nu îndrăznim să spunem cum stau lucrurile în realitate deoarece credem că asta le-ar face jocul democraţilor suedezi" – un partid antiimigraţie din Suedia, o grupare marginală în trecut, dar care acum a devenit o forţă politică importantă[29].

Strategiile negării

Unii oameni se întreabă de ce atât de multe instituţii ale establishmentului persistă în a nega existenţa problemei. Ei presupun adesea că e vorba de naivitate. Consider că această

explicaţie este prea indulgentă. Ce alte motive ar putea exista? Interesul propriu e unul dintre ele.

Să luăm cazul partidelor politice de stânga care, după ce au văzut că li se erodează bazinul electoral tradiţional alcătuit din muncitori albi, s-au întors spre imigranţi ca sursă nouă de votanţi. Pentru a câştiga bunăvoinţa politică a acestui „ersatz Proletariat" (fals proletariat), unele partide de stânga neagă existenţa unor chestiuni precum violenţa sexuală şi discriminarea de gen în comunităţile de imigranţi. Odinioară, aceste partide susţineau emanciparea femeilor, drepturile homosexualilor şi egalitatea. Acum, ele sunt în cârdăşie cu islamişti care vor să fie scutiţi pe temeiuri religioase de la respectarea acestor valori esenţiale. Acest parteneriat politic funcţionează acum în diferite grade în Franţa, Belgia, Suedia, Germania, Olanda şi Marea Britanie. De exemplu, în Rinkeby şi Tensta, renumitele enclave ale imigranţilor din Stockholm, social-democraţii îşi fac puternic campanie, oferind alimente gratis pe fond de muzică arabă.

Bineînţeles că nu toate acestea sunt calcule electorale cinice. Socialiştii radicali din Germania au văzut criza migranţilor ca pe o oportunitate de „a da o lovitură capitalismului" şi au adoptat cu entuziasm drepturile refugiaţilor ca instrument în „proiectul eliberării universale" pe care îl promovează[30]. Unii chiar au îmbrăţişat ideea graniţelor deschise ca pe un proiect aproape revoluţionar.

Câştigătorii şi perdanţii

Consecinţa traiului într-o stare de negare este că aproape toată lumea pierde. Guvernele care se temeau că partidele populiste vor avea de câştigat dacă vor discuta deschis problema au constatat că acest lucru se întâmplă atunci când blochează

dezbaterea. Populiştii din toată Europa prosperă tocmai pentru că sunt singurii dispuşi să treacă peste acest tabu. Partidele de centru-stânga care au îmbrăţişat ideea că numărul tot mai mare al imigranţilor musulmani reprezintă noul proletariat au pierdut încrederea votanţilor lor tradiţionali. După cum vom vedea, în alegerile electorale din Europa ei au plătit la urnele de vot preţul oportunismului lor.

La toate nivelurile, aşadar, relaţia de încredere dintre cetăţeni şi instituţiile guvernării se erodează. Cetăţenii văd că autorităţile pierd controlul asupra graniţelor şi, în unele oraşe, asupra străzilor. Aparenta funcţionare proastă a statului de drept sporeşte deficitul de încredere. Consecinţele sunt divizarea şi fragmentarea.

Probabil că efectele corozive ale negării sunt cele mai evidente în mişcarea feministă modernă.

Capitolul 10
Impasul feministelor

După cum am aflat la facultate în Olanda, în anii 1990, autonomia şi siguranţa personală nu li s-au acordat pur şi simplu femeilor occidentale; ele au luptat pentru drepturile lor secole la rând. Şi au câştigat mai multă libertate pentru femei decât am văzut eu vreodată. Pentru mine, drumul din Africa până în Europa a fost mai mult decât o călătorie geografică. Am progresat rapid în timp de la o societate fundamental tribală, guvernată de violenţă şi dogme religioase, în care indivizii sunt subordonaţi comunităţii şi nu poţi avea încredere în instituţiile publice, la o societate modernă în care indivizii au drepturi egale indiferent de gen sau de alte trăsături înnăscute.

La momentul respectiv, părea că libertăţile de care se bucură femeile occidentale se vor extinde până la imigrantele recent sosite şi apoi spre restul lumii. Din naivitate, am presupus că ne aflăm de partea bună a istoriei. Pe atunci nimeni nu ar fi putut să prevadă că Europa va începe să accepte atitudinile unor culturi care limitează în mod deliberat drepturile femeilor. După ce am văzut cât de rapid poate să avanseze istoria, sunt conştientă că poate să şi dea înapoi cu aceeaşi viteză.

Succesele obţinute de mişcarea feministă de-a lungul istoriei moderne au depins de faptul că femeile s-au manifestat ca o singură voce. Feministele din primul val au militat pentru dreptul la vot, accesul la educaţie, dreptul la proprietate şi la reprezentare politică. Cele din al doilea val au obţinut un acces mai larg la pieţele occidentale ale forţei de muncă pentru femei şi

au făcut presiuni pentru drepturi legate de reproducere, pentru mijloace eficiente de contracepţie şi pentru încetarea ostracizării mamelor singure. Aceste feministe au scos la lumină violenţa sexuală şi domestică, astfel încât să devină obiecte ale politicilor publice. Violul în cadrul căsătoriei a fost criminalizat, iar atitudinile de culpabilizare a victimelor hărţuirii şi agresiunii sexuale au fost criticate dur.

O întrebare pe care mi-am pus-o adesea este de ce nu a existat un protest feminist legat de creşterea violenţei sexuale împotriva femeilor pe care am descris-o în capitolele anterioare. Evident, siguranţa femeilor în locurile publice ar trebui să fie o chestiune centrală pentru cei care caută să susţină drepturile acestora.

Omisiunea este cu atât mai surprinzătoare cu cât femeile, după cum am văzut, nu au fost niciodată mai puternice din punct de vedere politic. Astăzi, în întreaga lume occidentală şi în special în Europa de Vest, un număr tot mai mare de femei pot să aspire, având şanse reale, la cele mai înalte funcţii economice şi politice. La prima vedere, trăim într-o perioadă a triumfului feminismului. Sau nu? Căci ironia e că, în timp ce unele femei din Occident ocupă funcţii de prim-ministru şi preşedinte, de director general şi director executiv, drepturile fundamentale ale femeilor se află sub o presiune crescândă, din cauza unor idei importate despre subordonarea femeii. Mai grav, multe dintre liderele din Occidentul zilelor noastre fac prea puţin sau nimic pentru a pune capăt acestei întoarceri în timp a egalităţii de gen.

În afara Occidentului, femeile sunt ucise, violate, înrobite, bătute, private de libertate şi umilite. Fetuşii de sex feminin sunt avortaţi şi fetiţele nou-născute sunt abandonate. Fetele nu au acces la educaţie sau li se taie şi li se cos organele genitale. Fetele şi tinerele sunt obligate să se căsătorească cu bărbaţi pe care aproape că nu îi cunosc. În anii 1990, Cisca Dresselhuys, o feministă olandeză, se întreba: „Cum de le-am trecut cu vederea pe aceste femei?”. Feministele occidentale se concentraseră atât de mult asupra lor înseşi, încât ignoraseră ce li se întâmpla altor femei în societăţi în care acestea sunt văzute doar ca obiecte

sexuale, ca mame şi ca îngrijitoare. Între timp, conceptul de drepturi universale ale femeilor a făcut loc noilor idealuri ale multiculturalismului şi intersecţionalităţii. Femeilor din societăţile islamice care cereau drepturi egale li s-a spus că acestea sunt valori occidentale. Feministele occidentale au ajuns să creadă că impunerea valorilor lor în lumea musulmană este o formă de neocolonialism.

Deriva misiunii feminismului

În termeni istorici, mişcarea feministă liberală a avut o viaţă scurtă. Vreme de două sute de ani, femeile au militat pentru autonomie şi pentru egalitate cu bărbaţii. De la începutul secolului însă, mişcarea femeilor s-a abătut de la acest ţel. Misiunea feminismului este în derivă, iar drepturile femeilor au fost înlocuite cu chestiuni legate de rasism, religie şi intersecţionalitate. Astăzi, feministele liberale sunt mai preocupate de suveranitatea Palestinei decât de relele tratamente aplicate palestiniencelor de taţii şi soţii lor. În bătălia viciilor, rasismul cântăreşte mai greu decât sexismul.

De asemenea, feminismul este în mare măsură politizat, iar femeile de stânga şi-l revendică exclusiv. Conservatoarele şi moderatele sunt împiedicate să vorbească despre problemele femeilor, fiind numite „de dreapta”. Departamentele de studii despre femei din universităţi le învaţă pe viitoarele feministe că singura cauză dreaptă este un atac continuu asupra bărbatului alb. Feministele liberale îi disculpă pe bărbaţii imigranţi de infracţiunile de natură sexuală asupra unor femei pe motiv că autorii sunt victime ale rasismului şi colonialismului. Iată, de exemplu, cum a reacţionat Tina Rosenberg, membră fondatoare a partidului feminist suedez şi „specialistă în studii de gen” la Universitatea din Stockholm, la creşterea numărului de acte de

hărţuire sexuală comise de migranţi înregistrate în Suedia în 2016: „E foarte periculos să dai conotaţii rasiale hărţuirii sexuale. Există o lungă istorie postcolonială a patriarhatului alb care încearcă să le salveze pe femeile de culoare de bărbaţii de culoare. [...] Trebuie să vorbim despre toate tipurile de hărţuire a femeii. Trebuie să ne opunem şi să protestăm, dar nu trebuie să formulăm distincţia dintre noi şi persoanele având un alt fond etnic drept «Ei sunt mai violenţi decât noi» [...] deoarece astfel ajungem să spunem: «Nu sunt rasist, dar...»”[1].

O femeie care nu se teme să vorbească direct despre această problemă este Sofie Peeters. În 2018, când era în Belgia, a spus:

> Cred că e foarte nerasist să le atragi atenţia oamenilor asupra comportamentului lor, indiferent de cultura din care provin. Nişte indivizi care m-au hărţuit mi-au spus: „Eşti rasistă pentru că nu vrei să vorbeşti cu mine”. Nu e adevărat. Dacă nu vreau să vorbesc cu tine nu e pentru că eşti marocan, ci pentru că te porţi ca un bădăran. Mă insulţi, mă urmăreşti, iar asta mă enervează. Am prieteni marocani, aşa că nu e o chestiune de rasism pentru mine. Aceşti indivizi folosesc cuvântul „rasism” ca pe un scut protector şi cred că pot să facă ce vor fără să păţească nimic. Apoi treburile se complică[2].

În 2012, când s-a lansat filmul lui Sofie *Femme de la Rue*, ea a fost aplaudată pentru că a arătat sexismul şi hărţuirea prezente zilnic pe stradă într-un fel care le-a permis oamenilor să înţeleagă cu adevărat gravitatea situaţiei. Dar a fost totodată criticată pentru că a arătat bărbaţi dintr-un mediu multicultural care hărţuiau femei. Însă, după cum a explicat ea, „asta a fost pur şi simplu experienţa mea, pe care am filmat-o. Când treci pe stradă pe lângă zece indivizi provenind dintr-un mediu multicultural, unul dintre ei s-ar putea să-ţi arunce o remarcă. Aşa că poţi să spui că este doar o minoritate. Dar, când treci pe lângă 100 de indivizi şi zece te hărţuiesc, vorbim de altă amploare”[3].

Polarizarea în rândul feministelor

Feminismul occidental contemporan are un paradox în esenţă.

Feministele ideologice insistă asupra unor obiective grandioase precum „sfârşitul patriarhatului”. Campaniile împotriva cluburilor destinate exclusiv bărbaţilor sau pentru reprezentarea femeilor în consiliile de conducere ale corporaţiilor sunt însă preocupări elitiste foarte îndepărtate de viaţa de zi cu zi a femeii obişnuite. Dacă ne raportăm la ierarhia nevoilor umane alcătuită de sociologul Abraham Maslow, chestiunile prioritizate astăzi de feministe se află în categoria actualizării sinelui: îmbunătăţirea condiţiilor la locul de muncă, accesul la alocaţii pentru îngrijirea copilului din partea statului, posibilitatea de a deveni membre ale asociaţiilor rezervate bărbaţilor, împărţirea treburilor casnice cu partenerul de sex masculin şi acumularea prestigiului. Asta nu înseamnă că trebuie să renunţăm la obiective lăudabile precum depăşirea obstacolelor informale în avansarea în carieră a femeilor. Însă dreptul tuturor femeilor de a trăi ferite de violenţă trebuie să fie pe primul loc.

Intenţia mea nu este să le ironizez pe feministele de astăzi, ci vreau să se trezească. Feministele au ajuns să considere indiscutabile nevoile fundamentale precum siguranţa în public. Pentru mine, e ca şi cum s-ar grăbi să repare o gaură în acoperişul unei case când fundaţia alunecă într-o dolină.

Studentele din campusurile universitare parcă trăiesc într-un univers paralel. Protejate de „spaţii sigure” împotriva „microagresiunilor”, studentele la Drept cer să nu li se predea despre cazurile de viol, deoarece sunt prea tulburătoare şi s-ar putea să le „provoace o reacţie emoţională puternică”. Dar din când în când lumea reală se face simţită. În octombrie 2017, profesorii şi studenţii de la Universitatea Goethe din Frankfurt au protestat împotriva unui discurs intitulat „Activitatea poliţiei într-o societate a imigranţilor”, ţinut de preşedintele sindicatului poliţiştilor din Germania. Temându-se de o reacţie violentă din partea studenţilor, conducerea universităţii a anulat discursul. E o ironie că, în aceeaşi lună, patru femei au fost victimele unor tentative de agresiune sexuală la universitate. În fiecare caz, agresorul a fost descris drept un individ de 1,65 metri înălţime, cu

trăsături nord-africane şi care vorbea germana cu accent puternic. Preşedintele sindicatului poliţiştilor a reacţionat cu demnitate, declarând: „Nu sunt deloc fericit că studenţii şi profesorii de la această universitate s-au trezit astfel la realitate”[4].

Limitele mişcării #MeToo

Mişcarea #MeToo a cristalizat şi a accelerat o schimbare majoră în atitudinile faţă de hărţuirea sexuală. Jurnaliştii şi avertizorii le-au încurajat şi pe alte femei să-i numească şi să-i pună la zidul infamiei pe bărbaţii care le-au hărţuit sexual la locul de muncă. Mişcarea s-a răspândit rapid din America de Nord în Europa Occidentală – #BalanceTonPorc („Denunţă-ţi porcul”) fiind sloganul din Franţa. Zeci de agresori în serie şi-au pierdut locul de muncă şi reputaţia; câţiva au fost trimişi în judecată.

#MeToo a traversat un ocean, dar pare incapabilă să treacă de o barieră culturală. Victimele bandelor de migranţi sunt în general ignorate, acuzaţiile femeilor referitoare la faptul că unii migranţi le hărţuiesc sunt respinse, chiar dacă numărul victimelor hărţuirii – şi nu vorbim de infracţiuni mai grave precum violul – este mult mai mare în Europa decât, să zicem, la Hollywood sau pe Wall Street.

După cum susţin în acest capitol şi în ultimul, o parte a problemei constă în faptul că feministele sunt stânjenite să vorbească despre infracţiunile comise de bărbaţii de culoare. E o opţiune preferabilă să nege că au loc agresiuni. Dar aici nu e vorba numai de ignoranţă intenţionată. Consider că multe feministe occidentale nu înţeleg cu adevărat profundul antagonism cultural al bărbaţilor din lumea musulmană faţă de însuşi conceptul de drepturi egale pentru femei. Iar această ciocnire culturală este subiectul paginilor următoare.

Partea a III-a

Ciocnirea civilizaţiilor: o reexaminare

Capitolul 11

Doctrina modestiei

Odată ce am stabilit că există într-adevăr o relaţie între creşterea imigraţiei şi nivelurile mai mari ale violenţei sexuale în Europa, următorul pas este să înţelegem această relaţie într-un fel în care elitele europene nu au reuşit, evident, să o înţeleagă.

De ce nişte bărbaţi care au călătorit mii de kilometri în căutarea unui trai mai bun s-ar comporta în acest mod faţă de femeile din noua lor ţară? Răspunsul naiv ţine de biologie. Ştim că tinerii debordând de testosteron au, în virtutea evoluţiei speciei umane, o dorinţă sexuală insaţiabilă.

Dar cultura şi civilizaţia există în mare măsură pentru a controla asemenea impulsuri primitive. Ideea mai importantă este că atitudinile migranţilor faţă de femei sunt modelate de circumstanţele şi de experienţele din ţările lor de origine.

O parte importantă a explicaţiei o constituie, desigur, influenţa islamului asupra relaţiilor dintre sexe. Dar, strâns legat de aceasta, după cum voi arăta, este rolul unei practici care precedă aproape cu siguranţă apariţia islamului, şi anume poligamia. Culturile care tolerează sau încurajează poligamia tind de asemenea să impună femeilor o modestie extremă şi să le excludă din viaţa publică. Din cauza modului în care transformă femeia într-o marfă rară, culturile poligamice generează adesea efecte violente şi misogine. Un număr mare de indivizi care au migrat recent spre Europa provin din asemenea culturi.

Băieţii sunt mai obraznici

Cel mai plauzibil contraargument – conform căruia cultura nu contează – este pur şi simplu că tinerii constituie acea cohortă a populaţiei în cazul căreia există cea mai mare probabilitate să comită infracţiuni de natură sexuală şi că populaţia azilanţilor are o proporţie mult mai mare de tineri decât societatea europeană tipică[1]. De exemplu, în Germania, în 2017, două treimi dintre azilanţi erau de sex masculin[2]. În 2015, în întreaga Europă existau 2,6 bărbaţi la o femeie; în Italia proporţia era de 7 la 1, iar în Suedia era de 10 la 1. Până în 2017, proporţia totală din Europa a scăzut la 2,1 bărbaţi la o azilantă, dar în Italia era încă de 5 la 1[3].

În 2016, Valerie Hudson, politolog, a atras atenţia că societăţile cu un număr disproporţionat de bărbaţi tineri, necăsătoriţi sunt mai puţin stabile şi mai violente, în special faţă de femei. Hudson s-a întrebat de ce Europa şi-ar risca istoricul de invidiat în privinţa egalităţii de gen, acceptând între graniţele sale grupuri numeroase de tineri slobozi[4]. Deceniile de studii academice au arătat existenţa unei legături între raportul dezechilibrat dintre sexe şi infracţiunile violente[5].

Hudson a calculat că, până la sfârşitul anului 2015, în Suedia existau 123 de băieţi de 16-17 ani la fiecare 100 de fete de aceeaşi vârstă[6]. A avertizat că asemenea creşteri bruşte ale numărului de tineri tind să erodeze barierele sociale care creează o societate paşnică. Reacţia presei suedeze a fost să se năpustească asupra lui Hudson.

De ce se aflau acolo mult mai mulţi migranţi de sex masculin? Maria von Welser, jurnalistă germană, a plecat în căutarea femeilor refugiate lipsă şi le-a găsit pe majoritatea blocate în taberele de refugiaţi din Orientul Mijlociu. Deşi ele voiau să se alăture rudelor lor de sex masculin din Europa, banii de călătorie erau puţini, astfel că familiile îi trimiseseră înainte pe cei mai „puternici” – adică pe tineri. La baza deciziilor familiilor strămutate se află ideea că femeile, în special cele care călătoresc

singure, „şi-ar risca – aşa cum văd ele – mai mult decât viaţa: îşi riscă onoarea”[7].

De asemenea, Dominic Kudlacek de la Institutul de Cercetări Criminologice din Saxonia Inferioară (KFN) spune că vârsta şi sexul, şi nu cultura, sunt cheia. El susţine că migranţii sunt într-o proporţie covârşitoare tineri şi bărbaţi, un segment demografic responsabil pentru partea leului din totalul infracţiunilor în aproape orice societate. În 2014, de exemplu, bărbaţii germani cu vârste cuprinse între 14 şi 30 de ani alcătuiau 9% din populaţie, dar erau responsabili pentru jumătate din totalul infracţiunilor violente din ţară. Dintre persoanele recent sosite în Germania, bărbaţii de 16-30 de ani reprezentau 27% din numărul total al azilanţilor veniţi în 2015. „Explicaţia ţine de caracteristicile demografice”, a afirmat Kudlacek în 2018. „Indiferent dacă sunt azilanţi sau migranţi din UE, ei sunt mai tineri decât populaţia medie şi în principal bărbaţi. În orice societate, bărbaţii tineri comit mai multe infracţiuni.”[8] El a afirmat şi că, în majoritatea cazurilor de infracţiuni violente comise de migranţi, victimele sunt tot migranţi. Situaţia în care se află – înghesuiţi în tabere sărăcăcioase sau prizonieri ai incertitudinii birocratice în vreme ce cererile lor de azil aşteaptă să fie procesate – explică parţial înclinaţia lor de a comite acte de violenţă.

Martin Rettenberger, directorul Centrului German pentru Criminologie (Kriminologische Zentralstelle – KrimZ), face o afirmaţie asemănătoare. Deşi admite că valul de imigranţi de după 2014 provine de regulă din societăţi care tind să nu pedepsească agresiunile sexuale, el conchide că „arabii sau africanii nu sunt intrinsec mai înclinaţi să comită agresiuni decât europenii”. El pune creşterea numărului de infracţiuni din Germania în care sunt implicaţi migranţi pe seama sărăciei acestora, a imposibilităţii de a se angaja şi a traumelor generate de călătoria lor lungă şi anevoioasă până în această ţară[9].

Autorii Raportului Zürich despre violenţa din Saxonia Inferioară, bazat pe studii meticuloase, au însă o perspectivă diferită. Ei au avansat un cadru teoretic ambiţios pentru a

înţelege creşterea numărului de infracţiuni violente din Germania într-o perioadă de migraţie intensă, separând cu atenţie factorii „proximali” (originea personală, circumstanţele economice, circumstanţele familiale, educaţia primită acasă, educaţia şcolară, consumul de substanţe, reţelele de prieteni, petrecerea timpului liber) de cei „distali” (clasa, religia, etnia, vârsta, afilierea politică, plus barierele macrosociale cum ar fi oportunităţile de angajare restrânse, sărăcia, normele sociale şi discriminarea).

Deşi au recunoscut importanţa compoziţiei pe vârste şi de gen a migranţilor, precum şi a greutăţilor cu care s-au confruntat pe drumul spre Germania şi a frustrărilor modului lor nou de viaţă, Christian Pfeiffer, Dirk Baier şi Sören Kliem au adăugat o variabilă culturală importantă:

> Majoritatea refugiaţilor vin din ţări musulmane caracterizate de dominaţia bărbaţilor. Sondajele reprezentative desfăşurate de KFN arată că tinerii imigranţi din asemenea culturi au internalizat aşa-zisele norme ale masculinităţii care legitimează violenţa într-o măsură mult mai mare decât germanii de aceeaşi vârstă sau decât tinerii născuţi în Germania şi care vin din aceste ţări. Aceste norme ale masculinităţii sunt cuprinse în afirmaţii precum „Bărbatul este capul familiei şi poate să recurgă la forţă pentru a se face ascultat” sau „Un bărbat care nu este gata să se apere de insulte recurgând la forţă este o cârpă”. Acceptarea unei asemenea „culturi macho” se dovedeşte a fi un factor semnificativ în promovarea violenţei în multe studii efectuate de KFN[10].

Aşa cum scria Camille Paglia în 1990, „violul este expresia sexuală a voinţei de putere, pe care natura o plantează în noi toţi, iar civilizaţia ajunge să o controleze. Aşadar, violatorul este un bărbat care mai degrabă socializează prea puţin decât prea mult”[11]. Problema este însă ce fel de civilizaţie şi ce fel de socializare a cunoscut violatorul.

Controlul social în ţările majoritar musulmane

În acele părţi ale Orientului Mijlociu, Africii de Nord şi Asiei de

Sud în care societatea este stabilă şi ordinea intactă, indivizii sunt supuşi unui control social foarte strict. Bărbaţii şi femeile, băieţii şi fetele îşi au locul lor în această ordine, care le este adeseori impusă cu rigiditate. În cartierele mai bogate şi mai cosmopolite există un control social mai redus decât în regiunile rurale, dar comportamentul este supravegheat de familie, grupuri religioase, şcoală şi comunitatea din jur.

În aceste societăţi, bărbaţii sunt percepuţi ca fiind puternici, iar femeile slabe. Bărbaţii îi protejează pe femei şi pe copii, asigurându-le cele necesare traiului şi, la nevoie, luptând pentru ei. Femeile îşi îngrijesc copiii şi se supun necondiţionat soţilor lor. Actul sexual este înţeles ca o necesitate pentru a procrea în cadrul căsătoriei. Un element important al menţinerii ordinii în aceste societăţi este menţinerea dorinţei sexuale masculine, care este văzută ca o forţă puternică, închisă în interiorul graniţelor căsătoriei. Lucrul de care se tem cel mai mult oamenii din aceste societăţi este *fitna*, haosul sau prăbuşirea ordinii sociale. Sexualitatea bărbaţilor este văzută ca una dintre ameninţările majore la adresa acestei ordini sociale.

Pentru a controla sexualitatea masculină, bărbaţilor li se permite să aibă mai mult de o soţie. Poligamia este încurajată ca o chestiune de necesitate, pentru a amortiza această forţă haotică. Dar căsătoria cu mai mult de o femeie vine cu o povară. Nu toţi bărbaţii pot să respecte imperativul religios care spune că un bărbat trebuie să-şi trateze toate soţiile în mod echitabil. Un alt fenomen mai degrabă cultural decât religios este că taţii trebuie să-şi mărite fetele cu cel care oferă mai mult. Deoarece sărăcia este una dintre cele mai mari probleme în aceste societăţi, foarte mulţi bărbaţi nu îşi permit să se căsătorească nici măcar cu o singură femeie, ca să nu mai vorbim de mai multe. Bineînţeles, relaţiile sexuale în afara căsătoriei sunt interzise. Femeile care se implică în asemenea relaţii îşi pătează reputaţia în mod iremediabil. Toate aceste lucruri generează foarte multă frustrare sexuală.

În centrul acestui set de norme se află ideea că femeile sunt

mărfuri, apreciate în primul rând pentru capacitatea lor de a transmite material genetic următoarei generaţii. Oamenii investesc în femei şi le valorizează nu pentru ele însele, ci pentru preţul pe care virginitatea lor poate să-l atragă pe piaţa mariajului. Aşa se explică de ce virginitatea fetei este văzută ca un capital, un lucru de valoare care trebuie păzit, iar virginitatea băiatului este neînsemnată. Aceste lucruri încep devreme. Bebeluşii băieţi sunt preferaţi în aproape toată lumea, dar în special în societăţile non-occidentale despre care discut aici. Băieţilor li se dă voie mai mult să se joace afară, în vreme ce fetiţele sunt obligate să facă treburi casnice. Când băieţii încep să devină activi din punct de vedere sexual rareori sunt descurajaţi, însă fetele sunt obligate să rămână caste. Din momentul în care începe să aibă menstruaţie, fata devine un obiect al excitaţiei pentru bărbaţi. Oficial, băieţii aflaţi la pubertate sunt descurajaţi să-şi exploreze sexualitatea, dar în practică lumea se face că nu vede isprăvile lor. Fetele sunt învăţate să-şi păstreze virginitatea, ca expresie a loialităţii faţă de Creatorul lor şi faţă de familia şi de viitorul lor soţ.

Bineînţeles că multe religii împărtăşesc asemenea idei despre sexualitatea masculină şi cea feminină. O serie de comunităţi evreieşti conservatoare şi de credinţe creştine au opinii asemănătoare despre inferioritatea înnăscută a femeilor în raport cu bărbaţii. Dar, pentru că islamul mai degrabă amestecă religia şi politica decât le separă, inferioritatea femeilor este consacrată de legea sfântă în lumea musulmană. Mai mult decât atât, deşi poligamia este ilegală în Occident cu puţine excepţii (câteva secte separate de mormoni sfidează legea), musulmanii pot invoca Coranul pentru a justifica de ce pot avea până la patru soţii concomitent[12].

La nivel personal, a fi a doua, a treia sau a patra nevastă înseamnă să duci o viaţă nefericită. Am scris despre acest subiect cu referire la propria mea familie. Psihologa feministă Phyllis Chesler şi alţii au exprimat opinii asemănătoare. Dar consecinţele sociale ale poligamiei – mai precis, ale poligeniei – se răsfrâng nu

numai asupra calităţii vieţii femeilor aflate în asemenea gospodării.

Dan Seligson, sociolog american, susţine că poligamia dă naştere la societăţi mai violente şi mai puţin prospere. Folosind scara McDermott a poligeniei pentru a împărţi ţările lumii în societăţi poligame şi non-poligame, Seligson şi Anne McCants, specialistă în istoria economiei, au demonstrat efectele nocive ale poligamiei asupra încrederii sociale, formării familiei şi dezvoltării economice. În societăţile poligame, „familiile transferă avere familiei miresei, femeile se căsătoresc la vârste fragede şi bărbaţii la vârste înaintate, ratele fertilităţii sunt ridicate, femeile sunt sechestrate asemenea unor mărfuri, nivelul încrederii în oameni este scăzut, făcând ca cel al încrederii instituţionale să fie foarte scăzut”, susţin ei. Acolo unde femeile de măritat sunt privite ca nişte mărfuri, stratul superior al bărbaţilor puternici şi bogaţi monopolizează partenerele cele mai dezirabile. Pentru că, în cazul majorităţii bărbaţilor, e nevoie de timp şi muncă pentru a dobândi avere şi un statut în societate, norma poligamiei împinge în sus vârsta însurătorii, o reduce pe cea a măritişului, elimină motivaţia femeilor de a se realiza din punct de vedere educaţional sau economic şi creşte rata fertilităţii. Surplusul de bărbaţi necăsătoriţi care se bat pe o piaţă redusă artificial a femeilor de măritat stimulează creşterea infracţionalităţii şi a violenţei. Nevoia de a-şi proteja bunurile şi soţiile împinge la izolarea femeilor în gospodării mari care se învârt în jurul unui singur bărbat cu un statut superior[13]. Astăzi, majoritatea locurilor în care poligamia este legală sunt ţări majoritar musulmane din Africa şi din Asia. În schimb, încă de când Grecia şi Roma antice au apucat-o pe calea foarte diferită a monogamiei, lumea occidentală a interzis atât poligamia, cât şi poliandria[14].

Seligson este un evreu liberal din mediul universitar, de vârstă mijlocie, cu părul alb şi cârlionţat şi cu o atitudine modestă. Este fizician şi împătimit al calculatoarelor, care aplică instrumentele ştiinţei şi tehnologiei la o chestiune culturală complexă. Când am stat de vorbă cu el în California, mi-a explicat abordarea lui:

> Tratarea femeilor drept bunuri şi obiecte începe cu poligamia. Când un bărbat îşi ia două neveste, îl lasă pe un altul fără niciuna. Acest lucru creează un deficit, iar noi, oamenii, stocăm resursele atunci când ele sunt insuficiente. Bărbaţii nu îşi încredinţează nevestele reciproc, astfel că sechestrează această marfă rară în spatele zidurilor şi al vălurilor şi îi îngrădesc mişcarea. Cei care nu dispun de această resursă, de regulă bărbaţii tineri, trebuie să o ia cu forţa, fapt care duce la tulburări civile şi la beligeranţă. Iar eforturile de a controla aceste comportamente duc la autoritarism şi la corupţia şi sărăcia generate de acesta.

Într-un stil tipic pentru cei care lucrează în Silicon Valley, Dan vorbea repede, explicându-mi amănunţit pagini întregi cu calcule complexe de pe laptopul său.

> Am rulat zeci de mii de modele ce combină parametri pentru a identifica sursele violenţei împotriva femeilor din societate de-a lungul timpului. Ceea ce descopăr este acumularea unor efecte culturale care indică nişte medii ale atitudinilor faţă de femei. Aceste atitudini au apărut cu mult înainte de monoteism; ele precedă chiar şi cultura tribală. Islamul pur şi simplu nu este acolo. Nici colonialismul. Este poligamia, legea căsătoriei, care produce neîncredere şi violenţă patriarhală faţă de femei. Iar moştenirea istorică a poligamiei poate fi urmărită [de-a lungul] generaţiilor. Ea ridică temperatura socială, creând o cultură ostilă, furioasă.[15]

Dacă Dan are dreptate, Occidentul deschide porţile unui număr mare de oameni care poartă cu ei un întreg sindrom al unor probleme moştenite din poligamie. Hărţuirea sexuală este una dintre ele. Pipăirea femeilor pe stradă nu este doar un comportament sexual, ci e un comportament de proprietate.

Misoginismul impus prin religie: doctrina modestiei

În societăţile musulmane în care ordinea socială este intactă, femeile sunt (la nivel subconştient) împărţite în categorii. Aceste divizări sunt convenţii, unele codificate, altele nu. De exemplu, pe un certificat de căsătorie musulman femeia trebuie să confirme că este virgină. Distincţia esenţială este cea dintre femeile modeste şi femeile indecente. Toate femeile modeste evită să iasă afară singure după ce se întunecă, dar, cel mai important, o

femeie modestă se îmbracă modest. Ce presupune asta? Că trebuie să-ţi acoperi toate părţile corpului care ar putea aţâţa un bărbat: părul, braţele, umerii şi picioarele. Ca musulmană, înainte de a ieşi din casă, trebuie să te decizi dacă doar îţi acoperi capul sau dacă vei purta *burka* completă. Îmbrăcămintea cu mânecă scurtă nu este suficientă pentru a satisface cerinţele minime ale modestiei.

Categoria femeilor modeste cuprinde patru subdiviziuni: virgine, femei măritate, femei divorţate şi văduve. O virgină este o tânără care trăieşte în casa tatălui ei, aşteptând să fie dată în căsătorie. Ea trebuie să stea acasă, să părăsească domiciliul numai cu un motiv întemeiat şi, chiar şi atunci, numai în compania altor membri ai familiei. Evident, trebuie să se întoarcă înainte de căderea întunericului. Este instruită pentru a deveni soţie şi trebuie să facă treburile casnice, să înveţe să gătească şi cum să se îmbrace. Dacă excelează la aceste abilităţi din momentul primei sale menstruaţii, atunci e bună de măritat. Odată ce o virgină decentă se căsătoreşte, ea trebuie să ducă mai departe aceste reguli şi preocupări în casa soţului ei, unde trece în a doua categorie de femei modeste, cele măritate. A treia subdiviziune este cea a femeilor divorţate. Dacă o căsnicie se destramă, femeia se întoarce în casa tatălui ei sau a unui alt protector de sex masculin. Acolo trebuie să urmeze aceleaşi reguli în continuare şi să ajute la treburile gospodăriei şi la creşterea copiilor. Nici femeile divorţate nu ies în oraş noaptea şi îşi protejează reputaţia în speranţa că se vor recăsători. Ultima categorie a femeilor modeste este cea a văduvelor. Adeseori, un frate de-ai soţului decedat o va lua pe văduvă ca a doua, a treia sau a patra soţie, iar ea va respecta aceleaşi norme şi comportamente. Aceste femei mai în vârstă, indiferent de statutul lor, tind să fie cele care impun normele sociale asupra următoarei generaţii de femei: virginele şi femeile căsătorite. De la toate femeile mai în vârstă, indiferent dacă sunt divorţate sau văduve sau nu, se aşteaptă susţinerea şi perpetuarea doctrinei modestiei.

Cel mai important aspect al acestor norme sociale este că toate

categoriile de femei modeste sunt considerate protejate. Compromisul pe care îl fac ele este susţinerea doctrinei modestiei în schimbul protecţiei din partea bărbaţilor din familiile lor. Orice bărbat din aceste societăţi care se poartă necorespunzător cu astfel de femei, aruncându-le priviri lacome, pipăindu-le sau hărţuindu-le, ştie că va fi pedepsit. Bărbaţii din familia femeii se vor aduna şi îşi vor pune la cale răzbunarea, de regulă prin mijloace violente. Această violenţă este îndreptată nu numai împotriva bărbatului care a încălcat normele, ci şi împotriva familiei sale şi a familiei extinse, constând, de exemplu, din violuri în semn de răzbunare.

În aceste societăţi mai există o categorie generală de femei: cele indecente. Dacă o femeie încalcă regulile sau dacă se crede despre ea că le-a încălcat, aceasta îşi pierde protecţia familiei sale. Indiferent dacă este virgină, căsătorită, divorţată sau văduvă, în situaţiile în care ea lucrează în afara casei, circulă liber în spaţiul public fără un însoţitor şi ignoră regulile vestimentaţiei modeste, atunci este considerată indecentă. De asemenea, femeia care nu are rude de sex masculin care să o protejeze este considerată automat indecentă. Femeile având acest statut neprotejat sunt considerate o pradă uşoară de alţi bărbaţi. Le poţi fixa cu privirea, le poţi hărţui, pipăi sau agresa sexual, deoarece ştii că nu există consecinţe de care să te temi, fie pentru că femeile nu au pe nimeni care să le răzbune, fie pentru că se crede pur şi simplu despre ele că „şi-au cerut-o”. Kamel Daoud, scriitor algerian, a descris în mod corect acest sistem când a spus că acesta creează „suferinţă sexuală” atât pentru femei, cât şi pentru bărbaţi în întreaga lume islamică.

Mai mult decât orice altă religie majoră, islamul formalizează subordonarea femeilor. Dreptul religios islamic, aşa cum este codificat de şcolile „oficiale” ale islamului sunnit (Hanbali, Shafi’i, Hanafi şi Maliki), cere ca femeile să fie supravegheate de bărbaţi. În islam „orice femeie trebuie să aibă un «gardian», *wali*; cea mai apropiată rudă de sex masculin dacă este necăsătorită, soţul ei dacă e căsătorită”[16]. Această rămăşiţă a culturii arabe din secolul

al VII-lea – care s-a răspândit prin intermediul islamului în celelalte părţi ale lumii care sunt acum majoritar musulmane – nu a fost corectată niciodată în şcolile oficiale ale dreptului islamic[17]. Imamii şi alţi lideri religioşi islamici continuă şi în ziua de azi să le pedepsească aspru pe femeile care nu respectă doctrina modestiei. Ei invocă pasaje din Coran pentru a le atribui fetelor o poziţie în familie care presupune să fie docile, să depindă financiar de rudele de sex masculin şi să accepte dominaţia soţilor asupra corpului lor. Căsătoriile sunt de regulă aranjate şi adeseori implică anumite sume de bani. În virtutea dreptului religios islamic, e ceva obişnuit şi astăzi ca drepturile femeii să fie vândute, practic, unui bărbat pe care ea s-ar putea nici să nu îl cunoască.

Unele învăţături religioase din secolul al XII-lea, citate în continuare în moschei, le etichetează pe unele femei drept virtuoase şi caste din fire, iar pe altele drept imorale. Astfel, femeile occidentale încă de pe vremea cruciadelor sunt descrise de istoricii musulmani drept nişte târfe neruşinate care „ard de dorinţe carnale [...] şi se aruncă în braţele păcatului. [...] Ele sunt toate nişte stricate [...] care apar în lume pline de semeţie, cu priviri pătimaşe şi gătite, boite şi cu părul vopsit, îmbietoare şi aţâţătoare [...] cu ochi albaştri şi cu ochi gri, ruinându-i pe bieţii naivi [...] uitând de orice decenţă şi ruşine”[18].

„Femeile voastre vă sunt vouă ogor. Duceţi-vă la ogorul vostru cum veţi voi”* (Coran 2: 223) şi „Când bărbatul îşi invită soţia în patul lui, ea trebuie să-l satisfacă, chiar dacă s-ar afla în şaua unei cămile” (Sahihul-Jami’). Pasaje ca acestea au fost folosite de ISIS pentru a justifica faptul că a cumpărat, a vândut şi a violat femei yazidite din Irak. Datorită etniei lor, femeile nu au fost transformate în sclave sexuale, ci tratate cum spune Coranul că trebuie tratate femeile non-musulmane.

Conform dreptului islamic, aşa cum guvernează acesta Arabia Saudită, Iran şi unele părţi din Nigeria, drepturile civile ale femeilor sunt limitate radical. Ameninţarea cu pedepse violente, cum ar fi biciuirea sau lovirea cu pietre, face ca perspectiva

libertăţii sexuale să pară aproape imposibilă pentru femei. Dacă este violată, o femeie dintr-un teritoriu guvernat de sharia trebuie să aducă patru martori care să-i susţină acuzaţia[19]. Conform unui specialist în dreptul islamic, „cel mai sumbru scenariu este cel în care un judecător sharia ostil decide că, fără martori, nu există nicio dovadă a violenţei sau a implicării bărbatului acuzat şi ca atare nu există *zina*** în cazul acestuia, iar acuzaţia femeii trebuie interpretată ca o recunoaştere a relaţiilor sexuale cu un bărbat necunoscut şi prin urmare poate fi pedepsită”[20]. În unele situaţii, sarcina unei femei necăsătorite este considerată o dovadă de „preacurvie”, când de fapt femeia a fost violată. Unele victime sunt blamate pentru agresiunea sexuală şi supuse ostracizării. O victimă care reclamă violul la poliţie poate să-şi înrăutăţească situaţia, dacă familia făptaşului caută să se răzbune[21].

Când violenţa sexuală se produce în locuri sfinte, victimele sunt încurajate să o ascundă pentru a proteja sanctitatea religiei. La fel ca în cazurile de abuzare sexuală sistematică a minorilor în cadrul Bisericii Catolice, victimelor violenţei sexuale din Mecca li se spune să păstreze tăcerea pentru a nu-şi defăima religia. Pe când era doar o copilă, Mona Eltahawy a fost pipăită de un poliţist şi de un alt pelerin când se ruga, în timpul pelerinajului la Mecca. De ruşine, ea nu a spus nimănui, iar mai târziu a scris: „Chiar şi acum, când vorbesc despre faptul că am fost pipăită în timpul *hajj*-ului, sunt acuzată că inventez sau mi se spune că insult islamul”[22]. Riazat Butt a avut aceeaşi experienţă în 2001, când a fost agresată sexual de trei ori, în timp ce se ruga în apropiere de piatra sfântă Kaaba, în timpul *hajj*-ului. „A fi agresată sexual”, scria ea, „este [...] aproape un risc profesional pentru femeile aflate în pelerinaj”[23]. Potrivit lui Phyllis Chesler, „putem spune că li se întâmplă lucruri îngrozitoare musulmanelor din ţările musulmane, şi aşa e. Dar femeia musulmană se aşteaptă la asemenea lucruri, s-a obişnuit cu ele; sunt oribile; dar ştie deja de ele. Situaţia este însă diferită pentru soţia străină sau occidentală într-o ţară musulmană”[24].

Complexitatea acestui cadru nu se opreşte însă aici. În societăţile în care ordinea socială s-a prăbuşit din cauza războiului civil sau a foametei, a secetei sau a colapsului economic, ordinea morală care le protejează chiar şi pe femeile modeste se dezintegrează. După criza socială, bărbaţii şi femeile care transmiseseră normele, gardienii morali, fie sunt slăbiţi, fie nu mai sunt prezenţi, de exemplu, bărbaţii recrutaţi de miliţii precum cele din Eritreea. Dezordinea din aceste societăţi durează de decenii. Războiul civil din Somalia este în continuă desfăşurare din 1991, iar mulţi copii născuţi în acest context au crescut într-o anarhie hobbesiană. Luptele din Afganistan se desfăşoară de şi mai mult timp, din anii 1970. În Irak şi Siria, deşi violenţele au izbucnit mai târziu, situaţia nu este mai bună. Principalele locuri din care fug azilanţii sunt statele eşuate în care ordinea socială s-a prăbuşit.

Eşecul statelor laice în aceste ţări ne ajută să înţelegem renaşterea islamului ca forţă politică şi spirituală. Islamismul a devenit refugiul „sigur” pentru cei care caută ordinea în mijlocul unui asemenea haos. În aceste ţări au fost înfiinţate tribunale sharia, care au umplut vidul creat de dispariţia controlului social. După cruzimea dictaturii şi a războiului civil, promisiunea legii divine este, după cum era de aşteptat, întâmpinată cu bucurie de o populaţie care tânjeşte după ordine şi stabilitate. Când se instalează la putere, islamiştii restabilesc aşadar ordinea prin propria lor cruzime. De exemplu, femeia indecentă nu mai este considerată pur şi simplu indecentă; ea este o păcătoasă adulteră care trebuie biciuită şi lovită cu pietre.

Evident, asemenea lucruri nu se întâmplă numai în societăţile musulmane. După cum am văzut, în toate tipurile de ţări din lume există femei care trăiesc asemenea unor cetăţeni de rangul doi. Lesotho din sudul Africii nu este o societate musulmană, şi cu toate acestea violatorii pot să umble liber deoarece este un lucru

acceptat ca bărbaţii să trateze femeile după bunul plac. Dar nicăieri legea nu e mai potrivnică femeilor decât în ţările care impun sharia.

În Dubai şi în Sudan, de exemplu, tribunalele sharia le condamnă pe unele femei la închisoare pentru că i-au ademenit pe bărbaţi să le violeze[25]. Violatorii pot să scape de proces în Algeria, Bahrain, Irak, Kuwait, Libia, Palestina şi Siria, dacă se căsătoresc cu victimele. La trei ani după ce Maroc a abolit legea „mărită-te cu violatorul tău", din 2014, majoritatea bărbaţilor marocani şi 48% dintre femeile marocane încă credeau că o femeie violată trebuie să se căsătorească cu agresorul ei[26].

Tot astfel, hărţuirea sexuală în locurile publice nu este interzisă sau împiedicată în mare parte din Orientul Mijlociu şi din Africa de Nord[27]. Mona Eltahawy a scris elocvent despre nivelurile „epidemice" ale hărţuirii sexuale din lumea arabă[28]. Ea observa că femeile sunt învinovăţite în cazurile de agresiune şi atingeri nedorite pentru că au fost „în locul nepotrivit, la momentul nepotrivit, purtând haine nepotrivite". Ea a descris viaţa cotidiană a femeilor din Egipt, unde 99,3% dintre acestea declară că sunt hărţuite sexual pe stradă, iar 62% dintre bărbaţi recunosc că fac acest lucru:

> Înainte să plece de acasă, fiecare dintre femeile pe care le cunosc se pregăteşte pentru cursa cu obstacole a cuvintelor jignitoare, a mâinilor care vor să pipăie şi a lucrurilor mai rele de atât care o aşteaptă pe străzile pe care o ia spre şcoală, universitate şi locul de muncă[29].

Un sondaj făcut în rândul unor turişti britanici care au vizitat Egiptul a scos la iveală faptul că toate femeile, în special cele cu păr blond şi ochi albaştri, au primit „atenţie nedorită din partea bărbaţilor, de la priviri, gesturi şi atingeri până la agresiune verbală şi sexuală". Asemenea suratelor lor autohtone, aceste femei şi-au modificat stilul de a se îmbrăca sau au evitat să se plimbe pe străzi pentru a scăpa de hărţuire[30]. În cadrul unui sondaj al Naţiunilor Unite care a implicat peste 4.000 de bărbaţi din Maroc, Egipt, Palestina şi Liban, între o treime şi două treimi dintre aceştia au recunoscut că săvârşiseră acte de hărţuire pe

stradă[31]. Majoritatea bărbaţilor au declarat că au făcut-o ca să se amuze şi că ţinta lor au fost femeile îmbrăcate provocator. Dar îmbrăcămintea care acoperă nu împiedică hărţuirea sau agresiunea în aceste culturi. Marnia Lazreg, sociolog, a arătat că „gentlemen's agreement" potrivit căruia femeile nu vor fi hărţuite dacă poartă văl este o simplă farsă[32]. În 2017, un avocat egiptean a fost dat în judecată deoarece a declarat la televizor că, „atunci când o fată se plimbă în felul acesta [îmbrăcată indecent], este o datorie patriotică să o hărţuieşti sexual şi o datorie naţională să o violezi"[33].

Locurile în care femeile nu fac parte din peisajul public

Nu sunt sigură ce e pe locul întâi: închiderea femeilor în casă sau hărţuirea lor în locuri publice. Cea de-a doua o întăreşte pe prima. Ameninţarea că li se poate întâmpla ceva rău le sperie suficient pe femei încât să rămână închise în casă. Locurile publice precum străzile, cafenelele, ceainăriile sunt teritoriul bărbaţilor. Ca întreţinători ai femeilor, bărbaţii fac munci care presupun interacţiunea cu publicul în magazine, birouri, conduc taxiuri. Teritoriul femeii este sfera privată şi ea e imediat în pericol dacă iese afară fără o rudă de sex masculin, exceptând cazurile în care se află în compania altor femei.

Cu toate că o serie de restricţii cu privire la libertatea femeilor au fost relaxate recent, datorită influenţei prinţului moştenitor Mohammad bin Salman, Arabia Saudită este recunoscută pentru că duce segregarea la extrem, cu aniversări de nuntă cu invitaţi de acelaşi sex, centre comerciale numai pentru femei şi concerte numai pentru bărbaţi. În Liban, plajele numai pentru femei sunt foarte populare, iar în moscheile din toată lumea femeile stau într-o încăpere separată sau în spate[34]. Această separare în

funcţie de gen se regăseşte în taberele de refugiaţi. Femeile lăsate în urmă de rudele lor de sex masculin, dintre care multe se află în Europa, se înghesuie în corturi şi containere, evitând spaţiile publice precum băile de teamă că vor fi agresate sexual[35]. Ziarista germană Maria von Welser, care a vizitat nişte tabere de refugiaţi din Orientul Mijlociu în 2015, a observat că majoritatea femeilor se temeau pentru siguranţa lor în lipsa unei rude de sex masculin care să le protejeze[36]. Biroul Înaltului Comisar al Naţiunilor Unite pentru Drepturile Omului (OHCHR) a raportat în 2018 că aproape toate refugiatele care au trecut prin Libia au fost supuse unei forme de agresiune sexuală[37].

Toţi aceşti factori complecşi luaţi împreună – doctrina modestiei, prăbuşirea ordinii sociale, ortodoxia islamistă şi educaţia primită în unele dintre cele mai misogine societăţi din lume – modelează atitudinile unui număr mare de tineri care migrează din ţări majoritar musulmane în Europa. Indiferent dacă aceşti bărbaţi sunt acceptaţi ca azilanţi legitimi sau dacă migrează ilegal, este foarte puţin probabil ca atitudinea lor faţă de femei să coincidă cu noţiunile de egalitate de gen dominante în Europa Occidentală.

Să (nu) vorbim despre sex

În Occident, unde relaţiile dintre sexe au devenit mai egale începând cu anii 1960, comportamentul de prădător al bărbaţilor este mai degrabă incriminat decât aclamat. Feminiştii din al doilea val muncesc din greu pentru a contesta o serie de atitudini patriarhale şi comportamente sexiste. Ei afirmă că inegalităţile de gen le sunt inculcate copiilor de la o vârstă fragedă şi că violul este produsul unui context şi al unei condiţionări sociale[38]. „Violatorii sunt creaţi, nu născuţi” a devenit teoria acceptată[39]. Dar, când e vorba de migranţi şi minorităţi, avansarea unor

explicaţii culturale ale comportamentului lor faţă de femei este tabu. Pare ceva contradictoriu. Într-adevăr, dacă te gândeşti la ce fel de educaţie sexuală primesc bărbaţii musulmani – sau că nu primesc deloc –, chiar e ceva lipsit de logică.

Din păcate, educaţia sexuală lipseşte în societăţile musulmane, în comparaţie cu cele liberale. Fetelor şi băieţilor nu li se vorbeşte despre corpul lor, despre relaţii şi despre actul sexual, ci sunt învăţaţi să-şi reprime pornirile. Băieţilor nu li se spune că opiniile femeii referitoare la actul sexual sau la relaţia dintre sexe sunt importante. În schimb, sunt învăţaţi să se abţină de la orice contact sexual şi masturbaţie în afara căsătoriei; în cadrul acesteia însă e permis orice[40]. În ţările occidentale, părinţii musulmani nu vor ca copiii lor să participe la discuţii deschise despre sex la şcoală. Ei se tem că astfel de discuţii îi încurajează pe copii să încalce interdicţia de a nu avea raporturi sexuale în afara căsătoriei. La Toronto, în 2018, nişte părinţi musulmani şi-au retras copiii de la şcolile publice pentru a evita orele de educaţie sexuală. O familie prezentată într-un ziar local şi-a reînscris băieţii la şcoala publică după ce, în urma intervenţiilor lor, educaţia sexuală a fost scoasă din programa şcolară. Pe fiica lor au trimis-o însă la o şcoală islamică privată[41]. Tot astfel, în Saltley, Marea Britanie, nişte părinţi şi-au retras copiii de la şcoală în semn de protest faţă de orele de educaţie sexuală din programă la care se discuta despre homosexualitate[42]. O mamă furioasă a declarat: „Este necuviincios, complet greşit. Copiilor li se spune că este în regulă să fii homosexual, deşi 98% dintre elevii de la această şcoală sunt musulmani. Este o comunitate musulmană”[43].

Unele site-uri puritane care încurajează abstinenţa concurează cu pornografia online pentru a atrage atenţia tinerilor. Ţi se face şi milă când citeşti sfaturile oferite tinerilor musulmani de unele comunităţi online. Băieţi aflaţi la vârsta adolescenţei postează întrebări pe Ummah.com, căutând ajutor pentru a-şi rezolva conflictul dintre impulsurile hormonale şi religie. Unii sunt speriaţi de spiritele rele („djinni de noapte”) care le dau vise

umede; alţii sunt îngrijoraţi de faptul că se masturbează sau se uită la femeile „neacoperite” care poartă pantaloni scurţi pe stradă („Hormonii mei nu rezistă la toate femeile din spaţiile publice”). Sfatul pe care îl primesc de la membrii „seniori” ai forumului este întotdeauna acelaşi: roagă-te mai mult lui Allah şi posteşte[44]. Kamel Daoud a descris aceste contradicţii apăsătoare ca „tensiuni de nesuportat” care pot degenera rapid în „comportament absurd şi isterie”[45] sau, cum am văzut, în comportament nepotrivit şi violenţă sexuale.

Jocul violului

Expresia extremă, dar probabil inevitabilă a tuturor acestor convingeri şi comportamente – poligamie, fanatism acceptat de religie, hărţuire sexuală necontrolată, lipsa educaţiei sexuale, nevoi sexuale reprimate şi dihotomia onoare-ruşine – este *taharrush gamea*, „jocul violului” în arabă. Violul în grup este considerat o infracţiune deosebit de reprobabilă în Occident, dar în lumea arabă, unde a vorbi despre violenţa sexuală atrage mai multă suferinţă decât sprijin, jocul violului are loc în mod deschis.

Telespectatorii americani au fost şocaţi de situaţia îngrozitoare prin care a trecut Lara Logan, jurnalistă la postul de televiziune CBS, în timp ce relata despre protestele din Piaţa Tahrir din Cairo, în 2011. Iată cum a descris ea prin ce a trecut:

> Filmam în piaţă – eu şi echipa mea alcătuită din patru bărbaţi, un producător, un cameraman, un bodyguard şi un asistent local. Filmam şi luam interviuri înconjuraţi de mulţimi mari de oameni, când bateria de la aparatul de filmat al cameramanului meu, Richard Butler, s-a golit. El a îngenuncheat ca să o schimbe şi noi stăteam în jurul lui, înconjuraţi de mulţimea de oameni, care erau entuziaşti, dar calmi şi fericiţi. Ultima persoană pe care o intervievasem tocmai spusese: „Mulţumesc, Mark Zuckerberg, mulţumesc, Google, mulţumesc, Facebook – asta e revoluţia voastră”.
>
> În timp ce stăteam în mulţime şi Richard schimba bateria, tânărul nostru asistent egiptean s-a întors spre mine panicat, alb la faţă de spaimă şi mi-a spus: „Trebuie să

plecăm acum, ACUM – FUGI!". Aşa că am luat-o la fugă şi am reuşit să ne îndepărtăm de o bună parte a mulţimii. Alergam cu el şi cu bodyguardul echipei noastre, Ray.

Eram derutată deoarece eu crezusem că bărbaţii/băieţii care alergau cu noi încercau să ne ajute şi ei îmi spuneau să încetinesc şi să aştept şi am simţit nişte mâini între picioarele mele, care m-au apucat violent de şliţ şi mi-am făcut griji pentru echipă. În acel moment eram doar eu, Ray şi asistentul nostru egiptean. Părea că ne îndepărtaserăm de marea masă de oameni, dar încă mai erau mulţi bărbaţi în jurul nostru care spuneau că ne ajută, dar am început să-mi dau seama că mă încetineau şi că puneau mâna pe mine, apoi cei mai mulţi din acel grup au reuşit să ajungă lângă noi şi au început să tragă de mine, să-mi sfâşie hainele şi să-şi bage mâinile în cămaşa şi în pantalonii mei. Am ajuns complet goală, hainele mi-au fost sfâşiate în bucăţi şi [am fost] violată brutal cu beţe, catarge de steag, mâini – la un moment dat am pierdut şirul. Îmi amintesc că Ray îmi spunea că oamenii ăia ne băteau cu beţe şi că ne furau paşapoartele şi aşa mai departe, dar eram atât epuizată de eforturile de a scăpa de agresiunile sexuale şi de violul în grup, încât abia dacă am perceput ce-mi spunea. Am simţit cum mi-a fost ruptă breteaua de la sutien, cedând, apoi am simţit aerul pe pielea mea şi unghiile lor, în timp ce încercau să-mi smulgă sânii din piept. Mâinile şi picioarele îmi erau umflate de cât fusesem trasă în diferite direcţii de mulţimea agitată.

Am fost lângă Ray cel puţin 20 de minute, şi el îmi tot spunea să mă ţin de el şi să stau în picioare. Dar în cele din urmă nu m-am mai putut ţine de el şi asta m-a salvat probabil pentru că el i-a obligat pe soldaţii egipteni să facă o cărare prin mulţime şi să mă ia de acolo. Ultima dată când am căzut erau prea mulţi bărbaţi deasupra mea ca să pot sta în picioare şi am fost târâtă într-o parte a pieţei unde grupuri de femei şi de copii au blocat calea gloatei, iar nişte tineri s-au băgat ca să mă separe de grupul de femei şi de gloată. Până la urmă am fost bătută, violată în grup şi sodomizată până în punctul în care am fost aproape de moarte, din cauză că nu mai puteam respira – presiunea fizică a gloatei asupra plămânilor mei şi asupra trupului meu aproape m-a sufocat.

Ce nu am reuşit să înţeleg – şi am aflat din acel ziar – e că aceasta este o formă de control social în Egipt. Că femeile nu vor să iasă în oraş fără bărbaţi, dacă ştiu că li se poate întâmpla aşa ceva. Că africancele care merg la serviciu în fiecare zi în Egipt sunt supuse la forme asemănătoare de hărţuire. Că femeile, desigur, îndură această povară, deoarece autorităţile se folosesc de lucrul acesta pentru a le aminti să umble acoperite[46].

Practica este bine cunoscută, dar rareori discutată în Africa de Nord. Relatări despre *taharrush gamea* au fost semnalate în Algeria şi în Tunisia începând din anii 1960[47].

În 2006, nişte bloggeri egipteni au văzut cum sute de bărbaţi au luat cu asalt străzile pentru a celebra sfârşitul Ramadanului,

hărţuind femei cu sau fără hijab, sfâşiindu-le hainele, încercuindu-le şi încercând să le agreseze[48]. Fetele au fugit să se adăpostească în restaurantele, taxiurile şi cinematografele din apropiere. Pe măsură ce protestele au continuat în Piaţa Tahrir în 2012, atacurile în grup împotriva femeilor au devenit mai organizate. Bărbaţii formau cercuri concentrice în jurul câte unei femei, apoi o dezbrăcau şi o violau[49]. Unele egiptence au vorbit deschis despre aceste lucruri, ducându-şi la poliţie relatările şi dovezile video ale agresiunilor sexuale, dar, până la adoptarea legii împotriva hărţuirii sexuale, în 2014, nu s-au făcut mari progrese[50].

Jocul violului a traversat Marea Mediterană în decembrie 2015. În timpul festivităţilor din ajunul Anului Nou din Köln, după cum am văzut, peste 1.000 de tineri au format cercuri în jurul câte unei femei, agresând-o sexual[51]. Când victimele au spus că făptaşii arătau ca nişte „străini", „nord-africani" şi „arabi", au fost condamnate în mediile de socializare, fiind considerate rasiste[52]. În articolul său foarte îndrăzneţ, Alice Schwarzer, feministă şi editor la o revistă locală, a arătat că tinerii coordonaseră şi plănuiseră atacurile din acea noapte „în detrimentul *kufar*-ilor [infideli]"[53]. Douăsprezece luni mai târziu s-a dovedit că Schwarzer a avut dreptate, şeful poliţiei din Köln, Jürgen Mathies, confirmând că atacurile fuseseră coordonate intenţionat pentru a intimida populaţia germană[54].

După cum voi explica mai detaliat în capitolul următor, sunt sceptică în privinţa ideii că o minoritate de imigranţi folosesc violenţa sexuală cu scopul de a pedepsi societăţile-gazdă, din cauză că se simt lipsiţi de drepturi. Asemenea oameni se comportă în acelaşi fel în propriile lor comunităţi, în taberele pentru refugiaţi şi pe rutele folosite pentru a ajunge în Europa. Dacă bărbaţii egipteni le hărţuiesc pe egiptence pe străzile din Cairo, apoi vin în Germania şi se comportă la fel cu germanele pe străzile Kölnului nu e din cauză că se simt inferiori sau oprimaţi, ci din cauză că cred că vor scăpa nepedepsiţi, la fel cum au scăpat şi în ţara lor.

* Coranul, traducere din limba arabă, introducere şi note de George Grigore, Editura Herald, Bucureşti, 2009 (n.tr.).

** Ibn Ruhd, cărturar din secolul al XII-lea, a definit *zina* ca „orice copulaţie [între un bărbat şi o femeie] fără un contract de căsătorie valid, o presupusă relaţie matrimonială sau un concubinaj legitim” (Ruth Miller, *The Limits of Bodily Integrity*, pp. 74-75).

Capitolul 12

Ciocnirea culturilor

Ca imigrantă şi fostă azilantă de origine somaleză, sunt în favoarea imigraţiei. Nu am nimic împotrivă ca oamenii să-şi facă bagajul şi să-şi părăsească ţara pentru a căuta un trai mai bun. Şi îi înţeleg cu totul de ce aleg să facă asta, deoarece şi eu am procedat la fel. Preocuparea mea este legată însă de atitudinile pe care o parte dintre aceştia le aduc cu ei, de comportamentele pe care aceste atitudini le generează într-o minoritate de migranţi şi de aparenta neputinţă a ţărilor europene de a înţelege cum să facă faţă problemelor ce decurg din această migraţie. De fapt, Occidentul eşuează în problema imigranţilor din cauză că refuză să-i pregătească pe bărbaţii tineri pentru ciocnirea culturală cu care vor avea de-a face şi că refuză să-i considere responsabili pentru lipsa lor de autocontrol.

Sunt conştientă de faptul că generalizez. Realitatea este, desigur, mai complexă decât poate să transmită o carte. Există diferenţe uriaşe între oamenii care trăiesc la oraş şi cei de la sat. Există diferenţe între indivizi în privinţa gradului de importanţă pe care îl acordă credinţei şi constrângerilor tribale. Mulţi dintre cei care ajung în Occident descoperă că le este uşor să împace moştenirea lor religioasă sau tribală cu traiul într-o societate hipermodernă sau, la fel ca mine, se descotorosesc cu bucurie de moştenirea lor culturală în favoarea regulilor occidentale. Dar există o problemă cu atitudinile şi comportamentele pe care o parte dintre imigranţi le aduc cu ei. Aceste lucruri ar putea fi o sursă de supravieţuire sau chiar de bogăţie în ţările lor de

origine, dar în Occident ele conduc la conflicte şi reduc oportunităţile imigranţilor.

În această epocă a politicilor identitare, a intersecţionalităţii şi a delictelor fabricate nu este la modă să critici vreo cultură, decât dacă e vorba de cea a bărbaţilor heterosexuali albi. Dar trebuie să recunoaştem meritele unuia dintre aceştia, Samuel Huntington, pentru că a văzut limpede – şi de timpuriu – natura provocării cu care ne confruntăm. În eseul său din 1993 „The Clash of Civilizations?" el spune că cultura va fi cel mai important criteriu de diferenţiere între oameni în epoca de după Războiul Rece[1]. Deşi teza sa a fost atacată în repetate rânduri, eu cred că a avut dreptate. Problema imigraţiei este legată, de fapt, de integrarea minorităţilor non-occidentale în societăţile occidentale, iar aceasta duce, inevitabil, la o discuţie despre valori aflate în conflict.

Importarea valorilor

E aproape de la sine înţeles că oamenii îşi duc propriile atitudini şi valori când migrează, chiar dacă sunt lipsiţi de prejudecăţi faţă de societatea în care sosesc. Dar, în dezbaterea curentă despre imigraţie, aceasta este o afirmaţie controversată. Literatura despre „transferul normelor" se concentrează asupra exportului de atitudini democratice din Occident în „Sudul global". Descriind un efect de bumerang, aceste studii arată că migranţii care vin în democraţiile liberale absorb o parte din normele politice democratice, apoi introduc aceste norme noi în ţara lor de origine, când se întorc acasă[2]. Este o veste bună pentru toţi cei implicaţi, dar ceea ce mi se pare fascinant este că aceste studii nu sunt făcute şi în sens invers. Dacă migranţii care se întorc exportă valori democratice din Occident, de ce nu ar importa şi ei valori nedemocratice când ajung pentru prima oară în Occident? Sau

trebuie să ne prefacem că ei sunt tabula rasa, fără valori la sosire?

Un studiu care a urmărit efectul de bumerang în Iordania a descoperit că iordaniencele sunt mult mai susceptibile să internalizeze discriminarea de gen, dacă un membru al familiei lor a trăit la un moment dat într-o societate arabă şi mai conservatoare, „sugerând un transfer de norme negative din destinaţii cu nivel mare de discriminare”[3]. Dacă acest lucru li se poate întâmpla iordaniencelor, cu siguranţă că li se poate întâmpla şi germanelor. Totuşi, specialiştii din mediul universitar sunt reticenţi în a admite o asemenea concluzie. În anii 1990 a existat un consens conform căruia atitudinile referitoare la gen învăţate devreme, în ţara de origine, „continuă să exercite o influenţă asupra atitudinilor migranţilor multă vreme după migraţie”[4]. Această opinie este acum tabu.

Dintre toate ideile pe care migranţii le aduc cu ei, atitudinea lor faţă de femei mă interesează cel mai mult. Migranţii sunt o categorie diversă, după cum am mai spus. Cei care au primit o bună educaţie şi vorbesc deja alte limbi se stabilesc şi se integrează mai uşor într-o societate occidentală. Migranţii cu vederi profund tradiţionale, care nu vor să dea mâna cu o femeie sau să discute cu o profesoară sau cu o poliţistă, sunt cei care reprezintă o problemă. Faptul că un tânăr vine din Afganistan nu înseamnă neapărat că se va comporta urât cu toate femeile, dar traiul într-o societate în care femeile sunt inferioare din punct de vedere instituţional cu siguranţă că i-a influenţat opiniile. Acestea se pot schimba în timp, odată ce el intră în contact cu alte obiceiuri, dar trebuie să încercăm să înţelegem cum gândeşte el când ajunge în Occident.

Analiştii care lucrează cu date World Values Survey au întocmit o hartă a variaţiilor culturale globale pentru noi[5]. Nuanţele de gri de pe hartă grupează ţările în funcţie de convingerile şi atitudinile lor majoritare[6]. Diametral opuse sunt Europa protestantă, în partea dreaptă sus, cu valorile cele mai secular-raţionale, care pun accentul pe exprimarea personalităţii,

şi lumea afro-islamică, în partea stângă jos, cu valorile cele mai tradiţionale şi mai orientate spre supravieţuire.

Distanţa dintre aceste două seturi de valori este vastă. Autorii au arătat că „valorile emancipatoare”, din categoria „autoexpresiei” din dreapta, sunt cel mai important factor în promovarea acordării de drepturi femeilor. Conform autorilor, pentru musulmanii cu mai puţine studii, „dominaţia socială a islamului şi identificarea individuală ca musulman slăbesc valorile emancipatoare”. Această afirmaţie tinde să susţină opinia firească potrivit căreia migranţii pot la fel de bine să importe şi să exporte valori şi potrivit căreia cele două seturi de valori care vin în contact sunt cele mai diferite dintre toate, unul dintre seturi fiind în mod evident ostil drepturilor femeii.

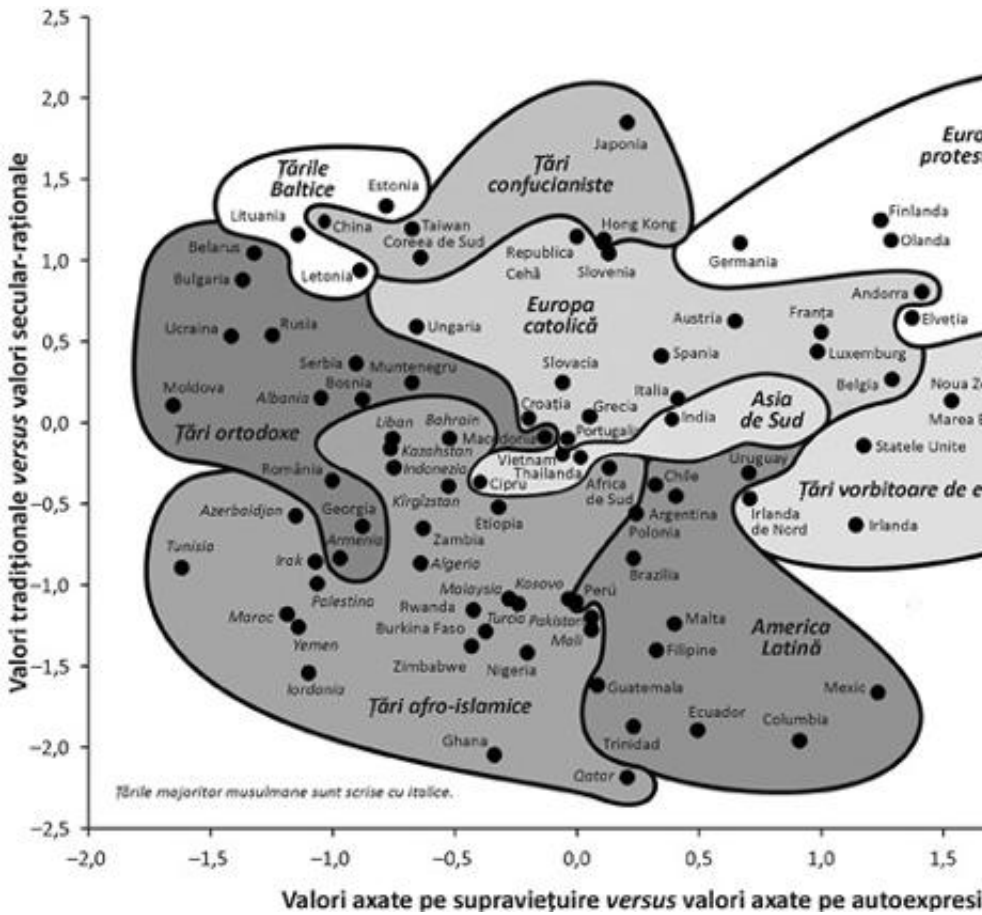

Figura 1. *Valori globale*

Sursă: „Inglehart-Welzel Cultural Map, World Values Survey Wave 6 (2010-2014),” http://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp

Majoritatea azilanţilor care au intrat în Europa în ultimii ani vin din ţări din segmentul din stânga jos. După cum am văzut în capitolul 2, principalele lor ţări de origine sunt majoritar musulmane: Siria, Irak, Afganistan, Eritreea, Iran, Nigeria, Pakistan, Bangladesh, Somalia şi Albania[7]. Nu toţi migranţii veniţi din aceste ţări sunt musulmani şi, fără îndoială, o parte dintre musulmani nu respectă cu stricteţe islamul. Dar, comparativ cu europenii din nord-vestul continentului, probabilitatea să considere că religia este importantă e de cinci ori mai mare în cazul lor, iar cea de a spune că bărbaţii sunt îndreptăţiţi să-şi bată nevestele e de două ori mai mare[8]. Majoritatea imigranţilor din acele locuri nu au trecut prin procesul individualizării, raţionalizării şi secularizării pe care societăţile europene l-au traversat pe parcursul mai multor generaţii. Societăţile din care vin ei încă instituţionalizează statutul inferior al femeilor în modurile descrise în capitolul anterior. În aceste locuri femeile nu participă la viaţa publică şi dreptul lor la autodeterminare sexuală nu este respectat.

Sute de mii de tineri care au crescut în părţi ale lumii în care aceste atitudini faţă de femei sunt dominante au sosit în Europa în decursul câtorva ani. Putem presupune că o parte dintre ei sunt lipsiţi de prejudecăţi şi dornici să se adapteze la viaţa din Occident, dar unii sunt încă ataşaţi de atitudinile lor culturale, poate mai strâns chiar decât erau la ei acasă. Când se publică sondaje despre atitudinile migranţilor faţă de femei, ele sunt inevitabil controversate.

Imigranţii tineri sunt cu totul nepregătiţi

Văzute prin ochii unui tânăr proaspăt sosit din lumea arabă, străzile din Amsterdam, Londra şi Bruxelles par probabil pline de tentaţii. Fete care trec pe stradă purtând blugi strânşi pe picior şi încălţăminte cu toc înalt, părul lor lăsând în urmă o dâră de parfum: nu ar trebui să ne surprindă că nişte tineri care nu au fost învăţaţi niciodată cum să aibă o relaţie egală cu o femeie reacţionează într-un mod nepotrivit. Reclamele de pe clădiri şi din autobuze arată femei îmbrăcate sumar care vând orice, de la blugi până la vacanţe. Cântăreţe cu forme voluptoase se unduiesc în faţa camerei de filmat în videoclipuri muzicale. Sexul vinde. În Köln, un manechin care face reclamă la un sutien cu decolteu adânc priveşte visător spre moscheea de peste drum. Unui nou-sosit, reclama i se pare probabil la fel de deplasată precum arhitectura intergalactică a moscheii. Regizoarea belgiană Sofie Peeters spunea că disonanţa cognitivă „creează o explozie" în rândul tinerilor din filmul ei: „Când opinii foarte conservatoare vin în contact cu imagini semipornografice cu femei goale, tinerii devin confuzi şi se pierd cu firea"[9]. Pentru unii dintre ei, asta înseamnă să depăşească limite despre care nimeni nu le-a spus vreodată că sunt acolo.

Fetele ca mine au fost învăţate să nu atragă niciodată atenţia asupra lor, dar, în Occident, femeile atrag intenţionat atenţia asupra corpului lor. Ele fac exerciţii în săli de sport, îşi aleg îmbrăcăminte care să le pună în evidenţă cele mai frumoase trăsături fizice şi discută în permanenţă despre corpul lor. Am ajuns să înţeleg că ele nu fac aceste lucruri pentru bărbaţi, ci pentru ele însele. Au crescut văzând reclame la televizor cu sloganuri de genul „L'Oréal, pentru că merit". Bărbaţii din culturile pe care le descriu în această carte văd femei occidentale aranjându-şi părul sau fardându-se, dar primul gând care le vine în minte nu este că ele o fac pentru că „merită", ci au fost învăţaţi că femeile care îşi pun în evidenţă corpul în acest fel „şi-o cer".

Acest stereotip despre femeile albe este confirmat de filmele hollywoodiene şi de pornografia pe care aproape toţi le-au urmărit cu aviditate înainte de a veni în Europa.

Întâlnirea

Am vrut să aflu dacă voluntarii pentru ONG-uri şi asistenţii sociali – cei care caută să-i ajute pe tinerii azilanţi – au văzut pe viu această ciocnire culturală. I-am întrebat pe unii dintre cei care lucrează cu azilanţi ce cred bărbaţii tineri despre femeile din Occident. Pastorul Cai Berger, care lucrează atât cu imigranţi sosiţi recent, cât şi cu cei din a doua generaţie în Suedia, mi-a spus: „Unii tineri m-au întrebat: «Aş vrea să cunosc pe cineva, cum să fac asta aici?». Am vorbit cu mulţi dintre aceşti bărbaţi despre cum vedem noi femeile aici, în Suedia, şi, când li se oferă un răspuns direct, adeseori spun «Aha» şi încep să-şi modifice părerea. Nu sunt proşti”[10].

Cu toate acestea, alţii nu au nici cea mai mică intenţie să-şi schimbe opiniile pentru a se acomoda la normele culturale din noua lor ţară. Efgani Dönmez este un turc care a migrat în Austria. Înainte să fie ales în guvernul austriac, a administrat adăposturi pentru azilanţi minori. „Modul de viaţă al austriecilor”, mi-a spus el, „ideea că femeile au drepturi egale şi pot să ia singure decizii îi nemulţumeşte pe unii dintre aceşti indivizi. Ei au învăţat lucruri diferite şi au crescut cu un tabu privind sexualitatea. Când sosesc aici şi văd femei pe stradă îmbrăcate aşa cum se îmbracă ele aici, se simt atraşi sexual de ele. E o situaţie care generează un conflict semnificativ”[11].

Acest conflict poate avea consecinţe îngrozitoare. Mia Jörgensen, psiholog care lucrează la o instituţie de tratament pentru agresorii sexuali minori din Suedia, afirmă că a veni dintr-o cultură în care sexul este tabu reprezintă „un factor de risc”

pentru agresorii sexuali[12].

Mustafa Panshiri este un fost poliţist afgano-suedez care face foarte mult pentru a-i pregăti pe cei recent sosiţi în vederea posibilei confruntări culturale. Îmbrăcat neprotocolar în blugi şi hanorac, îmi arată poze şi îmi povesteşte despre mulţi dintre tinerii migranţi pe care îi întâlneşte pe reţelele de socializare. Una dintre poveştile care l-au impresionat cel mai mult este cea a unui băiat de 15 ani pe care l-a cunoscut la circa de poliţie din Linköping. Cu lacrimi în ochi, tânărul i-a relatat călătoria sa din Afganistan prin Iran, Turcia, Germania şi Danemarca până în Suedia. Călătorind cu sute de alte persoane, se pierduse de mama şi fratele lui şi l-a întrebat pe Mustafa dacă avea să-i mai vadă vreodată. După ce a cunoscut numeroşi migranţi ca acest băiat din ţara lui de origine, luptându-se să depăşească prăpastia culturală dintre Suedia şi Afganistan, Mustafa şi-a dat demisia din forţele de poliţie. El călătoreşte acum prin Suedia şi stă de vorbă cu tineri migranţi pentru a-i ajuta să se integreze.

Când l-am intervievat, în 2018, Mustafa mi-a spus că cei mai mulţi dintre imigranţii sosiţi recent au intenţia serioasă de a se adapta la modul de viaţă suedez şi „se enervează la culme” când compatrioţii lor le hărţuiesc pe femeile din Suedia. Ei vor să se bucure de piscinele şi de concertele din Suedia, dar nu pot, în condiţiile în care o minoritate generează atât de multă neîncredere în sânul comunităţii. „Când am început această activitate”, povesteşte Mustafa, „am sunat la tabere de refugiaţi şi comunităţi din Suedia şi, iniţial, mi s-a spus că cel mai important e ca aceşti oameni să aibă un loc unde să doarmă şi să mănânce. «Nu avem timp pentru integrare.» Ăsta a fost un semnal de alarmă pentru mine. Ştiam că ei au nevoie de asemenea informaţii cât mai rapid, mai ales tinerii bărbaţi care se află aici fără părinţi şi fără modele de urmat”.

Spre deosebire de majoritatea suedezilor, Mustafa vorbeşte foarte deschis despre această problemă. Şi asta, sunt convinsă, pentru că ştie cum e să trăieşti în Afganistan, de unde a fugit cu familia în copilărie. După cum mi-a spus:

> Dacă ne gândim doar la Afganistan, a fost, în ultimele decenii, unul dintre cele mai rele locuri în care pot trăi femeile. Aşa că, desigur, cineva care vine din Afganistan în Suedia va avea idei şi valori care nu vor putea funcţiona aici. În ultimii ani am văzut acest lucru sub forma hărţuirii sexuale. Dar mai sunt cei care vin aici şi sunt la fel de laici şi de democraţi precum suedezii; ei respectă femeile şi vor să facă parte din societatea suedeză.

Am vrut să aflu dacă tinerii cu care discută el au informaţii despre viaţa sexuală şi relaţia dintre un bărbat şi o femeie. „Unii sunt informaţi", mi-a spus el, „dar alţii nu. Am întâlnit adolescenţi de 15 şi de 16 ani care nu ştiau ce este un prezervativ şi la ce se foloseşte. Lucrul de care au ei nevoie cu adevărat este mai multă informare"[13]. La sfârşitul anului 2017, guvernul suedez a fost de acord cu Mustafa şi a creat un site cu sfaturi pentru cei care lucrează cu azilanţi, despre cum să discute cu ei cu privire la sexualitate şi consimţământ[14].

Un lucru nu la fel de înţelept a fost, probabil, decizia unor oameni de a-i învăţa pe tinerii bărbaţi despre femeile din Occident într-o manieră diferită. Am auzit relatări anecdotice despre voluntari şi susţinători ai azilanţilor, de regulă femei trecute de prima tinereţe, care şi-au făcut iubiţi din rândul tinerilor migranţi. Minorii neînsoţiţi de o vârstă neclară, numiţi în limba neaoşă „copii cu barbă", sunt, fără îndoială, atractivi pentru aceste femei. (Într-un caz tragic, o suedeză de 70 de ani, susţinătoare a azilanţilor şi membră a Partidului Ecologist local, a fost ucisă de iubitul ei afgan[15].) Când am vorbit despre acest fenomen cu Hamed Abdel-Samad, politolog germano-egiptean, mi-a spus că auzise relatări asemănătoare în Germania: „Nişte angajaţi de la azil mi-au spus că niciuna dintre voluntare nu pleca acasă de la azil singură. Nu e bine. Bărbaţii văd că aceste femei sunt uşor de manipulat, ceea ce le întăreşte ideea că toate germanele caută pe cineva ca ei să le satisfacă"[16].

Cultura ca scuză

Confruntările culturale ocazionale pot să slujească unui scop mai nobil prin faptul că obligă societatea să-şi reafirme valorile în care crede. Dar întrebarea este care valori trebuie să triumfe? Mult prea adesea în Occidentul zilelor noastre se acordă prioritate valorilor minorităţilor în detrimentul unor valori liberale precum drepturile femeilor. Dar o cultură care spune că e acceptabil să hărţuieşti femei în anumite circumstanţe – că e, de fapt, un drept primit de la Dumnezeu – este fundamental incompatibilă cu principiul egalităţii de gen.

Când sunt întrebaţi insistent despre rolul „apărărilor culturale" în luarea deciziilor de către instanţele de judecată, specialiştii în drept tind să nege faptul că acestea sunt folosite la procese. Totuşi, cultura este utilizată uneori ca o scuză pentru a-i scoate din încurcătură pe unii delincvenţi. Pe coasta Normandiei, în La Manche, un refugiat din Bangladesh a primit o pedeapsă cu suspendare pentru violarea unei adolescente de 15 ani[17]. Era la a doua infracţiune, întrucât anterior fusese acuzat de molestarea unei fete de 18 ani. Procurorul a descris „comportamentul de prădător" al acuzatului şi a spus că acesta „le consideră pe franţuzoaice nişte curve" (*putes*)[18], dar experţii au spus că el fusese „profund influenţat de cultura ţării sale, unde femeile sunt coborâte la statutul de obiect sexual". Pe parcursul audierii a fost nevoie ca un poliţist să stea între acuzat şi interpreta sa, deoarece acesta încerca, fără nicio ruşine, să-i pipăie pulpele. În pofida acestui fapt, tribunalul l-a trimis înapoi în libertate.

Jess Phillips, parlamentar britanic, spune că o asemenea apărare culturală este depreciativă la adresa acestor bărbaţi: „Toţi bărbaţii se pot controla, nu trebuie decât să fie învăţaţi să-şi stăpânească impulsurile"[19]. Jess Phillips spune foarte clar că nu este de acord cu opinia potrivit căreia violenţa sexuală este în creştere din cauza imigranţilor proveniţi din ţări majoritar musulmane. „În perioada în care am lucrat la un centru de criză pentru victimele violurilor nu am văzut nicio dovadă a suprareprezentării vreunui grup de victime sau de autori având o anumită moştenire culturală." Scriind despre agresiunile sexuale

săvârşite de migranţii afgani în Europa, Cheryl Benard, politolog, arată că agresiunile sexuale împotriva femeilor de peste 70 de ani, a mamelor care îşi plimbă bebeluşii în cărucior şi a minorelor sunt incompatibile cu ideea că agresorii se conformează normelor ţărilor în care s-au născut. Benard sugerează în schimb că tinerii migranţi îşi aleg pur şi simplu ţinte care par o pradă uşoară. Eu sunt de acord cu ea. În noaptea în care a avut loc incidentul din Köln, în care foarte multe femei au fost pipăite de imigranţi, temperatura era cu puţin peste nivelul îngheţului, 4 grade Celsius. Era iarnă, aşadar petrecăreţele erau înfofolite în haine groase, fulare, mănuşi şi căciuli. Argumentul că bărbaţii au luat-o razna la vederea unor trupuri de femeie îmbrăcate sumar pur şi simplu nu stă în picioare.

Învinovăţirea victimei

În centrul apărării culturale se află ideea că femeile trebuie învinovăţite pentru că îi ademenesc pe bărbaţi să le hărţuiască sau să le agreseze. Inutil să mai spunem că blamarea femeii nu este specifică lumii musulmane; ea a fost o justificare larg acceptată pentru violenţa sexuală din partea bărbaţilor din Occident până destul de curând. Un jurnalist american a învinovăţit-o public pe Lara Logan pentru că a fost violată în Cairo, spunând: „Atenţie la mine, femei eliberate: când îţi arăţi picioarele, coapsele sau decolteul, câţiva bărbaţi emancipaţi vor crede că te simţi bine cu tine şi cu sexualitatea ta. Dar majoritatea bărbaţilor vor vedea în asta un semn că ai chef de o tăvăleală”[20]. Studii recente despre motivaţiile violatorilor condamnaţi din Statele Unite au arătat că majoritatea acestora dădeau vina pe victime sau credeau că dorinţele victimelor sunt secundare în raport cu dreptul lor sexual[21]. Aceasta este „apărarea clasică a violatorului”, conform lui Nazir Afzal, fost procuror al Coroanei

din Marea Britanie. Despre bandele de ademenire din nordul Angliei, care au exploatat şi au abuzat sexual fete (vezi capitolul 15), el mi-a spus:

> Principalul autor, Shabir Ahmed, a spus că societatea occidentală le-a pregătit pe aceste fete pentru el. În opinia lui, noi permitem lipsa de modestie şi el nu este de acord cu libertăţile pe care le dăm fetelor. Tocmai acest lucru, afirma el, le face imorale şi ca atare gata să profite el de ele[22].

Parcurgând pagini întregi de proceduri judiciare, rapoarte de arestare şi declaraţii ale martorilor, am întâlnit nenumărate scuze pentru atacurile asupra femeilor. Cea mai obişnuită este că autorul a fost beat sau drogat şi prin urmare incapabil să-şi amintească ce s-a întâmplat de fapt. Estimarea eronată a vârstei victimei este, de asemenea, destul de frecventă în cazurile de agresiune sexuală împotriva minorilor. Unii infractori au dat vina pe respingerea cererii lor de azil; alţii au spus că nişte poliţişti rasişti le-au întins o capcană. Tulburarea de stres posttraumatic este invocată în mod regulat. Câţiva atribuie acţiunile lor unor forţe supranaturale, dând vina pe Diavol pentru comportamentul lor. Necunoaşterea legii este o altă scuză obişnuită, exprimată cel mai bine de un imigrant egiptean acuzat de agresarea sexuală a 13 femei în metroul berlinez. El a spus instanţei: „În Egipt, acest lucru se întâmplă frecvent şi nu e pedepsit. Nu mă pricep bine la legi. În satul meu nu exista poliţie. Nu mi-a spus nimeni că e greşit să faci asta aici”[23]. În timpul proceselor, învinovăţirea victimei este o reacţie obişnuită: „Cu siguranţă că a vrut să întreţină relaţii sexuale pentru că băuse prea mult”. Unele scuze sunt de-a dreptul ridicole, cum ar fi „urgenţe sexuale” şi dificultăţile pe care infractorii le-au întâmpinat în găsirea unei iubite. Apărătorii lui Tariq Ramadan, islamistul elveţian acuzat de agresarea sexuală a două femei, au ajuns să susţină că acuzaţiile sunt „o conspiraţie sionistă” sau un „gest islamofob” menit să-l discrediteze[24].

Justificările religioase pentru infracţiunile

Nu cu multă vreme în urmă, preoţii creştini le sfătuiau pe femeile bătute şi violate să se întoarcă la partenerii lor abuzivi. A fost nevoie de aproape patru decenii pentru ca această situaţie să se schimbe. Dar, în multe comunităţi musulmane, inclusiv multe din Occident, această schimbare nu a avut loc. În loc să condamne acţiunile autorilor violenţei sexuale, imamii şi autorităţile religioase mai degrabă îi apără. Reacţia lor obişnuită este să acuze victima femeie că a provocat agresiunea. Scriind sub pseudonim despre chinurile ei, una dintre supravieţuitoarele violurilor săvârşite de bandele de ademenire în vederea violării din Rotherham a spus că fusese victima unei „violenţe sexuale acceptate de religie". „Mi-au spus foarte clar că ei cred că merit să fiu «pedepsită» pentru că nu sunt musulmană, nu sunt virgină şi nu mă îmbrac «modest»."[25] Pedeapsa a însemnat mai mult de 100 de violuri săvârşite de infractori, dintre care unii citau din Coran în timp ce o băteau.

Vorbind despre condamnarea unor bărbaţi libanezo-australieni pentru viol în grup în 2006, cel mai în vârstă cleric musulman din Australia mi-a amintit de vorbele bunicii mele din Somalia: „Dacă iei o bucată de carne şi o laşi în stradă, în grădină, în parc sau în spatele casei şi vin pisicile şi o mănâncă... a cui este vina, a pisicilor sau a cărnii? Carnea lăsată neacoperită e problema... Dacă ea [victima] era în camera ei, acasă, sub hijabul ei, nu se întâmpla nimic"[26]. O opinie asemănătoare a fost exprimată de preşedintele Consiliului Shariei Islamice din Marea Britanie, care a susţinut în 2015 că nu există viol în cadrul căsătoriei, precum şi de clericul danez care a spus în 2004 că „femeile care nu îşi acoperă capul sunt vinovate din mai multe puncte de vedere, dacă ajung să fie violate"[27]. O organizaţie a tinerilor musulmani danezi (Muslimsk Ungdom i Danmark) l-a invitat pe acelaşi preot să le vorbească tinerilor musulmani din Copenhaga la doar câteva zile după incidentul petrecut în Köln în

ajunul Anului Nou.

Calitatea de victimă nu este o scuză

În centrul oricărei discuţii despre cultură se află relaţia dintre individ şi grup. Mi-a luat ceva timp să înţeleg acest lucru, după ce am ajuns în Occident. În societăţile liberale, individul, fie bărbat, fie femeie, e recunoscut ca persoană care ia decizii şi este responsabilă pentru comportamentul său. Toate instituţiile liberale sunt întemeiate pe această idee: de la semnarea unui contract până la votul exprimat la alegeri, în fiecare caz, responsabilitatea este plasată la nivel individual. În lumea musulmană, dimpotrivă, responsabilitatea aparţine grupului. Fie că este vorba de familie, de clan sau de întreaga *ummah* (comunitate), grupul ia decizii în numele individului. Pentru că individul este legat în mod inevitabil de grup, condamnarea individului este considerată o defăimare a întregului grup. Dacă grupul nu recunoaşte că acţiunile unui individ au o natură infracţională, de exemplu, în cazul agresiunii sexuale, atunci grupul se simte urmărit şi persecutat în mod nedrept de stat. E important să înţelegem acest complex al calităţii de victimă.

O cercetare efectuată de Institutul Olandez pentru Studii Sociale (Sociaal en Cultureel Planbureau – SCP) a scos la iveală că două treimi dintre musulmani considerau că fuseseră discriminaţi pe parcursul unui singur an[28]. Comparativ cu alte minorităţi, inclusiv persoanele LGBTQ şi cele cu handicap, percepţia lor cu privire la atitudinile negative şi tratamentul inegal avea printre cele mai mari scoruri. În Belgia, bărbaţii marocani şi musulmanele cu studii superioare sunt cei care declară cea mai mare discriminare[29].

Susţinătorii refugiaţilor afirmă adeseori că azilanţii „au suferit traume psihologice ca urmare a faptului că au fugit de războiul

civil şi de conflictele din ţările lor”[30]. Dar rănile psihologice par să fie o afecţiune care se moşteneşte[31]. În suburbiile pariziene, copiii născuţi în Franţa din părinţi imigranţi spun că se simt persecutaţi şi plini de nemulţumire[32]. Cercetătorii care se ocupă de infractorii imigranţi la a doua generaţie din Marea Britanie spun că „delincvenţii din rândurile minorităţilor etnice au rate mai ridicate ale stresului posttraumatic”[33]. Chiar şi atunci când musulmanii comit infracţiuni în mod individual, comunitatea lor caută să-i absolve de responsabilitate, atrăgând atenţia asupra islamofobiei şi a temerii de repercusiuni violente în caz că membrii comunităţii vor fi consideraţi vinovaţi[34]. Ei spun că le e teamă că „Holocaustul se va repeta”, susţinând „că următoarea dată când vor apărea camere de gazare în Europa, nu există nicio îndoială cu privire la cine va fi în ele”[35]. După cum a arătat Camille Paglia, protecţia specială acordată unor grupuri prin elaborarea unor legi împotriva „infracţiunilor motivate de ură” şi a „discursului instigator la ură” creează „din nefericire zone segregate de privilegii noi”[36].

Dispreţul faţă de societăţile-gazdă

Reversul mentalităţii de victimă este că mulţi musulmani se consideră superiori. Ca doctrină spirituală şi politică, islamul se prezintă ca un mod de viaţă situat deasupra tuturor celorlalte. Chiar dacă Occidentul le oferă mai multă libertate economică şi personală migranţilor musulmani, sistemul său moral este considerat inferior. Plecând din ţări majoritar musulmane, mulţi migranţi sunt preveniţi de prieteni şi de rude „să aibă grijă când intră într-o societate decăzută moral”[37]. Şi, când ajung acolo, chiar aşa arată. Occidentalii oferă ajutoare sociale, mâncare, îmbrăcăminte şi servicii medicale oricărui nou-venit, însă îşi lasă femeile neprotejate pe stradă. Apoi, noii imigranţi descoperă că se

află la baza ierarhiei sociale. Ajung la locuri de muncă pe care le consideră sub nivelul lor sau rămân izolaţi în adăposturile pentru refugiaţi, unde nu au nimic de făcut.

Acest sentiment de umilire este adâncit de gândul la speranţele familiei lăsate în urmă. Mulţi tineri sunt trimişi în lume cu scopul de a asigura un viitor mai prosper pentru familiile lor. Pentru a plăti călăuze care să-i ducă pe aceştia în Europa, familiile îşi vând din bunuri, golesc conturile de economii şi fac împrumuturi. Dar speranţele pentru o viaţă nouă sunt adeseori năruite când ajung – mai precis, dacă ajung. Când un migrant nigerian, a cărui familie îi finanţase călătoria vânzându-şi pământul, a fost întors din drum de paza de coastă libiană, el le-a spus ziariştilor: „Nu vreau să mă întorc în satul meu, pentru că, dacă îi aud pe oameni spunând: «Ăsta-i băiatul care nu a ajuns nicăieri», probabil că-i omor”[38].

Alţii care reuşesc să ajungă sunt stânjeniţi de statutul lor inferior din Occident. Sentimentele lor de dezamăgire şi de umilire sunt proiectate asupra societăţii-gazdă. Unii ajung să fie atât de resentimentari, încât reacţionează violent, atacând femei, poliţişti sau chiar librari ca simboluri ale societăţii occidentale[39]. În anii 1990, istoricul Bernard Lewis a explicat „furia musulmanului tradiţional” ca pe o reacţie la pierderea supremaţiei asupra teritoriului, femeilor şi puterii economice[40]. Aceasta nu este o analiză la modă, dar impresia mea e că există mult adevăr în ea. Şi nu numai cei recent sosiţi sunt total nemulţumiţi de viaţa lor în Occident; mulţi dintre copiii şi nepoţii unor migranţi manifestă o profundă ambivalenţă faţă de societăţile în care s-au născut.

Chiar şi cei mai prosperi migranţi fac eforturi substanţiale pentru a simţi că sunt pe deplin integraţi în structura socială din Europa. Şi, desigur, există prejudecăţi legate de nou-veniţi – prejudecăţi care, după cum vom vedea, devin tot mai mult o parte explicită a politicii europene. Dar aceste dificultăţi nu pot fi folosite pentru a justifica sau pentru a minimaliza tipurile de comportament despre care discut. Mai mult decât atât, reticenţa

în a vorbi deschis despre chestiunile pe care le abordez în această carte este unul dintre motivele principale ale ascensiunii opiniilor politice de extremă dreaptă. Şi este, de asemenea, unul dintre motivele pentru care integrarea socială a imigranţilor se dovedeşte a fi atât de dificil de realizat în Europa.

Capitolul 13

De ce integrarea nu are loc

Venirea unui număr mare de imigranţi musulmani în Europa, scria Bernard Lewis în 1990, va avea „consecinţe imense atât pentru viitorul Europei, cât şi pentru cel al islamului”[1]. La acea vreme, politicienii europeni considerau că imigranţii din ţările musulmane reprezentau mai degrabă o oportunitate economică decât o provocare socială. Chiar şi astăzi auzim în continuare o asemenea presupoziţie. În 2016, primarii din New York, Paris şi Londra au afirmat: „Refugiaţii şi alţi rezidenţi născuţi în străinătate aduc competenţe de care este nevoie şi sporesc vitalitatea şi dezvoltarea economiilor locale”[2]. Alţii neagă dificultăţile integrării. „Majoritatea oamenilor îşi adaptează rapid comportamentul la noul lor mediu social”, a susţinut Martin Rettenberger, directorul Centrului German pentru Criminologie, în 2018. „Valorile şi normele sociale care au fost internalizate cândva încă pot fi schimbate. În cazul arabilor sau africanilor nu există o probabilitate intrinsecă să săvârşească atacuri mai mare decât în cazul europenilor.”[3]

O altă presupoziţie era că superioritatea intrinsecă a pluralismului democratic secular va fi atât de atractivă, încât nou-veniţii o vor îmbrăţişa în scurt timp. Problema conflictului de valori s-ar rezolva de la sine, în condiţiile în care migranţii se vor integra la locurile lor de muncă, iar copiii lor vor frecventa şcolile locale.

Dar aceste lucruri nu s-au întâmplat. Un număr semnificativ de migranţi din ţări musulmane nu îmbrăţişează aceste valori.

Explicaţia ţine mai degrabă de nişte diferenţe religioase, şi nu etnice, deoarece atitudinile faţă de femei aprobate de religie inhibă capacitatea de muncă a migranţilor şi îi obligă să formeze societăţi paralele, în care comportamentele antisociale precum violenţa justificată în numele onoarei şi căsătoriile forţate consolidează sisteme de justiţie separate. Toate aceste aspecte combinate reduc şansele ca imigranţii să se integreze cu succes în cultura liberală ce îi înconjoară.

Analiştii le spun europenilor să aibă răbdare. Potrivit lui Doug Saunders, jurnalist, integrarea culturală durează aproximativ 75 de ani, or, primii muncitori străini în Olanda veniţi din Maroc trăiesc în această ţară de doar circa 50 de ani, iar pakistanezii şi originarii din Bangladesh care locuiesc în Marea Britanie sunt aici abia de 70 de ani[4]. Dar, de peste 15 ani, eu susţin că a avea răbdare nu este o strategie viabilă. Acest lucru este adevărat acum mai mult ca niciodată, în condiţiile în care mai bine de 10.000 de migranţi sosesc în Europa în fiecare lună – şi cel puţin o parte dintre copiii şi nepoţii primei generaţii de imigranţi îmbrăţişează valorile islamice ale ţării din care provine familia lor.

La sfârşitul anilor 1990, unele guverne europene au recunoscut că au o probelmă cu asimilarea sau integrarea eşuate, crezând însă în continuare că aceasta are o soluţie economică: dacă nou-veniţii ar putea fi introduşi rapid pe piaţa muncii, ei nu ar mai pune presiune pe banii publici[5]. Dar această abordare a fost desfiinţată de numărul mare de migranţi care au început să sosească în Europa după izbucnirea revoluţiilor arabe, în 2011. De atunci, provocările integrării sunt de netăgăduit.

Deficitul de adaptare

În ultimii 15 ani am urmărit, am citit despre şi am participat la

dezbaterile cu privire la imigraţie. De asemenea, am observat realitatea de la faţa locului. Pornind de la experienţa Europei în privinţa imigraţiei musulmane, aş spune că există patru căi pe care imigranţii le pot urma.

Mai întâi, să recunoaştem că integrarea nu a eşuat în întregime. Mulţi imigranţi musulmani s-au adaptat de-a lungul timpului, adoptând valorile centrale ale Europei liberale. Aceşti „adaptaţi" folosesc libertăţile pe care le găsesc în Europa pentru a învăţa, a se educa pe ei înşişi şi pe copiii lor, a găsi un loc de muncă bine plătit, a începe o afacere, a vota, a participa la viaţa politică şi a prospera în multe feluri. Gândindu-mă la perioada anilor 1990 petrecută în Olanda, eu însămi mă consider unul dintre adaptaţi.

I-am numit pe cei din a doua categorie „ameninţări". Este vorba în general de tineri care au devenit o ameninţare în propriul lor cămin şi în afară, în public. Unii au abandonat şcoala, alţii comit infracţiuni mai mult sau mai puţin grave şi mulţi îşi petrec o parte din viaţă în închisoare. Alcoolul şi drogurile le alimentează comportamentul delincvent, iar majoritatea sunt neangajabili. Ei nu sunt de regulă nici religioşi, şi nici ataşaţi de ceva care să semene cu un cadru moral. Aceştia sunt migranţii care profită din plin de prevederile generoase ale statului bunăstării, inclusiv de avocaţii plătiţi de stat pentru a-i ajuta când sunt acuzaţi de furt, de vandalism, de agresiune sexuală sau de infracţiuni mai grave. Un exemplu în acest sens ne este furnizat de membrii clanurilor de crimă organizată arabe şi kurde care au venit în Germania în anii 1980. Într-un interviu din 2018, tânărul primar al suburbiei berlineze Neukölln, Martin Hikel, a afirmat: „Îi ignorăm literalmente de 30 de ani pe aceşti oameni şi acum ne confruntăm cu o problemă enormă"[6].

Apoi există „fanaticii", cei care au venit în Europa ca zeloţi. Fanaticii se folosesc de libertăţile ţărilor care le-au oferit adăpost pentru a răspândi o versiune intolerantă, fundamentalistă a islamului. Dacă integrarea ar fi măsurată cu ajutorul unor variabile precum cunoaşterea avansată a limbii, deţinerea unui

loc de muncă şi cunoaşterea modului în care funcţionează sistemul ţării-gazdă, fanaticii ar bifa toţi aceşti indicatori. Pentru că fundamentaliştii vorbesc limba locală şi sunt familiarizaţi cu legile, instituţiile şi cultura locului. Problema este că ei le resping pe motiv că sunt neislamice. Ei caută să acţioneze în interiorul sistemului pentru a-l distruge şi a-l înlocui cu o alternativă: sharia. Ei pot să recurgă la mijloace violente, inclusiv ameninţări, intimidare, şantaj, presiune din partea membrilor grupului sau lucruri mai grave, pentru a-şi atinge obiectivul politico-religios. Sau pot să se rezume la instrumentele „paşnice" ale persuasiunii, cum ar fi *dawa*, infrastructura ideologică a islamului politic.

Ultimii sunt „lipitorile": bărbaţi şi femei cu puţină şcoală sau deloc, care acceptă bucuroşi diferitele ajutoare sociale la care au dreptul, trăiesc din ele şi îşi invită familiile din străinătate să locuiască cu ei. Ei nu au niciun motiv să muncească, deoarece locurile de muncă la care au acces sunt din categoria celor necalificate, repetitive, plătite doar cu puţin peste ajutoarele sociale pe care le pot solicita. Participă la rugăciunile de la moscheea locală, dar îşi trimit copiii la şcolile locale.

„Lipitorile" nu sunt infractori, dimpotrivă, ajung să se priceapă foarte bine la a urma regulile birocratice ale statului-gazdă. Dar, când un număr destul de mare de asemenea indivizi ajung să trăiască foarte aproape unul de celălalt, pot crea ghetouri – sau, mai politicos, „societăţi paralele" – în care reproduc modul de viaţă din ţara lor de origine. Acestea sunt cartierele în care copiii „lipitorilor" devin ameninţări – sau îşi găsesc calea spre fanatici.

Aceste patru categorii nu se deosebesc clar între ele. Copiii unei „lipitori" pot deveni adaptaţi; unele ameninţări încep să respecte legile; o serie de fanatici ajung să fie dezamăgiţi de credinţa într-o utopie religioasă. Lucrurile pot evolua şi în cealaltă direcţie: ameninţările se pot transforma în fanatici, adesea ca rezultat al expunerii la islamism în închisoare, cum am văzut în cazul unora dintre autorii atacurilor teroriste din Paris şi Bruxelles din 2015 şi 2016. Copiii „lipitorilor" pot deveni

ameninţări, spre disperarea părinţilor lor.

Dacă elitele europene ar fi sincere cu ele însele, vor admite că, *înainte* de „criza migranţilor", numărul imigranţilor musulmani care s-au încadrat în una sau alta dintre ultimele trei categorii – ameninţări, fanatici, „lipitori" – nu a fost nesemnificativ. Există şi adaptaţi, dar ei sunt o minoritate, în special când e vorba de atitudinile imigranţilor musulmani faţă de femei.

Care sunt piedicile din calea integrării musulmanilor?

Cu mai mult de 20 de ani în urmă, Thomas Sowell, un coleg de la Hoover Institution, a studiat istoria migraţiei de-a lungul secolelor[7]. El a descoperit că viteza cu care s-au integrat imigranţii depindea de „modul în care ei percepeau cultura ambiantă: dezirabilă sau indezirabilă"[8]. Italienii, irlandezii, evreii şi chinezii care au ajuns în Statele Unite în secolul al XIX-lea şi la începutul secolului XX păreau cândva la fel de „străini" precum imigranţii musulmani din Europa zilelor noastre. Locuiau în clădiri aglomerate, nu vorbeau engleza, se căsătoreau în interiorul propriei comunităţi şi gravitau în jurul unor ghetouri culturale. Asemenea unei mari proporţii a migranţilor actuali, mulţi erau tineri fără nicio calificare, trimişi de familiile lor pentru a-şi construi o viaţă nouă. De exemplu, 90% dintre migranţii italieni în Statele Unite la începutul secolului XX erau bărbaţi, iar în rândul imigranţilor chinezi, proporţia dintre femei şi bărbaţi a fost chiar mai ridicată în deceniile de dinainte de Legea Excluderii din 1882, care a declanşat procesul de restricţionare a imigraţiei venind din China[9]. Au existat probleme, desigur, şi mulţi dintre opozanţii contemporani ai aculturaţiei au susţinut că aceste grupuri nu vor putea fi integrate niciodată, fapt care a dus la primele restricţii asupra imigraţiei în

Statele Unite încă din 1882. Unii imigranţi au luat-o pe calea infracţionalităţii (cel mai notoriu exemplu este mafia italiană), dar majoritatea au muncit din greu în profesii legale, au trimis bani acasă şi şi-au dorit ca copiii lor să se integreze şi să avanseze în ierarhia socială[10]. Imigranţii italieni şi chinezi erau cunoscuţi pentru faptul că făceau muncile grele, murdare, periculoase şi prost plătite pe care localnicii le evitau[11]. Cei care nu reuşeau sau pentru care condiţiile erau de nesuportat se întorceau acasă. Pe la jumătatea secolului XX, americanii italieni şi americanii irlandezi erau mai mult sau mai puţin integraţi pe deplin în societatea americană. Fără a-şi abandona moştenirea culturală, ei adoptaseră valorile centrale ale societăţii-gazdă. De ce acest lucru nu s-a întâmplat – sau cel puţin nu încă – şi în cazul musulmanilor din Europa?

„Islamofobia" nu poate fi o explicaţie. Grupuri anterioare de migranţi s-au confruntat cu o ostilitate mult mai profundă din partea societăţilor-gazdă. Migranţii chinezi din secolul al XIX-lea erau consideraţi „pericolul galben" şi s-au confruntat cu „o discriminare pe scară largă şi cu episoade sporadice de violenţă colectivă", urmate de interzicerea imigraţiei[12]. Migranţii evrei în Statele Unite au fost supuşi de asemenea la discriminare şi antisemitism; cei care s-au stabilit în centrul şi vestul Europei au sfârşit prin a fi victimele celui mai mare genocid din istorie. Dar, în pofida Holocaustului, evreii se bucură de un succes economic, social şi cultural excepţional în lumea occidentală. Experienţa relelor tratamente înfiorătoare prin care au trecut aceştia ne arată că discriminarea nu poate fi forţa care împiedică integrarea musulmanilor.

E ceva obişnuit în mediul universitar şi în rândul specialiştilor în integrare să dea vina pe slaba cunoaştere a limbii, pe educaţia precară sau pe traume din trecut pentru deficitul de adaptare al imigranţilor musulmani. Dar istoria integrării vietnamezilor în ţări din Occident subminează asemenea argumente. În anii 1970 şi 1980, mulţi refugiaţi vietnamezi au fugit de război, de comunism şi de sărăcie. Au ajuns în Occident având un nivel de

studii scăzut, slabe competenţe lingvistice şi bani puţini. La început, o parte dintre ei s-au bazat pe ajutoare sociale, dar în câteva decenii erau complet integraţi. Mulţi îşi păstrează obiceiurile, limba şi credinţele religioase, dar copiii lor se descurcă la şcoală la fel de bine ca localnicii şi uneori chiar mai bine[13]. În Australia anilor 1980 şi 1990, imigranţii vietnamezi care trăiau în comunităţi segregate din suburbii au înfiinţat bande etnice, au făcut trafic de droguri şi au pus la cale singurul asasinat politic din istoria ţării. Dar astăzi, vietnamezii sunt rareori menţionaţi în dezbaterile despre imigraţie de la nivel naţional.

Nu sunt prima care face această comparaţie. Hamed Abdel-Samad, scriitor şi om de televiziune german de origine egipteană, sugerează că, spre deosebire de migranţii care au venit din Turcia în Germania cam în acelaşi timp, vietnamezii nu au ridicat „ziduri morale şi sociale" între copiii lor şi localnici[14]. În recenta sa carte despre criza din lumea islamică, sociologul olandez Ruud Koopmans a comparat rezultatele integrării pentru alte două grupuri de migranţi: refugiaţii libanezi creştini şi musulmani care au fugit de războiul civil în Australia în anii 1970[15]. Motivele lor pentru părăsirea Libanului au fost identice, iar circumstanţele lor la sosirea în Australia au fost la fel. La fiecare variabilă pe care Koopmans a testat-o – nivelul de studii, participarea pe piaţa muncii şi venitul –, libanezii musulmani s-au situat sub nivelul compatrioţilor lor creştini. El a repetat analiza în Marea Britanie. Din nou, trei grupuri de populaţie – indieni, pakistanezi şi originari din Bangladesh – migraseră în acelaşi loc şi în esenţă din aceleaşi motive. Condiţiile în care şi-au început traiul în Marea Britanie fuseseră pentru toţi aceleaşi. Măsurând aceleaşi trei variabile, Koopmans a descoperit că hinduşii şi sikhii fie depăşeau populaţia autohtonă, fie se situau la acelaşi nivel, dar musulmanii, în special musulmanele, se descurcau mai puţin bine.

Koopmans a sugerat că problemele observate în diaspora musulmană reprezintă un microcosmos al problemelor care se

manifestă în ţările lor de origine. În lumea musulmană constatăm absenţa democraţiei, o protecţie firavă a drepturilor omului şi instabilitate politică. Dar toate aceste lucruri au existat şi în Vietnam şi în Liban în anii 1970 şi 1980. În opinia mea, o explicaţie mai plauzibilă pentru deficitul evident de adaptare este atitudinea imigranţilor musulmani faţă de femei.

Toate culturile par să conţină o anumită formă de misoginism. În toată lumea femeile nu sunt tratate cu acelaşi respect ca bărbaţii. În culturile indiană şi sikh fetele sunt obligate să se mărite, chinezii încă practică avortarea selectivă a feţilor de sex feminin, iar italienii sunt renumiţi pentru sexualizarea femeilor. Dar societăţile islamice, cum am văzut, nu numai că le desconsideră pe femei, ci le şi tratează ca pe nişte mărfuri[16].

O pedeapsă etnică sau una religioasă?

Sociologul Ernest Gellner a spus cândva că islamul este greu de digerat de Occident. Studii empirice mai recente îi dau dreptate, arătând că islamul are un impact regresiv asupra integrării migranţilor. Într-un raport întocmit de Comisia pentru Mobilitate Socială din Marea Britanie se face referire la o „pedeapsă etnică”, a cărei origine poate fi identificată în relaţiile de gen patriarhale din familiile musulmane. În opinia mea, aceasta este mai degrabă o pedeapsă religioasă, şi nu etnică.

Dintre toate forţele care îi împiedică pe imigranţii musulmani să progreseze, islamul e cu siguranţă cea mai puternică, deoarece consfinţeşte subordonarea femeilor. Am observat acest lucru în repetate rânduri, când am lucrat ca interpret pentru femei aflate în adăposturi pentru victimele violenţei domestice din Olanda. Asistenţii sociali şi doctorii de acolo încercau să le ajute să-şi găsească drumul spre independenţă. Dar aceste femei refuzau adesea ajutorul, spunând: „Sunt în stare să mă împotrivesc

soţului sau tatălui meu, dar nu pot să mă opun lui Dumnezeu. Dacă îl sfidez, o să ard în Iad după moarte".

Spre deosebire de iudaism şi creştinism, islamul încorporează o filosofie politică împreună cu aspectele sale spirituale, iar aceasta este transmisă printr-o activitate numită *dawa*[17]. Aceasta nu este atât o muncă de convertire, cât un mijloc prin care islamismul, sau islamul politic, se transmite musulmanilor. Procesul *dawa* îi vede pe islamişti conducând şcoli şi medrese şi făcând prozeliţi în moschei. Munca lor întipăreşte sistematic în inima şi în mintea tinerilor din afara Europei sau ai căror părinţi provin din afara Europei o respingere a libertăţilor şi egalităţilor care ar trebui să fie considerate valorile centrale ale continentului – în special egalitatea sexelor. *Dawa* îi încurajează pe tinerii musulmani să adopte o interpretare strictă a islamului ca ghid moral. Ei sunt încurajaţi să adere la doctrina modestiei, să-şi implore femeile din familie să poarte vălul şi să le considere pe femei bune sau rele, modeste sau indecente.

Deşi nu este tema centrală a acestei cărţi, susceptibilitatea migranţilor musulmani în Europa şi a copiilor lor la islamul radical sunt frapante. Autorii studiului influent despre violenţa din Saxonia Inferioară, care au subliniat, în mod corect, rolul culturii în explicarea înclinaţiei migranţilor spre săvârşirea unor infracţiuni de natură sexuală au susţinut şi că extremismul – nu numai islamic, ci şi extremismul de dreapta şi cel de stânga – juca un rol în creşterea infracţionalităţii violente din Germania din cauză că aceste ideologii au generat în rândul tinerilor o „afinitate crescândă" faţă de acţiunile violente întemeiate pe convingeri extremiste. Ei au definit clar „fundamentalismul islamic", inclusiv „extremismul islamist, salafist sau jihadist", ca o ameninţare nu numai la adresa ordinii constituţionale liberal-democratice a Germaniei postbelice la un nivel abstract, ci şi la adresa vieţilor indivizilor[18].

Tabelul 14. *Atitudini fundamentaliste islamice în Germania: dovezi dintr-un sondaj efectuat pe un grup de 500 de elevi autodeclaraţi musulmani din Saxonia Inferioară, 2016*

De acord (%) (bărbați/femei)	Dezacord (%) (bărbați/femei)	
Coranul este singura carte adevărată a credinței; regulile pe care le conține trebuie respectate cu strictețe.	29,6 (69,0/70,3)	
Islamul este singura religie adevărată; toate celelalte religii sunt mai puțin importante.	36,6 (35,0/37,6)	
Pot să mă văd luptând pentru islam și riscându-mi viața.	29,9 (27,1/32,6)	
Legile sharia islamice, de exemplu pedepsirea aspră a adulterului sau a homosexualității, sunt mult mai bune decât legile germane.	27,4 (32,2/22,5)	
Musulmanii sunt persecutați în întreaga lume; prin urmare, ei trebuie să se apere prin (24,0/15,2)	19,6	
Este datoria fiecărui musulman să lupte împotriva necredincioșilor și să răspândească islamul în întreaga lume.	18,6 (16,9/20,1)	
Măsurile împotriva dușmanilor islamului trebuie aplicate fără milă.	18,6 (19,3/15,7)	
E un lucru drept că musulmanii din Orientul Apropiat încearcă să înființeze un Stat Islamic (9,7/6,7)	8,7 un război.	
Musulmanilor le este permis să-și atingă obiectivele prin atacuri teroriste.	3,8 (4,8/2,9)	
Consider că predicile și materialele video care musulmanii sunt chemați la violență împotriva necredincioșilor sunt bune.	2,3 (1,4/3,6)	

Sursă: Extras din Christian Pfeiffer, Dirk Baier și Sören Kliem, *Zur Entwicklung der Gewalt in Deutschland Schwerpunkte: Jugendliche und Flüchtlinge als Täter und Opfer*, Institut für Delinquenz und Kriminalprävention, Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften, ianuarie 2018, https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/service/publikationen/zur-entwicklung-der-gewalt-in-deutschland-/121148, tabelul 10.

Dar trebuie să menționăm și că, în ochii liderilor săi, mișcarea islamistă este considerată de multă vreme o soluție la problema comportamentului imoral – inclusiv a depravării sexuale – al tinerilor. În opinia susținătorilor *dawa* și ai jihadului, acestea reprezintă o parte a soluției, și nu a problemei.

Pe de altă parte, islamul radical le oferă bărbaților autoritate religioasă pentru a le controla pe femeile din viața lor și permisiunea să le abuzeze pe cele considerate indecente. Pentru a vedea *dawa* în acțiune, nu trebuie decât să intrați pe YouTube și pe *social media*, care sunt pline de „frați” ce proslăvesc modestia și își agită pumnii în aer când vorbesc despre fete care se plimbă

pe străzi singure şi fără văl[19].

Dawa acţionează pentru a contracara efectele educaţiei laice şi ale socializării. În sondaje ce compară atitudinea copiilor cu părinţi migranţi, numai musulmanii nu evoluează spre opinii mai egalitare despre femei pe măsură ce cresc în Occident[20]. În Marea Britanie, numărul musulmanilor de a doua generaţie care aprobă poligamia este doar uşor mai mic faţă de cel al părinţilor lor născuţi în străinătate care au aceeaşi atitudine[21]. În Olanda, aproape 20% dintre tinerii musulmani adoptă o interpretare a islamului mai fundamentală decât cea a părinţilor lor[22]. Acesta este efectul *dawa*.

Dawa are loc nu numai în comunităţile musulmane, ci şi în închisorile occidentale. Crezând că educaţia religioasă îi va ajuta pe deţinuţi, autorităţile greşesc când le permit agenţilor *dawa* să intre în contact cu deţinuţii musulmani. Asemenea unor lupi în blană de oaie, ei pretind că sunt reprezentanţii comunităţii religioase şi de fapt, în tot acest timp, întreţin legături cu organizaţii teroriste precum Frăţia Musulmană, ISIS şi Hizb ut-Tahrir. Omar El-Hussein, autorul unor infracţiuni de gravitate mică, a fost radicalizat într-o închisoare daneză. După ce a fost eliberat, în 2015, a făcut rost de arme şi a tras în participanţii la o manifestaţie publică şi într-o sinagogă. Un alt infractor radicalizat în închisoare a fost Benjamin Herman, care a primit o învoire de 48 de ore din partea tribunalului corecţional belgian, interval în care a împuşcat mortal trei persoane într-o şcoală din Liège.

Multe organizaţii comunitare care consiliază guvernele occidentale cu privire la politicile lor de integrare sunt de fapt promotoare ale *dawa*. Modul în care acestea se raportează la islam este adeseori mult mai fundamentalist decât cel al comunităţilor asupra cărora se răsfrânge lobby-ul lor. Ele solicită scutiri pentru ca elevii musulmani să nu participe la orele de educaţie sexuală sau pentru ca fetele să meargă la şcoală cu capul acoperit. Asemenea lucruri conduc la segregarea acestor comunităţi de restul societăţii liberale. Efgani Dönmez, politician austriac, el însuşi imigrant turc, a sesizat ironia acestei situaţii:

„Avem peste 400 de asociaţii şi grupuri comunitare turceşti în Austria, pentru mai puţin de 300.000 de turci şi kurzi, dintre care jumătate au cetăţenie austriacă. Aceste grupuri sunt organizate în jurul religiei, politicii şi culturii. Chiar dacă, dintre grupurile etnice minoritare, acesta este cel care trăieşte de cel mai mult timp în Austria şi are cea mai mare reprezentare culturală în spaţiul civic, indiferent la ce sondaj ne uităm, el se situează pe ultimele locuri în ce priveşte integrarea. Are cele mai multe organizaţii comunitare şi cele mai proaste scoruri la educaţie, la infracţionalitate şi pe piaţa muncii. Bineînţeles că aici există o corelaţie”[23].

În cadrul unor cercetări efectuate de Fundaţia Europeană pentru Democraţie în 2018 au fost intervievaţi refugiaţi şi actori guvernamentali şi din societatea civilă cu privire la procedurile de integrare din Austria, Belgia, Danemarca, Franţa, Germania, Olanda şi Suedia. În fiecare ţară, participanţii la interviu au declarat că refugiaţii sunt descurajaţi să se integreze în societatea-gazdă şi îndoctrinaţi cu „ideologii radicale”. Potrivit refugiaţilor, nivelul fundamentalismului religios din centrele pentru azilanţi este mai ridicat decât în ţările din care au fugit. Ei au spus de asemenea că organizaţiile islamiste încearcă să acţioneze ca intermediari în interacţiunile lor cu agenţiile guvernamentale. În Suedia, de exemplu, unele organizaţii fundamentaliste erau finanţate de guvern pentru a acoperi nevoile materiale şi a asigura educaţia preşcolară ale copiilor refugiaţi, aproape fără niciun fel de supraveghere. Azilanţii LGBTQ s-au plâns că sunt hărţuiţi, iar femeile că sunt abuzate verbal pentru că nu poartă văl. Un fragment din acest raport este deosebit de grăitor:

> Am auzit şi că unele refugiate se tem de bărbaţii din comunitatea lor când nu poartă hijab şi se comportă mai degrabă ca femeile occidentale – de fapt, ele se tem de repercusiunile din partea propriei lor comunităţi mai mult decât de actele de rasism sau de sentimentele antimusulmani[24].

Fondatoarea Moscheii Ibn Rushd – Goethe din Berlin, Seyran Ateş, mi-a spus că o parte din nou-veniţi optează pentru

moscheea ei liberală, şi nu pentru moscheile tradiţionale conduse de turci şi de egipteni. „Ei vin la noi şi ne spun: «Am fost la câteva moschei aici şi sunt prea conservatoare şi fundamentaliste. Se concentrează pe politică, şi nu pe religie, şi nu ne place asta. Ne bucurăm că eşti aici».”[25] E paradoxal că, în numele libertăţii religioase, guvernele le permit organizaţiilor islamiste să se pună în calea integrării comunităţilor şi în special a nou-veniţilor. Dönmez a spus că această situaţie e ca şi cum „ai încerca să stingi focul cu un tub de oxigen”[26].

Excepţionalismul musulmanilor le reduce angajabilitatea

Religiozitatea regresivă afectează de asemenea angajabilitatea musulmanilor. Când tinerii devin credincioşi practicanţi, ei evită locurile de muncă ce par neislamice. Refuză să muncească în locuri unde se vinde alcool sau unde femeile şi bărbaţii stau laolaltă şi mai ales nu vor să muncească pentru un şef care e femeie. Aceste lucruri ne ajută să înţelegem rata ridicată a şomajului din comunităţile musulmane. Comisia pentru Mobilitate Socială din Marea Britanie a descoperit că doar 19,8% dintre musulmanii britanici adulţi aveau un loc de muncă cu normă întreagă în 2017[27]. Opinia generală este că la baza acestei situaţii se află discriminarea, însă o consider greşită. La vremea la care m-am ocupat de integrare ca politician olandez, m-am întâlnit cu angajatori din toată ţara pentru a afla de ce aceştia erau dispuşi să angajeze muncitori indieni, vietnamezi, albi sau negri, dar nu şi musulmani. Explicaţia lor a fost convingătoare. Încercaseră să angajeze marocani, mi-au spus, dar au descoperit că aceştia erau neangajabili. Nu veneau la muncă la timp, erau agresivi şi nepoliticoşi cu colegele lor şi, când erau concediaţi în cele din urmă, îi ameninţau pe patroni sau îi dădeau în judecată,

uneori ambele.

Eu scriu aici despre bărbaţi deoarece în familiile de musulmani se consideră de regulă că ei trebuie să aibă un loc de muncă. Studiu după studiu reafirmă faptul că migrantele care s-au născut în afara Uniunii Europene sunt mult mai adesea şomere decât alte femei şi bărbaţi migranţi[28]. În Marea Britanie, 69% dintre musulmane erau „inactive din punct de vedere economic" în 2004[29]. În Olanda, probabilitatea de a munci era cu 40% mai redusă în cazul turcoaicelor şi marocanelor faţă de cea a olandezelor şi a migranţilor din ţări non-musulmane[30]. În Europa, mai mult de jumătate dintre refugiate sunt şomere[31]. În consecinţă, familiile lor tind să fie mai sărace decât cele în care lucrează ambii părinţi, iar sărăcia lor se transmite următoarei generaţii[32].

Limba şi educaţia sunt considerate a fi bariere în calea succesului lor pe pieţele muncii din Europa. Acest lucru este valabil mai ales în cazul refugiatelor din Europa, întrucât, în cazul lor, probabilitatea să nu aibă niciun fel de studii e de două ori mai mare decât în cazul refugiaţilor[33]. Comparativ cu alte categorii de migranţi şi cu femeile autohtone, ele au mai puţine competenţe lingvistice şi profesionale, iar acest lucru le elimină o bună parte din oportunităţile sociale şi de angajare[34]. Mai mult de o cincime dintre musulmanele britanice vorbesc cu greu engleza[35]. Iar acest lucru poate fi observat şi la refugiatele aflate în alte ţări occidentale. În Australia, numărul refugiatelor care nu vorbesc deloc engleza după trei ani de la sosirea în această ţară este de două ori mai mare decât cel al refugiaţilor (16% *versus* 7%)[36]. Pentru Marea Britanie, cifrele sunt asemănătoare în cazul musulmanelor, dintre care mai mult de o cincime vorbesc cu greu engleza[37].

Rezolvarea dezavantajelor migrantelor în ceea ce priveşte limba şi educaţia poate părea simplă. Există întregi departamente guvernamentale şi o industrie a organizaţiilor educative destinate îmbunătăţirii nivelului de alfabetizare. Dar nici furnizorii publici de servicii, nici cei privaţi nu sunt pregătiţi să

abordeze atitudinile culturale care le împiedică pe musulmane să progreseze. În primul rând, ele se căsătoresc la vârste mai fragede şi fac mai mulţi copii decât alte femei. La un an după sosire, refugiatele sunt adesea însărcinate[38]. În familiile musulmane, femeile sunt descurajate să lucreze în afara casei, dacă acest lucru le pune în pericol onoarea. Chiar şi atunci când ele doresc să muncească, soţii cu concepţii tradiţionale se opun aspiraţiilor lor profesionale[39]. Într-un sondaj făcut de Oficiul Federal pentru Migraţie şi Refugiaţi din Germania (BAMF), 70% dintre azilanţi au declarat că, dacă soţiile lor ar câştiga mai mult decât ei, atunci asta ar fi o problemă[40].

Societăţile paralele se opun integrării

Eşecurile înregistrate de Europa în procesul de integrare sunt agravate de apariţia „societăţilor paralele”. Acestea sunt manifestări geografice ale unei segregări culturale a imigranţilor şi a copiilor lor în interiorul societăţilor occidentale. În aceste cartiere, blocuri de locuinţe, străzi şi şcoli întregi sunt populate de migranţi de o anumită etnie. Sunt copii care cresc în aceste cartiere fără să vorbească limba societăţii-gazdă până ce ajung la şcoală, iar la şcolile din zonă întâlnesc foarte puţini elevi din afara comunităţii lor. Ei vor creşte ca într-un fel de cocon cultural, uitându-se la emisiuni TV şi la filme străine, iar vacanţele – dacă au aşa ceva – le vor petrece în ţările de origine ale părinţilor lor. Se vor duce la moscheea locală. Când părinţii vor decide că a venit vremea, îi vor împinge într-o căsătorie aranjată, de regulă cu un văr sau cu o verişoară îndepărtată adusă din ţara lor de origine, folosind un certificat de căsătorie cu ajutorul căruia această rudă să poată emigra. Căsătoria în afara comunităţii lor etnice sau religioase este interzisă. Această izolare culturală creează, după cum spune un raport din Marea Britanie,

o „primă generaţie din fiecare generaţie”[41].

În 2017, poliţia suedeză a declarat că numărul „zonelor deosebit de vulnerabile” (codul pentru societăţi paralele) din Suedia a crescut de la 15 la 23 în ultimii ani[42]. În cartierul Rinkeby (sau „Micul Mogadishu”) din Stockholm, tinerii acostează persoane albe, întrebându-le ce caută în cartierul lor, iar în cartierele din Copenhaga „a fi prea danez” este o insultă[43]. În unele părţi din Marea Britanie întâlneşti atitudini similare: „Manningham le aparţine musulmanilor. Nu vrem albi pe-aici. Noi controlăm Bradfordul. Te vom izgoni de aici”[44].

Ar fi însă o greşeală să considerăm că societăţile paralele sunt dominate de tineri neciopliţi. Pe parcursul activităţii mele de cercetare în Suedia, Belgia, Franţa şi Marea Britanie, am auzit de nenumărate ori despre musulmani bine adaptaţi care lucrează printre europeni în timpul zilei, în spitale, restaurante şi firme de taximetrie, dar al căror drum spre casă nu e doar spre un cartier din apropiere, ci, de fapt, spre ţara lor de origine. „Mă simt de parcă aş fi la mine acasă în Tensta, e ca Bagdadul”, mi-a spus o persoană. „Toată lumea vorbeşte araba, aşa că de ce aş învăţa suedeza?”, a răspuns o alta[45]. „Când mă duc la Malmö şi Gothenburg, parcă n-aş fi în Suedia, ci într-o comunitate din Orientul Mijlociu sau din Africa”, a afirmat o a treia[46]. „Când mă întorc cu maşina acasă, în Midlands”, remarca un al patrulea bărbat, „părăsesc această ţară. Acasă vorbim doar araba, mâncăm mâncare arăbească, ne uităm la canale TV arabe şi ascultăm posturi de radio arabe, îmi cresc familia arăbeşte”[47]. Şi „când sunt afară, în taxiul meu, sunt în Belgia. Dar, când mă întorc acasă, sunt în ţara mea de baştină”[48].

Bruxellesul este un exemplu interesant. La un capăt al oraşului se află Matonge, un cartier prin tradiţie congolez, dar care acum este foarte amestecat, situat într-un district astăzi modernizat, Ixelles. Maşinile se înghesuie pe străzile pavate, înguste şi sinuoase, reuşind cumva să-i evite pe pietoni şi să nu se ciocnească niciodată. Multe dintre clădirile în stil Art Nouveau nu mai sunt ce au fost, dar mai păstrează un şarm plăcut în

comparaţie cu aerul rece al clădirilor de birouri din apropiere. Africani în cămăşi şi pantaloni de bumbac vorbesc în limba lor în timp ce trec pe lângă saloane de coafură specializate în împletituri specifice negrilor şi pe lângă magazine care vând mărgele şi alte podoabe. Tineri şi bătrâni, albi şi negri stau unul lângă altul în cafenele discutând sau citind cărţi. Assita Kanko este o membră belgiană a Parlamentului European care s-a născut în Burkina Faso. Am întrebat-o cum se explică succesul integrării în zone ca aceasta. Mi-a spus că totul ţine de planificare, de arhitectură şi de design urban. „Autorităţile locale trebuie să ia în calcul integrarea când proiectează spaţiile fizice. Spaţiile de locuit şi serviciile precum centrele comerciale şi reţelele de transport trebuie concepute astfel încât să creeze oportunităţi pentru indivizii aflaţi într-un proces de integrare socială. Proiectanţii trebuie să se asigure că oamenii care locuiesc acolo se intersectează unii cu alţii şi astfel pot să intre în contact şi să stabilească legături. Dar, în general, trebuie respectate legile şi valorile noastre, altfel nu va avea loc niciun fel de integrare. În concluzie, aplicarea legii şi educaţia sunt foarte importante. Tradiţia şi religia nu pot fi niciodată mai presus de legile şi valorile noastre. Învăţarea limbilor belgiene este o cale spre succes şi emancipare. Trebuie să ne adaptăm şi să profităm de oportunităţile existente.”[49]

La prima vedere, cartierul bruxellez Brabant seamănă foarte mult cu Ixelles, deşi clădirile par mai murdare, iar de-a lungul canalelor s-a acumulat grohotiş. Această zonă adăposteşte o societate paralelă; de partea cealaltă a canalului sunt Laeken, o suburbie populată majoritar de musulmani, şi renumitul Molenbeek, o suburbie sărăcăcioasă. Aici, tineri de origine africană joacă fotbal în parc, dar nu întâlneşti nicio femeie, cu excepţia câte uneia, îmbrăcată în hijab negru din cap până în picioare, împingând un cărucior cu un copil. Cafenelele sunt pline de bărbaţi provenind din Orientul Mijlociu, dar aceştia nu sunt însoţiţi de soţii. Segregarea de gen este cât se poate de evidentă.

Consecinţele societăţilor paralele

Unii multiculturalişti ar putea susţine că o asemenea segregare culturală este inofensivă. Dar cartierele – societăţi-paralele produc rezultate sociale dezamăgitoare. Şcolile lor sunt slabe, iar copiii le abandonează din primii ani.

Începând de la grădiniţă, copiii frecventează instituţii şcolare în care există puţini elevi din afara comunităţii lor etnice sau religioase. În Marea Britanie, de exemplu, 60% dintre elevii etnici minoritari merg la şcoli în care majoritatea copiilor sunt minoritari[50]. Iar aceasta este situaţia în şcolile publice, înainte să luăm în calcul segregarea rigidă a şcolilor islamice. Mai mult decât atât, copiii din asemenea şcoli segregate în mod eficient nu urmează acelaşi plan de învăţământ ca elevii de aceeaşi vârstă din populaţia majoritară. Un sondaj făcut în rândul profesorilor de liceu olandezi a scos la iveală faptul că unul din nouă evita să vorbească despre subiecte „sensibile" precum homosexualitatea, terorismul şi sclavia, pentru a nu-şi provoca elevii[51]. Standardele de disciplină sunt adeseori scăzute. O şcoală din Malmö a fost închisă în 2015, când tensiunile sociale din rândul elevilor aparţinând minorităţilor etnice au atins un asemenea nivel, încât profesorii nu puteau garanta siguranţa elevilor[52].

Nu e surprinzător că şomajul şi sărăcia predomină în societăţile paralele. Drogurile, infracţiunile, violenţa şi comportamentul antisocial sunt toate aspecte ale vieţii din asemenea ghetouri. În 2017, poliţia suedeză a definit societăţile paralele drept ordini sociale alternative conduse de infractori şi de lideri religioşi, care ameninţă democraţia şi statul de drept[53]. După revoltele care au avut loc în oraşul Bradford din Marea Britanie, în 2001 şi în suburbiile din estul Parisului în 2005, în rapoartele oficiale s-a recunoscut că societăţile segregate sunt pepiniere ale agresivităţii masculine[54].

Societăţile paralele sunt destinaţii atrăgătoare

Tendinţa oamenilor de a se asocia cu cei care le seamănă cel mai mult – pe care experţii în reţele o numesc homofilie – este un instinct puternic. Confortul oferit de comunitatea de limbă şi de gastronomie, precum şi de înţelegerea modului în care se fac lucrurile este foarte atrăgător. E greu să negociezi cu o cultură nouă. Interacţiunile cu localnicii sunt stânjenitoare, dacă nu ştii ce se aşteaptă de la tine. Am cunoscut, la rândul meu, singurătatea apăsătoare – sentimentul chinuitor că eşti în permanenţă neînţeles – când am ajuns pentru prima oară în Olanda. Şi pot să înţeleg ce uşurare este pentru noii migranţi să se adune laolaltă cu cei care îi înţeleg, în loc să se simtă despărţiţi şi izolaţi.

Principiul „cine se aseamănă se-adună" are însă şi o conotaţie negativă în acest caz. După cum afirmă Paul Collier, economist la Universitatea Oxford, când mărimea unei comunităţi de imigranţi creşte, interacţiunea membrilor ei cu populaţia autohtonă se diminuează, iar integrarea sau „absorbţia", cum o numeşte el, încetineşte[55].

Forţa de atracţie a societăţilor paralele este o ameninţare pentru integrarea cu succes a azilanţilor recent sosiţi în Europa. Chiar şi atunci când azilanţii au fost distribuiţi în mai multe regiuni, cum s-a întâmplat în Germania, aceştia s-au îndreptat în scurt timp spre comunităţile în care se aflau persoane pe care le cunoşteau de acasă. „Ne-am mutat în Salzgitter, deoarece sunt deja mulţi migranţi arabi şi turci, avem prieteni aici. Oamenii de aici sunt de treabă. Putem merge la moschei", a declarat un refugiat sirian pentru *Wall Street Journal*[56]. Dar Salzgitter este un oraş în care 91% dintre azilanţi trăiau din ajutoare sociale în 2017. După cum se exprima un asistent social, „nu avem locurile de muncă pe care să le poată ocupa aceşti oameni"[57].

Pentru unii politicieni, menţionarea societăţilor paralele este un lucru controversat în sine. Unii evită folosirea unor expresii

precum „ghetouri” şi „zone interzise” şi se afundă în explicaţii inutile. Într-o cercetare făcută de Fundaţia Bertelsmann din Germania, care este citată frecvent, s-ar fi demonstrat faptul că nu există societăţi paralele în Germania, Elveţia, Austria, Franţa şi Marea Britanie. Autorii dădeau vina pe discriminare şi pe constrângerile pieţei forţei de muncă pentru educaţia precară şi şomajul care predomină în rândul musulmanilor. Prezentând triumfător rezultatele cercetării, ei pretindeau că „78% dintre musulmanii din Germania afirmă că au contacte frecvente sau foarte frecvente cu non-musulmani în timpul liber”[58]. Dar asta înseamnă că 22% dintre musulmanii din Germania nu au. Având în vedere că numărul total al musulmanilor care trăiesc în prezent în Germania este între 4,4 şi 4,7 milioane, rezultă că un milion de musulmani nu întreţin contacte sociale cu restul societăţii. E adevărat că doar 4% dintre respondenţi, sau în jur de 176.000 de musulmani germani, nu se simt „legaţi de Germania”. În Austria însă proporţia este mai ridicată – 13% –, iar în Marea Britanie e de 11% – aproximativ 330.000 de persoane.

Sunt femeile secretul integrării?

„Femeile sunt secretul integrării” a devenit un truism. Sunt de acord. Migrantele care au studii şi muncesc au de regulă copii care se descurcă bine la şcoală şi mai târziu în viaţă. Situaţia deplorabilă a musulmanelor din Occident a fost observată însă foarte gradual. Dacă ar fi atenţi la asta, occidentalii ar vedea că femeile primesc ordine din partea bărbaţilor lor. Ar vedea fraţi care le interzic surorilor să iasă din casă. Ar vedea soţii care merg pe stradă la trei paşi în urma soţilor lor. Ar vedea femei care pândesc din spatele perdelelor trase, aşteptând ca un gardian de sex masculin să le dea voie să iasă pe uşa din faţă. Ocazional, ar citi despre vreo adolescentă retrasă de la şcoală pentru a se

căsători cu un străin din ţara ei de origine – sau despre fetiţe de doar 4 sau 5 ani trimise în străinătate pentru a li se coase organele genitale şi clitorisul. Dar în asemenea situaţii, din câte ştiu din experienţa mea, observatorii occidentali îşi întorc rapid privirea în altă parte.

Musulmanele ar avea cel mai mult de câştigat prin integrarea în Occident, iar soţii şi taţii lor ştiu asta. Fetele musulmane observă libertatea şi oportunităţile fetelor occidentale de o vârstă cu ele, dar, când încearcă să se bucure şi ele de aceleaşi lucruri, sunt trase înapoi. Într-adevăr, procesul migraţiei face ca unii bărbaţi din culturile în care onoarea e o valoare fundamentală să adopte o atitudine mai severă în diaspora europeană decât în ţara lor de origine[59]. Le interzic fetelor lor să meargă la întâlniri cu băieţi şi să aibă iubiţi sau chiar prieteni de sex opus. Se tem de zvonurile şi de bârfele care le-ar putea păta onoarea familiei. Fetele sunt descurajate de la a merge la înot, la concerte şi la activităţi de petrecere a timpului liber la care sunt prezenţi băieţi. Nu li se dă voie să se machieze sau să poarte îmbrăcăminte occidentală. Un sondaj din 2016 la care au participat 1.100 de adolescenţi cu vârste cuprinse între 12 şi 18 ani din suburbiile Stockholmului a arătat că 56% dintre fete nu aveau voie să ia parte la activităţi recreative împreună cu băieţii[60].

Pentru multe tinere musulmane, asta înseamnă că trebuie să aibă o viaţă dublă: se schimbă în haine occidentale după ce ies din casă şi apoi se schimbă la loc înainte să se întoarcă acasă. Dar a devenit mult mai greu să ai o viaţă secretă în epoca telefoanelor mobile şi în cartiere în care numărul imigranţilor a crescut foarte mult. Membrii „poliţiei onoarei” pot acum să-şi trimită mesaje cu informaţii despre fetele din comunitatea lor. Unele fete din Copenhaga spun că le e teamă că vor fi văzute şi pârâte familiilor lor de şoferii de taxi. Un bărbat dintr-un complex de locuinţe danez a folosit înregistrările de la o cameră video de supraveghere pentru a vedea pe unde umblă o fată din comunitatea lui şi, când ea s-a strecurat afară, i-a anunţat imediat părinţii[61]. În Suedia, o treime dintre fetele intervievate în

suburbiile Stockholmului sunt supuse unui control social intens[62]. În Manchester, Marea Britanie, cei care lucrează cu tinerii raportează un număr tot mai mare de băieţi care controlează fete, telefonându-le constant ca să ştie unde se află şi cerându-le poze de pe telefon drept dovadă[63]. Aceştia nu sunt doar nişte fraţi mai mari prea zeloşi. Un principiu al islamului este să porunceşti binele şi să interzici răul. Un bun musulman consideră că este de datoria sa să inculce valorile islamului în cei cu care se întâlneşte. Acest fapt a dus la apariţia unei poliţii religioase informale în societăţile paralele din Europa, care le obligă pe fete să se acopere şi să stea în casă.

Consecinţele pot fi deosebit de dure pentru tinerele care insistă să fie independente ca să studieze, ca să muncească sau chiar ca să aibă un iubit. Fetele care se comportă într-o manieră „prea occidentală" sunt considerate indecente şi devin ţinta căsătoriilor forţate sau a răpirii şi trimiterii în ţara de origine a familiei lor. Chiar dacă reuşesc să evite pedepsele violente aplicate de bărbaţii din familie, ele pot fi tratate în continuare ca nişte paria. Pentru multe tinere, frica de excludere socială este suficient de puternică pentru a le descuraja. Dar pedeapsa supremă este aşa-numita violenţă justificată în numele onoarei.

Bărbaţii folosesc violenţa ca mijloc de control

Violenţa justificată în numele onoarei reprezintă un set de măsuri de constrângere folosit pentru a susţine doctrina modestiei. Fetele şi femeile care se abat de la aceasta sunt supuse la agresiuni şi chiar sunt omorâte de rudele lor de sex masculin, dacă au mers prea departe pe calea emancipării. Aşa-numita crimă justificată în numele onoarei este menită să şteargă o pată de pe onoarea familiei provocată de un comportament sexual

nepotrivit real sau închipuit. Printre victimele violenţei justificate în numele onoarei din ţările occidentale se află şi femeile sikh, indiene, kurde, dar majoritatea par să fie musulmane.

Această practică este dificil de măsurat, dar există unele statistici. În Marea Britanie, între 2010 şi 2014 au fost înregistrate 18 crime justificate în numele onoarei şi 11 tentative de o asemenea crimă. În Germania, cercetătorii de la Institutul Max Planck au identificat 20 de crime justificate în numele onoarei „în sens strict", între 1996 şi 2005. Cercetătorii au descoperit şi că, în pofida unor recomandări riguroase cu privire la pedepse în cazurile care implicau „onoarea" ca motiv, pedepsele date de instanţele germane erau adesea blânde în cazurile de crimă justificată în numele onoarei. În Canada, într-un raport din 2010 întocmit pentru Ministerul de Justiţie se spunea că „au existat cel puţin 12 crime care par să fi fost comise în numele «onoarei» în deceniul cuprins între 1999 şi 2009"[64]. În Statele Unite, între 2000 şi 2011 au existat nouă crime „justificate în numele onoarei" făcute publice, iar victimele au fost majoritatea musulmani. Dar o cercetare efectuată de organizaţia pe care am fondat-o, AHA Foundation, şi de John Jay College estimează că în Statele Unite au loc în fiecare an între 23 şi 27 de crime justificate în numele onoarei[65].

Violenţa justificată în numele onoarei a fost descrisă, destul de corect, drept crimă organizată[66]. Familiile şi comunităţile conspiră pentru a pune mâna pe fete despre care se crede că au încălcat codul lor moral şi pentru a le pedepsi. Imaginaţi-vă că poliţiştii de la secţia de poliţie locală primesc un apel de urgenţă. A fost comisă o crimă la o anumită adresă; criminalul este înarmat. Poliţiştii se grăbesc să ajungă la locul faptei, pregătiţi pentru o confruntare periculoasă. Însă aceştia sunt întâmpinaţi calm de o familie, un membru al lor e mort pe podea, într-o baltă de sânge; criminalul e pe lângă victimă; de multe ori, criminalul este un adolescent, deoarece în sistemele europene de justiţie pedepsele pentru minori sunt blânde. Poliţiştii sunt la locul crimei, dar nu au mai nimic de investigat. Acolo, chiar în faţa ta,

se află victima, arma crimei, criminalul gata să-şi recunoască vinovăţia şi toţi martorii care ţi-ar putea trebui la proces. Cazul s-a rezolvat.

Dacă lucrezi în asemenea comunităţi de suficient timp, ştii că martorii sunt de fapt complici şi orchestratori ai crimei justificate în numele onoarei, dar a dovedi complicitatea familiei – o cerinţă pentru a face dreptate femeii ucise în numele onoarei sau pentru a-i descuraja pe viitorii criminali – este aproape imposibil. Chris Boughey, un poliţist care a dus la bun sfârşit investigarea crimei justificate în numele onoarei săvârşite împotriva lui Noor Almaleki în Arizona, a spus: „În cazul Almaleki, mi-am dat seama foarte rapid că nu vom avea niciun fel de ajutor din partea familiei. De fapt, aceasta a avut o atitudine cu totul ostilă şi necooperantă”[67]. Încercările de a dovedi complicitatea familiei dau naştere de regulă la acuzaţii de bigotism.

Crimele justificate în numele onoarei sunt forma cea mai extremă a acestui tip de violenţă ce are multe niveluri. În Olanda, de exemplu, au existat aproximativ 500 de cazuri de violenţă justificată în numele onoarei raportate în 2013, însă „doar” 17 dintre acestea au culminat cu un omor. Celelalte sute de cazuri au implicat diverse forme de ameninţare, de constrângere şi de abuz fizic, cum ar fi bătaia şi chiar violul. Cazurile de violenţă justificată în numele onoarei care nu sunt letale pot fi la fel de uluitoare pentru poliţişti. Să luăm, de exemplu, cazul unei mame de 33 de ani din Bad Nauheim, Germania, care, în 2018, a sunat după ajutor deoarece fusese bătută de soţul ei pentru că insultase onoarea familiei[68]. Nu era vorba numai de soţ; fiii lor de 16 şi 17 ani se alăturaseră tatălui în acest atac. Când au sosit poliţiştii, toţi membrii familiei, inclusiv mama, au continuat bătaia. Poliţia a chemat întăriri şi la fel a făcut şi familia. În cele din urmă au fost rănite opt persoane, dintre care cinci poliţişti.

Multe femei ameninţate cu violenţa justificată în numele onoarei se refugiază în adăposturi pentru femei. Când lucram ca translator pentru adăposturile olandeze, am observat suprareprezentarea musulmanelor care căutau siguranţă. Unii

cercetători olandezi au descoperit încă din 2003 că 59% dintre femeile aflate în adăposturile destinate lor erau de origine non-olandeză; multe dintre ele sunt musulmane. Incidenţa violenţei justificate în numele onoarei a atins un asemenea nivel în Olanda, încât autorităţile au luat în calcul extinderea programului naţional de protecţie a martorilor la aceste femei. În Danemarca, în 2017, 41% dintre femeile aflate în adăposturile pentru victimele violenţei domestice erau imigrante, iar procentul a ajuns la 50% în 2018[69]. Dintre toate cele care au solicitat ajutor în 2017, 14% erau siriene, 8% irakiene şi 6% somaleze.

Nu voi uita niciodată ziua în care am fost chemată să traduc pentru o femeie la Centrul Medical al Universităţii Leiden din Olanda. Soţul ei o lovise în mod repetat cu piciorul în burtă. Era însărcinată în 37 de săptămâni cu primul lor copil. Bărbatul o lovise peste faţă cu pantofii şi cu pumnii. La spital, pe faţa ei umflată se puteau distinge numai cusăturile. Nu era nimic de tradus. Singurele sunete pe care le putea scoate erau gemete de durere. În sala de aşteptare, un bărbat care mi s-a prezentat drept tatăl ei mi-a spus că nu i se pot întâmpla decât lucruri rele femeii care nu îşi ascultă soţul.

Sexualitatea femeilor ca instrument de exercitare a controlului asupra lor

Există şi alte forme de violenţă şi coerciţie întemeiate pe cultură care sunt folosite pentru a le constrânge pe femeile din comunităţile de imigranţi. Una dintre acestea este căsătoria forţată. Numai în 2014, Departamentul pentru Căsătorii Forţate din cadrul guvernului britanic a consiliat sau a oferit sprijin în situaţii de posibilă căsătorie forţată în 1.267 de cazuri, dintre care 79% au implicat victime de sex feminin. În Franţa, 4% dintre

imigrantele cu vârste cuprinse între 26 şi 50 de ani – mai ales femei din Turcia, Maroc şi Algeria – au fost sau sunt într-o căsătorie forţată. Deoarece două treimi dintre aceste căsătorii forţate au sfârşit prin divorţ, majoritatea respondentelor din Franţa nu mai trăiau în căsătoria lor forţată iniţială la momentul desfăşurării studiului.

În Statele Unite, în 2011, un sondaj desfăşurat în rândul furnizorilor de servicii sociale şi juridice a arătat că mai mult de două cincimi (41%) dintre respondenţi întâlniseră cel puţin un caz de căsătorie forţată în ultimii doi ani – adică 3.000 de cazuri în total[70]. Experienţa uneia dintre victime, prezentată cu condiţia anonimatului de National Public Radio, este grăitoare. Lina, o americancă de origine yemenită în vârstă de 22 de ani, a fost dusă în Yemen în 2014. Părinţii săi pretinseseră că bunica ei era grav bolnavă, dar, odată ajunsă acolo, tatăl Linei a anunţat adevăratul motiv al vizitei: Lina urma să se mărite cu un localnic, în ciuda obiecţiilor ei. Pe parcursul şederii în Yemen, nu i s-a „permis să iasă din casă mai mult de zece minute, şi cineva era tot timpul cu ochii pe mine", a spus Lina. Ea a trimis un e-mail ambasadei americane, dar nu a putut fi ajutată. A consimţit să se căsătorească după ce i-a auzit fără să vrea pe nişte prieteni de familie spunându-le părinţilor ei că „un glonţ costă sub un dolar". „Ceea ce voiau ei să spună prin asta este că, pentru aceşti oameni, viaţa mea nu costa mai nimic", a comentat ea. Mai târziu, a descoperit că şi trei dintre prietenele sale apropiate fuseseră forţate să se căsătorească în Yemen; le fusese prea ruşine să-i spună[71].

Fetele musulmane care au cetăţenia unui stat occidental fie prin naturalizare, fie prin naştere sunt considerate adesea mărfuri valoroase. Familiile le amăgesc sau le constrâng pe tinere să accepte rude din ţara de origine a părinţilor lor pentru ca acestea să obţină astfel permis de şedere şi acces la asigurările sociale sau la piaţa muncii. Invers, dacă un musulman are cetăţenia unui stat occidental şi o femeie vine dintr-o ţară străină pentru a se căsători cu el, ea ar putea ajunge să tolereze situaţii

insuportabile în căsnicie din cauză că divorţul ar putea să o oblige să se întoarcă în ţara ei de origine.

O altă practică culturală înfiorătoare menită să le ţină sub control pe tinerele fete este mutilarea genitală a femeilor (MGF). Se estimează că 200 de milioane de femei din întreaga lume au suferit MGF; majoritatea victimelor, deşi nu toate, sunt musulmane. Dat fiind că unele femei din regiunile în care MGF este predominantă migrează în Occident, acest obicei nu este neapărat lăsat în urmă. În unele ţări occidentale precum Marea Britanie există „petreceri de tăiere" la care este adusă cu avionul o persoană care să efectueze procedurile de rezecare pentru până la 12 fete odată. Sau fetele pot fi trimise în ţara lor de origine pentru a fi supuse procedurii. Doctorii occidentali văd tot mai frecvent consecinţele MGF: potrivit unor estimări conservatoare, 25.000 de femei care trăiesc în Germania au suferit MGF; 53.000 în Franţa; 137.000 în Anglia şi Ţara Galilor. Centrul american pentru Prevenirea şi Controlul Bolilor estimează că 513.000 de femei din SUA fie au suferit MGF, fie riscă să fie supuse acestei proceduri din cauza răspândirii ei în ţara lor de origine. O justificare des întâlnită pentru efectuarea MFG asupra fetiţelor este convingerea că MGF ajută la controlarea sexualităţii lor, păstrându-le astfel „bune de măritat" pentru un bărbat care caută puritatea sexuală la soţia sa.

Membrii comunităţilor care practică MGF şi căsătoria forţată le discută rareori în public. Dar controlul exercitat asupra femeilor ţinându-le în casă şi ocupate este uşor de observat. În Olanda, turcoaicele se prezintă la clinicile medicale cu deficit de vitamina D. Ele sunt ţinute în casă atât de mult, încât pur şi simplu nu sunt expuse suficient la lumina soarelui. Eskild Dahl Pedersen este şef al departamentului pentru securitate la una dintre companiile cooperative imobiliare din Copenhaga. Printre sarcinile sale se numără şi punerea în aplicare a regulilor cooperativei, ceea ce înseamnă că trebuie să intervină când apar dispute familiale sau probleme de comportament ce încalcă legea daneză. Ca „integrator-şef" neoficial, Pedersen interacţionează cu

multe familii din compania cooperativă, dintre care majoritatea sunt imigranţi din ţări musulmane, în special din Palestina şi din Somalia. Conform lui Pedersen, tinerii din comunitate cred că fetele trebuie să stea în casă şi să-şi petreacă timpul făcând mâncare pentru soţii lor şi având grijă de copii.

Ei îmi spun: „Eskild, dacă vrei să-ţi ţii femeia sub control, un copil nu e de-ajuns. Cu doi e ceva mai bine, pentru că atunci ea trebuie să stea acasă şi să aibă grijă de familie, iar cu trei e mai mult sau mai puţin bine. Dar când are patru, Eskild, patru copii înseamnă că ai control total asupra locului în care stă femeia ta. Ea e prea ocupată cu patru copii ca să mai iasă afară". O mamă cu patru copii cu siguranţă că nu mai ajunge la muncă. Dacă nu are un soţ care câştigă extraordinar de bine, ea va trăi probabil mai toată viaţa cu bani din fondurile sociale. Eskild spune că vede adesea mame care fac patru copii până pe la 38 sau 39 de ani, apoi mai fac unul, deoarece, când cel mai mare ajunge la 18 ani, ele nu mai pot primi alocaţia pentru copii. „Problema este", a continuat el, „că mamele ar fi trebuit să meargă la şcoală şi să capete o educaţie ca să poată obţine un loc de muncă. Dar, având atât de mulţi copii, ele nu au timp şi nu sunt obligate să meargă la şcoală. Danemarca are nevoie de o lege prin care toţi migranţii să fie obligaţi să-şi termine studiile. Mă gândesc la asta ca şi cum aş lua hotărâri pentru propriii mei copii. Ei nu au hotărât singuri dacă vor să meargă la şcoală sau la grădiniţă; eu am hotărât pentru ei, pentru că au nevoie de educaţie"[72].

Capitolul 14

Industria integrării şi eşecul ei

Dacă ne uităm la situaţia economică, perspectivele azilanţilor care sosesc în Europa din ţări majoritar musulmane nu sunt nemaipomenite. Se recunoaşte de ceva vreme că rezultatele migranţilor pe pieţele muncii europene sunt slabe – rata şomajului în rândul angajaţilor din Europa continentală care provin din ţări străine este de regulă mult mai ridicată decât cea a angajaţilor autohtoni –, dar faptul că refugiaţii, ca segment din totalul migranţilor, au cele mai slabe rezultate abia acum începe să fie înţeles. Când vine vorba de găsirea unui loc de muncă, azilanţii şi refugiaţii au nevoie de mai mult de 20 de ani pentru a ajunge la nivelurile de ocupare a forţei de muncă ale populaţiei autohtone din Uniunea Europeană. Jumătate dintre ei sunt angajaţi după primul deceniu, dar ratele şomajului se încăpăţânează să rămână ridicate pentru cei care vin din Africa şi din Orientul Mijlociu[1]. Dintre refugiaţii sosiţi în Olanda în anii 1990, doar 55% se aflau în câmpul muncii 15 ani mai târziu[2]. Şi cei care au sosit în 2014 au, la rândul lor, rate mai scăzute ale ocupării forţei de muncă decât alte grupuri de migranţi[3]. În Norvegia, două treimi dintre refugiaţi şi o treime dintre refugiatele sosiţi în 2000 aveau un loc de muncă după opt ani, dar numărul lor a început să scadă după acest vârf, mulţi dintre ei revenind la un trai asigurat de ajutoarele sociale[4].

Vă gândiţi, probabil, că, dată fiind prezenţa slabă a refugiaţilor în câmpul muncii, guvernele europene au fost mult mai reticente când a fost vorba să accepte alte câteva milioane de asemenea

persoane. Ca să înţelegeţi de ce lucrurile nu au stat astfel, trebuie să ştiţi că anumite elemente ale societăţii au nişte interese perverse pentru a menţine această criză a integrării necorespunzătoare. Eu le numesc „industria integrării”.

De ce refugiaţii găsesc cu greu un loc de muncă?

Fără îndoială, rata dezamăgitoare de ocupare a forţei de muncă în cazul refugiaţilor este cauzată parţial de nivelul lor de studii şi de competenţe mai scăzut în raport cu media din economii avansate precum cele din nord-vestul Europei. O treime din numărul total al refugiaţilor din Norvegia în 2000 aveau doar clasele primare[5]. Iar refugiaţii care sosesc astăzi în Europa sunt de fapt mai puţin calificaţi decât refugiaţii din deceniile anterioare[6]. Agenţia Federală de Ocupare a Forţei de Muncă din Germania (Bundesagentur für Arbeit – BA) raportează rate „mai scăzute decât era de aşteptat” ale studiilor şi calificării în rândul celor 300.000 de refugiaţi care căutau un loc de muncă în 2016. Funcţionarii BA speraseră că vor veni ingineri şi doctori sirieni. Ei au descoperit în scurt timp că trei sferturi dintre azilanţi nu aveau nicio pregătire profesională şi mai mult de jumătate erau calificaţi doar pentru munci necalificate precum curăţenia şi serviciile de întreţinere[7]. Chiar şi în ceea ce priveşte cunoaşterea limbii, refugiaţii sunt de regulă sub aşteptări. Doar 49% dintre refugiaţii care trăiesc în Europa de zece ani au o cunoaştere avansată a limbii vorbite în noua lor patrie, iar 69% din totalul altor migranţi non-europeni aflaţi pe continent de tot atâta vreme au competenţe lingvistice avansate[8].

Copiii migranţilor au în mod constant rezultate mai slabe la învăţătură decât localnicii. În Uniunea Europeană, aproape un sfert dintre aceştia abandonează şcoala fără vreo calificare.

Pentru ceilalţi, rezultatele la testele PISA* sunt cu 10% până la 12% mai mici decât cele ale localnicilor, la toate disciplinele evaluate: citire/lectură, matematică şi rezolvarea de probleme IT[9]. Această situaţie este valabilă atât în cazul copiilor din prima generaţie de migranţi, cât şi al celor de a doua generaţie; din mai multe motive, rezultatele lor slabe persistă.

Rezultatele slabe la învăţătură se corelează de multă vreme cu ratele ridicate ale infracţionalităţii. În Danemarca, rata infracţionalităţii în rândul descendenţilor de sex masculin ai imigranţilor non-occidentali este cu 145% mai mare decât în rândul localnicilor, chiar şi atunci când se ţine seama de numărul mai mare al tinerilor din acest grup. Cele mai mari rate ale infracţionalităţii s-au înregistrat la bărbaţii din familii libaneze, urmaţi de cei din familii somaleze, marocane şi siriene. La categoria infracţiuni violente, probabilitatea de a primi o condamnare era de trei ori mai mare în cazul copiilor de sex masculin ai imigranţilor non-occidentali decât în cel al danezilor. Migranţii din India şi China aveau rate ale infracţionalităţii *mai scăzute* decât ratele danezilor[10]. Aceeaşi tendinţă a fost observată în Olanda, unde mai mult de jumătate dintre bărbaţii marocani, atât de prima, cât şi de a doua generaţie, au fost acuzaţi de o infracţiune[11]. În Marea Britanie, tot mai mulţi bărbaţi britanici-pakistanezi sunt implicaţi în infracţiuni începând din anii 2000[12]. În societăţile paralele din Suedia, „procesul infracţionalizării" începe devreme, copii de doar 9 ani comiţând infracţiuni grave ce implică arme şi droguri[13].

Asemenea rate ale infracţionalităţii nu mă surprind. În ţările de unde vin aceşti azilanţi violenţa este adesea principala formă de soluţionare a conflictelor. Violenţa patriarhală este ceva firesc în lumea musulmană. Copiii se pot aştepta la bătăi din partea părinţilor lor, în special a taţilor, precum şi a profesorilor, a unchilor, a fraţilor mai mari şi a copiilor mai puternici. „Frica este considerată un semn de respect în ţările noastre", spune Mustafa Panshiri, care provine din Afganistan. Şi eu am crescut într-o asemenea cultură. În Somalia, clanurile îşi învaţă copiii,

băieţi şi fete deopotrivă, cum să fie agresivi. Când aveam 5 ani, vărul meu mai mare m-a luat după orele de curs ca să mă înveţe cum să mă bat. Am fost încurajată să o provoc la bătaie pe o colegă, care, la rândul ei, a fost încurajată să mă ia la bătaie. Am scos limba una la alta, ne-am strâmbat şi ne-am insultat reciproc. Am fost înconjurate apoi de rudele noastre mai în vârstă, care ne-au aplaudat când ne-am repezit una la alta. Ne-am tras şuturi, ne-am zgâriat, ne-am muşcat şi ne-am luptat până ne-am umplut de vânătăi, iar rochiile noastre au ajuns ferfeniţă. Învingătorul era copilul care renunţa ultimul sau care nu plângea şi nu fugea. Copilul care fugea era de două ori învins, deoarece primea o bătaie şi din partea antrenorului de luptă.

Nu vreau să creez impresia că toţi oamenii din societăţile musulmane sunt agresivi. Ei nu sunt astfel. Mulţi sunt la fel de nerăbdători cum am fost şi eu să adopte abordarea occidentală care presupune să cedezi monopolul violenţei statului şi să invoci legea pentru a penaliza toate celelalte acte de violenţă. Dar în societăţile paralele din Europa, soluţionarea violentă a disputelor este norma. Eskild Dahl Pedersen a descris acest lucru ca pe un tip aparte de „inegalitate crescândă" în Danemarca, unde danezii autohtoni trăiesc în general fără violenţă, însă membrii societăţilor paralele sunt expuşi la aceasta din naştere, fapt care îi pune într-o reală situaţie de dezavantaj. În Germania, de asemenea, un sondaj la care au participat 16.545 de elevi de clasa a IX-a de sex masculin a arătat că în cazul băieţilor musulmani probabilitatea să fie mai violenţi era mai mare decât în cazul celor creştini[14]. Şi, cu cât creştea nivelul de religiozitate al musulmanilor, cu atât era mai mare şi probabilitatea să se comporte violent.

Violenţa nu este singura problemă. Decenii de experienţă arată că există o dependenţă de statul bunăstării intergeneraţională cu ancore puternice. Odată cu creşterea populaţiilor de imigranţi creşte şi suprareprezentarea lor în bugetele alocate ajutoarelor sociale[15]. Conceptul de „migraţie pentru bunăstare" este, desigur, controversat, dar faptul că cele mai multe cereri de azil au fost

înregistrate în ţările cu cele mai generoase programe de asistenţă socială – Germania, Suedia, Austria, Franţa şi Italia – cu siguranţă nu este o coincidenţă[16]. Unele studii econometrice arată că cele mai generoase state ale bunăstării atrag migranţi cu un nivel de calificare mai scăzut. Şi invers, migranţii cu calificări superioare sunt descurajaţi de statele bunăstării mai generoase şi caută în altă parte[17].

Eşecul inevitabil

Politicile europene privind migraţia şi integrarea sunt sortite eşecului. Unele încă se agaţă de opinia optimistă că primirea a milioane de azilanţi va rezolva problemele create de populaţia îmbătrânită a Europei. Teoria este că „taxele plătite de imigranţi vor contribui la finanţarea pensiilor populaţiei autohtone”[18]. Dar, având în vedere că e nevoie de 20 de ani ca azilanţii să egaleze rata în care europenii îşi găsesc un loc de muncă, generaţia „baby boomer” care aşteaptă ca migranţii să le alimenteze pensiile nu va mai apuca să vadă aşa ceva.

Ineficienţa eforturilor guvernamentale de integrare nu mai este un secret în Europa. Integrarea este un portofoliu problematic pe care miniştrii ghinionişti ar prefera să-l evite. Politicile şi programele se intersectează cu multe portofolii, inclusiv imigraţia, locuinţele, educaţia, angajarea forţei de muncă, justiţia, politica externă, apărarea, ajutoarele pentru dezvoltare şi sănătatea. De asemenea, ele se desfăşoară pe verticală, de la consiliile municipale la administraţiile regionale, naţionale şi europene. În aceste condiţii, e greu de implementat politici în mod eficient, dar uşor de pasat vina pentru eşecurile integrării de la un nivel birocratic la altul.

Ca membră a parlamentului olandez la începutul anilor 2000, am participat la audieri în cadrul cărora se analizau direcţiile în

care se duceau banii din bugetul naţional pentru integrare. La acea vreme, populaţia de imigranţi a Olandei era relativ redusă, dar se cheltuiseră 16 miliarde de euro pentru integrare, separată de portofoliul imigrării, în ultimii 33 de ani[19]. În pofida sumei cheltuite, ţara nu putea identifica nicio poveste de succes. O bună parte din bani ajunseseră în bilanţurile contabile ale unor consultanţi abili, organizaţii nonprofit importante şi reprezentanţi ai comunităţilor etnice care promiseseră, toţi, niveluri utopice de integrare. Când programele lor au fost evaluate, am primit lungi rapoarte despre rasism, discriminare şi mâna invizibilă a prejudecăţilor care îi împiedică pe oameni să progreseze. Îmi amintesc că le-am spus colegilor mei că exact aşa se vorbeşte despre voodoo: „Dă-mi banii şi te fac să te simţi mai bine”. Nu s-a schimbat mare lucru de atunci.

Industria integrării

Pomparea de miliarde de euro din fonduri publice în rezolvarea unei probleme sociale aparent de nerezolvat creează un nou nivel de căutători de rente, ale căror eşecuri se autoperpetuează. Guvernele se tem că lipsa integrării va costa mai mult pe termen lung decât investiţiile de astăzi în politicile de integrare[20]. Dar cei pe care îi angajează pentru a-i integra pe imigranţi nu au niciun interes real să reuşească. De la birocraţi şi ONG-uri la firme de securitate, agenţii de ocupare a forţei de muncă, şcoli de învăţare a limbilor străine, consultanţi juridici, interpreţi, asistenţi sociali, psihoterapeuţi şi consilieri – de la antropologi la specialişti în îngrijirea copilului şi în rezolvarea conflictelor –, cu toţii ar pierde un loc de muncă dacă chiar ar reuşi să-i integreze cu succes pe migranţi. Fără îndoială că unii dintre cei implicaţi în această muncă sunt altruişti, dar nu toţi. Curtea de Audit a Olandei a identificat 165 de companii care oferă cursuri de

integrare fără un control al calităţii, fapt care a dus la o *reducere* cu 50% a numărului de migranţi care trec examenul de integrare civică al acestei ţări[21].

În timpul crizei financiare, liderii Germaniei s-au opus ferm presiunilor venite din partea economiştilor pentru a creşte cheltuielile publice şi a folosi finanţarea deficitului ca să stimuleze economia europeană. Dar criza migraţiei din 2015-2016 a produs o fisură importantă în discursul austerităţii. Numărul de angajaţi ai Oficiului Federal pentru Migraţie şi Refugiaţi din Germania (BAMF) a crescut de la 2.800 în 2015 la 10.000 până la sfârşitul anului 2016[22]. Lucruri asemănătoare s-au întâmplat şi la nivel local. Vechiul oraş universitar Tübingen a introdus o politică de austeritate. Becurile de la iluminatul stradal erau schimbate numai după ce se ardeau toate de pe o stradă. După sosirea a mii de migranţi însă, localnicii s-au plâns că se simt în nesiguranţă pe străzile slab luminate. Autorităţile locale au acceptat imediat să-şi schimbe abordarea şi să înlocuiască becurile arse cât mai rapid[23].

Pe lângă cererea sporită de bunuri şi servicii de bază pe care o creează, nou-veniţii au nevoie de sprijin specializat pentru a-şi începe drumul spre integrare. Serviciile guvernamentale locale oferă cursuri de limbă şi de orientare profesională, consiliere, mentorat şi o mulţime de publicaţii în numeroase limbi cu informaţii utile despre viaţa în Europa[24]. După ce cererea de azil îi este aprobată – ceea ce presupune adesea luni, dacă nu ani de întâlniri cu funcţionari, interpreţi şi servicii de consiliere juridică –, nou-sositul este instalat într-o locuinţă de stat şi înscris la cursuri de limbă. O parte din cursurile de limbă şi de orientare este dedicată „valorilor”, dar e relativ redusă. Un îndrumător pentru refugiaţi din München ne-a explicat că teme precum „respectarea opiniilor diferite” sunt recomandate de consiliul pentru migraţie din Germania, dar materialele necesare şi conţinutul sunt lăsate la latitudinea fiecărui îndrumător. Dacă acesta consideră că societăţile paralele sunt pur şi simplu o parte a Germaniei moderne, cum este cazul celui cu care am stat de vorbă, probabil că discuţia despre diferenţele de opinie va fi

scurtă.

De regulă, următorul pas pentru noii migranţi este să se înscrie la o şcoală, la un curs de calificare profesională sau la oficiul forţelor de muncă, doar dacă – bineînţeles – nu refuză să facă acest lucru, alegând să primească ajutoare sociale. Cei care vor să muncească vor participa la programe de pregătire profesională, de instruire şi de informare în vederea angajării oferite de serviciile pentru ocuparea forţei de muncă, de organizaţiile caritabile religioase, de sindicate şi de ONG-uri. Doar o singură agenţie, Serviciul German de Schimburi Academice (Deutscher Akademischer Austauschdienst – DAAD), a primit fonduri de 100 de milioane de euro de la guvernul german pentru educarea refugiaţilor între 2015 şi 2019[25]. Printre multe alte programe, guvernul german a reintrodus o veche schemă de tip „muncă pentru ajutoare sociale", lansând un program de „jobul de un euro", finanţat cu 300 de milioane de euro, pentru 100.000 de azilanţi. În cadrul programului, aceştia erau plătiţi cu 1,20 dolari nominal pe oră pentru a efectua munci elementare, cum ar fi curăţenia şi serviciile de spălătorie, mai ales pentru angajatori de stat sau nonprofit[26]. Schema a avut un start mediocru în 2016, înregistrând doar 4.392 de refugiaţi în „joburi de un euro" până în noiembrie. Agenţia Federală de Ocupare a Forţei de Muncă a mers mai departe, dar până în aprilie 2017 şi-a redus aspiraţiile şi finanţarea la 60 de milioane de euro pentru 2018. Au existat doar 25.000 de cereri pentru „joburi de un euro" şi, judecând după anunţurile anterioare, doar jumătate dintre solicitanţi vor fi fost acceptaţi. Ministerul Federal pentru Muncă şi Afaceri Sociale din Germania (Bundesministerium für Arbeit und Soziales – BAS) a explicat slaba performanţă a programului prin ritmul lent de procesare a cererilor azilanţilor. Unde s-a dus restul de 240 de milioane de euro? v-aţi putea întreba pe bună dreptate. Potrivit ministerului, banii s-au dus în „creşterea bugetului de cheltuieli administrative", inclusiv cele cu personalul, chiria şi facturile la energie[27].

Conform Bugetului pentru Justiţie şi Securitate Naţională pe

2019 din Olanda, dintre cele 1,526 de miliarde de euro alocate cheltuielilor pentru integrare în 2017, Fundaţia Nidos – care asigură servicii de gardieni pentru azilanţii minori neînsoţiţi – a primit 135,6 milioane (în 2018 a primit 121,6 milioane)[28]. Consiliul olandez pentru Refugiaţi (VluchtelingenWerk Nederland), un ONG care oferă consultanţă şi lobby pentru refugiaţi, a primit 10,0 milioane de euro, iar Consiliului pentru Justiţie (Raad voor de Rechtspraak) i s-au alocat 49,5 milioane de euro pentru a le oferi consultanţă juridică gratuită azilanţilor[29]. Dar cheltuielile Olandei pentru serviciile de integrare şi de imigraţie sunt minuscule comparativ cu cele ale vecinilor săi. Bugetul pentru integrare al guvernului federal german este în jur de trei miliarde de euro pe an, la care se adaugă alte 11 până la 12 miliarde de euro reprezentând cheltuieli pentru azilanţi, inclusiv ajutoarele sociale şi procedurile administrative[30]. În plus, guvernele landurilor germane îşi estimează cheltuielile cu azilanţii la mai mult de 21 de miliarde de euro pe an[31]. În Franţa, serviciile pentru integrare şi imigraţie primesc circa şase miliarde de euro pe an[32].

Pe lângă cheltuielile guvernamentale naţionale există fondurile europene destinate problemelor legate de imigraţie şi de integrare. În ciclul său curent de finanţare de şase ani, Uniunea Europeană a alocat 6,6 miliarde de euro Fondului pentru Azil, Migraţie şi Integrare (FAMI) şi încă 7,5 miliarde pentru alte cheltuieli legate de migraţie, inclusiv Frontex şi securitatea internă. Între primele cinci organizaţii nonguvernamentale finanţate de Comisia Europeană în 2017 s-au aflat consiliile danez şi norvegian pentru refugiaţi, care au primit 108 milioane de euro, respectiv 94 de milioane[33]. Să sperăm că o parte din aceşti bani vor fi folosiţi pentru crearea unor soluţii eficiente. Eu nu sunt optimistă în acest sens.

Willkommenskultur

Nimic din această analiză a eşecului politicilor de integrare şi a risipei bugetare nu este nou, eşec ce constituie un subiect de discuţie familiar în Europa de decenii la rând. Problema comunităţilor de migranţi neintegrate şi cea a dependenţei lor intergeneraţionale de statul bunăstării erau bine înţelese la momentul în care Angela Merkel a luat decizia să deschidă graniţele germane, la mijlocul anului 2015. Istoricii americani Walter Laqueur şi Christopher Caldwell şi profesorul olandez Paul Scheffer, printre alţii, publicaseră cărţi cu largă audienţă despre eşecul integrării în Europa. Pe acelaşi subiect apăruseră numeroase rapoarte guvernamentale şi monografii ale unor think-tankuri. Era clar cu mult înainte de 2015 că un flux mare de migranţi din lumea musulmană cu un nivel inferior de calificare profesională avea să coste mai mult decât beneficiile aduse economiilor europene.

Când l-am întrebat pe Robin Alexander, jurnalist la *Die Welt*, de ce acest fapt bine cunoscut nu fusese luat în considerare înainte ca graniţele germane să fie deschise larg în vara anului 2015, el mi-a explicat că „nu s-a luat niciodată o decizie". Cancelarul Merkel pur şi simplu se abţinuse de la a întări frontierele, iar migranţii pătrunseseră în număr mare. Pur şi simplu, guvernul, consilierii săi, mass-media şi clasa politică în general nu se concentraseră asupra consecinţelor probabile. „Nimeni nu se gândea la sutele de mii de arabi care veneau. Despre asta s-a discutat abia post-factum", mi-a spus Alexander[34].

Până în acel moment, experienţa Germaniei în materie de integrare fusese legată de reunificarea dintre est şi vest după 1989, precum şi de migranţii est-europeni şi ruşi. Minoritatea turcă stabilită de multă vreme în Germania părea o problemă relativ minoră. În prima etapă a crizei migraţiei declanşate de revoluţiile arabe şi de războiul civil sirian, Germania aplicase cu entuziasm Regulamentul Dublin III, ce o izolase geografic de acceptarea unui număr mare de migranţi arabi şi nord-africani, care aveau probabil să solicite intrarea la marginile sudice ale Uniunii Europene.

Pot să înţeleg de ce atât de mulţi germani au fost bucuroşi când a sosit primul val de migranţi, în 2015. Cine poate uita imaginile cu fetiţe fluturând pancarte şi ursuleţi de pluş în gări la sosirea migranţilor? Discuţiile despre o nouă *Willkommenskultur* germană, sau „cultură a ospitalităţii", reflectau o euforie naivă creată de ideea că, în sfârşit, apăruse o ocazie ca ţara să-şi ispăşească păcatele trecutului legate de intoleranţa rasială. Liderul poporului german îi spusese acestuia: „*Wir schaffen das*" („Putem gestiona această situaţie"). Totuşi, după cum s-a exprimat cancelarul Merkel un an mai târziu, în septembrie 2016: „Uneori mă gândesc că această exprimare a fost puţin supraestimată, că a fost asimilată cu o miză prea mare – într-o asemenea măsură încât prefer să nu o mai repet"[35].

Realitatea este că experienţa trecută a făcut plauzibilă poziţia opusă: „Nu putem gestiona această situaţie". Dacă integrarea unui număr mult mai mic de refugiaţi în anii 1990 eşuase în mare măsură, cât de mare era probabilitatea ca marea migraţie a popoarelor din 2015-2016 să aibă rezultate mai bune?

* PISA este Programul OCDE pentru Evaluarea Internaţională a Elevilor care măsoară dezvoltarea competenţelor elevilor de 15 ani din întreaga lume în domeniile citire/lectură, matematică şi ştiinţe.

Capitolul 15

Bandele care ademenesc fete

Nimic nu ilustrează mai bine eşecul eforturilor de integrare ale generaţiilor anterioare decât cazul aşa-numitelor bande de ademenire din Marea Britanie. Ar fi frumos să credem – cum ar vrea industria integrării să credem – că infracţiunile de natură sexuală săvârşite de cea mai recentă generaţie de migranţi în Europa sunt doar o etapă trecătoare şi că, cu timpul, atitudinile imigranţilor se vor adapta la statutul diferit al femeii din lumea occidentală. Evenimentele petrecute în nordul Angliei sugerează că ne amăgim.

Bande de ademenire au fost descoperite şi puse sub acuzare în numeroase părţi din Marea Britanie, inclusiv Rochdale, Telford, Newcastle, Peterborough, Sheffield, Rotherham, Huddersfield, Oxford şi Bristol[1]. Un studiu din 2014 a scos la iveală amploarea acestei forme de exploatare sexuală de tip prădător a fetelor. Conform studiului, între 1997 şi 2013 în jur de 1.400 de minore au fost ademenite şi exploatate sexual de grupuri de bărbaţi migranţi în principal de prima şi de a doua generaţie[2].

Autorii lucrau de regulă în economia de noapte ca taximetrişti şi la restaurantele cu livrare, alegându-şi ţintele de pe stradă. Ei presupuneau, în mod corect, că o fată care se află în oraş la ore târzii din noapte nu este supravegheată, constituind o ţintă uşor de exploatat. Fetele pe care le alegeau erau considerate „vulnerabile” de către autorităţi. Ele proveneau din medii „haotice” sau din „mediile de asistaţi social” şi erau ademenite uşor cu cadouri şi mâncare, alcool, droguri, cartele de telefon şi

cu atenţia şi afecţiunea după care tânjeau[3]. Aceste „cadouri” se dovedeau a fi însă plăţi pentru sex. Fete de doar 11 ani erau constrânse să întreţină relaţii sexuale cu grupuri de bărbaţi. Multe erau drogate şi violate. Unele erau transportate în alte locuri pentru a fi violate; multe erau bătute şi ameninţate. Nenumăratele procese penale au scos la iveală comportamentul nemilos al autorilor. În Keighley, West Yorkshire, o adolescentă de 13 ani a fost violată în repetate rânduri de grupuri de bărbaţi, uneori într-o parcare subterană, unde aceştia au scris cu spray cu vopsea pe perete numele fetei şi cuvântul „colţ”[4]. În pofida anilor de abuz sexual sistematic asupra unor minore, puţine bande de ademenire au fost trimise în judecată până în 2009, iar asemenea lucruri se petrec şi în momentul de faţă.

O chestiune de rasă?

Organizaţia britanică Quilliam, care luptă împotriva extremismului, a publicat un raport în 2017, în care erau analizate mediile de provenienţă ale membrilor bandelor de ademenire. Dintre cei 264 de infractori condamnaţi, 84% erau „asiatici”, 8% negri, 7% albi şi 1% de etnie necunoscută[5]. Trebuie precizat că în Marea Britanie „asiatici” se referă în principal la indivizi din ţările Asiei de Sud, inclusiv India, Pakistan şi Bangladesh, şi mai puţin la persoane din China sau din Asia de Sud-Est. Preponderenţa infractorilor „asiatici” britanici în cazurile de urmărire penală a bandelor de ademenire s-a menţinut şi ulterior studiului Quilliam. Majoritatea bărbaţilor condamnaţi aveau nume arabe, dar nu proveneau neapărat din lumea arabă, mulţi dintre ei fiind născuţi în Marea Britanie din migranţi pakistanezi. Numele lor arab semnifică originea religioasă a familiei lor (aşa cum numele meu este Ali şi al mamei mele Aisha; aceste nume nu sunt somaleze, ci arabe, inspirate de

hadith).

În timpul investigaţiilor asupra bandelor de ademenire, unii procurori şi avocaţi au susţinut că credinţele şi motivaţiile culturale ale făptaşilor trebuie înţelese mai bine[6]. Putem să ne facem o opinie asupra acestor credinţe din dovezile prezentate la procese. Capul bandei de ademenire din Rochdale, un bărbat de 59 de ani, le spunea victimelor sale că fetele de 11 ani fac sex „în ţara mea". În Bristol, un altul i-a spus unei victime că face parte din „cultura şi tradiţia somaleză" ca fetele să facă sex cu prietenii lui[7]. Un infractor din Rotherham recita din Coran în timp ce îşi bătea victima[8]. Judecătorii din procesele bandelor de ademenire din Telford şi Keighley au observat lipsa oricărei remuşcări a bărbaţilor condamnaţi. În instanţă, aceşti bărbaţi erau „dispreţuitori, nepoliticoşi şi aroganţi" şi se uitau la victimele lor ca la nişte inutile „obiecte pe care le pot abuza sexual, aruncându-le după aceea"[9].

Are vreo relevanţă faptul că victimele bandelor de ademenire erau mai ales albe? Procurorul Nazir Afzal, care a obţinut primele condamnări ale membrilor unor bande de ademenire, a sugerat că victimele din comunitatea asiatică evitau să depună mărturie din cauza ruşinii şi a dezonoarei pe care le-ar aduce familiilor lor. Dar probabil că în rândul comunităţii pakistaneze nu existau multe victime. Când am vorbit cu Nazir despre cazurile din 2018, mi-a explicat în engleza lui clară cu accent aparte că autorii nu au invocat raţiuni culturale în apărarea lor, ci au dat vina pe societatea occidentală pentru că a creat o clasă inferioară de fete vulnerabile, pe care ei le pot agăţa cu uşurinţă. „Fetele vor căldură, mâncare, transport, substanţe care îţi amorţesc mintea şi iubire", a explicat el, „şi cred că aceşti indivizi li le oferă, dar ele nu ştiu ce înseamnă iubirea"[10]. În opinia poliţiştilor şi a procurorilor, aceste fete au devenit ţinte nu pentru că erau albe, ci pentru că erau o pradă uşoară noaptea pe străzi[11].

Sfera şi amploarea acestor infracţiuni erau înfiorătoare. Dar, multă vreme, ele au fost ascunse de propriile comunităţi ale făptaşilor. Ann Cryer a fost membră a parlamentului din partea

Keighley-ului, West Yorkshire, în acei ani. Deşi astăzi are peste 80 de ani, amintirea acelor evenimente este încă vie în memoria ei. Ea este „absolut convinsă" că comunităţile asiatice din circumscripţia ei ştiau că exista exploatare sexuală la începutul anilor 2000. Dar ele nu au reacţionat, deoarece dădeau vina pe părinţii fetelor pentru că nu reuşeau să le controleze. „Se lăsa întotdeauna tăcerea după ce aduceam în discuţie aceste lucruri la întâlnirile publice", şi-a amintit ea când ne-am întâlnit, „[apoi oamenii] spuneau: «Voi n-aţi înţeles bine, voi vă înşelaţi. E vina părinţilor fetelor". Un consilier local îngrijorat din circumscripţia lui Ann dăduse numele şi adresele unor membri ai bandelor de ademenire liderilor religioşi de la moscheea oraşului, implorându-i să intervină. Cei de la moschee au spus că acele lucruri nu aveau nimic de-a face cu ei sau cu comunitatea lor, şi abuzul a continuat. Ann a observat ipocrizia musulmanilor mai în vârstă care căutau să-i influenţeze pe părinţii fetelor care, „ca să-i citez, «se comportă necorespunzător», dar când venea vorba de protejarea fetelor albe de flăcăi care ar fi trebuit să ştie şi să se comporte mai bine, imamii spuneau foarte categoric că «asta n-are nicio legătură cu noi»"[12].

Ani mai târziu, unii consilieri locali din comunitatea pakistaneză au fost condamnaţi de presa conservatoare pentru că îi respinseseră pe asistenţii sociali care dăduseră în vileag abuzurile, în interesul „coeziunii comunităţii"[13]. Şefii organizaţiilor care ar fi trebuit să-i protejeze pe cei vulnerabili au avertizat că dezvăluirea originilor etnice ale făptaşilor avea „să alimenteze atitudinile rasiste"[14]. Această frică de a nu părea „rasist" a ajutat bandele de ademenire să rămână în umbră. Cei câţiva care au vorbit au fost stigmatizaţi. Alţi membri ai parlamentului i-au spus lui Ann Cryer că „e întotdeauna nedreaptă cu bărbaţii asiatici", când vorbea despre modul în care aceştia se purtau cu femeile din comunitatea lor. În 2017, Sarah Champion, o altă membră a parlamentului dintr-o circumscripţie afectată de bandele de ademenire, a fost acuzată de „exacerbarea tensiunilor rasiale" când a declarat public că majoritatea

membrilor din circumscripţia sa condamnaţi pentru exploatarea sexuală a unor minori erau de origine pakistaneză-britanică[15]. Champion a spus: „Prefer să fiu etichetată drept rasistă decât să mă fac că nu văd abuzuri asupra unor copii” şi a fost îndepărtată imediat din funcţia pe care o avea în guvernul alternativ[16].

În raportul profesorului Alexis Jay despre bandele de ademenire din Rotherham, funcţionarii locali îşi descriau reţinerile în a dezvălui originea etnică a autorilor. Unii s-au autocenzurat pentru a nu risca să fie luaţi drept rasişti, iar altora şefii le-au spus să nu declare nimic[17]. Lui Julie Bindel, jurnalistă, i-au trebuit şapte ani să găsească pe cineva care să-i publice investigaţiile pe această temă. „Nenumăraţi editori mi-au spus că se tem ca lumea să nu considere drept «islamofobie» orice punere pe tapet a acestui subiect”, spunea ea în 2018[18].

Într-o evaluare oficială din 2016, dame Louise Casey condamna ignorarea drepturilor femeilor şi a statului de drept în favoarea corectitudinii politice:

> Cazul de exploatare sexuală a minorilor din Rotherham a fost un exemplu catastrofal de situaţie în care autorităţile s-au făcut că nu văd răul făcut, pentru a evita confruntarea cu o anumită comunitate. [...] Au preferat să distrugă dovezile cu privire la etnia autorilor şi să închidă servicii publice, în loc să se opună infractorilor dintr-o comunitate etnică minoritară; atât de mare a fost teama lor de a nu răni sensibilităţile culturale locale[19].

Pe lângă frica de a nu crea impresia că au prejudecăţi rasiale, unii asistenţi sociali şi poliţişti nu au urmărit cazurile de ademenire din cauza unor prejudecăţi de clasă[20]. Fetele implicate făceau parte din clasa de jos, aşa că drepturile lor erau mai uşor de ignorat. Deşi deţineau dovezi, poliţiştii au decis să nu trimită cazurile în instanţă deoarece au considerat victimele drept martori care nu prezintă încredere[21]. Ann Cryer a explicat că mamele unora dintre fetele abuzate au oferit poliţiei nu numai descrieri cu privire la ceea ce se întâmpla, ci şi nume, adrese şi chiar porecle ale autorilor. Dar poliţiştii au decis să nu ia măsuri. S-au gândit că mărturiile unor asemenea fete nu vor avea greutate în instanţă şi că îşi vor pierde timpul încercând să alcătuiască un dosar în vederea înaintării în faţa unei instanţe[22].

Consternată de inacţiunea poliţiştilor, Cryer a lucrat cu colegii ei politicieni pentru a introduce reforme juridice care să le permită mamelor să depună mărturie la tribunal în numele fiicelor lor. După cum îşi aminteşte Cryer:

> Foarte repede, în câteva săptămâni doar, legea referitoare la procedurile secţiilor penale în asemenea cazuri a fost schimbată. Am putut apoi să mă confrunt cu poliţiştii din West Yorkshire şi să le spun: „Am obţinut introducerea acestor modificări în lege, acum voi trebuie să vă faceţi partea voastră, să-i arestaţi pe aceşti indivizi şi să-i trimiteţi în judecată". Au fost de acord şi, la sfârşitul anului 2003, au fost arestaţi în jur de 15 dintre aceşti bărbaţi, însă doar patru dintre ei au ajuns în cele din urmă după gratii pentru întreţinere de relaţii sexuale cu o minoră. Aşa au început punerile sub acuzare. Am crezut că acest lucru e minunat, că îi va opri rapid pe aceşti oameni, că vor fi îngroziţi de perspectiva de a fi arestaţi şi trimişi la închisoare. Am crezut că câştigasem. Dar apoi, desigur, am început să aud despre tot mai multe asemenea cazuri şi despre cât de răspândite erau[23].

Cazul bandelor de ademenire britanice ilustrează de asemenea persistenţa atitudinilor misogine în rândul comunităţilor de imigranţi musulmani. Un membru al unei asemenea bande din Newcastle i-a spus unei controloare de bilete: „Toate femeile albe sunt bune pentru un singur lucru – să le fută bărbaţi ca mine şi să facă ce vor cu ele. Atât merită femeile ca tine"[24]. Patru bărbaţi din Rochdale condamnaţi pentru violarea şi exploatarea sexuală a unor minore în 2012 au făcut recurs la decizia tribunalului de a fi deportaţi în Pakistan după ispăşirea pedepsei cu închisoarea. Avocaţii lor, finanţaţi cu nu mai puţin de un milion de lire din banii contribuabililor britanici, au înaintat cazul lor Curţii Europene a Drepturilor Omului[25]. Recursul nu a avut succes, însă a avut meritul că a arătat cât de lipsiţi de remuşcări erau autorii. Unul dintre cei patru bărbaţi, Shabir Ahmed, capul bandei de ademenire din Rochdale, a susţinut că condamnarea sa fusese parte a unei conspiraţii a poliţiei de a-i transforma pe musulmani în ţapi ispăşitori. Această absenţă a căinţei se întâlneşte frecvent în cazurile ce implică bande de ademenire. După pronunţarea sentinţei în cazul altei asemenea bande din Bradford, judecătorul a trebuit să evacueze publicul din sală deoarece susţinătorii acuzaţilor le înjurau şi le agresau pe jurnalistele prezente. Ei

afirmau că bărbaţii erau condamnaţi pe nedrept, că erau nişte buni musulmani trimişi la închisoare, deşi nu făcuseră nimic rău[26].

Ademenirea pe continent

Desigur, exploatarea sexuală a unor fete vulnerabile nu se opreşte la graniţele Marii Britanii. Reţelele de prostituţie şi de trafic de persoane operează în întreaga lume. La începutul anilor 2000, un tipar de comportament oarecum asemănător a fost raportat în Olanda, cunoscut mai degrabă nu ca „bande de ademenire", ci ca fenomenul „iubitului". Unele fete din medii defavorizate erau ademenite de tineri marocani care le lăsau impresia că sunt iubiţii lor, dar ajungeau să fie forţate să facă sex cu grupuri de bărbaţi.

Astăzi, în Suedia există semnele unor practici similare. Grupuri de bărbaţi migranţi identifică femei şi fete vulnerabile şi le ademenesc sau le constrâng să întreţină raporturi sexuale. Un asemenea caz s-a petrecut în Fittja, la marginea Stockholmului, în 2016[27]. O femeie care trăia într-o locuinţă socială a fost violată în grup patru ore, pe casa scării. A fost lovită atât de tare, încât şi-a pierdut cunoştinţa, apoi între opt şi zece bărbaţi au violat-o, în timp ce alţi zece priveau, unii filmând agresiunea cu telefonul mobil. La tribunal, unii dintre autori au declarat că femeia îşi oferise serviciile sexuale pentru droguri, aşa că violul fusese consensual[28]. Cinci suspecţi au fost achitaţi şi procurorul a decis să nu facă recurs la o instanţă superioară. Poliţiştii care investigaseră cazul suspectau că bărbaţii vizaseră şi alte femei de asemenea „vulnerabile din punct de vedere social"[29]. Însă, când stau de vorbă cu suedezi despre această chestiune, puţini au auzit de bandele de ademenire din Marea Britanie sau de „iubiţii" din Olanda. Fiecare caz este analizat separat, ignorându-se

asemănările frapante dintre ele.

Cercetările făcute asupra bandelor de ademenire din Marea Britanie au ajuns la concluzia că pentru proliferarea şi persistenţa abuzului este de vină parţial lipsa de comunicare dintre serviciile publice. În fiecare oraş, autorităţile au fost surprinse să afle că în jurisdicţia lor acţionează bande de ademenire. După cum a spuns Ann Cryer: „Părea ciudat şi neverosimil că, dintre toate locurile din lume, aşa ceva – bineînţeles, incredibil – se întâmpla doar în Keighley”[30]. Frustrat de faptul că autorităţile locale tot nu reuşeau să înveţe din experienţa altora, procurorul Nazir Afzal a spus: „Dacă parcurgi fiecare dintre analizele cazurilor grave pe care le-am văzut în ultimii 20 de ani, vezi că începe cu «recomandarea unu: ar fi trebuit să existe schimb de informaţii»”[31].

Partea a IV-a

Soluţii, false şi reale

Capitolul 16

„Pentru aceia dintre dumneavoastră care sunt căsătoriţi cu un copil”

Când oamenii îndureraţi ies din etapa negării, ar trebui să treacă prin alte patru etape: furia, negocierea, depresia şi, în cele din urmă, acceptarea. Dar ţările nu sunt indivizi, iar reacţia potrivită la o problemă politică precum imigraţia în masă şi ciocnirile culturale care o însoţesc nu este acceptarea. Din nefericire, aceasta pare să fie reacţia pentru care au optat mulţi decidenţi de politici şi funcţionari europeni. În această parte de final vreau să analizez pericolele acceptării valorilor străine pe care bărbaţii musulmani le iau cu ei când îşi părăsesc ţara pentru a se îndrepta spre Europa, în special modurile în care denigrează femeile. Apoi, în ultimele două capitole analizez două reacţii alternative: cea susţinută de populiştii de dreapta, care vor expulzarea imigranţilor ilegali şi limitarea viitoarei imigraţii musulmane – pe care nu o consider nici corectă, nici realizabilă –, şi cea pe care o prefer şi care presupune reformarea radicală a sistemelor statelor europene de integrare a imigranţilor.

Învinovăţirea victimelor de către autorităţi

Ca urmare a incidenţei în creştere a agresiunilor sexuale împotriva femeilor, guvernele şi instituţiile europene folosesc tot

mai mult strategii ce par desprinse direct din ghidul islamiştilor din copilăria mea. În loc să condamne comportamentul bărbaţilor, abordarea lor favorizează îngrădirea libertăţii femeilor. Ideea implicită este că femeile sunt problema şi că ele ar trebui să evite să ajungă în situaţii în care ar putea fi agresate. Indiferent dacă această reacţie vine dintr-o lipsă a angajamentului faţă de o societate deschisă, din ineficienţă birocratică sau din subfinanţare, ea constituie un mare pas înapoi pentru drepturile femeilor.

În 2015, de exemplu, un director de liceu din Pocking, situat la graniţa bavareză cu Austria, le-a trimis scrisori părinţilor avertizându-i că fetele lor trebuie să-şi modifice stilul vestimentar, dacă nu vor să stârnească dorinţele sexuale ale refugiaţilor sirieni cazaţi în sala de sport a şcolii. Directorul, Martin Thalhammer, scria că „trebuie adoptată îmbrăcămintea modestă, pentru a evita discrepanţele. Bluzele decoltate, şorturile scurte sau fustele mini pot să conducă la interpretări greşite”[1]. „Discrepanţele” şi „interpretările greşite” sunt termeni neobişnuiţi pentru a descrie hărţuirea sexuală a unor şcolari.

După agresarea sexuală a unei femei care făcea sport într-un parc din Leipzig, în septembrie 2017, poliţia le-a sfătuit pe localnice să facă jogging câte două şi „să se uite mereu în spate ca să se asigure că nu sunt pe punctul de a fi atacate”[2]. De asemenea, după o serie de atacuri violente în Ostersund, Suedia, în martie 2016, poliţia le-a avertizat pe femei să nu iasă singure în oraş noaptea[3]. Într-un incident separat din decembrie 2017, după ce o adolescentă de 17 ani din Malmö a fost violată în grup şi a suferit „abuzuri asemănătoare torturii”, poliţia le-a sfătuit public (dar mai târziu a retractat) pe femei să nu iasă singure din casă[4]. (Mats Attin, comandant de poliţie, a declarat că nu mai văzuse niciodată aşa ceva în cei 35 de ani de când lucra în poliţie.) Îndepărtarea femeilor din spaţiile publice pare să fie reacţia automată a autorităţilor care nu au voinţa sau resursele necesare pentru a le proteja.

După ce a primit numeroase reclamaţii de agresiuni sexuale

petrecute la un alt festival de muzică suedez, Bråvalla, în 2014 şi 2015[5], în anul următor, poliţia a împărţit banderole pe care scria „Cordon de poliţie, nu pipăiţi” (*POLICE AVSPÄRRAT #tafs ainte*)[6]. Tino Sanandaji, economist, refugiat kurd iranian şi critic al politicii de integrare a guvernului suedez, a vorbit despre cât de absurd a fost gestul poliţiei de a le împărţi talismane femeilor pentru a alunga un rău posibil[7]. Această gândire magică s-a dovedit a fi un eşec, deoarece în timpul festivalului din 2017 au fost reclamate alte patru violuri şi 23 de agresiuni sexuale[8]. În anul următor, femeile şi-au urmărit interesele, iar Bråvalla a fost anulat de organizatori din cauză că nu s-au vândut suficiente bilete.

Dacă talismanele nu funcţionează, ce părere aveţi de segregarea sexelor? Printr-o ironie a istoriei, noţiunea cândva discreditată a segregării – uneori în funcţie de rasă şi de gen deodată – revine în discursul stângii occidentale. În august 2018, în Gothenburg a avut loc Festivalul Statement[9]. Ideea era să se creeze un „spaţiu sigur” în care femeile să se poată distra fără să le fie frică de hărţuire. „Bărbaţii cisgender” – adică bărbaţi care nu numai că figurează „de sex masculin” pe certificatul de naştere, ci se şi autoidentifică drept bărbaţi – nu au avut acces. De asemenea, în 2017, poliţia berlineză a delimitat cu un cordon o „Zonă Sigură pentru Femei” la sărbătorile organizate în ajunul Anului Nou în apropiere de Poarta Brandenburg. Un purtător de cuvânt al poliţiei a explicat: „Aceasta este o bună oportunitate pentru a le oferi femeilor un loc în care să se retragă dacă se simt hărţuite”[10]. Se pare că celor care propun asemenea strategii le scapă ironia lor. Pentru că segregarea sexelor este exact ceea ce practică majoritatea ţărilor musulmane, deşi în grade diferite. Ca o ironie, festivalul suedez adresat numai femeilor a coincis cu reformele introduse în 2018 în Arabia Saudită, care au permis în sfârşit organizarea de concerte publice în regat, cu condiţia ca sexele să nu se amestece.

Supunerea femeilor, din nou

Pledoaria pentru drepturile femeilor pe care o face John Stuart Mill în *Supunerea femeilor* (1869) – o lucrare puternic influenţată de regretata lui soţie, Harriet Taylor Mill – reprezintă cele mai bune impulsuri ale civilizaţiei occidentale. În decurs de aproximativ 200 de ani, începând de dinainte de Mill, odată cu Iluminismul secolului al XVIII-lea, şi continuând până în zilele noastre, liberalismul a creat limbajul, sistemele juridice şi instrumentele care aveau să îmbunătăţească poziţia femeilor din ţările occidentale. Poate că nu mai este la modă să facem asemenea comparaţii, dar dovezile economice sunt fără echivoc: societăţile democratice liberale sunt mai paşnice, mai prospere, mai tolerante decât cele care acceptă conducerea autocratică, precum Rusia; conducerea de către un singur partid, ca în China; sau teocraţia, ca în Iran. În zilele noastre însă, cei care cred în superioritatea civilizaţiei occidentale sunt puşi la zid, mai ales în campusurile universitare, şi etichetaţi drept rasişti sau drept adepţi ai supremaţiei albilor. Sunt puţine persoane în rândul elitei intelectuale şi politice dispuse să conteste consensul existent cu privire la corectitudinea politică, militând în schimb pentru susţinerea valorilor centrale ale liberalismului clasic.

Mi-e teamă că mai ales elitele europene se complac în această situaţie. Tinerii din societăţile occidentale cresc având impresia că egalitatea de gen este un dat. Nu au fost nevoiţi să lupte pentru egalitate şi adesea nu văd că aceasta este subminată în jurul lor. Chiar şi atunci când se confruntă cu erodarea drepturilor femeilor în stradă, ei se scuză uneori pentru că îşi critică agresorii. În tribunale, victimele agresiunii sexuale care depun mărturie trebuie să insiste că nu sunt rasiste. Aproape toate femeile pe care le-am intervievat în timpul documentării pentru această carte au simţit că trebuie să înceapă cu o precizare: „Nu sunt împotriva migranţilor”, „Sunt de stânga” sau „Nu sunt rasistă”.

Argumentele cândva consacrate cu privire la emanciparea femeilor, la drepturile individului, la libertatea religioasă, la libertatea sexuală, la drepturile animalelor şi la libertatea de expresie sunt supuse din nou dezbaterii în Europa. L-am întrebat pe Flemming Rose, redactor la ziarul danez care a publicat caricaturile cu profetul Mahomed în *Jyllands-Posten*, în septembrie 2015, cum a început această regresare a valorilor liberale. El mi-a relatat ce s-a întâmplat în redacţie după ce a publicat caricaturile:

> În 2006, ziarul meu a susţinut că nu trebuie să existe niciun fel de compromis în privinţa libertăţii de expresie. Apoi jurnaliştii au început să primească ameninţări teroriste şi să fie atacaţi. În scurt timp şi-au schimbat poziţia. Conducerea a spus: „Nu mai e vorba de libertatea de expresie de-acum, ci de protejarea ziarului şi a angajaţilor săi împotriva unui atac terorist", ca şi cum nu ar exista nicio relaţie între libertate şi securitate. Aşa funcţiona mecanismul fricii.

M-am întrebat dacă adaptarea la acest mediu nou, cu constrângeri era un mecanism deliberat de coping. El mi-a răspuns: „Oamenii nu prea sunt conştienţi de acest lucru; se întâmplă la un nivel subconştient. Preocuparea pentru securitate face parte pur şi simplu din viaţă acum [...] e un lucru normal pentru ei. Oamenii au această capacitate de a se adapta la orice situaţie pentru a supravieţui".

Astăzi, la angajare, tinerii jurnalişti din redacţia *Jyllands-Posten* fac instructaje despre cum să ajungă în încăperile sigure (adică antiglonţ) în caz de atac terorist. La peste un deceniu de la publicarea caricaturilor, Flemming încă are nevoie de protecţie permanentă. În timp ce discutam la un hotel din Copenhaga, gărzile sale de corp se aflau în apropiere. L-am întrebat câţi jurnalişti sunt dispuşi astăzi să calce pe urmele lui sau ale lui Stéphane Charbonnier, redactor la ziarul parizian *Charlie Hebdo*, care a fost ucis în redacţie pe 7 ianuarie 2015. Mi-a răspuns în stilul său pragmatic: „Foarte puţini, şi nu-i învinovăţesc, dar trebuie să fie conştienţi că libertatea vine întotdeauna cu un preţ. Lumea poate să aibă principii şi valori nobile, dar majoritatea dintre noi avem familie şi copii. Trebuie să muncim pentru a ne

întreţine, iar pe parcurs faci compromisuri, dacă există o ameninţare reală”[11].

Dar, dacă Europa continuă să meargă pe această cale, eu prevăd un scenariu de coşmar: societăţile europene vor începe să arate tot mai mult cu cele pe care imigranţii le-au lăsat în urmă. Situaţia din relativ puţinele cartiere urbane va deveni mult mai răspândită. Tot mai multe zone din Suedia vor arăta precum societăţile paralele din Tensta sau Malmö. Vor exista numeroase „Mici Mogadishuri”. Şi, ca urmare, vor înflori partidele populiste, iar unele dintre ele vor atrage şi vor cultiva adevăraţi rasişti. Din ce în ce mai mulţi cetăţeni autohtoni îşi vor pierde încrederea în statul de drept şi vor lua situaţia în propriile mâini. Dacă simt că poliţia nu îi poate proteja, oamenii ar putea chiar să se înarmeze. Într-un astfel de viitor, mă tem că femeile şi-ar putea pierde multe dintre câştigurile pe care le-au obţinut în timpul vieţii mele. Aşa cum libertatea şi autonomia femeilor au pierdut teren odată cu implementarea shariei în ţări de puţin timp musulmane, tot astfel şi femeile vor pierde teren – nu numai în faţa valorilor culturale non-occidentale, ci şi a mişcărilor de extremă dreapta, dacă acestea reuşesc să se impună ca principalii apărători ai ordinii sociale existente.

Cum găseşti argumente pentru o încălcare a statului de drept

Iată ce înseamnă regres în ce priveşte drepturile femeii. E vorba de o broşură concepută de Consiliul Naţional pentru Sănătate şi Bunăstare Socială (Socialstyrelsen) al guvernului suedez pentru nou-veniţii din 2018, cu titlul: „Informaţii pentru aceia dintre dumneavoastră care sunteţi căsătoriţi cu un copil”[12].

Figura 2. *„Informaţii pentru aceia dintre dumneavoastră care sunteţi căsătoriţi cu un copil”, broşură suedeză pentru refugiaţi*

În broşură se spune pe un ton neutru că în Suedia este ilegal să te căsătoreşti cu un minor sub 18 ani şi că relaţiile sexuale cu un minor sub 15 ani constituie infracţiune. Totuşi, singura consecinţă pentru cei care trăiesc cu un partener sexual considerat minor prin lege, după cum explică delicat broşura, este că serviciile sociale „v-ar putea sugera să nu trăiţi împreună pentru o perioadă mai scurtă sau mai lungă”. Broşura nu sugerează că se va aplica legea. Departamentul guvernamental responsabil nu a emis o condamnare a căsătoriei cu minori, un abuz consacrat al drepturilor omului, până ce nu a fost criticat în mass-media pentru această poziţie atât de permisivă. De atunci broşura a fost retrasă şi s-a adoptat o nouă lege care spune că

Suedia nu recunoaşte căsătoriile unor străini în care unul dintre parteneri este minor. Legea însă nu invalidează automat căsătoriile cu minori existente, iar guvernul oferă în continuare ajutoare sociale, locuinţe şi alocaţii pentru copii minorilor căsătoriţi şi copiilor lor.

Căsătoria cu un minor nu este un fenomen nou în Suedia, ci o practică încetăţenită în unele comunităţi slab integrate. Asemenea altor practici din „cultura onoarei", cum ar fi violenţa justificată în numele onoarei şi mutilarea genitală feminină, căsătoria le este impusă minorelor, care au rareori resursele, educaţia sau libertatea necesare ca să se împotrivească. Cu peste 20 de ani în urmă, când lucram ca translator în Olanda, şi astăzi, ca preşedinte al unei fundaţii pentru drepturile femeii din Satele Unite, văd cazuri în care fete şi femei sunt controlate de familiile lor, se căsătoresc împotriva voinţei lor şi sunt efectiv violate de soţii lor mai în vârstă. Aceste cazuri ajung foarte rar pe prima pagină a ziarelor şi chiar mai rar în statisticile oficiale. Un exemplu recent din sud-estul Suediei iese în evidenţă prin reacţia timidă a autorităţilor implicate. În 2016, serviciile sociale dintr-un orăşel numit Mönsterås au permis unui cuplu „să trăiască împreună" în continuare, deşi el era un azilant în vârstă de 20 de ani şi ea avea doar 13[13]. În ciuda numeroaselor vizite din partea asistenţilor sociali care „au pus în aplicare procedurile de evaluare a riscurilor" şi au încercat „să-i convingă" pe cei doi să trăiască separat, fata a fost lăsată în continuare în gospodărie. Câteva luni mai târziu, a rămas însărcinată şi cuplul a confirmat că se căsătoriseră deja. Potrivit autorităţilor municipale, situaţia fetei nu îndeplinea criteriile pentru a se pune în aplicare măsuri legale coercitive şi, dacă fata nu pleca de bunăvoie de lângă soţul ei, nu putea fi forţată. O consecinţă directă a acestui caz a fost că serviciile sociale din Mönsterås au trebuit să se mute într-un alt sediu după ce au primit ameninţări[14].

Aceasta este o încălcare strigătoare la cer a statului de drept. Drepturile acestei fete nu au fost apărate de cei care sunt plătiţi de contribuabilii suedezi pentru a aplica legea împotriva

căsătoriei cu un minor. Şi sunt multe alte fete ca ea. În Statele Unite se estimează că 248.000 de minori, unii de doar 12 ani, s-au căsătorit între 2000 şi 2010[15]. În Germania, de asemenea, problema căsătoriei cu un minor a apărut odată cu creşterea numărului de imigranţi. În 2016, Ministerul Federal de Interne, pentru Construcţie şi Comunitate a raportat că 1.475 de minori erau căsătoriţi, dintre care trei sferturi erau fete, iar 361 dintre ele aveau sub 14 ani[16]. Ca răspuns la aceste cifre, în anul următor, guvernul german a adoptat o lege conform căreia vârsta minimă pentru căsătorie este de 18 ani. Într-o încercare de a-i împăca pe alegătorii musulmani, atât stânga cât şi verzii au votat împotriva legii, susţinând că este „prea generală”[17].

Consiliile sharia şi standardele juridice duble

Societăţile care permit existenţa unor comunităţi paralele ajung cu timpul să accepte dezvoltarea unor sisteme de justiţie paralele. Aceasta este situaţia tribunalelor sharia care aplică legea islamică la problemele maritale ale credincioşilor. Studiul cercetătorului olandez Machteld Zee despre consiliile sharia din Marea Britanie estimează că în această ţară funcţionează între zece şi 85 de asemenea consilii[18]. Zee prezintă cazurile unor femei care voiau să divorţeze, dar pe care tribunalele sharia le-au trimis înapoi la soţii lor abuzivi şi cărora li s-a refuzat protecţia legală de care soţiile non-musulmane beneficiază conform dreptului britanic. Pe lângă o tiradă împotriva lui Zee în care acesta era prezentat ca membru al „Necuratei Treimi” (alături de Donald Trump şi de baroneasa Caroline Cox, fondatoarea Humanitarian Aid Relief Trust), Consiliul Sharia Islamic şi-a publicat propriile statistici pentru 2010. Dintre cele 700 de solicitări primite în acel an, 83% veneau din partea unor femei; o treime erau reclamaţii legate de violenţa domestică şi o altă treime reclamaţii cu privire la

neglijare sau la lipsa de sprijin financiar. După cum explică consiliul pe site-ul său: „Până la această dată, Consiliul a analizat peste 10.000 de cazuri. Majoritatea sunt legate de divorţ. În unele cazuri, soţia a obţinut divorţul civil, pe care soţul nu îl acceptă, considerând că un asemenea divorţ este inacceptabil şi fără efect asupra drepturilor lui ca soţ".

Deşi establishmentul juridic nu încurajează practicile tribunalelor sharia, acestea continuă să funcţioneze în Marea Britanie. În *Integrated Communities Strategy Green Paper* (Cartea verde a strategiei pentru comunităţile integrate) a guvernului britanic din 2019, acesta recunoştea că există „dovezi că unele consilii sharia operează într-o manieră inacceptabilă şi discriminatorie – de exemplu, căutând să valideze căsătorii forţate şi făcând aranjamente de divorţ care sunt inechitabile pentru femei"[19]. Şi atunci, de ce li se permite acestor tribunale să funcţioneze în continuare? Şi mai îngrijorătoare mi se par situaţiile în care deciziile tribunalelor sharia sunt luate în considerare de tribunalele laice. În martie 2018, tribunalul districtual din Solna, o suburbie a Stockholmului, a eliberat un bărbat care îşi agresase soţia pe motiv că ea ar fi trebuit să apeleze mai întâi la rudele bărbatului pentru ajutor, aşa cum prescrie sharia, şi apoi la poliţie. (Acelaşi sfat le este oferit musulmanilor pe site-ul în limba engleză Ummah.com[20].)

Vreme de decenii, autorităţile occidentale s-au făcut că nu văd tratamentul inegal la care sunt supuse femeile din comunităţile de imigranţi nu numai în privinţa căsătoriei şi a divorţului, ci şi a educaţiei. Exemplele de segregare voluntară de gen la evenimentele studenţeşti pot părea nişte limitări minore ale egalităţii de drepturi, însă, când conducerea facultăţilor apără segregarea de gen, trebuie să ne îngrijorăm. În 2013, Societatea Islamică din cadrul Universităţii Leicester le-a plasat pe femei pe rândurile din spate în încăperea în care ţinea un curs practic[21]. În loc să condamne discriminarea, preşedintele Universities UK, Nicola Dandridge, a apărat-o, sugerând că segregarea sexelor nu era „complet străină culturii noastre". Ceva mai recent, în 2017,

London School of Economics nu a împiedicat desfăşurarea unui eveniment segregat pe criterii de gen organizat de Societatea Islamică a universităţii, care a vândut bilete separate pentru bărbaţi şi pentru femei, apoi a despărţit cele două sexe din încăpere cu ajutorul unui paravan. (După ce studenţii au făcut reclamaţii, universitatea a admis în cele din urmă că evenimentul fusese discriminatoriu[22].)

Toate aceste incidente aparent minore se adună. Instituţiile care fac asemenea concesii grupurilor minoritare modifică fără să-şi dea seama normele pentru întreaga comunitate. Iar acest lucru nu se întâmplă numai în universităţile europene.

Evitare, retractare, retragere

Obiceiul nord-europenilor de a-şi petrece timpul liber în pielea goală a fost adesea subiect de glumă în alte ţări occidentale. Mă gândesc cât de excentric trebuie să li se pară multor americani faptul că germanii joacă tenis despuiaţi, că suedezii văd îmbăiatul în costumul lui Adam ca pe o parte a identităţii lor naţionale sau că danezii preferă saunele unisex. Europenii pe care i-am întâlnit prima oară în anii 1990 credeau că asemenea obiceiuri sunt semne ale progresului spre o societate mai civilizată. Astăzi însă, acest progres dă înapoi deoarece instituţiile se adaptează la preferinţele celor care pun accent pe „modestie” şi pe segregarea de gen.

În secolul al XIX-lea, Suedia a fost prima ţară europeană care a permis înotul în acelaşi loc pentru ambele sexe. În decembrie 2016 însă, ombudsmanul suedez pentru egalitate (Diskrimineringsombudsmannen – DO) a decis că se pot introduce în programul piscinelor publice ore segregate în funcţie de gen pentru a se simţi incluse şi femeile ale căror convingeri religioase le interzic să înoate alături de bărbaţi[23].

Suedia nu este singura ţară care face asemenea concesii. Îmbăiatul segregat în funcţie de gen a fost introdus în unele piscine municipale din oraşul german Bonn[24], iar în 2015 autorităţile locale din Duisburg, din apropiere de Essen, s-au opus cererilor din partea unor asociaţii musulmane pentru piscine astfel segregate[25]. Desigur, oamenii care iau aceste decizii reimpun parţial segregarea în facilităţile respective în încercarea de a fi toleranţi din punct de vedere cultural. Dar puţini se gândesc la implicaţiile deciziilor lor pentru societate în general.

Totuşi, credinţa religioasă nu este singurul motiv pentru care suedezii autohtoni au început să introducă înotul exclusiv pentru femei. La puţină vreme după debutul valului migrator din 2015, un număr tot mai mare de înotătoare au început să se plângă că sunt hărţuite în apă. Patronii şi salvamarii de la piscine au declarat că au văzut grupuri de imigranţi care le fixau cu privirea, le hărţuiau, le încercuiau, le pipăiau şi le intimidau sexual pe înotătoare. Un asemenea eveniment a avut loc într-o sâmbătă după-amiază, în 2016, la piscina din Vänersborg: un bărbat a apucat-o pe o mamă de şolduri şi a lipit-o de corpul lui de mai multe ori. Ea nu a putut să-l îndepărteze deoarece îşi ţinea fetiţa ca să nu se scufunde. „Eram complet paralizată şi nu mă puteam apăra", a spus ea ulterior[26].

Cel mai mare complex de înot din Stockholm, Eriksdalsbadet, a introdus jacuzziuri separate pentru femei şi pentru bărbaţi în ianuarie 2016, după ce numărul femeilor care se plângeau că sunt pipăite a început să crească[27]. Managerul complexului nu a vrut să facă public numărul reclamaţiilor. În oraşul suedez Kalmar, o piscină aflată în apropierea unui centru pentru migranţi minori neînsoţiţi a avut atât de multe cazuri de hărţuire în 2016, încât localnicele şi-au organizat propriul grup de „pază împotriva pipăitului" (*tafsvakten*) pentru a asigura ordinea la piscină[28]. Directoarea piscinei a recunoscut: „Multe cliente îmi spun: «Nu vrem să venim la înot dacă cineva stă şi se holbează la noi»". Cu toate acestea, ea a susţinut că „nu avem probleme". Iniţiatoarea grupului de „pază împotriva pipăitului" a spus că a făcut acest

lucru pur şi simplu din cauză că localnicelor le era frică să folosească piscina şi că nu se luaseră suficiente măsuri pentru a le proteja. Conform jurnalistei Paulina Neuding, poliţia suedeză a declarat că 80% dintre reclamaţiile înregistrate la piscine vizau străini, majoritatea fără coduri numerice personale naţionale – adică azilanţi care aşteptau procesarea cererilor lor de azil[29].

În 2017, poliţia din Krefeld, Germania, a raportat presupusa molestare a două fete de către un grup de cinci băieţi sirieni, la piscina din Bockum. În Düsseldorf, un afgan de 27 de ani a fost acuzat de expunere indecentă şi de insinuări cu tentă sexuală la adresa unei fete de 14 ani, la o piscină. O piscină din Bornheim a interzis accesul azilanţilor de sex masculin de peste 18 ani după şase reclamaţii de „comportament sexual ofensator al unor migranţi de sex masculin la piscină". Ca reacţie la asemenea comportamente, autorităţile municipale din München au conceput o broşură cu o ilustraţie reprezentând o mână întinsă spre fundul îmbrăcat în bikini al unei femei blonde cu simbolul roşu pentru „interzis" deasupra. Broşurile au fost concepute pentru noii migranţi şi sunt publicate în mai multe limbi, inclusiv arabă, franceză, paştună şi somaleză[30].

Figura 3. *Broşura municipalităţii Münchenului prin care înotătorii de sex masculin sunt descurajaţi să le pipăie pe femei*

Acest tip de probleme apare şi pe cealaltă parte a Atlanticului. În 2017, Soleiman Hajj Soleiman, un refugiat sirian de 39 de ani, a fost acuzat de agresarea sexuală a unor fete cu vârste cuprinse între 13 şi 15 ani, care sărbătoreau o zi de naştere la o piscină din Edmonton, Canada[31]. Una dintre victime, o adolescentă de 14 ani, a declarat că bărbatul îi atinsese sânii şi fundul sub apă, în piscina cu valuri. Imediat după arestare, un purtător de cuvânt al filialei locale a Asociaţiei Islamice pentru Familie şi Servicii Sociale şi-a exprimat consternarea că naţionalitatea şi statutul legat de migraţie ale bărbatului fuseseră făcute publice. Optsprezece luni mai târziu, Soleiman a fost achitat de cele şase capete de acuzare de agresiune sexuală şi de cele şase de contact sexual cu un minor, din cauza lipsei unor „dovezi solide”.

Cultura corpului nu-chiar-aşa-de-liber

Când am ajuns în Olanda, am fost uimită la întâlnirea cu nuditatea socială. Mi s-a explicat că multor europeni le place să stea nuzi la spa, la saună şi la plajă. Bărbaţi, femei şi copii de toate vârstele îşi petrec vremea împreună, neinhibaţi şi complet goi. Îmi amintesc de prietenele mele olandeze care se plângeau că nu puteau să facă plajă topless când se aflau în vacanţă în locuri precum Thailanda; îi considerau pe thailandezi absurd de pudici pentru că nu le permiteau să se dezbrace. Pentru că veneam dintr-o cultură obsedată de acoperirea corpului femeilor, nu puteam să cred că o asemenea etalare a corpului gol era tratată cu atâta nonşalanţă. Am ajuns să accept că naturismul este un lucru bun care contribuie la consolidarea încrederii în sine prin faptul că reduce sentimentele de ruşine legate de anatomia omului inculcate de alte culturi. În vreme ce citeam despre numărul mare de cazuri de azilanţi care pipăiau femei la piscinele europene, m-am întrebat dacă şi ei veniseră în contact cu această „cultură a corpului liber". L-am întrebat pe Mikolai, patronul unui lanţ hotelier pentru nudişti pe care l-am cunoscut la Londra, dacă hotelurile lui sunt vizitate de mulţi imigranţi noi de sex masculin. Da, mi-a răspuns[32].

„Am avut multe incidente cu tineri imigranţi care veneau aşteptându-se să facă sex şi care le-au creat neplăceri celorlalţi oaspeţi. Am încercat să le explicăm că nu suntem o instituţie de servicii sexuale."

L-am întrebat: „Cum îi făceaţi pe bărbaţii din Irak sau Afganistan să înţeleagă ce sunt hotelurile dumneavoastră? Asemenea oameni nu au văzut în viaţa lor pe cineva umblând aşa gol".

„Filosofia noastră se întemeiază pe Imperiul Roman", a răspuns. „În Roma antică, oamenii liberi se puteau bucura de ideea lor de paradis sub razele soarelui. Ştim că acest lucru nu a durat la nesfârşit, aşa că noi am creat un loc asemănător Romei,

cu decoruri de marmură şi plante tropicale, unde oamenii îşi pot cumpăra un interval de timp ca să se bucure de ideea lor de paradis. Fie că e vorba de o după-amiază de sâmbătă în care citesc o carte, înoată sau savurează un pahar de şampanie, pot să aibă paradisul lor. Şi avem o politică de toleranţă zero pentru cei care tulbură felia de paradis a altora. În clipa în care unul dintre aceşti indivizi sau oricine altcineva încalcă una dintre regulile noastre privindu-i lung pe alţii sau făcându-i să se simtă inconfortabil, este scos afară din complex şi i se interzice accesul în viitor."

Funcţionează această politică? „Păi, guvernul german ne-a acuzat de discriminare pentru practicile noastre. Pentru prima oară, a trebuit să instalăm sisteme de supraveghere video cu circuit închis." Aproape cu lacrimi în ochi, a adăugat: „Acum zona de naturism este separată pentru femei şi pentru bărbaţi".

Din păcate, acesta nu este un caz izolat. În 2016, membrilor unui grup de nudişti din apropiere de Dresda li s-a ordonat să se acopere într-un camping de pe malul unui lac unde nudiştii erau bineveniţi încă din 1905. Motivul acestei schimbări de politică? Pe malul celălalt al lacului se construise un centru pentru azilanţi[33]. În vara anului 2016, un grup de „bărbaţi cu aspect fizic mediteraneean" au fost alungaţi de pe o plajă pentru naturişti din Geldern, Renania de Nord – Westfalia. Înotătorii s-au plâns că bărbaţii le strigau „Allahu akbar", numindu-i pe bărbaţi şi pe copii „infideli" şi pe femei „târfe"[34].

Asemenea situaţii explică parţial de ce naturismul este în declin în Europa. Un purtător de cuvânt pentru asociaţia FamilienSportBund Erftland-Ville din Renania a spus că numărul membrilor acesteia a scăzut cu două treimi în ultimul deceniu[35]. De asemenea, începând din anii 1990, numărul membrilor cluburilor de naturişti din Dortmund şi Witten aproape că s-a înjumătăţit. Un sondaj făcut în 2017 de IFOP, un grup internaţional de studii de piaţă, pe un eşantion de 8.000 de femei a raportat un declin, începând din 2009, al numărului de europence care practică fie nuditatea, fie expunerea topless la

plajă[36]. În Franţa, numărul amatoarelor de plajă topless s-a înjumătăţit pe parcursul unei generaţii, în special în rândul tinerelor, la care probabilitatea de a se expune topless este de un sfert din cea a femeilor de minim 60 de ani. Cercetătorul care a coordonat studiul a comentat că conştientizarea propriului corp, sedentarismul şi preocupările pentru sănătatea pielii ar fi putut genera această modificare a comportamentului femeilor. Dar Kurt Fischer, preşedintele Federaţiei Germane a Cluburilor Naturiste (Deutscher Verband für Freikörperkultur – DFK), spune că un alt motiv al acestui declin este că „tinerii din medii de imigranţi şi din culturi musulmane, în cadrul cărora corpul dezbrăcat rămâne tabu, s-au dovedit opaci la atracţia exercitată de nudism”[37].

Comunităţi întregi descoperă că le sunt retrase libertăţile

Scriu această carte înainte de toate deoarece văd că drepturile femeilor sunt erodate ca urmare a eşecului integrării şi a administrării necorespunzătoare a imigraţiei. Dar vreau să precizez că nu numai femeile sunt afectate. Comunităţile LGBTQ şi evreieşti sunt de asemenea vizate de imigranţi din culturi ostile însăşi existenţei acestora. După ce abia au scăpat de persecuţiile sistematice din Occident în a doua jumătate a secolului XX, membrii ambelor comunităţi sunt din nou ţinta abuzurilor fizice şi verbale, pe străzile Europei.

Homosexualitatea este interzisă şi stigmatizată în islam[38]. Multe ţări din Africa de Nord şi din Orientul Mijlociu, regiunile din care provin majoritatea imigranţilor din Europa, criminalizează homosexualitatea. De asemenea, moscheile şi guvernele din aceste părţi ale lumii produc un flux constant de propagandă antievreiască. La fel ca ceilalţi copii somalezi, am fost

învăţată de mică să-i urăsc pe evrei şi să-i consider vinovaţi pentru tot răul din lume. Nu mă surprinde aşadar că o parte dintre cei care traversează graniţele pentru a intra în Europa au atitudini homofobe şi antisemite. Surprinzătoare este însă dualitatea elitelor europene care tolerează această ură manifestată de o minoritate, de frică să nu pară ele rasiste sau duşmănoase.

Având în vedere cât de rapid se modifică valorile sociale, populaţia LGBTQ din Europa ar trebui să fie atentă la impactul pe care datele demografice în schimbare îl vor avea probabil asupra drepturilor lor câştigate cu greu. Să luăm, de exemplu, Marea Britanie. Majoritatea britanicilor, inclusiv creştinii practicanţi, sunt acum în favoarea căsătoriilor între persoane gay[39]. Dar sondajele făcute în rândul musulmanilor britanici arată că mai mult de jumătate dintre ei consideră că relaţiile sexuale între persoane gay ar trebui să fie ilegale[40]. Membrii comunităţilor LGBTQ se plâng că sunt hărţuiţi de tineri imigranţi ostili, chiar şi în cartiere altădată considerate gay. Unele cupluri gay afirmă că nu se mai plimbă ţinându-se de mână în oraşe precum Bruxellesul[41].

Antisemitismul declarat se întoarce în Europa

În ultimii ani, copiii evrei din şcolile berlineze au început să se confrunte cu o formă nouă de persecuţie. În 2016, la şcoala Jungfernheide un băiat evreu şi-a denunţat un coleg pentru că a spus: „Dacă în clasa asta ar fi vreun evreu, l-aş omorî”. La şcoala primară din Tempelhofer, un copil evreu a primit ameninţări cu moartea din partea unor colegi de clasă, iar în Friedenau un student evreu a fost bătut din cauza credinţei sale religioase[42].

Asemenea atacuri antisemite nu se opresc la poarta şcolii. Agresiunile împotriva evreilor care au loc în spaţii publice din

Berlin sunt de asemenea în creştere. Departamentul pentru Cercetare şi Informare despre Antisemitism din Berlin (RIAS Berlin), un ONG care monitorizează antisemitismul, a raportat o creştere cu 14% a incidentelor antisemite din Berlin, de la 951 de incidente în 2017 la 1.083 în 2018[43].

Într-un incident surprins de o cameră video dintr-o suburbie de lux a Berlinului, în aprilie 2018, un sirian striga „yahudi" (termenul arab pentru „evreu") în timp ce îi lovea cu pumnii pe doi bărbaţi care purtau kippa (tichii evreieşti). Şeful Consiliului Central al Evreilor din Germania (Zentralrat der Juden in Deutschland) a reacţionat recomandându-le evreilor să nu mai poarte kippa în public[44]. Există relatări similare despre experienţele unor evrei din Danemarca, Marea Britanie şi din alte părţi. Anual, numărul evreilor belgieni care se mută în Israel este dublu faţă de cel de la începutul anilor 2000[45]. Numărul evreilor francezi care pleacă în Israel s-a cvadruplat după atacurile de la *Charlie Hebdo*.

Fuga şi retragerea

Fuga evreilor este doar o parte a tabloului mai larg al relocării ca reacţie la migraţia în masă. O modalitate mult mai malignă de adaptare a populaţiilor autohtone la migraţia în masă este fenomenul „fugii albilor". Imigranţii şi descendenţii lor tind să se stabilească în comunităţi de aceeaşi obârşie. Pe măsură ce numărul de imigranţi creşte, o parte dintre locuitorii autohtoni se mută. Cercetătorii care studiază acest fenomen sugerează că fuga albilor este o reacţie în lanţ în care până şi cei care susţin diversitatea pleacă odată ce proporţia nou-veniţilor atinge un anumit punct critic, în special în şcoli[46]. Vreme de decenii, politicienii şi autorităţile locale au căutat să descurajeze fuga albilor, crezând că ea adânceşte izolarea minorităţilor etnice şi le

diminuează oportunităţile de a interacţiona cu societatea-gazdă. La începutul anilor 2000, când eram implicată în politică, guvernul olandez lucra cu diferite autorităţi pentru a frâna această tendinţă în Amsterdam. La fel ca multe alte programe de integrare însă, intervenţiile făcute de noi nu au dat roade.

Fuga albilor modifică aspectul cartierelor europene, dar majoritatea comunităţilor continuă să funcţioneze paşnic, deşi cu sprijin considerabil din partea statului. Totuşi, unele se deteriorează şi devin ghetouri afectate de mizerie şi de infracţionalitate. În asemenea zone, tinerii nemulţumiţi, cu puţine şanse de a se împlini material, gravitează mult prea adesea spre droguri şi comportament antisocial. Infracţiunile contra patrimoniului, traficul de droguri, intimidarea şi violenţele se petrec în mod deschis în asemenea suburbii degradate. În Suedia, aşa-numitele zone vulnerabile sunt notorii pentru incendierea maşinilor, focurile de armă şi atacurile cu grenade. Poliţia recunoaşte că o mare parte dintre autori sunt imigranţi de prima şi de a doua generaţie[47].

Asemenea cartiere – de exemplu, La Chapelle – Pajol din Paris şi Laeken din Bruxelles – nu sunt periculoase numai pentru femei, ci sunt „zone interzise” care au devenit nesigure chiar şi pentru furnizorii de servicii publice. Serviciile poştale şi cele de livrare au fost suspendate uneori în Malmö[48]. În Stockholmul suburban, paznicii de parcări nu au lucrat luni de zile în Tensta, iar bibliotecile din Hässelby au fost închise după-amiaza în 2015, din cauza unor atacuri asupra bibliotecarilor[49]. În unele cartiere suedeze, paramedicii şi pompierii aşteaptă să fie însoţiţi de poliţie înainte să răspundă apelurilor de urgenţă din zonele interzise[50]. Într-un raport din 2015, Autoritatea Poliţienească din Suedia identifica 53 de asemenea „zone vulnerabile”. Poliţia raportează o lipsă de cooperare din partea locuitorilor, care duce la mai puţine arestări şi condamnări şi care exacerbează sentimentul că statul de drept pur şi simplu nu se aplică în aceste cartiere[51].

Cai Berger, pastor al Bisericii Unitariene din Suedia care lucrează de multă vreme în Tensta, o zonă rău famată din

Stockholm, spune că aşa stau lucrurile de 30 de ani. „Acesta a devenit un mod de viaţă. Se incendiază maşini, copiii sunt tâlhăriţi sau bătuţi, dar statul nu face nimic pentru a rezolva problema. Câţiva dintre prietenii mei apropiaţi locuiesc în aceste zone şi le este frică să vorbească deschis despre asta."

Berger este un suedez tipic, blond, înalt şi bronzat care s-a căsătorit cu o azilantă iraniană în 2018. „Lucrez în aceste zone de multă vreme şi ştiu din proprie experienţă că bandele responsabile pentru infracţiuni sunt amestecate din punct de vedere etnic şi religios", a spus Berger. „Nu e vorba numai de musulmani sau de nou-veniţi, după cum sugerează unii în presă. Unii copii se alătură bandelor deoarece sunt colegi de şcoală cu un membru al acestora. Dar, când vine poliţia într-o suburbie majoritar albă, locuitorii nu ies să arunce cu pietre în ei."

Este atent la ce cuvinte foloseşte: „Indiferent dacă au legătură sau nu cu imigranţii, chestiunile migraţiei, infracţionalităţii, securităţii şi concurenţei pentru resursele publice tind să se asocieze în mentalitatea suedezilor"[52].

Liderii politici europeni sunt mai puţin dispuşi să discute problema „zonelor interzise". În 2015, Anne Hidalgo, primarul Parisului, a ameninţat că va da în judecată FoxNews pentru afirmaţiile conform cărora oraşul ei are asemenea zone exclusiv musulmane[53]. În anul următor, într-un articol de opinie scris împreună cu primarii din New York şi Londra, ea a reiterat necesitatea „de a continua să urmăm o abordare incluzivă a relocării [refugiaţilor şi migranţilor], pentru a combate astfel valul tot mai mare al limbajului xenofob din întreaga lume. [...] Ştim că politicile care îmbrăţişează diversitatea şi care promovează incluziunea au succes"[54]. În 2016, primarul din Argenteuil, situat în nord-vestul Parisului, s-a declarat revoltat de faptul că arondismentul său era comparat cu focarul jihadist Molenbeek din Bruxelles. Totuşi, la doi ani după atacurile scandaloase petrecute în ajunul Anului Nou în Köln, până şi cancelarul Angela Merkel a trebuit să recunoască în cele din urmă că în Germania există locuri „unde nimeni nu îndrăzneşte

să se ducă”[55].

O îndepărtare de liberalism

După sutele de atacuri teroriste islamiste din ultimele două decenii, europenii s-au obişnuit să vadă poliţişti şi soldaţi înarmaţi pe străzi. Astăzi însă se iau măsuri de securitate sporite şi pentru a descuraja forme mai puţin politice ale infracţiunilor săvârşite de imigranţii nou-sosiţi. În Linz, în 2016, unitatea de poliţie „Lentos”, care este trimisă de regulă să-i ţină sub control pe huliganii de la meciurile de fotbal, a fost chemată să se ocupe de un „grup de bărbaţi în general nord-africani” de la gară care făcuseră „tot felul de lucruri – de la hărţuire sexuală la stare de ebrietate în public, consum de droguri şi chiar cauzare de vătămări corporale”[56]. În 2018, în timp ce se afla la Viena, asistenta mea a observat poliţişti de toate categoriile, unii echipaţi pentru situaţii speciale sau cu câini poliţişti, patrulând pe străzile oraşului, oprind trecători şi maşini pentru a le pune întrebări şoferilor. I se părea că sunt poliţişti la fiecare colţ de stradă.

Problema nu este numai că o prezenţă evident tot mai mare a poliţiei pare să contrazică spiritul unei societăţi deschise şi libere. Şi costurile acesteia sunt foarte mari. În vechiul oraş universitar Tübingen, ca să dau doar un exemplu, administraţia municipală a construit un complex special de apartamente pentru migranţii problematici la un preţ de 400.000 de euro pe an şi a dublat numărul poliţiştilor municipali[57]. După cum explica parlamentarul danez Henrik Dahl, acestea sunt costurile ascunse ale migraţiei în masă.

> Ca parte a activităţii birocratice cotidiene a unui politician, trebuie să găseşti bani în bugetul naţional pentru securitate. În fiecare an trebuie să faci rost de tot mai mulţi bani. Toate guvernele care trec prin acest proces trebuie să-şi pună întrebarea de ce e nevoie să crească bugetul pentru securitate mai mult decât ar sugera inflaţia.

Evident, din cauză că există o problemă. Cum de e nevoie să adopţi nişte legi care să stabilească cum să lucreze unele unităţi ale forţelor armate sub supravegherea poliţiei pentru a asigura protecţia sinagogilor? Adică, acest lucru nu era necesar acum 10-15 ani. Acum e.[58]

Libertate sau securitate?

În încercarea de a-şi recăpăta monopolul asupra violenţei, guvernele trebuie să crească bugetul pentru securitate, să mărească numărul poliţiştilor sau (ca în Marea Britanie) să introducă sisteme de supraveghere bazate pe un număr mare de camere video. Pentru această schimbare e nevoie ca societăţile să reevalueze echilibrul delicat dintre libertate şi securitate. O societate liberală care vrea să supravieţuiască înţelege că se impune un compromis şi caută echilibrul adecvat.

Totuşi, acest punct de echilibru dintre libertate şi securitate nu este evident. Pe parcursul scrierii acestei cărţi am fost uimită să constat că mulţi dintre oamenii cu care am discutat au avut de pierdut în plan personal pentru că au vorbit deschis despre preocupările lor. Discuţiile libere despre comportamentul necorespunzător al unor imigranţi de sex masculin, ca şi cele despre pericolele islamului politic, pot să-ţi aducă tot felul de necazuri. La începutul anilor 2000, faptul că aveam nevoie de bodyguarzi părea ceva nou. Primul articol pe care l-am publicat a fost o reacţie la atacurile teroriste din 11 septembrie 2001, în care afirmam că atacatorii au avut o motivaţie religioasă pe care ar fi absurd să o negăm. La vremea aceea, singurele persoane din Olanda care aveau gardă de corp erau familia regală, ambasadorii american, britanic şi israelian şi (din nu ştiu ce motiv straniu) ambasadorul suedez. În octombrie 2002 eram deja păzită de poliţişti şi mutată dintr-un adăpost secret în altul, ca să nu fiu asasinată. Unii jurnalişti m-au acuzat că sunt alarmistă. Răspunsul meu a fost: „Voi nu înţelegeţi ce înseamnă

ameninţarea jihadistă şi cultura onoarei clanului. În scurt timp vom avea nevoie cu toţii de pază".

Evident, astăzi sunt mult mai multe persoane în situaţia mea decât în urmă cu 18 ani. Să luăm cazul lui Seyran Ateş. Ea este o feministă musulmană, autoarea cărţii *Islam Needs a Sexual Revolution* şi fondatoarea unei moschei liberale din centrul Berlinului[59]. S-au pronunţat *fatwa* împotriva ei în trei ţări: Turcia, ţara în care s-a născut, Egipt şi Iran. Însă Dar al-Ifta al-Misriyyah (un centru de studii islamice) din Egipt o condamnă pentru că le permite femeilor şi bărbaţilor să se roage în acelaşi spaţiu, fără a fi separaţi; Universitatea Al-Azhar din Cairo condamnă însuşi conceptul de moschee liberală; iar *fatwa* pronunţată de Diyanet-ul turcesc (Directoratul pentru Afaceri Religioase) afirmă că „nu există nimic care să înjosească şi să distrugă religia mai mult" decât rugăciunile făcute în locuri fără nicio separare între sexe[60]. A fost numită adeptă a lui Gülen, adică o susţinătoare a terorismului. Moscheea ei este numită de Diyanet moscheea sectei Gülen[61].

Când a discutat cu mine şi cu colegii mei, în 2018, Seyran părea să fie ca o prinţesă dintr-un basm ascunsă în vârful unui turn. Ca să ne întâlnim, am urcat multe trepte întunecate, mucede, cu numeroşi poliţişti germani staţionaţi prin toată clădirea care ne încuviinţau trecerea dând din cap când ajungeam în dreptul lor. Părea neverosimil că o femeie atât de blândă şi de prietenoasă putea fi percepută ca o ameninţare de oricine. Am întrebat-o cum rezistă.

Mi-a răspuns: „Uneori, cineva trebuie să facă primul pas, apoi vor urma şi alţii, până când lucrurile devin normale. Ruby Bridges avea doar şase ani când a început să meargă la şcoală ca singurul copil negru dintr-o şcoală de albi din Louisiana. Vreme de un an, a avut în jurul ei şerifi şi poliţişti pentru protecţie. În al doilea an nu a mai fost nevoie să fie păzită de poliţişti. Aşadar, a durat doar un an ca oamenii să se obişnuiască cu situaţia".

Am rugat-o să ne explice de ce moscheea ei liberală e motivul pentru care islamiştii îi vor moartea. „Pentru că moscheea

noastră nu este segregată în funcţie de gen", mi-a răspuns. „Bărbaţii şi femeile se roagă umăr la umăr. Totuşi, acesta este un mod de a descrie situaţia, la fel ca în toate celelalte moschei. Oamenii stau aproape unul de altul, dar fiecare pe covoraşul său, aşa că nu există atingere fizică în timpul rugăciunii. Pe unii musulmani acest lucru îi scoate din minţi. Ei spun că un bărbat nu se poate concentra asupra lui Dumnezeu când o femeie se află lângă el; nu se va gândi decât să facă sex cu ea. Nu contează nimic, nici cine este femeia, cum arată sau ce vârstă are. Ideea lor este că orice bărbat vrea să fută orice femeie din apropierea lui. Îmi cer scuze că o spun atât de direct. E vorba de sexualitate de fapt. Acoperământul pentru cap e legat tot de sexualitate, iar la noi unele femei nu îşi acoperă capul. Le este atât de greu să accepte aceste lucruri, încât sunt dispuşi să mă omoare din cauza lor."[62]

Efgani Dönmez, aliat şi coleg al lui Seyran, imigrant turc şi parlamentar austriac, are de asemenea nevoie de pază, în special la evenimentele publice[63]. La fel ca mine, a fost etichetat drept „rasist", „populist de dreapta" şi „islamofob". „Când mă gândesc de unde vin aceste insulte", mi-a spus el, „mă mândresc cu ele". Lui Eskild Dahl Pedersen, danez, şeful departamentului pentru securitate al unei companii cooperative imobiliare, i s-a asigurat protecţie din partea poliţiei o dată, după ce a vorbit în public despre problemele integrării eşuate şi după ce l-a demascat pe liderul unei comunităţi de imigranţi care folosea camerele de supraveghere ale companiei ca să le monitorizeze pe fetele din zonă[64]. Düzen Tekkal este o altă persoană curajoasă care a primit ameninţări pentru că a vorbit în Germania despre soarta nefericită a femeilor yazidite din Irak. „Mi se spune: «Taci din gură, o să-ţi fie mai bine», iar uneori mă simt vinovată faţă de familia mea, pentru că aceste lucruri îi afectează. Mulţi dintre prietenii mei îşi iau pază de corp. [Dar] îmi spun că frica nu este o opţiune şi că trebuie să mergem mai departe."[65]

Pentru Hamed Abdel-Samad, scriitor şi analist german, totul a început în 2013. În timpul unui turneu de prelegeri la Cairo, un

profesor islamic a cerut asasinarea lui în timpul unei transmisiuni televizate live. Fotografia şi adresa lui de acasă au circulat în mediul online însoţite de un îndemn la acţiune: „De omorât”.

„Unii membri germani ai ISIS care luptau în Siria le-au scris prietenilor lor germani de acasă, cerându-le să mă omoare”, mi-a spus. „Acum am cinci sau chiar mai mulţi bodyguarzi după mine când călătoresc cu avionul sau când mă duc la magazinul de la colţ să cumpăr pâine. În fiecare ţară europeană am paza asigurată. Nimeni nu se gândeşte la oameni ca noi sau la modul în care imigraţia ne sporeşte permanent riscurile.”

Este frustrat: „Noi suntem adevăraţii liberali. Imigranţii ca noi [sunt cei care] îşi riscă viaţa ca să apere valorile liberale pentru care am venit în Europa în primul rând. Dar suntem numiţi «musulmani care se urăsc pe ei înşişi» sau «islamofobi» de către cei care apără în schimb Frăţia Musulmană”[66].

Şi eu mă luptam cu această ipocrizie în Occident. Se pare că imigranţii cu opinii iliberale şi misogine sunt protejaţi, dar nu şi noi, feministele liberale.

Ameninţările ne fac pe unii dintre noi să ne părăsim casa. Jaleh Tavakoli, fostă musulmană de origine iraniană şi critic vehement al culturii onoarei, a fost nevoită să se mute din locuinţa ei din Copenhaga[67].

Alţii care vorbesc despre aceste probleme sunt împiedicaţi să avanseze în carieră. Unor intelectuali tranşanţi precum sociologul suedez Göran Adamson li s-a refuzat promovarea. Sarah Champion, membră a parlamentului britanic, a fost dată afară brusc din guvernul paralel al laburiştilor pentru că a vorbit deschis despre exploatarea sexuală a minorilor din circumscripţia ei.

Dar tocmai acest tip de împăciuitorism manifestat faţă de forţele iliberalismului duce la afirmarea dreptei populiste. Pe măsură ce autorităţile legitime blochează libertatea de expresie a celor care caută să apere societatea deschisă, ele creează fără să-şi dea seama o oportunitate pentru forţele care nu sunt mult mai

ataşate valorilor liberale decât cei pe care urmăresc să-i expulzeze sau să-i excludă din Europa.

Capitolul 17

Problema populistă

Toată lumea vede că valul de migraţie are un impact major asupra politicii europene începând din 2015, încurajând partidele populiste de dreapta. Dar cât de mare şi de durabil este acest impact?

Valul populist

Alegătorii europeni sunt întrebaţi în mod regulat de Eurobarometru „Care credeţi că sunt primele două cele mai importante chestiuni cu care se confruntă ţara dumneavoastră în acest moment?”. În timpul crizei financiare şi în perioada ce a urmat (2009-2012), unu din zece votanţi (între 9% şi 11%) a indicat imigraţia, la o distanţă mare de şomaj (indicat de peste jumătate dintre alegători la începutul anului 2013), de situaţia economică şi de inflaţie. Comparativ cu imigraţia, chestiunea combinată a „sănătăţii şi securităţii sociale” a fost de asemenea menţionată de mai mulţi votanţi. Această situaţie a început să se schimbe pe parcursul anului 2013 şi, până la sfârşitul lui 2015, imigraţia a fost numită de 36% dintre votanţi drept una dintre primele două cele mai importante probleme, la egalitate cu şomajul. Totuşi, în 2018, imigraţia a coborât la 21%, sub şomaj şi sub securitatea socială[1].

Există diferenţe considerabile între ţări. În Portugalia şi Spania, dar şi în majoritatea noilor state membre din centrul şi estul Europei – cu excepţia notabilă a Ungariei – imigraţia nu este considerată o chestiune majoră pentru guvernarea naţională. Ţările în care un sfert dintre alegători sau mai mult o indică drept una dintre primele două probleme majore cu care se confruntă guvernul sunt, în ordine crescătoare, Suedia (25%), Belgia, Germania, Austria, Danemarca, Italia şi Malta (39%). Imigraţia ajunge însă pe primul loc dacă alegătorii sunt întrebaţi „Care credeţi că sunt cele mai importante probleme cu care se confruntă UE în prezent?”. Imigraţia a surclasat celelalte probleme la sfârşitul anului 2015, când a fost indicată de 58% dintre alegători. În mod semnificativ, terorismul s-a situat pe locul doi. Aceste chestiuni au rămas primele două cele mai importante probleme cu care se confruntă Uniunea Europeană, în opinia alegătorilor, imigraţia scăzând la 38%, iar terorismul urcând la 44% la începutul lui 2017, înainte să scadă la 29% la începutul anului 2018. Comparativ, schimbările climatice au fost indicate drept principala problemă în UE de doar 11% dintre votanţi. În majoritatea statelor membre ale Uniunii Europene, mai mult de două cincimi dintre alegători consideră că imigraţia este una din primele două chestiuni majore căreia UE trebuie să-i facă faţă.

E interesant şi poate surprinzător că bărbaţii sunt ceva mai preocupaţi decât femeile de această problemă a guvernelor naţionale şi a Uniunii Europene, dar diferenţa nu este semnificativă. De asemenea, generaţiile mai tinere sunt mai puţin îngrijorate de imigraţie decât cele mai în vârstă, dar, din nou, diferenţa nu este substanţială. (O treime dintre votanţii cu vârste cuprinse între 15 şi 24 de ani au indicat imigraţia drept o problemă majoră pentru Uniunea Europeană, în comparaţie cu două cincimi dintre cei de peste 55 de ani.) În sondajele din 2018 a existat o apropiere de unanimitate în sprijinul unor măsuri suplimentare împotriva imigraţiei ilegale: 88% s-au declarat în favoarea unor măsuri suplimentare, faţă de o zecime din acest

procent – 8,8% – care s-au pronunţat împotriva unor asemenea măsuri. În nicio ţară proporţia celor care s-au declarat în favoarea unor măsuri suplimentare nu a fost sub 87,8%; recordul maxim s-a înregistrat în Suedia: 88,7%. De asemenea, în ce priveşte acest subiect, bărbaţii şi femeile sunt de aceeaşi părere, la fel şi generaţiile.

Politicienii şi analiştii europeni cu cea mai mare audienţă sunt adesea critici la adresa preşedintelui american Donald Trump şi în special a opiniilor sale referitoare la imigraţie. E o ironie că alegătorii europeni sunt acum cu mult la dreapta americanilor în privinţa acestei chestiuni. Într-un sondaj din 2017, cercetătorii au descoperit că un procent „mai mare decât se aştepta" (40%) dintre cetăţenii olandezi voiau să se interzică accesul în ţară al altor imigranţi musulmani[2]. Dar acest procent era scăzut în comparaţie cu cel dintr-un sondaj făcut de Chatham House în zece ţări europene, care a arătat că, în medie, 55% sunt în favoarea interzicerii imigraţiei musulmane (65% în Austria, 53% în Germania, 51% în Italia şi 47% în Marea Britanie). În Suedia, în 2018, numărul votanţilor care voiau mai puţini refugiaţi era dublu (60%) faţă de cel de dinainte de criza migraţiei din 2015, iar procentul celor care erau în favoarea creşterii numărului de refugiaţi s-a înjumătăţit, ajungând la 12%[3].

În aceste condiţii, nu e surprinzător că în ultimii ani partidele din Europa care se pronunţă în favoarea restricţionării imigraţiei o duc bine. Bineînţeles, ar fi o greşeală să etichetăm toate partidele populiste de dreapta drept antiimigraţie, deoarece politicile variază semnificativ de la ţară la ţară. De exemplu, în unele ţări populiştii sunt mult mai ostili în mod direct Uniunii Europene decât în altele. Unii populişti – de exemplu, Alternative für Deutschland – atacă în mod făţiş „islamizarea", spre deosebire de alţii. Cu toate acestea, opoziţia faţă de imigraţie este unul dintre elementele unificatoare ale unei mişcări populiste ample în Europa.

În Franţa, Adunarea Naţională (Frontul Naţional, până în iunie 2018) rămâne principalul partid de opoziţie la En Marche! al

preşedintelui Emmanuel Macron, liderul acesteia, Marine Le Pen, câştigând o treime din voturi în turul doi al alegerilor prezidenţiale din 2017. Fost independent în parlamentul olandez, Geert Wilders rămâne principalul populist olandez, deşi al său Partid pentru Libertate a obţinut rezultate slabe la alegerile locale din 2019, pierzând teren în faţa Forumului pentru Democraţie nou-înfiinţat. Alternative für Deutschland a avut o evoluţie fulminantă în contextul culturii politice stabile şi convenţionale a Germaniei, obţinând 13% la alegerile naţionale din 2017. În lipsa ameninţării reprezentate de Partidul pentru Independenţa Marii Britanii e greu de crezut că prim-ministrul David Cameron şi-ar fi angajat vreodată guvernul conservator într-un referendum pe tema apartenenţei la UE, iar succesorul său, Partidul Brexit, rămâne o forţă politică de dreapta importantă. Deşi Brexitul este o chestiune complexă, nu încape nicio îndoială că imigraţia a fost o temă centrală a campaniei pentru retragerea din UE din 2016, încununată de succes. Lega, partidul populist italian condus de Matteo Salvini, a intrat la guvernare alături de populiştii de stânga cunoscuţi ca Mişcarea Cinci Stele după alegerile din 2018 şi imediat au făcut din restricţiile asupra imigraţiei preocuparea centrală a politicilor guvernamentale. Dintr-un partid marginalizat în mod intenţionat de principalele partide din Riksdag, Democraţii Suedezi au devenit o forţă legitimă, triplându-şi prezenţa în Parlament datorită celor 17,5% din voturi obţinute la alegerile din 2018. Ieşirea spectaculoasă din obscuritate a acestor partide populiste şi a altora arată cât de în serios iau alegătorii europeni chestiunea imigraţiei.

Pe baza voturilor exprimate la cele mai recente alegeri naţionale, partidele populiste de dreapta au câştigat mai mult de 10% din voturi în 14 ţări europene.

Totuşi, e posibil ca aceste rezultate ale celor mai recente alegeri să subestimeze sprijinul popular pentru politicile menite să limiteze imigraţia. Populiştii s-au descurcat în general mai bine la alegerile pentru Parlamentul European din 2019. Desigur, puţini populişti antiimigraţie se află azi la putere. Matteo Salvini

a pierdut alegerile în 2019, după o încercare prost calculată de a declanşa noi alegeri în Italia. În mai 2019, Partidul Libertăţii din Austria a fost exclus din coaliţia cu conservatorii când liderul său a fost filmat oferindu-i contracte unei presupuse femei de afaceri din Rusia în schimbul unei finanţări ilegale. Dar la presiunea populiştilor, partidele de la putere au fost nevoite să adopte politici mai stricte în privinţa imigraţiei. După cum spunea cândva fostul prim-ministru australian John Howard, „când un guvern dă impresia că are fluxurile de imigraţie sub control, sprijinul popular pentru imigraţie creşte; când se întâmplă invers, se dezvoltă ostilitatea faţă de creşterea numărului de imigranţi”. Asta s-a întâmplat în majoritatea ţărilor europene după 2015, dacă nu chiar şi înainte. În Danemarca, voturile obţinute de Partidul Popular Danez – o formaţiune populistă – au scăzut de la 20% în 2015 la 9% în 2019, deoarece Partidul Social Democrat a militat pentru controale mai stricte la frontiere şi pentru legi care să permită repatrierea imigranţilor. Prim-ministrul social-democrat, Mette Frederiksen, a spus simplu: „Alegătorii care ne-au părăsit în ultimii ani şi care au crezut că politica noastră în privinţa imigraţiei era greşită s-au întors de data aceasta”[4].

Tabelul 15. *Partidele populiste de dreapta în Europa, mai 2019*

Voturi la cele mai recente alegeri naţionale (%)	Partid
Ungaria	Ungaria
Ungaria	Ungaria
Partidul Libertăţii	Partidul Libertăţii
Partidul Popular Suedez	Partidul Popular Suedez
Partidul Popular Danez	Partidul Popular Danez
Noua Alianţă Flamandă	Noua Alianţă Flamandă
Partidul Conservator Polonez	Partidul Conservator Polonez
Finlandezii	Finlandezii
Democraţii Suedezi	Democraţii Suedezi
Liga	Liga
Spania	Spania
Adunarea Naţională	Adunarea Naţională
Partidul Libertăţii	Partidul Libertăţii

	Alternativa pentru Germania	
	Libertatea Republicană	Democrație Directă

Sursă: Extras din „Europe and Right-Wing Nationalism: A Country-by-Country Guide”, BBC News, 13 noiembrie 2019, https://www.bbc.com/news/world-europe-36130006

Unele sondaje de opinie ne permit să urmărim fluctuaţiile imigraţiei ca problemă politică. În cazul Germaniei, Alternative für Deutschland (AfD) s-a înfiinţat abia în 2013. De atunci şi până la sfârşitul anului 2015, nu a atras niciodată mai mult de 8% din sprijinul electoral şi chiar a scăzut la 3% în august 2015. Însă după numai un an, pe măsură ce populaţia a conştientizat amploarea implicaţiilor crizei imigraţiei, popularitatea sa a urcat la 14%. După ce a pierdut teren, în 2017, partidul a avut o evoluţie puternică în 2018 şi 2019, ajungându-i din urmă pe social-democraţi în septembrie 2018 şi ocupând acelaşi loc trei şi 14% în sondaje la momentul scrierii acestei cărţi (noiembrie 2019). La alegerile regionale din octombrie 2019 în fostul stat est-german Turingia, AfD a ajuns pe locul al doilea, după formaţiunea de extremă stânga Die Linke, dar înaintea creştin-democraţilor cancelarului Merkel. Trebuie să observăm însă că Partidul Verzilor a luat-o cu mult înaintea AfD în ultimul an, ceea ce sugerează că pentru alegătorii germani problemele de mediu sunt tot mai importante[5].

Ce vor populiştii

Lecţia ultimului deceniu pare să fie clară: dacă progresiştii pro-imigraţie refuză să plece urechea la preocupările cetăţenilor sau le resping drept rasiste, electoratul populiştilor de dreapta va creşte. Daniel Schwammenthal, de la Comitetul Evreiesc American din cadrul Transatlantic Institute, mi-a spus în Belgia, în 2018: „Întotdeauna în politică, dacă există probleme reale în

societate şi partidele responsabile nu se ocupă de ele, partidele iresponsabile se vor grăbi să le abordeze”[6].

Partidele populiste reuşesc foarte bine să exprime nemulţumirile alegătorilor când nimeni altcineva nu este dispus s-o facă. Totuşi, populiştii sunt rareori pricepuţi la arta politicii parlamentare, care în Europa înseamnă în principal construirea unor coaliţii. Chiar şi atunci când se află în opoziţie, populiştii îşi câştigă cu greu credibilitatea. De exemplu, liderul parlamentarilor AfD din Bundestag a votat din greşeală împotriva unei propuneri de lege care limita reunificarea familiei pentru migranţi[7].

În orice caz, promisiunile de „a-i da afară” pe migranţii ilegali sau de „a opri bărcile” sunt mai uşor de făcut decât de îndeplinit. Mentalitatea de tip „închidem mustăria” nu va opri fluxul de migranţi din străinătate, doar dacă nu au loc o sporire enormă a securităţii frontierelor sudice ale Europei şi o îmbunătăţire masivă a condiţiilor economice din ţările musulmane; există o probabilitate şi mai redusă ca această mentalitate să rezolve problemele integrării din interiorul Europei. Experienţa arată clar că majoritatea imigranţilor care au venit recent în Europa vor rămâne aici pentru totdeauna, aşa cum au făcut muncitorii străini cu două generaţii înaintea lor, chiar dacă majoritatea cererilor lor de azil sunt respinse şi chiar dacă, legal, sunt pasibili de deportare. Acesta este motivul pentru care Europa trebuie să nu fugă de realitate şi să creeze stimulentele potrivite pentru ca imigranţii şi populaţiile autohtone să reuşească împreună.

Drama multiculturală

După cum scria Paul Scheffer în eseul „The Multicultural Drama”, clasele muncitoare sunt cele care simt impactul imigraţiei pe măsură ce noii migranţi se stabilesc în cartierele lor. Ele sunt cele

îngrijorate de competiţia pentru locurile de muncă şi resursele puţine. Întrucât securitatea lor de-a lungul întregii vieţi depinde de sistemele bunăstării postbelice, ele se tem că vor primi mai puţine beneficii, din cauză că şi le cer migranţi care nu contribuie la aceste sisteme. În 2018, o bancă de alimente germană, Essener Tafel, şi-a limitat distribuirea de alimente la migranţi, deoarece numărul cererilor din partea acestora crescuse de trei ori. Şeful organizaţiei, Jörg Sartor, a explicat că limitarea venea în contextul în care foarte mulţi dintre vârstnicii şi mamele singure care apelaseră la serviciile respective nu le mai solicitau. Nu a durat mult până când pe camionetele de livrare ale organizaţiei a fost scris cu spray cuvântul „Naziști”[8].

Astăzi, termeni precum „rasist”, „bigot” şi „xenofob” sunt prea des folosiţi pentru a pune capăt unei dezbateri. Când am făcut prima oară campanie pentru Partidul Popular pentru Libertate şi Democraţie (Volkspartij voor Vrijheid en Democratie – VVD), de centru-dreapta, din Olanda, am fost avertizată că alegătorii cu care urmam să mă întâlnesc sunt rasişti. Dar oamenii pe care i-am întâlnit nu erau în niciun caz bigoţi. Aveau sentimentul comunităţii, făceau voluntariat la şcolile locale şi îşi păstrau cartierele impecabil de curate. Când mi-au vorbit despre preocupările lor legate de imigraţie şi de integrare, nu au pomenit niciodată culoarea pielii imigranţilor sau religia lor. S-au plâns însă de comportamente sociale specifice. Scriitorul britanic David Goodhart estimează că între 3% şi 5% dintre britanici sunt cu adevărat xenofobi, procentul ajungând probabil la 7-10% în anumite chestiuni. „Dar majoritatea populaţiei, când este întrebată, se opune imigraţiei la scară largă”, mi-a spus. „Ei nu cred că acest lucru le aduce beneficii economice sau culturale şi probabil că au dreptate.”[9]

Adepţii supremaţiei albilor vor să-i înrobească, să-i subjuge sau să-i anihileze pe non-albi – cam tot aşa cum jihadiştii cred că cei care refuză să se supună islamului trebuie să moară. Europenii de rând care îşi exprimă preocuparea că listele de aşteptare pentru servicii medicale şi pentru locuinţe se vor lungi

pe măsură ce tot mai mulţi imigranţi intră în ţară nu sunt adepţi ai supremaţiei albilor. Totuşi, cei care le ignoră pur şi simplu preocupările sau îi etichetează drept „rasişti” nu fac decât să creeze oportunităţi politice pentru rasiştii autentici.

Am fost beneficiara sistemului de azil şi a unui program de integrare de succes. Am emigrat de două ori în viaţa mea. Aş fi un monstru ipocrit dacă m-aş alătura celor care susţin deportarea şi restricţiile asupra imigraţiei. Ceea ce vreau este să văd tot mai multe persoane ca mine bucurându-se de aceleaşi oportunităţi de care am beneficiat eu şi contribuind, după cum cred că fac eu însămi, la sănătatea societăţilor deschise occidentale. Dar acest lucru nu se va întâmpla, dacă nu au loc reforme drastice ale sistemelor europene de imigraţie şi de integrare.

Capitolul 18

O nouă abordare faţă de integrare

Dacă liderii europeni se fac în continuare că nu văd în jur, cred că peste un deceniu sau două va exista un regres semnificativ al drepturilor femeilor. Spaţiile publice vor arăta considerabil diferit. Nu vom mai vedea femei mergând pe stradă fără nicio grijă, neînsoţite sau folosind doar transportul public. Constrângerile nu le vor viza doar pe femeile din anumite comunităţi minoritare, ci vor fi simţite – în grade diferite, în funcţie de zona în care locuiesc – de un procent important dintre toate femeile.

Motorul acestei schimbări va fi imigraţia pe scară largă din ţările majoritar musulmane unde oamenii primesc o educaţie radical diferită cu privire la locul femeilor în societate. Dar la fel de importante ca surse ale acestei schimbări vor fi politicile europene eronate privind imigraţia şi integrarea. Întrucât tratează imigraţia ca pe o problemă minoră şi speră că va dispărea pur şi simplu, liderii europeni reuşesc să facă din imigraţie una dintre problemele politice dominante ale timpurilor noastre. Şi nu are cum să nu devină şi mai mare. Am scris această carte cu scopul de a-i îndemna pe europeni să acţioneze diferit înainte de a fi prea târziu. Liderii europeni pretind că vor să-i ajute pe refugiaţi, dar refuză să creeze condiţiile concrete care să le permită acestora să prospere în societatea europeană.

Ordinea politică existentă poate şi trebuie să fie schimbată în mod fundamental. Liderii politici de la sfârşitul secolului XX au

proiectat imaginea unei Europe unite. Au reuşit să transforme instituţiile politice ale continentului. Critica mea la adresa liderilor de astăzi este că privesc superficial problema imigraţiei şi oferă măsuri graduale care nu fac decât să sporească complexitatea existentă. Putem umple rafturile unei biblioteci cu legile şi reglementările referitoare la imigraţie din diferite state. Sistemul este atât de elaborat, de contradictoriu şi de confuz, încât are nevoie urgentă de reparaţii capitale. Avem nevoie de vechiul tip de gândire vizionară despre Europa pe care să-l aplicăm la această problemă nouă şi presantă care abia dacă le-a trecut prin minte semnatarilor iniţiali ai Tratatului de la Roma. În cele ce urmează îmi formulez sugestiile pentru schimbările care trebuie făcute.

1. Abrogarea cadrului juridic referitor la azil

Sistemul global pentru azil şi refugiaţi nu se mai potriveşte cu obiectivele sale declarate. Ca beneficiară a acestui sistem, nu îmi este uşor să fac o asemenea declaraţie. Dar adevărul este că acest sistem învechit al azilului nu mai poate face faţă provocărilor violenţei în masă şi migraţiei globale.

Populaţia lumii s-a triplat din 1951, când a fost ratificată Convenţia privind Statutul Refugiaţilor la Geneva. Ea a fost elaborată într-un context global complet diferit de cel din prezent. A fost concepută ca urmare a strămutărilor în masă şi a tentativei de genocid asupra evreilor europeni în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, iar scopul ei a fost ofere un loc sigur unui număr relativ mic de indivizi care fugeau de persecuţii explicite şi documentate exercitate de unele guverne. A fost gândită ca o soluţie temporară la o problemă postbelică, şi nu ca un sistem pe termen lung.

În 1967, convenţia a căpătat caracter universal, astfel încât

orice persoană care trăieşte într-un loc periculos şi nu numai cei persecutaţi personal de stat să poată beneficia de azil. Milioane – poate sute de milioane – de persoane se califică acum pentru acordarea de azil. Potrivit Biroului Înaltului Comisariat pentru Refugiaţi al Naţiunilor Unite (UNHCR), în 2018 existau circa 25 de milioane de refugiaţi în întreaga lume şi alţi 3,5 milioane de azilanţi aşteptând răspuns la o solicitare formală[1]. Ca urmare, distincţia dintre migrant şi azilant a devenit atât de vagă, încât nu mai serveşte la nimic. Dacă analizăm situaţia la rece, e clar că trebuie să definim mai bine noţiunea de refugiat şi cum pot fi ei ajutaţi cel mai bine. Primul pas aşadar este să abrogăm legile existente referitoare la azil şi să le înlocuim cu un cadru mai simplu.

Pentru că am trecut prin sistemul de azil şi am tradus pentru zeci de alţi azilanţi, înţeleg tentaţia de a folosi azilul ca bază legală pentru migraţie. Dar ce este în neregulă în a fi un migrant economic aflat în căutarea unei vieţi mai bune? E clar că trebuie să schimbăm clasificarea artificială care face distincţie între azilanţi, refugiaţi şi migranţi economic.

În loc să ne întrebăm de unde vin aceşti oameni şi de ce au plecat de acolo, consider că principalul criteriu pentru acordarea dreptului de şedere trebuie să fie probabilitatea lor de a respecta legile societăţii-gazdă şi de a-i adopta valorile. Persoanele care au trecut prin situaţia mea, inclusiv eu, ar fi avut mai mult de câştigat dacă li s-ar fi dat ocazia să-şi demonstreze capacitatea de adaptare, în loc să fie nevoite să-şi forţeze cumva povestea de viaţă în cadrul Convenţiei de la Geneva. Aşadar, selecţia migranţilor nu ar trebui lăsată în seama unei loterii birocratice, ci să se întemeieze pe probabilitatea lor de a se adapta şi a prospera în Occident. Aceştia ar fi indivizii cu cele mai multe şanse să intre pe piaţa muncii, şi nu în sistemul statului bunăstării, şi cei care îşi doresc cu adevărat să devină olandezi, francezi sau britanici şi să trăiască printre concetăţenii lor, şi nu doar pe lângă ei.

Astăzi, armate de funcţionari analizează cererile de azil şi le pun întrebări ridicole solicitanţilor. Petrec ore întregi examinând

poveştile azilanţilor, pentru a stabili dacă spun adevărul despre identitatea, vârsta, ţara lor de origine şi despre modul în care au ajuns în Occident. Îi întreabă ce loc au avut în avion, cum era îmbrăcat controlorul de tren şi tot aşa. În loc să piardă vremea cu asemenea muncă formalistă de detectiv, funcţionarii mai bine i-ar întreba pe migranţi ce ştiu despre cultura, legile şi normele societăţii din care vor să facă parte. Ar trebui să afle ce calificări au aceştia şi să discute sincer despre cum va fi viaţa pentru ei în Germania sau în Franţa. Ar trebui să le ofere o idee despre realitatea cu care se vor confrunta şi despre cât de greu le va fi din punct de vedere emoţional, psihologic şi economic. La controlul medical, azilanţii ar trebui să fie văzuţi şi de un psiholog, care să le evalueze capacitatea de adaptare.

Migranţilor care nu sunt dispuşi să adopte legile şi valorile societăţii-gazdă ar trebui să li se acorde un interval de timp pentru a-şi demonstra adaptarea la Occident, să zicem un an sau doi, iar, dacă nu reuşesc, să li se ceară să părăsească ţara sau să fie deportaţi. În loc să lâncezească în centre de primire, dependenţi de donaţii, în timp ce le sunt evaluate cererile de azil şi recursurile, nou-veniţii ar putea să-şi demonstreze capacitatea de a trăi în Occident.

2. Abordarea factorilor care generează migraţia…

Este imposibil să reformăm sistemul de azil sau să înlocuim politicile de integrare eşuate fără să luăm în discuţie mai întâi cauzele migraţiei în masă. În primul rând, ţările occidentale trebuie să investească resurse în vederea soluţionării problemelor economice şi de securitate din ţările din care vin migranţii, pentru că, altfel, alte milioane de oameni îşi vor risca viaţa traversând Mediterana sau Canalul Mânecii. Uniunea Europeană şi ţările individuale au deja relaţii cu numeroase ţări

ce sunt surse de refugiaţi. Acordurile comerciale, fondurile de dezvoltare şi presiunea diplomatică trebuie să fie canalizate în direcţia rezolvării problemelor legate de migraţie, forţând, de exemplu, ţările să accepte întoarcerea migranţilor lor repatriaţi. În societăţile depăşite de miliţii şi de traficanţi de persoane, europenii ar trebui să trimită forţe civile şi militare care să ajute la construcţia instituţiilor şi a statului de drept.

În al doilea rând, Europa nu trebuie să mai pretindă că stabilizarea lumii musulmane e problema altora. E nevoie de mai mult decât „putere blândă" pentru a restabili ordinea în ţările din care vin atât de mulţi migranţi. Intervenţia transatlantică prost concepută în Libia, precum şi intervenţia americană inadecvată şi întârziată în Siria au rezultate dezastruoase, ca şi abandonarea, practic, a Irakului, care a ajuns din nou în pragul anarhiei. Statele membre ale UE trebuie să fie dispuse să preia controlul asupra situaţiei şi, dacă este necesar, să intervină militar pentru restabilirea ordinii în zonele de conflicte internaţionale, în loc să continue să depindă de Statele Unite în abordarea fiecărei crize. Deocamdată, bugetele europene pentru apărare sunt nejustificat de mici, dacă ne gândim la cât de rapid au escaladat violenţele în regiunile aflate la sud şi la est de Mediterana. În ciuda nemulţumirilor exprimate în mod repetat de Statele Unite, doar şapte membre europene ale NATO (inclusiv Marea Britanie) cheltuiesc mai mult de 2% din PIB pentru apărare, deşi americanii cheltuiesc peste 3,4%.

De asemenea, controlul frontierelor europene este subfinanţat. Fără graniţe sigure şi fără un sistem eficient de deportare, politicile Europei privind imigraţia şi intervenţiile pentru atenuarea cauzelor migraţiei vor da greş. În 1985, prim-ministrul Margaret Thatcher nu a fost de acord cu intrarea Marii Britanii în Acordul Schengen, spunând: „E cât se poate de logic că nu putem aboli total controalele la frontieră, dacă vrem să ne protejăm cetăţenii împotriva infracţionalităţii şi să oprim circulaţia imigranţilor ilegali". Raţionamentul ei era corect. Ştim acum că statele Schengen nu sunt capabile să-şi menţină securitatea

frontierelor. În 2018, când deţineau preşedinţia Uniunii Europene, austriecii au făcut demersuri ca 10.000 de soldaţi UE să fie trimişi să sprijine Frontex în efortul de asigurare a graniţelor Europei împotriva migraţiei neregulate[2]. Spre deosebire de situaţia cancelarului german din 2015, în acest caz a existat voinţă politică, iar trupele ar trebui să se afle la post până în 2020[3]. Dar acesta este abia un început.

3. ...şi a celor care o atrag

O parte esenţială a reparaţiilor capitale constă în reevaluarea atractivităţii generoaselor state ale bunăstării din vestul Europei. Contractul social dintre cetăţean şi stat e nefuncţional în locurile în care schemele bunăstării includ un număr mare de beneficiari ale căror familii nu contribuie niciodată la sistem. Statul bunăstării originar a avut la bază un concept al reciprocităţii, dar, pentru nou-veniţi, el pare mai degrabă un venit minim garantat. Milton Friedman, laureat al Premiului Nobel, a spus că poţi să ai imigraţie liberă sau poţi să ai un stat al bunăstării, dar nu le poţi avea pe amândouă[4]. Statele bunăstării sunt naţionale, nu universale. Aşadar, trebuie să existe limite semnificative asupra a ce anume pot solicita străinii în virtutea faptului că au traversat graniţele unei ţări.

Guvernul austriac a fost pus la zid pentru că a încercat să introducă reciprocitatea în sistemele sale asistenţiale. Începând din 2018, migranţii trebuie să semneze o Declaraţie de Integrare, prin care se angajează să îndeplinească cerinţele pentru a primi în continuare ajutor de stat şi pentru a-şi menţine dreptul de şedere în Austria. Cei care nu întrunesc condiţiile de integrare, printre care stăpânirea limbii germane, cunoaşterea valorilor şi încadrarea în muncă, sunt sancţionaţi. După doi ani, cei care nu se supun în continuare cerinţelor pot fi trimişi înapoi în ţările de

origine. Această ameninţare cu penalizări – sub forma reducerii ajutorului social – funcţionează. Când echipa mea de cercetare a vizitat Fondul Austriac pentru Integrare (Österreichischer Integrations Fonds – ÖIF) din Viena, la câteva luni după introducerea Declaraţiei de Integrare, în clădire şi în exterior existau cozi nesfârşite la care lumea aştepta să se înscrie pentru cursuri de limbă şi nu numai. La un curs pentru nou-veniţi, în jur de 30 de femei şi bărbaţi de diferite vârste şi naţionalităţi stăteau pe scaune în cerc şi discutau cu instructorul despre relaţiile de gen din Austria. Unii dintre participanţi, în special bărbaţii tineri, au reacţionat cu chicoteli sau grimase la ideea că fetele austriece au voie să iasă afară noaptea la fel ca băieţii. Alţii au dat din cap aprobator. La sfârşitul discuţiei, o femeie şi-a dat jos baticul de pe cap, cu calm. Pentru mine, gestul ei subtil a simbolizat exact ce trebuie să facă un curs de integrare: să ofere informaţii despre valorile societăţii-gazdă şi să-i încurajeze pe participanţi să le adopte.

Datorită naturii atotcuprinzătoare a statelor bunăstării din Europa Occidentală, este relativ uşor de implementat o reformă a integrării de tip recompensă şi pedeapsă. De exemplu, în Danemarca, statul asigură cazare, educaţie, servicii medicale şi sprijin financiar. Condiţionând furnizarea acestor servicii de comportamentul beneficiarilor, guvernul încearcă să desfiinţeze obiceiurile sociale şi culturale care i-au ţinut pe mulţi musulmani la marginea societăţii deschise. Copiii din cartierele de migranţi trebuie să se despartă acum de familiile lor timp de 25 de ore pe săptămână şi să înveţe despre valorile daneze; în caz contrar, părinţilor lor li se reduc ajutoarele sociale[5]. În plus, copiii sub 18 ani nu au avut voie să-şi părăsească locuinţa după o anumită oră pentru a li se reduce riscul de a se implica în bandele de cartier[6]. Această măsură a fost retrasă ulterior, fiind considerată prea severă.

4. Restabilirea statului de drept

Guvernele naţionale ale Europei trebuie să-şi revizuiască şi sistemele de drept penal. Acestea sunt pur şi simplu mult prea blânde cu infractorii violenţi şi permit excepţări exagerate de la statul de drept pentru migranţi.

M-am gândit mult la aparentul paradox al folosirii de mijloace iliberale pentru atingerea unor scopuri liberale, dar statul de drept fără punere în practică nu înseamnă decât dezordine. Pe lângă un nivel suficient al prezenţei fizice a poliţiei, există acum modalităţi mai inteligente de punere în aplicare a statului de drept. Nu numai guvernele autoritare, precum cel chinez, pot să folosească supravegherea video cu circuit închis, tehnologia de recunoaştere facială şi inteligenţa artificială pentru a-şi monitoriza cetăţenii. Securitatea din Marea Britanie, dar şi din Israel, depinde deja într-o măsură considerabilă de asemenea supraveghere bazată pe camere video. Pentru germanii obsedaţi de respectarea intimităţii, astfel de soluţii sunt probabil de neacceptat, dar cu siguranţă că ele pot fi justificate parţial în cartierele cu probleme. Când cetăţenii din Tübingen au fost întrebaţi de administraţia metropolitană dacă sunt dispuşi să accepte supraveghere video şi un număr mai mare de poliţişti pe străzi pentru mai multă siguranţă, răspunsurile afirmative au fost într-un număr copleşitor[7].

Tehnologia poate juca un rol, dar pentru oamenii competenţi nu există înlocuitor. Forţele naţionale şi regionale de poliţie au nevoie de unităţi speciale pentru protecţia fetelor şi femeilor, ca să nu mai vorbim de comunităţile evreieşti, de comunităţile LGBTQ şi de cei care renunţă la islam.

5. Învăţarea din poveştile imigranţilor bine integraţi

Pe parcursul documentării pentru această carte, am rămas de multe ori uimită de faptul că imigranţii integraţi cu succes sunt cei care fac cele mai mari eforturi pentru a deschide această dezbatere. Prin urmare, consider că ar trebui să-i ascultăm mai mult pe cei care au migrat din lumea musulmană şi au ieşit din toată această experienţă ca nişte europeni liberali bine adaptaţi. Cu siguranţă factorii de decizie politică trebuie să ţină seama de sfaturile lor.

În Germania, printre aceştia se numără Hamed Abdel-Samad, fiul unui imam egiptean; Düzen Tekkal şi Seyran Ateş, amândoi turci crescuţi în Germania; şi Efgani Dönmez, politician turco-austriac. Suedezi precum Mustafa Panshiri, afgan, Tino Sanandaji, iranian, şi Gulan Avci, kurd şi parlamentar, toţi susţin că valorile liberale nu trebuie doar oferite, ci şi pretinse migranţilor. Femei curajoase precum Dane Jaleh Tavakoli, de origine iraniană, Assita Kanko din Burkina Faso, politician belgian, şi Elham Manea, profesor universitar yemenito-elveţian, toate sunt de acord că religia şi cultura din patria lor sunt greu de împăcat cu libertatea individuală din Occident. Britanicii de origine pakistaneză Nazir Afzal, Rumy Hasan şi Maajid Nawaz, fondatorul Quilliam, susţin că crearea unor excepţii pentru imigranţi nu va face decât să-i împiedice să se integreze.

Sunt complet de acord cu fiecare dintre aceşti oameni în privinţa condiţiilor necesare pentru integrarea musulmanilor în societăţile europene. Teza lor principală, şi a mea, este că trebuie să apărăm mai ferm valorile liberale, că statul de drept trebuie pus în practică, că responsabilitatea individuală este esenţială şi că absenţa unei dezbateri deschise despre aceste probleme nu a făcut decât le agraveze, în special pentru femei.

În loc să susţină programe de integrare ineficiente şi să plece urechea la unii „purtători de cuvânt” islamişti nereprezentativi, guvernele occidentale ar trebui să-şi redirecţioneze resursele către sprijinirea ideilor persoanelor care s-au adaptat cu succes, iar infrastructura de integrare ar trebui concepută pentru a accelera procesul de adaptare. Nu este suficient ca imigranţii să

învеţe noţiuni de bază în limba locală şi să obţină locuri de muncă necalificată. Ei trebuie şi să fie dispuşi să adopte valorile ţării care le oferă adăpost. Obligaţia statului este de a se asigura că imigranţii sunt familiarizaţi cu aceste valori şi că sunt educaţi de instructori care înţeleg miza acestui proces.

6. Educaţie sexuală pentru toţi copiii

Nazir Afzal este fostul procuror al Coroanei britanice curajos şi direct care a pus sub acuzare primele cazuri de bande de ademenire din Marea Britanie. El susţine ferm de multă vreme drepturile femeilor şi vorbeşte deschis despre problemele culturii onoarei. Când i-a pus sub acuzare pe unii dintre membrii bandelor de ademenire, Nazir a observat că, chiar şi după ce au fost condamnaţi, aceştia nu credeau că făcuseră ceva rău. După cum mi-a explicat:

> Ei vin din familii severe. Poate că au o căsătorie aranjată sau impusă şi se simt constrânşi în viaţa de acasă. Caută să fie liberi. Şi nu au fost educaţi niciodată; nu există educaţie sexuală sau educaţie privind relaţiile pentru bărbaţii tineri în multe dintre aceste comunităţi. Ei nu ştiu ce înseamnă bune relaţii sau cum să ţi le faci. Aşa că e firesc pentru ei să atingi o persoană, în mod ilegal şi fără consimţământ.

Nazir susţine că primul pas pentru inversarea acestor atitudini trebuie să fie educaţia sexuală obligatorie şi educaţia despre relaţiile interumane pentru toţi copiii. L-am întrebat dacă există vreo dorinţă pentru eliminarea tabuului legat de sex în comunitatea musulmană. A recunoscut că acesta este un lucru foarte dificil.

> Un imam a luat legătura cu mine aici, în Marea Britanie. Era uimit de problema bandelor de ademenire şi voia să facă ceva în această privinţă. Aşa că a oferit ore de educaţie sexuală la moscheea sa din Rochdale. Dar a fost imposibil să aibă mici cursanţi; părinţii nu-şi lăsau copiii să participe. Şi totuşi, acesta era un imam, un om respectat şi cu autoritate. Singura modalitate de a rezolva această problemă este obligativitatea educaţiei sexuale şi despre relaţiile interumane[8].

Tipul de educaţie sexuală pe care îl susţine Nazir nu se referă

numai la noţiuni elementare despre contactul sexual şi despre reproducere, ci şi la relaţii interumane sănătoase, la consimţământ şi la violenţă, precum şi la răul la care pot fi expuşi copiii şi tinerii. Copiilor trebuie să li se spună că îşi vor explora corpul mai târziu, că se vor îndrăgosti şi vor vrea să facă sex, precum şi că contactul sexual este însoţit de responsabilităţi – existând nu numai posibilitatea de a procrea, ci şi riscul de a contracta boli şi nevoia de consimţământ. Tinerii bărbaţi şi femei trebuie să fie învăţaţi să-şi respecte reciproc graniţele fizice şi, când au îndoieli, să nu mai caute contactul sexual. Băieţii trebuie să fie educaţi în spiritul ideii că fetele sunt fiinţe umane cu drept egal la autodeterminare sexuală.

Jess Phillips, feministă înfocată şi membră a parlamentului britanic, susţine obligativitatea educaţiei sexuale şi a celei despre relaţiile interumane. Am vorbit cu ea la telefon, în timp ce se afla în biroul ei de la Camera Comunelor, şi mi-a spus, cu accentul ei puternic de Birmingham:

> Am vorbit la sute de şcoli şi cu nenumăraţi părinţi despre acest lucru. În circumscripţia mea am mers din uşă-n uşă pe străzi unde locuiesc numai familii de pakistanezi britanici şi nu mi-au spus nici măcar o dată că nu vor educaţie sexuală pentru copiii lor. Ei nu vor decât să li se spună că trebuie să facă ceva – dacă pot să poarte niqab sau nu sau dacă trebuie să participe la cursuri de educaţie sexuală sau nu. Vor certitudini, iar pentru asta, educaţia sexuală trebuie să devină obligatorie.

Am întrebat-o pe Jess de ce factorii de decizie politică asemenea ei încă nu au concretizat acest lucru. Mi-a răspuns: „«Cei 12 bărbaţi» nu vor obligativitatea educaţiei despre relaţiile interumane”[9]. „Cei 12 bărbaţi” la care se referă Jess sunt purtătorii de cuvânt autoproclamaţi ai comunităţii. Aceştia nu reflectă în general opiniile întregii comunităţi, ci mai degrabă pe cele ale unei minorităţi de conservatori religioşi. Ei intervin în numele comunităţii de imigranţi şi spun că nu sunt pregătiţi pentru schimbare sau că adaptarea culturii lor la normele locale va fi nocivă. I-am văzut şi eu pe „cei 12 bărbaţi” în acţiune pe vremea când eram politician în Olanda. După interviul cu Jess din 2018, factorii de decizie politică au reuşit să introducă obligativitatea educaţiei sexuale şi despre relaţiile interumane.

Schimbarea politicilor este doar o jumătate din soluţie; cealaltă o constituie părinţii. Mamele şi taţii din comunitatea musulmană sunt cei în măsură să elimine tabuurile cu privire la discuţiile despre sex şi relaţii. Unii musulmani pun bunăstarea comunităţii înaintea dogmelor religioase şi încep să abordeze această chestiune. O femeie care face exact acest lucru este un blogger canadian care semnează cu numele neverosimil „Feminista Salafistă”[10]. Purtând niqab şi costum de piele pentru motociclism, Zainab bint Younus este o apariţie contrariantă, pentru că opiniile ei nu sunt pe măsura aspectului său fizic. Ea aprobă poligamia şi susţine că niqabul este o expresie a feminismului. Dar vrea şi ca femeile să vorbească în moschee şi să stea în faţă, alături de bărbaţi.

Ca un prim pas, Younus susţine „educaţia sexuală islamică” menită să-i ajute pe copii să înţeleagă schimbările din corpul lor şi să-i protejeze de exploatarea sexuală. Ea a pus punctul pe i într-un discurs pentru femeile din comunitatea ei în care îi îndemna pe părinţi să-şi înveţe fiii să respecte fetele ca persoane şi, „când ea spune «nu», o laşi în pace. […] Nici măcar nu contează cum e îmbrăcată”. Şi a continuat:

> Este de asemenea foarte important să-i învăţăm diferenţa dintre a ţine la cineva şi a-l controla. […] [Trebuie] să vorbim cu ei despre ce înseamnă să faci faţă unui conflict, comunicării, din nou, maturitatea emoţională este un alt subiect în sine, iar băieţii în special trebuie educaţi în această privinţă. […] Tinerii bărbaţi, băieţii scapă fără consecinţe pentru multe. Le spunem „băieţii sunt mai obraznici”, le găsim atât de multe scuze, fără să ne dăm seama că ne facem rău nouă înşine, le facem rău lor şi întregii *ummah*, menţinând asemenea atitudini[11].

Pentru mine, „Feminista Salafistă” este un oximoron. Ea încă susţine că Coranul trebuie urmat ad litteram când e vorba de obligaţia femeii de a-şi coborî privirea când interacţionează cu bărbaţii sau de obiceiul de a împiedica fetele să aibă prieteni băieţi. Însă Younus a deschis o poartă şi este pe calea cea bună. Comparativ cu „cei 12 bărbaţi”, ea este o gură de aer proaspăt.

Dacă dispun de fonduri, de reţele şi de putere să facă lobby, feministele occidentale pot să joace un rol constructiv pentru ca autonomia individuală a femeilor să rămână o valoare

împărtăşită în Occident şi să nu fie erodată de importarea „doctrinei modestiei”. Dar pentru acest lucru este nevoie de mai multă disponibilitate din partea lor de a se confrunta cu şi de a contesta culturile, societăţile şi dogmele religioase non-occidentale care sunt opresive pentru femei, de a le discuta deschis şi de a propune schimbări constructive. Seyran Ateş sugerează ca cei care fercventează studii de gen şi despre femei să fie trimişi în practică pe teren în Afganistan, Irak sau Pakistan. Acolo pot vedea singuri ce înseamnă să fii lipsit de drepturile fundamentale ale omului exclusiv din cauza sexului pe care îl ai din naştere. Poate că aceasta nu este o propunere realistă, din motive evidente. Dar există şi alte căi de a le deschide ochii feministelor la pericolele ascunse ale regresiei culturale.

Concluzie:
drumul spre Gilead

Indiferent cât ne-am dori, progresul nu este un dat. Revoluţiile inspiră contrarevoluţii şi e mai uşor să anulezi drepturi decât să le stabileşti. În decursul vieţii mele, am văzut cum libertăţile femeilor fac paşi înapoi cu o viteză şocantă în Orientul Mijlociu şi în Africa. Forţele care contribuie cel mai mult la revocarea drepturilor femeilor sunt instituţiile patriarhale întemeiate pe ideologia islamistă.

Margaret Atwood a publicat *Povestea slujitoarei* în 1985 pentru a avertiza că evangheliştii americani ar putea reuşi într-o bună zi să instaureze un regim patriarhal în Statele Unite – sau cel puţin într-o parte din SUA, întrucât „Gilead" se vrea a fi New England[1]. Majoritatea cititorilor ei par să nu ştie că ceva foarte asemănător s-a întâmplat deja în lumea musulmană, când ideologii religioşi au acaparat puterea în anii 1970 şi 1980 în Afganistan, Arabia Saudită, Iran şi Somalia. Distopiile islamice au schimbat complet situaţia femeilor în aceste ţări – în special a femeilor cu o situaţie materială mai bună din oraşele mari, care, în anii 1950 şi 1960, se bucuraseră de cel puţin unele dintre libertăţile femeilor din Occident. Islamiştii au dat timpul înapoi pentru femei, revendicând spaţiul public pentru bărbaţi printr-un decret religios. Femeile au fost reduse la rolul de simple născătoare de fii.

S-a mai spus acest lucru până acum, dar merită să aruncăm din nou o privire pe fotografiile cu femei din Kabul din anii 1960[2]. Aceste imagini sunt acum vestigii ale perioadei de dinainte ca

libertăţile femeilor din Kabul să fie şterse de despotismul religios al talibanilor. În ele apar tinere îmbrăcate cu pulovere mulate, femei cu rochii croite drept, fără mâneci; femei care se plimbă pe străzi neînsoţite, cu coafuri elaborate în stilul anilor 1960 şi tunsori bob în stilul Jackie O; fete care stau lângă băieţi în sălile de clasă sau în amfiteatrele universitare. Odată cu instalarea autocraţiei islamice, în anii 1990, femeile şi fetele au fost date afară din şcoli, hărţuite pe străzi, învăluite în burka şi închise în casă pentru a creşte viitoarele generaţii de jihadişti. Talibanii au întors timpul pentru femeile afgane.

Ceva asemănător se întâmplase deja în Iran, unde revoluţia islamică din 1979 eliminase drepturile femeilor. În timpul regimului şahului – care a fost, desigur, autocrat şi represiv din alte puncte de vedere –, femeile persane înstărite dansaseră pe muzică pop psihedelică îmbrăcate în pantaloni evazaţi sau foarte scurţi şi strânşi pe picior. Circulaseră liber şi fără văl pe străzile din Teheran. Astăzi, fiicele şi nepoatele lor sunt urmărite de Basij (poliţia religioasă) şi băgate în închisoare pentru că şi-au dat jos hijabul sau au dansat în public.

Femeile saudite în vârstă îşi amintesc încă de vremurile când puteau să se plimbe singure în spaţiile publice, cu părul descoperit şi să socializeze cu bărbaţii la restaurant. Dar, îngrijorat de ascensiunea teocraţiei şiite a Iranului şi de o revoltă milenaristă eşuată la Mecca, în 1979, regele Khalid al Arabiei Saudite a extins puterea clericilor wahhabiţi. Libertăţile femeilor au fost una dintre primele ţinte ale bărboşilor fanatici din poliţia religioasă Mutaween.

În mod similar, în Egipt drepturile femeilor au făcut un pas înainte şi doi înapoi. În 1953, preşedintele Gamal Abdel Nasser a stârnit hohote de râs când i-a anunţat pe egipteni că Frăţia Musulmană voia să le oblige pe toate femeile să poarte hijab în public[3]. Un deceniu mai târziu, ce păruse doar o glumă a devenit realitate. Mai la sud, în Somalia, s-a petrecut acelaşi lucru. Îmi aduc aminte că, în anii 1970, bărbaţii nu aveau nicio problemă să stea laolaltă cu femei îmbrăcate după moda italiană sau purtând

rochii transparente cu mijlocul gol. În anii 1990, după ce a acaparat sistemul medreselor şi şcolile coranice, Frăţia Musulmană s-a transformat dintr-o grupare marginală într-un curent predominant. Bărbaţii somalezi cucernici au optat apoi pentru rochia arabă, gleznele lor fusiforme şi bărbile ţepoase stârnind comparaţii hilare cu fraţii lor arabi. Nu la fel de amuzant era obiceiul lor de a le biciui pe femei pe stradă cu cabluri electrice, dacă vreuna dintre părţile corpului lor era vizibilă. Două decenii mai târziu, somalezele au dispărut de pe stradă sau circulă temătoare, acoperite din cap până-n picioare.

Bineînţeles, toate aceste societăţi erau cu mult în urma Occidentului în anii 1970. Imaginile libertăţilor din trecut pe care le-am descris mai sus sunt aproape toate despre femei care au aparţinut elitelor sociale ale unor regimuri ce nu aveau nimic în comun cu liberalismul politic. Dar cel puţin, unele femei mergeau la şcoală şi la serviciu, se îmbrăcau după bunul plac şi socializau nestingherite cu bărbaţii.

Desigur, nu prezic că europencele se vor confrunta cu aceeaşi soartă. Probabil că istoria nu se va întoarce în timp în Suedia sau în Germania atât de mult precum în Iran şi în Somalia. Ar fi o exagerare să se sugereze că Europa alunecă spre sharia. Dar valul recent de violenţă şi hărţuire sexuală din Europa înrăutăţeşte în mod subtil, dar indiscutabil viaţa europencelor. Incapacitatea societăţilor de a se opune unei culturi şoviniste invazive le scoate pe femei de pe străzi în unele părţi din Stockholm, Berlin şi Paris. Oare asta vrem, o Europă în care fotografiile cu viaţa femeilor de dinainte de 2015 sunt obiect de fascinaţie, cum sunt ilustraţiile din cărţi pe care personajul principal le cenzurează în continuarea lui Atwood la *Povestea slujitoarei*, *Testamentele*? Dacă vrem să evităm aşa ceva, trebuie să ne imaginăm Vechea Europă ca Gilead. Este deja mult mai asemănătoare acestuia decât New England.

Aşa cum am spus, fotografiile la care m-am referit mai sus înfăţişează viaţa unor elite urbane din Kabul, Teheran şi Cairo. În regiunile rurale şi în familiile tradiţionaliste, femeile nu se bucurau de cine ştie ce egalitate cu bărbaţii. Cu toate acestea, în perioada respectivă, feministele tot aspirau să extindă emanciparea femeilor la toate femeile. Acestea nu acceptau că unele femei, doar pentru că s-au născut într-o religie patriarhală, erau nedemne de libertăţile pentru care luptau ele însele. Astăzi, în schimb, feministele profund influenţate de ideologia multiculturală găsesc scuze pentru inegalitatea impusă femeilor din lumea musulmană, inclusiv în societăţile paralele din Europa. Ele arată că „respectă" această cultură misogină, şi nu militează pentru ca ea să evolueze. Feministele occidentale şi-au abandonat efectiv suratele musulmane în trecut. Merg cu ochii închişi în timp ce propriile lor drepturi încep să se erodeze.

Să nu uităm că însuşi conceptul de egalitate a femeii cu bărbatul este relativ recent. A apărut doar în Occident şi, în ciuda realizărilor sale – de la dreptul de vot până la protecţia împotriva discriminării la locul de muncă –, încă nu a ajuns la egalitatea completă la care aspiră feministele. Această cvasiegalitate fragilă, care e prevăzută în lege, chiar dacă nu o găsim în fiecare casă şi la fiecare loc de muncă, există de doar foarte puţin timp, iar istoria ne arată că asemenea realizări se pot inversa rapid. Şi regimurile comuniste din Uniunea Sovietică şi China au promis egalitatea femeilor ca parte a revoluţiilor lor, dar au furnizat o realitate complet diferită.

„Arcul istoriei" mitic despre care progresiştii presupun că înclină spre progresul omenirii este mai degrabă un pendul, cel puţin când vine vorba de drepturile femeilor. Pendulează înainte şi înapoi, extinzând şi reducând drepturile femeilor, în funcţie de ideologia predominantă a vremii. În epoca victoriană, religia nu era singurul motiv pentru care europencele aveau o viaţă mai

îngrădită. În Anglia, de exemplu, a existat o reacţie împotriva a ceea ce era perceput ca un declin moral, „virtutea uşoară” şi permisivitatea secolului XVIII-lea. Ca în multe societăţi musulmane din perioade mai apropiate, ameninţarea violenţei publice – a agresiunii şi a violului – era folosită pentru a le limita pe femei la sfera privată[4]. Femeile purtau haine mai restrictive, îşi reduceau interacţiunea cu bărbaţii, erau scoase de poliţie din anumite zone şi, în general, duceau o viaţă cu mai multe constrângeri din punctul de vedere al spaţiului de mişcare decât în deceniile anterioare. Acesta a fost un regres care i-a înspăimântat pe John Stuart Mill şi pe soţia şi colaboratoarea sa, Harriet Taylor Mill. Argumentul lor din *Supunerea femeilor* (încheiată în 1861) era:

> că principiul ce reglementează relaţiile sociale existente între cele două sexe – subordonarea juridică a unui sex faţă de celălalt – este eronat în sine şi [este] acum una dintre principalele piedici în calea îmbunătăţirii omenirii; şi că trebuie înlocuit cu un principiu al egalităţii perfecte, care să nu permită nicio putere şi niciun privilegiu de o parte şi nici vreo neputinţă de cealaltă parte[5].

Mill a publicat acest eseu în 1869, după moartea soţiei sale. În toată lumea occidentală, multe dintre schimbările pentru care au militat cu atâta convingere el şi soţia sa au fost implementate încet, dar sigur, deşi deocamdată nu există egalitate perfectă. Dar mă tem că ceea ce s-a realizat în ultimul secol şi jumătate, cât a trecut de la publicarea acestui eseu, pentru a îmbunătăţi şi a proteja drepturilor fetelor şi femeilor se află acum în pericol din cauza proastei administrări a unui val al imigraţiei.

Pendulul face o mişcare înapoi, spre misoginism cât timp Europa liberală se schimbă pentru a face loc unor culturi ale migranţilor. Adaptarea are loc, dar într-un sens invers. Progresul nu numai că nu este inevitabil; în acest caz, este reversibil.

Scriind această carte, am ajuns la concluzia că avem nevoie de o nouă mişcare a femeilor, una care nu vede lumea în termenii multiculturalismului şi ai intersecţionalităţii, ci în termeni universali şi care, în spiritul lui John Stuart Mill şi al lui Harriet Taylor Mill, este gata să apere drepturile tuturor femeilor.

Siguranţa femeilor în faţa bărbaţilor prădători este chestiunea în jurul căreia trebuie să graviteze şi să se unească toate feministele autentice.

Noi, femeile, suntem în stare şi trebuie să refuzăm să fim reduse, aşa cum am fost în trecut – aşa cum am fost şi eu la un moment dat –, la statutul de pradă. Sper că veţi fi alături de mine în acest demers.

Mulţumiri

Cartea de faţă ar fi lipsită de sens în absenţa civilizaţiei occidentale. Aceasta asigură drepturi şi libertăţi ca nicio altă civilizaţie. Dorinţa arzătoare de a contribui la conservarea ei este ceea ce m-a motivat să scriu această carte.

Pe parcursul ultimului deceniu, am văzut că problemele dezbătute în aceste pagini constituie o contestare a unor norme occidentale. Am văzut cum se clatină încrederea în valorile noastre şi mândria de a le avea. Am văzut unele ţări occidentale prea nesigure pe ele pentru a lupta împotriva unor practici culturale incompatibile cu liberalismul – prea nesigure ca să le apere pe femeile şi pe fetele care nu se pot apăra singure. Această carte a fost scrisă în onoarea tuturor apărătorilor civilizaţiei occidentale şi a giganţilor pe umerii cărora stăm.

De asemenea, cartea nu ar fi existat fără femeile curajoase care au stat de vorbă cu mine, inclusiv victimele unor atacuri cu totul condamnabile, dintre care unele au supravieţuit mai multor asemenea agresiuni, altele îşi menţin în continuare atitudinea de acceptare a imigranţilor, a refugiaţilor şi a celor care sunt diferiţi de ele.

Bărbaţii imigranţi care au discutat cu mine se confruntă cu critici şi sunt puşi la zidul infamiei de unii dintre colegii lor de serviciu pe motiv că lucrează în cadrul sistemului european şi pentru acesta. Ei dau dovadă de cavalerism şi de politeţe faţă de femeile şi fetele afectate de aceste atacuri violente. Aceşti bărbaţi sunt întruchiparea curajului. Le mulţumesc în special lui Hamed Abdel Samad, Mustafa Panshiri şi Nazir Afzal.

Multe instituţii europene au eşecuri din multe puncte de vedere, dar există categorii întregi a căror contribuţie pozitivă trebuie recunoscută: poliţiştii, asistenţii sociali, tehnicienii criminalişti, judecătorii şi cadrele didactice.

De asemenea, vreau să mulţumesc echipei mele, care a examinat o mulţime de date, a parcurs mărturii despre cazuri înfiorătoare şi nu a precupeţit niciun efort pentru a mă sprijini. Îi mulţumesc lui Leonie Phillips pentru extraordinarele sale etică a muncii şi răbdare în timp ce a călătorit prin Europa, studiind „adevărul de la faţa locului" şi scriind rapoarte. Îi mulţumesc lui Jurgen Reinhoudt pentru munca sa neobosită de cercetare şi de verificare a informaţiilor, chiar şi atunci când datele erau aduse la zi sau definiţiile modificate. Şi vreau să-i mulţumesc lui Alex Still pentru nenumăratele ore pe care le-a dedicat diferitelor versiuni ale acestei cărţi. Cu o bunătate fără margini ne-a ajutat pe toţi să nu ne pierdem minţile.

Le sunt recunoscătoare şi Susannei Lea, agentul meu, dar şi, mai important, prietena mea dragă; şi echipei mele de la HarperCollins, lui Eric Nelson, Hannah Long şi tuturor celor care muncesc în culise. Aţi avut răbdarea şi rezistenţa să duceţi această carte la bun sfârşit.

Recunoştinţa mea se îndreaptă totodată către toţi cei care au recenzat cartea şi au făcut comentarii, fiecare dintre ei, în felul propriu, dându-i valoare. Vreau să-mi exprim aprecierea mai ales faţă de Elizabeth Cobbs, Chris DeMuth, Kyle Kinnie, Paulina Neuding, Amanda Parker, Andrew Roberts, Dan Seligson şi Robert Wickers.

De asemenea, le mulţumesc lui Christopher Caldwell, dame Louise Casey, senatorului Tom Cotton, Megyn Kelly, profesorului Henry Kissinger, lui Mark Levin, Andrew McCarthy, Douglas Murray, Andrew Norfolk, Trevor Phillips, Peter Robinson, senatorului Ben Sasse şi Christinei Hoff Sommers, pentru că au citit şi au susţinut această carte.

În sfârşit, această carte nu ar fi fost posibilă fără soţul meu, Niall Ferguson, care a citit şi a redactat manuscrisul, şi fără copiii

noştri, care au acceptat să fiu o vreme departe de ei.

Note

Capitolul 1

Ne întoarcem în timp

1. Rainer Bauböck şi Milena Tripkovic (eds.), *The Integration of Migrants and Refugees: An EUI Forum on Migration, Citizenship and Demography*, European University Institute, 2017, https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/45187/Ebook_Integration MigrantsRefugees2017.pdf?sequence=3&isAllowed=y, p. 93.
2. „Violence Against Women", World Health Organization, 29 noiembrie 2017, https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women
3. „So reagiert die Politik auf den Mordfall Maria", *Bild*, 4 decembrie 2016, https://www.bild.de/politik/inland/todesfall/studentin-vergewaltigt-ermordet-49066016.bild.html

Capitolul 2

Al cincilea val

1. Peter Gatrell, *The Unsettling of Europe: How Migration Reshaped a Continent*, New York, Basic Books, 2019.
2. „Migratory Map", Frontex, 2019, https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-map/
3. „Data Explorer", European Union, https://appsso.eurostat.ec. europa.eu/nui/
4. Bojan Pancevski, „Steady Flow of Refugees Fuels Nationalist Gains in Europe", *Wall Street Journal*, 30 aprilie 2019, https://www.wsj.com/articles/steady-flow-of-refugees-fuels-nationalist-gains-in-europe-11556628273
5. „Abschiebungen in andere EU-Staaten auf Höchststand", Spiegel Online, 21 ianuarie 2019, https://www.spiegel.de/politik/deutschland/ fluechtlinge-abschiebungen-in-andere-eu-staaten-auf-hoechststand- a-1249008.html
6. „The Dublin System in the First Half of 2018: Key Figures from Selected European Countries", European Council on Refugees and Exiles, octombrie 2018, http://www.asylumineurope.org/sites/default/files/aida_2018halfupdate_dublin.pdf, p. 6.
7. Pancevski, „Steady Flow of Refugees Fuels Nationalist Gains in Europe". Peter Cluskey, „Most Fleeing to Europe Are «Not Refugees», EU Official Says", *Irish Times*, 26 ianuarie 2016, https://www.irish times.com/news/world/europe/most-fleeing-to-europe-are-not-refugees-eu-official-says-1.2511133
8. Valerie Boyer, „Assemblée Nationale, Constitution du 4 October 1958", http://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/rapports/cion_ afetr/l15b2303-tvii_rapport-avis.pdf
9. Michèle Tribalat, micheletribalat.fr, şi corespondenţă personală, iunie 2018.

10. Yue Huang şi Michael Kvasnicka, „Immigration and Crimes Against Natives: The 2015 Refugee Crisis in Germany", IZA Institute of Labor Economics Discussion Paper Series, nr. 12469, iulie 2019, http://ftp.iza.org/dp12469.pdf
11. „Interactive Data Table: World Muslim Population by Country", Pew Research Center, 17 noiembrie 2017, https://www.pewforum.org/chart/interactive-data-table-world-muslim-population-by-country/
12. „Asylum and First Time Asylum Applicants by Citizenship, Age and Sex Annual Aggregated Data (Rounded)", Eurostat, 12 martie 2019, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset= migr_asyappctza&lang=en
13. „Asylum and Migration in the EU: Facts and Figures", European Parliament, 22 iulie 2019, http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170629STO78630/asylum-and-migration- in-the-eu-facts-and-figures
14. *Ibidem*.
15. Phillip Connor şi Jeffrey S. Passel, „Europe's Unauthorized Immigrant Population Peaks in 2016, Then Levels Off", Pew Research Center, 13 noiembrie 2019, https://www.pewresearch.org/global/ 2019/11/13/europes-unauthorized-immigrant-population-peaks-in-2016-then-levels-off
16. *Ibidem*.
17. *Ibidem*.
18. „Europe's Growing Muslim Population", Pew Research Center, 29 noiembrie 2017, https://www.pewforum.org/2017/11/29/europes-growing-muslim-population/

Capitolul 3

Violenţa sexuală în statistici

1. Organizaţia Mondială a Sănătăţii, *Global and Regional Estimates of Violence against Women: Prevalence and Health Effects of Intimate Partner Violence and Non-Partner Sexual Violence*, Geneva, World Health Organization, 2013, https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/ 85239/ 9789241564625_eng.pdf?sequence=1&isAllowed=y
2. *Ibidem*, p. 4.
3. *Ibidem*, p. 31.
4. *Ibidem*, p. 8.
5. „Gender Equality Index 2017: Measuring Gender Equality in the European Union 2005-2015 – Report", European Institute for Gender Equality, 10 octombrie 2017, https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-measuring-gender-equality-european-union-2005-2015-report
6. „Recorded Offences by Offence Category – Police Data", Eurostat, 5, accesat pe 24 ianuarie 2020, https://ec.europa.eu/eurostat/documents/64346/10008371/Recorded_offences_by_offence_category_2017.pdf
7. „Recorded Offences by Offence Category – Police Data", Eurostat, 29 octombrie 2019, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show. do?query=BOOKMARK_DS-559176_QID_1727C2DE_UID_-3F171EB0&layout=ICCS,L,X,0;UNIT,L,X,1;GEO,Z,0;INDICATORS,C,Z,1;&zSelection=DS-559176TIME,2015;DS-559176INDICATORS,OBS_FLAG;&rankName1=INDICATORS_1_2_-1_2&rankName2=TIME_1_0_0_0&rankName3=ICCS_1_2_0_0&rankName4=UNIT_1_2_1_0&rankName5=GEO_1_2_0_1&rStp=&cStp=&rDCh=&cDCh=&rDM=true&cDM=true&footnes=false&empty=false&wai=false&time_mode=

ROLLING&time_most_recent=true&lang=EN&cfo=%23%23% 23%2C%23%23%23. %23%23%23
8. „LIGEBP1: Victims of Offenses Against the Person by Type of Offence, Age and Sex”, statistici Danemarca, https://www.statbank. dk/statbank5a/SelectVarVal/Define.asp? MainTable=LIGEPB1& PLanguage=1&PXSId=0&wsid=cftree
9. „Sexual offences in England and Wales: Year Ending March 2017”, Office for National Statistics, 8 februarie 2018, https://www.ons.gov.uk/peoplepopulationandcommunity/ crimeandjustice/articles/ sexualoffencesinenglandandwales/yearendingmarch2017. „Recorded offences by offence category – police data”, Eurostat, 20 iulie 2020, https:// ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/crim_off_cat
10. Matt Watts şi Ross Lydall, „Half of Women Feel at Risk of Harassment on London Public Transport”, *Evening Standard*, 19 mai 2016, https://www.standard.co.uk/news/ transport/half-of-women-feel-at-risk-of-harassment-on-london-public-transport-a3252051.html
11. „Insécurité et délinquance en 2018: premier bilan statistique”, Ministère de l’Intérieur, 31 ianuarie 2019, https://www.interieur.gouv.fr/Interstats/Actualites/ Insecurite-et-delinquance-en-2018-premier-bilan-statistique
12. Amandine Lebugle, „Young Women in Large Cities are the Main Victims of Violence in Public Space”, *Population & Societies*, 550 (decembrie 2017), https://www.ined.fr/ fichier/s_rubrique/27216/ 550_ang_population.societies.decembre.violence.en.pdf
13. *Violence Against Women: An EU-Wide Survey: Main Results*, Viena, European Union Agency for Fundamental Rights, 2014, https://fra.europa.eu/sites/default/files/ fra_uploads/fra-2014-vaw-survey- main-results-apr14_en.pdf
14. Zoe Tabary, „220,000 Women Sexually Harassed on Public Transport in France: Study”, Reuters, 21 decembrie 2017, https://www.reuters.com/article/us-women-france-sexcrimes/220000-women-sexually-harassed-on-public-transport-in-france-study-idUSKBN1EF2J2
15. Toate datele sunt din „Police Crime Statistics”, Bundeskriminalamt, https:// www.bka.de/EN/CurrentInformation/PoliceCrime Statistics/ policecrimestatistics_node.html
16. Brottsförebyggande Rådet, „Våldtäkt och sexualbrott”, Brå, 14 octombrie 2019, https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brotts typer/valdtakt-och-sexualbrott.html
17. *Swedish Crime Survey 2016*, Stockholm, The Swedish National Council for Crime Prevention, 2017, https://www.bra.se/bra-in-english/home/publications/archive/ publications/2017-02-15-swedish-crime-survey-2016.html
18. *Ibidem*.
19. *Ibidem*.
20. Betsy Stanko şi Emma Williams, „Reviewing Rape and Rape Allegations in London: What Are the Vulnerabilities of the Victims Who Report to the Police?”, în *Rape: Challenging Contemporary Thinking*, Miranda Horvath şi Jennifer Brown (eds.), Cullompton, UK, Willan, 2009, pp. 207-255.
21. „Sexual Offences in England and Wales: Year Ending March 2017”, Office for National Statistics, 8 februarie 2018, https://www.ons.gov.uk/ peoplepopulationandcommunity/crimeandjustice/articles/ sexualoffencesinenglandandwales/yearendingmarch2017. Laura Backes, Anna Clauss, Maria-Mercedes Hering *et al.*, „Fact-Check: Is There Truth to Refugee Rape Reports?”, Spiegel Online, 17 ianuarie 2018, https://www.spiegel.de/international/germany/is-there-truth-to-refugee-sex-offense-reports-a-1186734.html. Michael Planty, Lynn Langton,

Christopher Krebs *et al.*, „Female Victims of Sexual Violence, 1994-2010", US Department of Justice, Office of Justice Programs, 31 mai 2016, https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/fvsv9410.pdf, p. 4. Det Kriminalpræventive Råd, 2016.
22. Brottsförebyggande Rådet, „Rape and Sexual Offences", Brå, https:// www.bra.se/bra-in-english/home/crime-and-statistics/rape-and-sex-offences.html. Brottsförebyggande Rådet, *Våldtäkt mot personer 15 år och äldre: Utveecklingen under åren 1995-2006*, Stockholm: Brå, 2008, https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f18000 8010/1371914724593/2008_13_valdtakt_mot_personer_over_ 15_ar.pdf
23. Federal Ministry for Family Affairs, Senior Citizens, Women and Youth, *Health, Well-Being and Personal Safety of Women in Germany: A Representative Study of Violence Against Women in Germany*, vara 2004, https://www.bmfsfj.de/blob/93906/9c0076fc66b1be6d0 eb28258fe0aa569/frauenstudie-englisch-gewalt-gegen-frauen-data.pdf, pp. 8-9.
24. *Ibidem*, pp. 13-14.
25. *Ibidem*, p. 9.
26. *Ibidem*, p. 14.
27. *Ibidem*, p. 23.
28. *Ibidem*, p. 28.
29. Deborah F. Hellmann, Max W. Kinninger şi Sören Kliem, „Sexual Violence Against Women in Germany: Prevalence and Risk Markers", *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 15, nr. 1613 (iulie 2018), pp. 1-19.
30. *Ibidem*, pp. 8-9.
31. Îi mulţumesc lui Renée DiResta de la Stanford Internet Observatory pentru această informaţie.
32. Backes *et al.*, „Is There Truth to Refugee Rape Reports?".
33. *Ibidem*.
34. *Kriminalitätsbericht: Statistik und Analyse, 2017*, Bundesministerium Inneres, 2017, https://www.bmi.gv.at/508/files/SIB_2017/03_SIB_2017-Kriminalitasetsbericht_web.pdf
35. *Ibidem*.
36. „LIGEBP1: Victims of Offenses Against the Person by Type of Offence, Age, and Sex".
37. Paulina Neuding, „Sweden's Sexual Assault Crisis Presents a Feminist Paradox", Quillette, 10 octombrie 2017, https://quillette.com/2017/ 10/10/swedens-sexual-assault-crisis-presents-feminist-paradox/
38. *Ibidem*.
39. *Ibidem*.
40. Joachim Kerpner, Kerstin Weigl şi Alice Staaf, „Unik granskning: 112 pojkar och män dömda för gruppvåldtäkt", *Aftonbladet*, 6 mai 2018, https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/rLKwKR/unik-granskning-112-pojkar-och-man-domda-for-gruppvaldtakt
41. *Ibidem*.
42. „UG-referens: Dömda för våldtäkt", *SVT Nyheter*, 11 octombrie 2018, https:// www.svt.se/nyheter/granskning/ug/domda-for-valdtakt-1
43. David Crouch, „Swedish Police Accused of Covering Up Sex Attacks by Refugees at Music Festival", *The Guardian*, 11 ianuarie 2016, https://www.theguardian.com/world/2016/jan/11/swedish-police-accused-cover-up-sex-attacks-refugees-festival
44. Mattis Wikström şi Kim Malmgren, „De är män som våldtar kvinnor tillsammans", *Expressen*, 20 martie 2018, https://www.expressen.se/nyheter/brottscentralen/qs/de-ar-mannen-som-valdtar-tillsammans/
45. „Fiche #3 Violences Sexuelles: Insécurité et délinquance en 2018: premier bilan

statistique", Interstats, 2018.
46. „Reality Check: Are Migrants Driving Crime in Germany?", BBC News, 13 septembrie 2018, https://www.bbc.com/news/world-europe-45419466
47. Marcel Leubecher, „Gewalt von Zuwanderern gegen Deutsche nimmt zu", *Welt*, 9 aprilie 2019, https://www.welt.de/politik/deutschland/article191584235/BKA-Lagebild-Gewalt-von-Zuwanderern-gegen-Deutsche-nimmt-zu.html
48. *Bundeslagebild Kriminalität im Kontext von Zuwanderung 2017*, Bundeskriminalamt, 8 mai 2018, https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/KriminalitaetImKontextVonZuwanderung/KriminalitaetImKontext VonZuwanderung_2017.pdf
49. *Ibidem*.
50. Christian Pfeiffer, Dirk Baier şi Sören Kliem, *Zur Entwicklung der Gewalt in Deutschland Schwerpunkte: Jugendliche und Flüchtlinge als Täter und Opfer*, Institut für Delinquenz und Kriminalprävention, Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften, ianuarie 2018, https://pdfs.semanticscholar.org/8cf4/655e7090ac6b11a7a 0f02f8530dd1ae5676e.pdf, pp. 71-91.
51. Yue Huang şi Michael Kvasnicka, „Immigration and Crimes Against Natives: The 2015 Refugee Crisis in Germany", IZA Institute of Labor Economics Discussion Paper Series, nr. 12469, iulie 2019, http://ftp.iza.org/dp12469.pdf, abstract.
52. *Ibidem*, p. 3.
53. *Ibidem*, p. 25.
54. *Ibidem*, p. 34.
55. *Ibidem*, pp. 21-22.
56. *Ibidem*, p. 25.
57. *Ibidem*.

Capitolul 4

Taharrush gamea (jocul violului)
soseşte în Europa

1. Susi Wimmer, „Joggerinnen attackiert und vergewaltigt: 28-Jähriger vor Gericht", *Süddeutsche Zeitung*, 25 martie 2018, https://www.sueddeutsche.de/muenchen/prozessauftakt-joggerinnen-attackiert- und-vergewaltigt-28-jaehriger-vor-gericht-1.3918813
2. „Nach sexuellen Ubergriff aux Spaziergängerin: Täter festgenommen", *Merkur*, 3 septembrie 2017, https://www.merkur.de/lokales/garmisch- partenkirchen/garmisch-partenkirchen-ort28711/sexueller-ueber griff-auf-garmsich-partenkirchnerin-taeter-gefasst-8643128.html
3. „Strullendorf: Somalier (17) vergewaltigt 43-jährige in Fussgängertunnel", TVO, 14 martie 2017, https://www.tvo.de/strullendorf-teenager-vergewaltigt-43-jaehrige-im-fussgaengertunnel-234536
4. *Ibidem*.
5. „Drei Männer vergewaltigen 16-jähriges Mädchen auf offener Strasse", *Die Welt*, 16 septembrie 2017, https://www.welt.de/vermischtes/article168708906/Drei-Maenner-vergewaltigen-16-jaehriges-Maedchen-auf-offener-Strasse.html
6. „POL-HH: 190128-4. Zeugenaufruf nach Sexualdelikt in Hamburg-Bramfeld", Poliţia Hamburg, 27 ianuarie 2019, https://www.presseportal.de/blaulicht/pm/6337/4178172
7. Silvia Zöller, „«Weil er Sex wollte» 19-Jähriger gesteht versuchte Vergewaltigung von

74-Jähriger", *Mitteldeutsche Zeitung*, 8 ianuarie 2019, https://www.mz-web.de/halle-saale/-weil-er-sex-wollte-19-jaehriger-gesteht-versuchte-vergewaltigung-von-74-jaehriger- 31842548
8. „Verraten die Angeklagten heute den 12. Verdächtigen?", *Bild*, 26 iunie 2019, https://www.bild.de/regional/stuttgart/stuttgart-aktuell/freiburg-prozessauftakt-nach-gruppenvergewaltigung-vor-disco-62879682.bild.html
9. „Gruppenvergewaltigung einer 18-Jährigen in Freiburg: Elf junge Männer auf Anklagebank", Focus Online, 26 iunie 2019, https://www.focus.de/politik/gerichte-in-deutschland/verbrechen-erschuetterte-deutschland-gruppenvergewaltigung-in-freiburg-prozess-gegen-elf-junge-maenner-beginnt_id_10860345.html
10. Christine Kensche, „«Das ist doch nur eine Frau», sagte Hussein K.", *Welt*, 25 ianuarie 2018, https://www.welt.de/vermischtes/article172868730/Mordprozess-in-Freiburg-Das-ist-doch-nur-eine-Frau-sagte-Hussein-K.html
11. „Hussein K. Given Life Sentence for Rape and Murder of Freiburg Student", The Local de, 22 martie 2018, https://www.thelocal.de/20180322/hussein-k-given-life-sentence-for-rape-and-murder-of-freiburg-student
12. „In Deutschland habe er dann die Möglichkeit zum Zugang zu Frauen, auch zu sexuellen Kontakten gehabt und gezielt nach sehr jungen, noch unsicheren Mädchen gesucht." „Weder Reue noch Mitgefühl", *Frankfurter Allgemeine*, 10 iulie 2019, https://www.faz.net/aktuell/rhein-main/im-mordfall-susanna-bekommt-ali-bashar-lebenslange-haft-16277361.html
13. Von Wiebke Ramm, „In seinen Augen war sie seins", Spiegel Online, 5 februarie 2019, https://www.spiegel.de/panorama/justiz/flensburg- mord-an-mireille-warum-das-gericht-ahmad-s-schuldig-sprach- a-1251740.html
14. Alessandra Ziniti, „Pensionata violentata in spiaggia ad Ortona da un rifugiato. «Credevo che volesse uccidermi»", *La Repubblica*, 15 noiembrie 2018, https://www.repubblica.it/cronaca/2018/11/15/news/
donna_violentata_in_spiaggia_ad_ortona_da_un_somalo_aveva_
appena_ottenuto_la_protezione_sussidiaria-211710833
15. „Ragazza di 16 anni attirata in una trappola e stuprata dal branco degli stranieri", *Leggo*, 6 septembrie 2018, https://www.leggo.it/italia/cronache/ragazza_stuprata_branco_stranieri_avezzano- 3956226.html
16. „Four Indicted for Homicide of Girl in Rome «Drug Den»", ANSA, 21 octombrie 2019, https://www.ansa.it/english/news/2019/10/ 21/4-indicted-for-desiree-murder_ca0dae5d-7c8e-4691-aee6-7b4d364cdab3.html
17. Roland Gauron, „Une interprète violée et un journaliste agressé aux abords de la «jungle» de Calais", *Le Figaro*, 18 octombrie 2016, http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2016/10/18/01016-20161018ARTFIG00122-une-interprete-violee-et-un-journaliste-agresse-aux-abords-de-la-jungle-de-calais.php
18. Edouard de Mareschal, „Calais: un migrant érythréen mis en examen pour viol aggravé", *Le Figaro*, 3 noiembrie 2017, http://www.lefigaro. fr/actualite-france/2017/11/03/01016-20171103ARTFIG00260-calais-un-migrant-erythreen-mis-en-examen-pour-viol-aggrave.php
19. Samuel Cogez, „Croisilles: Six mois de prison pour le migrant qui s'était frotté à une fille de 11 ans", *La Voix du Nord*, 13 iulie 2018, https://www.lavoixdunord.fr/416074/article/2018-07-13/six-mois-de-prison-pour-le-migrant-qui-s-etait-frotte-une-fille-de-11-ans
20. „Un migrant soupçonné d'agressions sexuelles sur deux adolescents de 14 ans",

Valeurs Actuelles, 12 octombrie 2017, https://www.valeurs actuelles.com/faits-divers/un-migrant-soupconne-dagressions- sexuelles-sur-deux-adolescentes-de-14-ans-89687
21. „Våldtog och hotage «skära halsen» av flicka – nu döms Mohomed till ett par veckors ungdomstjänst", FriaTider, 16 iulie 2018, https://www.friatider.se/v-ldtog-och-hotade-skra-halsen-av-flicka-nu-d- ms-mohomed-till-ett-par-veckors-ungdomstj-nst
22. „Man häktad för fyra år gammal dubbelvåldtäkt", *Aftonbladet*, 21 noiembrie 2019, https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/K3KvxG/man- haktad-for-fyra-ar-gammal-dubbelvaldtakt
23. Alison Smale, „Migrant Crimes Add Volatile Element to Austria's Election", *New York Times*, 21 mai 2016, https://www.nytimes.com/2016/05/22/world/europe/migrant-crimes-add-volatile-element-to-austrias-election.html
24. „Vergewaltigung: Täter ist kein Unbekannter", *Heute*, 20 iunie 2018, https://www.heute.at/s/vergewaltigung-tater-ist-kein-unbekannter- 57896221
25. „Wien: Frau im Beisein von zwei Kleinkindern sexuell missbraucht", Kurier, 14 februarie 2017, https://kurier.at/chronik/wien/mutter-im-beisein-von-zwei-kleinkindern-auf-der-wiener-donauinsel-sexuell-missbraucht/246.520.687. Rebecca Perring, „Afghan Migrant «Sexually Assaults Mother-of-Two as She Pushes Young Children in Pram»", *Express*, 14 februarie 2017, https://www.express.co.uk/news/world/767301/Afghan-migrant-sex-attack-mother-pram-children-Austria. Cheryl Benard, „I've Worked with Refugees for Decades. Europe's Afghan Crime Wave Is Mind-Boggling", *The National Interest*, 11 iulie 2017, https://nationalinterest.org/feature/ ive-worked-refugees-decades-europes-afghan-crime-wave-mind- 21506
26. Smale, „Migrant Crimes Add Volatile Element to Austria's Election".
27. Gábor Sarnyai, „Budapest Police Hunt for Man Accused of Sexual Assault", Hungary Today, 10 septembrie 2018, https://hungary today.hu/budapest-police-hunt-for-man-accused-of-sexual-assault/. Szemán László János, „Tíz évet kaphat az erőszakoló afgán", *Magyar Nemzet*, 30 aprilie 2019, https://magyarnemzet.hu/belfold/tiz-evet-kaphat-az-eroszakolo-afgan-6876137/
28. Ulrik Bachmann, „Afghansk dreng vil frifindes for voldtægt af 14-årig: «Satan fristede mig»", *Ekstra Bladet*, 30 octombrie 2018, https://ekstrabladet.dk/112/afghansk-dreng-vil-frifindes-for-voldtaegt-af-14-aarig-satan-fristede-mig/7374771

Capitolul 5

Cum sunt erodate drepturile femeilor

1. „Written submission from a member of the public (SPP0005)", menţionat în *Sexual harassment of women and girls in public places: Sixth Report of Session 2017-19*, http://data.parliament.uk/written evidence/committeeevidence.svc/evidencedocument/women-and-equalities-committee/sexual-harassment-of-women-and-girls-in-public-places/written/76790.html
2. Evie Burrows-Taylor, „Women in Paris Tell Their Stories of Being Groped, Pestered and Sexually Harassed", The Local fr, 30 iulie 2018, https://www.thelocal.fr/20180730/women-in-paris-tell-their-stories-of-sexual-harassment
3. Aude Bariéty, „L'agresseur de Marie Laguerre condamné à six mois de prison ferme", *Le Figaro*, 4 octombrie 2018, http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2018/10/04/01016-20181004ARTFIG00344-l-agresseur-de-marie-laguerre-condamne-a-six-mois-de-prison-ferme.php. Louis Chahuneau, „Affaire Marie Laguerre: son agresseur condamné à 6 mois de prison ferme", *Le Point*, 4 octombrie 2018, https://

www.lepoint.fr/societe/affaire-marie-laguerre-le-harcelement-de-rue-en-proces-04-10-2018-2260206_23.php
4. Tatjana Hörnle, „The New German Law on Sexual Assault and Sexual Harassment", *German Law Journal*, 18, nr. 6 (noiembrie 2017), pp. 1309-1330, https://www.cambridge.org/core/journals/german- law-journal/article/new-german-law-on-sexual-assault-and-sexual harassment/C8FAD908DD7B6ECC28C6CF36BD9603BE
5. „Dramatisk ökning av trakasserier mot Migrationsverkets personal", SVT Nyheter, 12 noiembrie 2016, https://www.svt.se/nyheter/inrikes/hot-vanligaste-incidenten-hos-migrationsverket
6. Isabelle Nordström, „Ringde 166 gånger till kvinnlig anställd och skrek könsord", *Aftonbladet*, 5 octombrie 2017, https://www.afton bladet.se/nyheter/samhalle/a/rooOR/ringde-166-ganger-till-kvinnlig-anstalld-och-skrek-konsord
7. Paulina Neuding, „Social oro ger stök pä bibblan", *Svenska Dagbladet*, 16 mai 2015, https://www.svd.se/social-oro-ger-stok-pa-bibblan
8. „Refugee Women and Children Face Heightened Risk of Sexual Violence amid Tensions and Overcrowding at Reception Facilities on Greek Islands", UNHCR, 9 februarie 2018, https://data2.unhcr.org/en/news/20607
9. Maria von Welser, *No Refuge for Women: The Tragic Fate of Syrian Refugees*, Vancouver, Greystone Books, 2017. Laura Backes, Anna Clauss, Maria-Mercedes Hering *et al.*, „Fact-Check: Is There Truth to Refugee Rape Reports?", Spiegel Online, 17 ianuarie 2018, https://www.spiegel.de/international/germany/is-there-truth-to-refugee-sex-offense-reports-a-1186734.html
10. Jorg Diehl, „Hunderte Opfer, fast keine Tater", *Spiegel Panorama*, 11 martie 2019, https://www.spiegel.de/panorama/justiz/koelner-silvesternacht-ernuechternde-bilanz-der-justiz-a-1257182.html
11. „Schwerpunkt: Silvester & die Folgen", *Emma*, 25 februarie 2016, https://www.emma.de/artikel/koeln-die-folgen-dieser-nacht- 331595
12. Von Georg Mascolo şi Britta von der Heide, „1200 Frauen wurden Opfer von Silvester-Gewalt", *Süddeutsche Zeitung*, 10 iulie 2016, https://www.sueddeutsche.de/politik/uebergriffe-in-koeln-1200-frauen-wurden-opfer-von-silvester-gewalt-1.3072064
13. Marina Koren, „Angela Merkel's Response to the New Year's Eve Assaults", *The Atlantic*, 12 ianuarie 2016, https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/01/cologne-refugees-migrants-merkel/423708/
14. „Young Women Sexually Harassed, Robbed at Berlin Street Festival", DW, 15 mai 2016, https://www.dw.com/en/young-women-sexually- harassed-robbed-at-berlin-street-festival/a-19259780-0
15. Alison Smale, „Women Report Assaults at German Music Festival", *New York Times*, 31 mai 2016, https://www.nytimes.com/2016/ 06/01/world/europe/darmstadt-germany-migrants-assaults.html
16. „Frauen bei Open-Air-Festival in Bremen sexuell belästigt", *Welt*, 18 iulie 2016, https://www.welt.de/vermischtes/article157139678/ Frauen-bei-Open-Air-Festival-in-Bremen-sexuell-belaestigt.html
17. „Utredning av polisens agerande I samband med ungdomsfestivalen We Are Sthlm, sommaren 2015", Polisregion Stockholm, 23 februarie 2016, https://tino.us/wp-content/uploads/2016/08/avskrivning-WAS-2015-final.pdf
18. Johan Furusjö, „Massövergreppen i Kungsträdgården: Vad vi vet", *Aftonbladet*, 13 ianuarie 2016, https://www.aftonbladet.se/nyheter/ a/jProgn/massovergreppen-i-kungstradgarden-vad-vi-vet

19. Nicola Frank, interviu cu autoarea, 28 noiembrie 2018.
20. Christian Pfeiffer, Dirk Baier şi Sören Kliem, *Zur Entwicklung der Gewalt in Deutschland Schwerpunkte: Jugendliche und Flüchtlinge als Täter und Opfer*, Institut für Delinquenz und Kriminalprävention, Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften, ianuarie 2018, https:// pdfs.semanticscholar.org/8cf4/655e7090ac6b11a7a 0f02f8530dd1ae5676e.pdf, pp. 71-91.
21. Paulina Neuding, interviu cu autoarea, 6 aprilie 2018.
22. Belgiancă intervievată în *La Femme de la Rue*, 2012.
23. Cécile Beaulieu, „Paris: des femmes victimes de harcèlement dans les rues du quartier Chapelle-Pajol", *Le Parisien*, 18 mai 2017, http:// www.leparisien.fr/paris-75018/ harcelement-les-femmes-chassees- des-rues-dans-le-quartier-chapelle-pajol-18-05-2017-6961779.php
24. *Ibidem*.
25. Michael van der Galien, „Shocking Video: Muslim Immigrants Ban Women from Entire Neighborhoods in France", PJ Media, 15 decembrie 2016, https://pjmedia.com/ news-and-politics/michael- van-der-galien/2016/12/15/shocking-video-muslim-immigrants-ban-women-from-entire-neighborhoods-in-france-n49337
26. Sofie Peeters, *Femme de la Rue*, 2012.
27. Sofie Peeters, interviu cu autoarea, 31 martie 2018.
28. „Documentary-Maker Dresses like a Whore", VRT News , 3 august 2012, http:// deredactie.be/cm/vrtnieuws.english/News/1.1389654#
29. „Meine Tochter hat am Linzer Bahnhof Angst", *Kronen Zeitung*, 12 februarie 2016, https://www.krone.at/495747
30. Ulrich Mendelin, „Flüchtlingskriminalität am Bahnhof Sigmaringen: Die Stimmung ist angespannt", Schwäbische, 29 martie 2018, https://www.schwaebische.de/landkreis/ landkreis-sigmaringen/sigmaringen_artikel,-flüchtlingskriminalität-am-bahnhof-sigmaringen-die-stimmung-ist-angespannt-_arid,10843541.html
31. Seyran Ateş, interviu cu autoarea, 5 aprilie 2018.
32. Barney Henderson, „German Rail Operator Launches Women-Only Train Carriages Following Sex Attacks", *The Telegraph*, 28 martie 2016, https://www.telegraph.co.uk/ news/2016/03/28/german-rail-operator-launches-women-only-train-carriages-followi/
33. „POL-ST: Lienen, Dorfkirmes, sexuelle Belästigung und Körperverletzungsdelikte durch Zuwanderer", Poliţia Steinfurt, 4 martie 2018, https://www.presseportal.de/ blaulicht/pm/43526/3882290
34. „Activity Inequality Project", Stanford University, 2017, http:// activityinequality.stanford.edu
35. *Violence Against Women: An EU-Wide Survey: Main Results*, Viena, Agenţia UE pentru Drepturi Fundamentale, 2014, https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/ fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf
36. „Better Life Index – Edition 2017", Organisation for Economic Cooperation and Development, 2017, https://stats.oecd.org/index. aspx?DataSetCode=BLI
37. „100 Women: The «Right Amount» of Panic for Women in Public", BBC News, 16 octombrie 2017, https://www.bbc.com/news/world- 41614720
38. „Boom in Demand for Self-Defence Weapons", The Local at, 13 ianuarie 2016, https:// www.thelocal.at/20160113/boom-in-demand- for-weapons-in-vienna-and-styria
39. Leonie Phillips, interviu cu autoarea, 17 aprilie 2018.
40. Lavanya Ramanathan, „Locking Panties and Man-Repelling Bracelets: Is This What the Women of 2018 Need?", *Washington Post*, 19 ianuarie 2018, https://

www.washingtonpost.com/lifestyle/style/locking- panties-and-man-repelling-bracelets-is-this-what-the-women-of-2018-need/2018/01/18c74a2abe-f6fc-11e7-b34a-b85626af34ef_ story.html?noredirect=on&utm_term=.57ca43246239

41. Lin Taylor, „In wake of #MeToo, anti-rape shorts aim to ease assault fears", Reuters, 23 februarie 2018, https://www.reuters.com/article/us-women-rape/in-wake-of-metoo-anti-rape-shorts-aim-to-ease-assault-fears-idUSKCN1G7218

Capitolul 6

Nu cumva legile sunt un obstacol?

1. Brottsförebyggande Rådet, *Våldtäkt mot personer 15 år och äldre: Utvecklingen under åren 1995-2006*, Stockholm: Brå, 2008, https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180008010/1371914724593/2008_13_valdtakt_mot_personer_over_15_ar.pdf. Brottsförebyggande Rådet, „Våldtäkt och sexualbrott", Brå, 14 octombrie 2019, https://www.bra.se/statistik/statistik-utifran-brottstyper/ valdtakt-och-sexualbrott.html

2. Maximiliane Koschyk, „Why Are Sexual Assaults in Bavaria on the Rise?", DW, 20 septembrie 2017, https://www.dw.com/en/why-are-sexual-assaults-in-bavaria-on-the-rise/a-40613027. „Kriminalstatistik 2014 vorgestellt: Mehr Täter, mehr Taten!", Bund Deutscher Kriminalbeamter, 6 mai 2015, https://www.kripo-akademie.de/der-bdk/aktuelles/pressemitteilungen/kriminalstatistik-2014-vorgestellt-mehr-taeter-mehr-taten

3. Andy Myhill şi Jonathan Allen, *Rape and Sexual Assault of Women: The Extent and Nature of the Problem: Findings from the British Crime Survey*, Londra, Home Office Research, Development and Statistics Directorate, 2002, https://www.sericc.org.uk/pdfs/1211_home office2372002.pdf

4. Brottsförebyggande Rådet, *Våldtäkt mot personer 15 år och äldre*. Janet Phillips şi Malcolm Park, „Measuring Domestic Violence and Sexual Assault Against Women: A Review of the Literature and Statistics", Parliament of Australia, 2006, https://www.aph.gov.au/about_parliament/parliamentary_departments/parliamentary_library/publications_archive/archive/violenceagainstwomen

5. Miranda Horvath şi Jennifer Brown (eds.), *Rape: Challeging Contemporary Thinking*, Cullompton, UK, Willan, 2009, p. 77.

6. Brottsförebyggande Rådet, „Rape and Sexual Offences", Brå, 2017, https://www.bra.se/bra-in-english/home/crime-and-statistics/rape-and-sex-offences.html. *Sexual Harassment of Women and Girls in Public Places*, Londra, House of Commons Women and Equalities Committee, 2018, https://publications.parliament.uk/pa/cm201719/cmselect/cmwomeq/701/701.pdf

7. Paulina Neuding, „Sweden's Sexual Assault Crisis Presents a Feminist Paradox", Quillette, 10 octombrie 2017, https://quillette.com/2017/10/10/swedens-sexual-assault-crisis-presents-feminist- paradox/

8. „France Urges Women to Report World Cup Sexual Assaults – but Victims Have No Faith in the System", Agence France-Presse, 19 iulie 2018, https://www.scmp.com/news/world/europe/article/ 2155908/ france-urges-women-report-world-cup-sexual-assaults-victims-have. „«Me Too Football»: Women in France Denounce Sex Assaults During World Cup Celebrations", The Local fr, 17 iulie 2018, https://www.thelocal.fr/20180717/me-too-football-women-in-france-denounce-sex-assaults-during-world-cup-celebrations

9. Lizzie Dearden, „Grooming Gangs Abused More than 700 Women and Girls Around Newcastle After Police Appeared to Punish Victims", *Independent*, 23 februarie 2018,

https://www.independent.co.uk/news/uk/crime/grooming-gangs-uk-britain-newcastle-serious-case-review-operation-sanctuary-shelter-muslim-asian-a8225106.html
10. Jody Raphael, *Rape Is Rape: How Denial, Distortion, and Victim Blaming Are Fueling a Hidden Acquaintance Rape Crisis*, Chicago, Chicago Review Press, 2013.
11. Ruud Koopmans, interviu cu autoarea, 10 aprilie 2018.
12. Country Coordinator Portugal, „Portugal: How to Collect Data on Ethnicity and Race?", European Web Site on Integration, European Commission, 5 februarie 2018, https://ec.europa.eu/migrant-integration news/portugal-how-to-collect-data-on-ethnicity-and-race
13. Valerie Hudson, interviu cu autoarea, 14 mai 2018.
14. „German Legal Research Guide", Georgetown Law Library, http://guides.ll.georgetown.edu/c.php?g=363443&p=2455532
15. „Trial Starts of Asylum Seeker over Brutal Rape in Munich's English Garden", The Local de, 26 martie 2018, https://www.thelocal.de/20180326/trial-starts-of-asylum-seeker-over-brutal-rape-in-munichs-english-garden
16. „Polizeiliche Kriminalstatistik 2018", Poliţia Hamburg, 2018, https://www.polizei.hamburg/daten-und-fakten/12140070/pks-2018/, p. 42.
17. AD *vs* AM, 2017, Landgericht Hamburg.

Capitolul 7

Acţiunile au consecinţe

1. „WATCH: Merkel's Awkward Interaction with Tearful Palestinian Girl", NPR, 16 iulie 2015, https://www.npr.org/sections/thetwo-way/2015/07/16/423554204/watch-merkels-awkward-interaction- with-tearful-palestinian-girl
2. „Merkel says German multicultural society has failed", BBC, 17 octombrie 2010, https://www.bbc.com/news/world-europe-11559451
3. Robin Alexander, interviu cu autoarea, 30 aprilie 2018.
4. „Entwicklung der Asylantragszahlen seit 1953", *Aktuelle Zahlen zu Asyl*, august 2018, BAMF, 3, https://www.bamf.de/SharedDocs/Anlagen/DE/Statistik/AsylinZahlen/aktuelle-zahlen-zu-asyl-august-2018.pdf?__blob=publicationFile&v=6
5. Ayla Albayrak, „Drop in Asylum Applications Relieves European Burden", *Wall Street Journal*, 1 februarie 2018, https://www.wsj.com/articles/drop-in-asylum-applications-relieves-european-burden-1517504475
6. Rainer Bauböck şi Milena Tripkovic (eds.), *The Integration of Migrants and Refugees: An EUI Forum on Migration, Citizenship and Demography*, European University Institute, 2017, https://cadmus.eui.eu/bitstream/ handle/1814/45187/Ebook_IntegrationMigrantsRefugees2017.pdf?sequence=3&isAllowed=y, p. 8.
7. Mahmoud Darwesh şi Nawas Darraji, „Interview: Libyan Official Says 1,5 Mln Illegal Immigrants Outside Immigrant Shelters", Xinhaunews, 12 mai 2018, http://www.xinhuanet.com/english/ 2018-05/12/c_137173055.htm
8. „World Population Prospects 2019", United Nations Department of Economic and Social Affairs, https://population.un.org/wpp/DataQuery/
9. David Pilling, „Migration Is as Old as Humanity and Should Be Welcomed", *Financial Times*, 10 aprilie 2019, https://www.ft.com/content/fb9600c8-5b68-11e9-939a-341f5ada9d40
10. Stephen Smith, *La ruée vers l'Europe: La jeune Afrique en route pour le Vieux Continent*, Paris: Grasset, 2018.

11. Neli Esipova, Anita Pugliese şi Julie Ray, „More Than 750 Million Worldwide Would Migrate if They Could", Gallup, 10 decembrie 2018, accesat pe 23 ianuarie 2020, https://news.gallup.com/poll/245255/750-million-worldwide-migrate.aspx
12. „Europe Is Sending African Migrants Home. Will They Stay?", *The Economist*, 28 martie 2018, https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2018/03/28/europe-is-sending-african-migrants-home-will-they-stay. „About Half or More in Several sub-Saharan African Countries Would Move to Another Country", sondaj Global Attitudes, primăvara 2017, Q140, https://www.pewresearch.org/global/2018/03/22/at-least-a-million-sub-saharan-africans-moved- to-europe-since-2010/
13. Guy Delauney, „Migrant Crisis: Explaining the Exodus from the Balkans", BBC News, 8 septembrie 2015, https://www.bbc.com/news/world-europe-34173252. Shirin Hakimzadeh, „Iran: A Vast Diaspora Abroad and Millions of Refugees at Home", Migration Policy Institute, 1 septembrie 2006, https://www.migrationpolicy.org/article/iran-vast-diaspora-abroad-and-millions-refugees-home. „Pakistan", Amnesty International, https://www.amnesty.org/en/countries/asia-and-the-pacific/pakistan/
14. Michael Jansen, „Syria, Iraq and Eritrea: Why People Are Fleeing", *Irish Times*, 11 septembrie 2015, https://www.irishtimes.com/news/ world/europe/syria-iraq-and-eritrea-why-people-are-fleeing- 1.2347795
15. *Ibidem*. Patricia Gossman, „Dispatches: Why Afghans are Leaving", Human Rights Watch, 16 septembrie 2015, https://www.hrw.org/news/2015/09/16/dispatches-why-afghans-are-leaving. Melissa Fleming, „Six Reasons Why Syrians Are Fleeing to Europe in Increasing Numbers", *The Guardian*, 25 octombrie 2015, https://www.theguardian.com/global-development-professionals-network/ 2015/oct/25/six-reasons-why-syrians-are-fleeing-to-europe-in-increasing-numbers
16. „Asylum and Migration in the EU: Facts and Figures", European Parliament, 22 iulie 2019, http://www.europarl.europa.eu/news/en/headlines/society/20170629STO78630/asylum-and-migration- in-the-eu-facts-and-figures
17. Elian Peltier şi Eloise Stark, „Rescuing Migrants Fleeing Through the Frozen Alps", *New York Times*, 22 februarie 2018, https://www.nytimes.com/interactive/2018/02/22/world/europe/alpine-rescue.html
18. „Latest: France Says Some Aid Groups Help Smugglers", Associated Press, 5 aprilie 2019, https://www.apnews.com/255e2e1baf5f45 309fd9ed9e70834a62. „Iraqi Migration to Europe: IOM Report", International Organization for Migration, 16 august 2016, https:// www.iom.int/news/iraqi-migration-europe-iom-report. Fleming, „Six Reasons Why Syrians Are Fleeing to Europe in Increasing Numbers".
19. Tino Sanandaji, interviu cu autoarea, 7 aprilie 2018.
20. Jonathan Eyal, „Migrants' Integration Woes Spook Europe", *Straits Times*, 14 ianuarie 2018, https://www.straitstimes.com/world/europe/migrants-integration-woes-spook-europe
21. Dominik Schreiber, „So kriminell sind Ausländer wirklich", Kurier, 7 martie 2017, https://kurier.at/chronik/oesterreich/so-kriminell-sind-auslaender-wirklich/250.253.044
22. Boris Palmer, interviu cu autoarea, 18 iunie 2018.
23. „Gesetz zur erleichterten Ausweisung von straffälligen Ausländern und zum erweiterten Ausschluss der Flüchtlingsanerkennung bei straffälligen Asylbewerbern", *Bundesgesetzblatt*, 1, nr. 12, martie 2016, pp. 394-395, http://www.bgbl.de/xaver/bgbl/start.xav?startb-k= Bundesanzeiger_BGBl&jumpTo=bgbl116012.pdf
24. Carla Bleiker, „Deportation Laws in Germany – What You Need to Know", DW, 3 ianuarie 2019, https://www.dw.com/en/deportation- laws-in-germany-what-you-need-to-

know/a-46950234
25. Simon Gosvig, „Rigsadvokaten kritiserer fejl i voldtægtssager”, Anklagemyndigheden, 20 noiembrie 2017, https://anklagemyn digheden.dk/da/ rigsadvokaten-kritiserer-fejl-i-voldtaegtssager
26. Hotărârea Curţii Supreme de Justiţie suedeze B5931-18, paragraful 26, 9, https:// www.domstol.se/globalassets/filer/domstol/hogstadomstolen/avgoranden/2019/ b-5931-18.pdf. „Sweden’s Supreme Court Overturns Deportation Decision for Convicted Rapist”, The Local se, 25 aprilie 2019, https://www.thelocal.se/ 20190425/swedens-supreme-court-overturns-deportation-decision- for-convicted-rapist
27. „A Year in Review: First 12 Months of the European Border and Coast Guard Agency”, Frontex, 2017, https://frontex.europa.eu/assets/Publications/General/ A_Year_in_Review.pdf
28. Bojan Pancevski, „Steady Flow of Refugees Fuels Nationalist Gains in Europe”, *Wall Street Journal*, 30 aprilie 2019, https://www.wsj.com/articles/steady-flow-of-refugees-fuels-nationalist-gains-in-europe-11556628273. Matthew Karnitschnig, „German Far Right Fuels Muslim «Takeover» Fears”, Politico, 19 aprilie 2019, https://www.politico.eu/ article/germany-islam-chemnitz-far-right-demonstration/. „Migration Enforcement in the EU – Latest Figures”, Eurostat, 9 iulie 2018, https://ec.europa.eu/eurostat/web/ products-eurostat-news/-/DDN-20180709-1?inheritRedirect= true&redirect=%2Feurostat%2Fweb%2Fmain
29. Udo Bauer, „Are Deportations from Germany on the Rise?”, InfoMigrants, 2 august 2019, https://www.infomigrants.net/en/post/ 18555/are-deportations-from-germany-on-the-rise
30. Maria Repitsch, „Tusentals avviker från utvisningar”, Sveriges Radio, 2 mai 2018, https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid= 83&artikel=6944493
31. David Wood, interviu cu autoarea, 26 iunie 2019.
32. „Enforcement of immigration legislation statistics”, *Eurostat Statistics Explained*, iulie 2020, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics- explained/ index.php/ Enforcement_of_immigration_legislation_statistics#Latest_developments_in_enforcement_statis
33. Erik Magnusson, „Malmös bidrag till pappereslösa blir fråga för finansministern”, *Svdsvenskan*, 29 mai 2018, https://www.sydsvenskan. se/2018-05-29/malmos-bidrag-till-papperslosa-blir-fraga-for
34. Pancevski, „Steady Flow of Refugees Fuels Nationalist Gains in Europe”.
35. Karnitschnig, „German Far Right Fuels Muslim «Takeover» Fears”.
36. „English Channel Migrant Crossings”, Home Affairs Committee, Parliament, Marea Britanie, 26 februarie 2019, https://www.parliamentlive.tv/Event/ Index/30d138ae-13f4-478e-9786-54fb8b132fe0
37. *Refugees in Europe: Review of Integration Practices & Policies*, European Foundation for Democracy, 2018, https://emnbelgium.be/publication/ refugees-europe-review-integration-practices-policies-european-foundation-democracy
38. Fazlur Rahman Raju, „Germany Deported 31 Undocumented Bangladeshis Under Repatriation Agreement”, *Dhaka Tribune*, 17 aprilie 2018, https:// www.dhakatribune.com/bangladesh/2018/04/17/ germany-deported-31-undocumented-bangladeshis-repatriation-agreement/
39. „EUTF for Africa”, European Union, 15 mai 2019, https://ec. europa.eu/ trustfundforafrica/sites/euetfa/files/ facsheet_eutf_generic_long_online_publication_15.5.19.pdf
40. „Europe Is Sending African Migrants Home. Will They Stay?”

41. „EUTF for Africa."
42. David Brown, „Deportee «Saved» by Airline Passengers Raped Teenager", *The Times*, 15 octombrie 2018, https://www.thetimes.co.uk/article/deportee-saved-by-airline-passengers-raped-teenage- girl-zf2l6xkg6
43. „Hundra demonstrerar mot tvångsutvisningarna I Kållered", *Dagens Nyheter*, 9 aprilie 2018, https://www.dn.se/nyheter/sverige/hundra- demonstrerar-mot-tvangsutvisningarna-i-kallered/
44. „Stockholm – fjärde veckan av de afghanska barnfamiljernas sittstrejk", happytogobattle, 30 iulie 2019, https://happytogobattle.wordpress.com/2019/07/30/stockholm-fjarde-veckan-av-de-afghanska-barnfamiljernas-sittstrejk/
45. Polizeipräsidium Aalen, „POL-AA: Ellwangen: Abschiebung aus der LEA mit Gewalt verhindert", Presse Portal, 2 mai 2018, https://www.presseportal.de/blaulicht/pm/110969/3932909
46. „200 Migrants in South German Town Prevent Deportation of Man", The Local de, 2 mai 2018, https://www.thelocal.de/20180502/ 200-migrants-in-south-german-town-prevent-deportation-of-man-to-congo
47. „Talking Migration Data: Data on African Migration to Europe", Migration Data Portal, 20 februarie 2019, https://migrationdata portal.org/blog/talking-migration-data-data-african-migration-europe
48. Karnitschnig, „German Far Right Fuels Muslim «Takeover» Fears".
49. „Rapport D'Information", Asemblée Nationale, 31 mai 2018, http:// www.assemblee-nationale.fr/15/rap-info/i1014.asp#P87_9097. „Collomb: «Autour de 300.000 étrangers en situation irrégulière»", France 24, 11 august 2017, https://www.france24.com/fr/20171108- collomb-autour-300000-etrangers-situation-irreguliere
50. Von Aljoscha-Marcello Dohme, „Trotz Prämien: 2017 verließen Deutschland wieder weniger Asylbewerber", *Kölner Stadt-Anzeiger*, 27 martie 2018, https://www.ksta.de/politik/trotz-praemien-2017-verliessen-deutschland-wieder-weniger-asylbewerber-29933874
51. David Wood, *Controlling Britain's Borders: The Challenge of Enforcing the UK's Immigration Rules*, Londra, Civitas, 2019, http://www.civitas.org.uk/content/files/controllingbritainsborders.pdf
52. Vezi, de exemplu, „I Sold All I Had to Go to Europe – Now I'm Home, and Broke", BBC News, 7 mai 2018, https://www.bbc.com/news/stories-44007932
53. Patrick Kingsley, „Libya's People Smugglers: Inside the Trade That Sells Refugees Hopes of a Better Life", *The Guardian*, 24 aprilie 2015, https://www.theguardian.com/world/2015/apr/24/libyas-people-smugglers-how-will-they-catch-us-theyll-soon-move-on. Will Huddleston, Aysem Biriz Karacay şi Marina Nikolova, *Study on Smuggling of Migrants: Characteristics, Responses and Cooperation with Third Countries: Case Study 4: Nigeria-Turkey-Bulgaria*, European Commission, DG Migration & Home Affairs, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/case_study_4_nigeria_-_turkey_-_bulgaria.pdf
54. Celia Mebroukine, „French Police Clear out Paris Migrants Camp", Reuters, 30 mai 2018, https://www.reuters.com/article/us-europe-migrants-paris-evacuation/french-police-clear-out-paris-migrants-camp-idUSKCN1IV0FE
55. „Exposed Areas: Social Order, Criminal Structure and Challenges for the Police", National Operational Department of Intelligence Unit, Poliţia Suedeză, iunie 2017, https://polisen.se/siteassets/dokument/ovriga_rapporter/utsatta-omraden-social-ordning-kriminell-struktur-och-utmaningar-for-polisen- 2017.pdf, p. 32.

56. Bojan Pancevski, „An Ice-Cream Truck Slaying, Party Drugs and Real-Estate Kings: Ethnic Clans Clash in Berlin's Underworld", *Wall Street Journal*, 17 octombrie 2018, https://www.wsj.com/articles/ ethnic-crime-families-provoke-german-crackdown-1539604801
57. *Ibidem*.

Capitolul 8

Geamurile sparte ale justiţiei liberale

1. Hannes Heine, „Wir müssen unsere Regeln durchsetzen", *Der Tagesspiegel*, 7 martie 2018, https://www.tagesspiegel.de/berlin/andreas-geisel-zu-angstraeumen-in-belin-wir-muessen-unsere-regeln-durchsetzen/21041726.html
2. Jody Raphael, *Rape Is Rape: How Denial, Distortion, and Victim Blaming Are Fueling a Hidden Acquaintance Rape Crisis*, Chicago, Chicago Review Press, 2013.
3. Mustafa Panshiri, interviu cu autoarea, 25 mai 2018.
4. Soeren Kern, „Germany: Surge in Migrant Attacks on Police", Gatestone Institute, 29 noiembrie 2017, https://www.gatestoneinstitute.org/11459/germany-migrants-attack-police
5. Mustafa Panshiri, interviu cu autoarea, 25 mai 2018. Vezi şi Jens Ganman şi Mustafa Panshiri, *Det lilla landet som kunde*, Stockholm, Vulkan, 2018, p. 88.
6. Ulrich Rosenhagen, „From Stranger to Citizen? Germany's Refugee Dilemma", *Dissent*, vara 2017, https://www.dissentmagazine.org/article/from-stranger-to-citizen-germanys-refugee-dilemma-integration
7. Polizei Essen, „POL-E: Essen: Polizeibeamtin bei Einsatz schwer verletzt-Bürger greifen beherzt ein-Kontrolle einer Shisha-Bar eskaliert", Presse Portal, 9 septembrie 2018, https://www.presseportal.de/blaulicht/pm/11562/4056309
8. *Bundeslagebild Kriminalität im Kontext von Zuwanderung 2016*, Bundeskriminalamt, 24 aprilie 2017, https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/KriminalitaetImKontextVonZuwanderung/KriminalitaetIm KontextVonZuwanderung_2016.html
9. Jörg Diehl şi Ansgar Siemens, „So schätzen Polizisten die Sicherheitsanlage an", Spiegel Online, 18 noiembrie 2018, https://www.spiegel.de/panorama/justiz/kriminelle-migranten-was-sagen-polizisten-und-wie-ist-das-einzuschaetzen-a-1237348.html
10. Hildegard Michel-Hamm, „SOS from a German Policewoman" (video), DW, 7 august 2019, https://www.dw.com/en/sos-from-a-german-policewoman/av-19227664
11. *Ibidem*.
12. Ellen Barry şi Christina Anderson, „Hand Grenades and Gang Violence Rattle Sweden's Middle Class", *New York Times*, 3 martie 2018, https://www.nytimes.com/2018/03/03/world/europe/sweden- crime-immigration-hand-grenades.html
13. Damien McElroy, „Swedish Policeman Pins Violent Crime on Migrants", *The Sunday Times*, 26 februarie 2017, https://www.thetimes. co.uk/article/swedish-policeman-pins-violent-crime-on-migrants-8xm609l9n
14. „Exposed Areas: Social Order, Criminal Structure and Challenges for the Police", National Operational Department of Intelligence Unit, Poliţia Suedeză, iunie 2017, https://polisen.se/siteassets/dokument/ovriga_rapporter/utsatta-omraden-social-ordning-kriminell-struktur-och-utmaningar-for-polisen- 2017.pdf, p. 29.
15. „«It's a Massacre»: One French Police Officer Commits Suicide Every Four Days", The

Local fr, 9 aprilie 2019, https://www.thelocal. fr/20190409/its-a-massacre-one-french-police-officer-commits-suicide-every-four-days
16. „Exposed Areas", p. 36.
17. Bojan Pancevski, „Teens Roam Streets with Rifles as Crime Swamps Sweden", *The Sunday Times*, 21 ianuarie 2018, https://www.thetimes. co.uk/article/teens-roam-streets-with-rifles-as-crime-swamps-sweden-q83g055k9
18. Jürgen Lauterbach, „Sex mit Gewalt, aber keine Vergewaltigung", *Märkische Allgemeine*, 20 aprilie 2017, https://www.maz-online.de/Lokales/Brandenburg-Havel/Sex-mit-Gewalt-aber-keine-Verge waltigung
19. Aude Bariéty, „L'agresseur de Marie Laguerre condamné à six mois de prison ferme", *Le Figaro*, 4 octombrie 2018, http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2018/10/04/01016-20181004ARTFIG00344-l-agresseur-de-marie-laguerre-condamne-a-six-mois-de-prison-ferme.php
20. Samuel Cogez, „Croisilles: Six mois de prison pour le migrant qui s'était frotté à une fille de 11 ans", *La Voix du Nord*, 13 iulie 2018, https://www.lavoixdunord.fr/416074/article/2018-07-13/six-mois-de-prison-pour-le-migrant-qui-s-etait-frotte-une-fille-de-11-ans
21. „Bub vergewaltigt – Iraker kommt in Kürze frei!", *Kronen Zeitung*, 23 mai 2017, https://www.krone.at/570811
22. Katrin Bennhold, „A Girl's Killing Puts Germany's Migration Policy on Trial", *NewYork Times*, 17 ianuarie 2018, https://www.nytimes.com/2018/01/17/world/europe/germany-teen-murder-migrant.html
23. „Germany: Asylum-seeker who killed Kandel teen found dead in prison cell", *DW*, 11 octombrie 2019, https://www.dw.com/en/germany-asylum-seeker-who-killed-kandel-teen-found-dead-in-prison-cell/a-50769693
24. Michael Zgoll, „Messerattacke: Fünf Jahre Haft für 17-jährigen Syrer", *Hannoversche Allgemeine*, 14 septembrie 2018, https://www.haz.de/Hannover/Aus-der-Stadt/Landgericht-Hannover-urteilt-nach-Tat-in-Grossburgwedel-Fuenf-Jahre-Haft-fuer-syrischen-Messerstecher
25. *Ibidem*.
26. „Messerattacke in Burgwedel: Jugendhaft für 17-Jährigen, der Vivien K. ein Messer in den Bauch rammte", RTL.de, 11 septembrie 2018, https://www.rtl.de/cms/messerattacke-in-burgwedel-jugendhaft-fuer-17-jaehrigen-der-vivien-k-ein-messer-in-den-bauch-rammte-4220010.html
27. Diamant Salihu, Åse Asplid şi Michael Syrén, „Här är anmälningarna från «We are Sthlm»", *Expressen*, 13 ianuarie 2016, https://www.expressen.se/nyheter/har-ar-anmalningarna-fran-we-are-sthlm/
28. *Ibidem*.
29. Kate Connolly şi Mark Tran, „Cologne Police «Struggled to Gain Control During Mass Sexual Assaults»", *The Guardian*, 7 ianuarie 2016, https://www.theguardian.com/world/2016/jan/07/cologne- police-struggled-to-gain-control-of-mass-sexual-assaults-new-years-eve
30. Mara Bierbach, „Parliamentary Report: Police Could Have Prevented Cologne New Year's Eve Attacks", DW, 31 martie 2017, https://www.dw.com/en/parliamentary-report-police-could-have-prevented- cologne-new-years-eve-attacks/a-38226193
31. Alice Schwarzer, „Der Shchock – the New Year's Eve of Cologne", *Emma*, februarie 2017.
32. Ben Knight, „Cologne Sexual Assault Case Collapses", *The Guardian*, 6 mai 2016,

https://www.theguardian.com/world/2016/may/06/cologne-sex-assault-attacks-case-collapses

33. Rick Noack, „Leaked Document Says 2,000 Men Allegedly Assaulted 1,200 German Women on New Year's Eve", *Washington Post*, 11 iulie 2016, https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/ 2016/07/10/leaked-document-says-2000-men-allegedly-assaulted- 1200-german-women-on-new-years-eve/?noredirect=on. Rainer Wendt, „«The perpetrators laugh at us!»", *Emma*, noiembrie-decembrie 2016.

34. „Being Christian in Western Europe", Pew Research Center, 29 mai 2018, https://www.pewforum.org/2018/05/29/being-christian-in-western-europe/

35. *Brottsförebyggande rådet*, Stockholm, Swedish National Council for Crime Prevention, 2018, p. 16.

Capitolul 9

Setul de strategii ale negării

1. „Three Refugees Charged for Groping at Danish Festival", The Local dk, 1 august 2016, https://www.thelocal.dk/20160801/three- asylum-seekers-charges-for-groping-girl-at-festival

2. Paulina Neuding, „Sweden's Violent Reality Is Undoing a Peaceful Self-image", Politico, 16 aprilie 2018, https://www.politico.eu/article/sweden-bombings-grenade-attacks-violent-reality-undoing- peaceful-self-image-law-and-order/

3. Maria von Welser, *No Refuge for Women: The Tragic Fate of Syrian Refugees*, Greystone Books, 2017.

4. Mattis Wikström şi Kim Malmgren, „De är män som våldtar kvinnor tillsammans", *Expressen*, 20 martie 2018, https://www.expressen.se/nyheter/brottscentralen/qs/de-ar-mannen-som-valdtar-tillsammans/

5. Joachim Kerpner, Kerstin Weigl şi Alice Staaf, „Unik granskning: 112 pojkar och män dömda för gruppvåldtäkt", *Aftonbladet*, 21 octombrie 2019, https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/rLKwKR/unik-granskning-112-pojkar-och-man-domda-for-gruppvaldtakt

6. Christian Pfeiffer, Dirk Baier şi Sören Kliem, *Zur Entwicklung der Gewalt in Deutschland Schwerpunkte: Jugendliche und Flüchtlinge als Täter und Opfer*, Institut für Delinquenz und Kriminalprävention, Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften, ianuarie 2018, https://pdfs.semanticscholar.org/8cf4/655e7090ac6b11a7a 0f02f8530dd1ae5676e.pdf. Maximiliane Koschyk, „Why Are Sexual Assaults in Bavaria on the Rise?", DW, 20 septembrie 2017, https:// www.dw.com/en/why-are-sexual-assaults-in-bavaria-on-the-rise/ a-40613027

7. Brottsförebyggande Rådet, *Våldtäkt mot personer 15 år och äldre: Utvecklingen under åren 1995-2006*, Stockholm, Brå, 2008, https://www.bra.se/download/18.cba82f7130f475a2f180008010/1371914724593/2008_13_valdtakt_mot_personer_over_15_ar.pdf. Ronet Bachman şi Linda E. Saltzman, „Violence Against Women: Estimates from the Redesigned Survey", Washington, DC, Office of Justice Programs, US Department of Justice, 1995, https://www.bjs.gov/content/pub/pdf/FEMVIED.PDF

8. „Stimmen die Meldungen über vergewaltigende Flüchtlinge?", *Der Spiegel*, 6 ianuarie 2018, https://www.spiegel.de/spiegel/stimmen-die-meldungen-ueber-vergewaltigende-fluechtlinge-a-1186254.html

9. Vilija Blinkevičiūtė, „Mano parlamentinė veikla", Darbas Europos Parlamente, http://www.blinkeviciute.eu/darbas-europos-parlamente/ mano-parlamentine-veikla
10. Interviu cu un angajat al guvernului austriac, Viena, 21 iunie 2018.
11. Eliza Gray, „Swedish Feminists Thread Needle Between Sexism and Racism in Migrant Controversy", *Time*, 19 ianuarie 2016, https://time.com/4182186/sweden-feminists-sexual-assault-refugees/
12. „«Anti-deportation Industry» Named Germany's Non-Word of the Year 2018", DW, 15 ianuarie 2019, https://www.dw.com/en/anti-deportation-industry-named-germanys-non-word-of-the-year- 2018/ a-47086095
13. Kate Connolly, „Populist Talkshows Fuel Rise of Far Right, German TV Bosses Told", *The Guardian*, 13 iunie 2018, https://www.the guardian.com/world/2018/jun/13/populist-talkshows-fuel-rise-of-far-right-german-tv-bosses-told
14. Soeren Kern, „Germany's Migrant Rape Crisis: Where Is the Public Outrage?", 26 octombrie 2016, http://soerenkern.com/2016/10/ 26/germanys-migrant-rape-crisis-public-outrage/
15. „Anmerkung der Redaktion" şi „Neunter Tarverdächtiger fest genommen", *Süddeutsche Zeitung*, 30 noiembrie 2018.
16. „Zum Geleit", *Süddeutsche Zeitung*, 6 octombrie 1945, p. 1.
17. James Dennison şi Teresa Talò, „Explaining Attitudes to Immigration in France", Working Paper RSCAS 2017/25, Migration Policy Centre, Robert Schuman Centre for Advanced Policy Studies, mai 2017, https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/46245/RSCAS_ 2017_25.pdf?sequence=1&isAllowed=y, rezumat executiv.
18. Anthony Heath şi Lindsay Richards, „How Do Europeans Differ in Their Attitudes to Immigration? Findings from the European Social Survey, 2002/03 – 2016/17", OECD Social, Employment and Migration Working Papers Nr. 222, OECD Publishing, 2019, https://pdfs.semanticscholar.org/02e8/28a5fad3cbd36b695d8c4b160c 154b2ef442.pdf?_ga=2.60475301.968125941.1577491817-1227194247.1574373344. Richard Wike, Bruce Stokes şi Katie Simmons, „Europeans Fear Wave of Refugees Will Mean More Terrorism, Fewer Jobs", Pew Research Center, 11 iulie 2016, https://www.pewresearch.org/global/2016/07/11/europeans-fear-wave-of-refugees-will-mean-more-terrorism-fewer-jobs/
19. Miriam Ticktin, „Sexual Violence as the Language of Border Control: Where French Feminist and Anti-immigrant Rhetoric Meet", *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 33, nr. 4, 2008, pp. 863-889.
20. Ruud Koopmans, interviu cu autoarea, 10 aprilie 2019.
21. Hugh Schofield, „Algerian Novelist Kamel Daoud Sparks Islamophobia Row", BBC News, 7 martie 2016, https://www.bbc.com/news/world-europe-35653496
22. „Sarrazin vs the Saracens", *The Economist*, 1 septembrie 2010, https://www.economist.com/newsbook/2010/09/01/sarrazin-vs-the-saracens
23. „Suhrkamp-Verlag distanziert sich vom «Turm»-Autor", *Frankfurter Allgemeine*, 10 martie 2018, https://www.faz.net/aktuell/feuilleton/ suhrkamp-distanziert-sich-von-seinem-autor-uwe-tellkamp- 15487159.html
24. Hamed Abdel-Samad, interviu cu autoarea, 27 iunie 2018.
25. Bill de Blasio, Anne Hidalgo şi Sadiq Khan, „Our Immigrants, Our Strength", *New York Times*, 20 septembrie 2016, https://www.nytimes. com/2016/09/20/opinion/our-immigrants-our-strength.html
26. Marina Koren, „Angela Merkel's Response to the New Year's Eve Assaults", *The Atlantic*, 12 ianuarie 2016, https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/01/

cologne-refugees-migrants-merkel/423708/
27. „Norway Educates Migrants on Treatment of Women" (video), VOA Europe, 15 ianuarie 2016, https://www.voanews.com/episode/ norway-educates-migrants-treatment-women-3709921
28. „Three Refugees Charged for Groping at Danish Festival".
29. Johan Furusjö, „Massövergreppen i Kungsträdgården: Vad vi vet", *Aftonbladet*, 13 ianuarie 2016, https://www.aftonbladet.se/nyheter/ a/jProgn/massovergreppen-i-kungstradgarden-vad-vi-vet
30. Hartwig Pautz, „Constructing the «Immigrant»: Germany's Radical Left in the Refugee Crisis", *German Politics*, 27, nr. 3, 2017, pp. 424-441, https:// www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09644008. 2017.1312351? af=R&journalCode=fgrp20

Capitolul 10

Impasul feministelor

1. Eliza Gray, „Swedish Feminists Thread Needle Between Sexism and Racism in Migrant Controversy", *Time*, 19 ianuarie 2016, https://time.com/4182186/sweden-feminists-sexual-assault-refugees/
2. Sofie Peeters, interviu cu autoarea, 31 martie 2018.
3. *Ibidem*.
4. „«Reality Check»: Police Union Head Criticizes Uni After String of Sexual Assaults", The Local de, 5 februarie 2018, https://www.thelocal.de/20180205/reality-check-police-union-head-criticizes-uni-after-string-of-sexual-assaults

Capitolul 11

Doctrina modestiei

1. Brottsförebyggande Rådet, *Våldtäkt mot personer 15 år och äldre: Utvecklingen under åren 1995-2006*, Stockholm, Brå, 2008, https://www.bra.se/ download/18.cba82f7130f475a2f180008010/
1371914724593/2008_13_valdtakt_mot_personer_over_15_ar.pdf
2. *Bundeslagebild Kriminalität im Kontext von Zuwanderung 2017*, Bundeskriminalamt, 8 mai 2018, https://www.bka.de/SharedDocs/Downloads/DE/Publikationen/JahresberichteUndLagebilder/Kriminalitae tImKontextVonZuwanderung/ KriminalitaetImKontext Von Zuwanderung_2017.pdf
3. „Asylum and First Time Asylum Applicants by Citizenship, Age and Sex Annual Aggregated Data (Rounded)", Eurostat, 12 martie 2019, http:// appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset= migr_asyappctza&lang=en
4. Valerie Hudson, „Europe's Man Problem", Politico, 6 ianuarie 2016, https:// www.politico.eu/article/europes-man-problem/
5. Andrea Den Boer şi Valerie Hudson, „Bare Branches: The Security Implications of Asia's Surplus Male Population", Cambridge, MIT Press, 2005.
6. Hudson, „Europe's Man Problem".
7. Louisa Leontiades, Dalia Gazah şi Jörg Luyken, „Life in Suspense: The Refugees in Germany Who Can't Reunite with Their Families", The Local de, 16 noiembrie 2017, https://www.thelocal.de/20171116/ life-in-suspense-the-refugees-in-germany-who-cant-reunite-with-their-families
8. „Reality Check: Are Migrants Driving Crime in Germany?", BBC News, 13 septembrie

2018, https://www.bbc.com/news/world-europe-45419466
9. Laura Backes, Anna Clauss, Maria-Mercedes Hering *et al.*, „Fact-Check: Is There Truth to Refugee Rape Reports?", Spiegel Online, 17 ianuarie 2018, https://www.spiegel.de/international/germany/is-there-truth-to-refugee-sex-offense-reports-a-1186734.html
10. Christian Pfeiffer, Dirk Baier şi Sren Kliem, „Zur Entwicklung der Gewalt in Deutschland Schwerpunkte: Jugendliche und Flüchtlinge als Täter und Opfer", Institut für Delinquenz und Kriminalprevention, Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften, ianuarie 2018, https://pdfs.semanticscholar.org/8cf4/655e7090ac6b11a7a0f02f8530dd1ae5676e.pdf, pp. 71-91.
11. Camille Paglia, *Sexual Personae: Art and Decadence from Nefertiti to Emily Dickinson*, vol. I, New Haven, CT, Yale University Press, 1990, p. 23.
12. Barney Zwartz şi Sarah Smiles, „Melbourne Sheik Backs Calls to Legalise Polygamy", *Sydney Morning Herald*, 26 iunie 2008, https://www.smh.com.au/national/melbourne-sheik-backs-calls-to-legalise-polygamy-20080625-2wv9.html
13. Anne McCants şi Dan Seligson, „Polygamy, the Commodification of Women, and the Erosion of Trust", manuscris nepublicat, august 2019, http://pseweb.eu/ydepot/seance/513535_McCants_Seligson_ Polygamy_Sversion.pdf
14. Walter Scheidel, „Monogamy and Polygyny, Version 1.0", Princeton/Stanford Working Papers in Classics, ianuarie 2009, http://www.princeton.edu/~pswpc/pdfs/scheidel/010903.pdf
15. Dan Seligson, interviu cu autoarea, 11 iunie 2018.
16. Knut S. Vikør, *Between God and the Sultan: A History of Islamic Law*, Oxford, UK, Oxford University Press, 2005, p. 324.
17. Abdullahi Ahmed An-Na'im, *Toward an Islamic Reformation: Civil Liberties, Human Rights, and International Law*, Syracuse, NY, Syracuse University Press, 1990, pp. 161-181, mai ales p. 171.
18. Imad Ad-Din (228-230), citat în Francesco Gabrieli (ed.), *Arab Historians of the Crusades*, Dorset Press, 1989 (1957), p. 204.
19. Rudolph Peters, *Crime and Punishment in Islamic Law: Theory and Practice from the Sixteenth to the Twenty-first Century*, Cambridge, UK, Cambridge University Press, 2005, pp. 14-15, 177. Arafat Mazhar, „Raped Women Should Keep Quiet", *The Express Tribune*, Pakistan, 9 iulie 2011, https://tribune.com.pk/story/206049/raped-women-should-keep-quiet/
20. Vikør, *Between God and the Sultan*, p. 283.
21. „Women and *Hajj*, Rapists, and Minors", Islamic Research Foundation International, Inc., 8 mai 1999, https://www.irfi.org/questions_answers/women_and_hajj.htm
22. Mona Eltahawy, *Headscarves and Hymens: Why the Middle East Needs a Sexual Revolution*, New York, HarperCollins, 2015, p. 52.
23. Riazat Butt, „Our Dirty Little Secret", *The Guardian*, 21 aprilie 2008, https://www.theguardian.com/commentisfree/2008/apr/21/ourdirtylittlesecret. Vezi şi Dilshad Ali, „The Trifecta of Rape Culture, Sexual Abuse and Muslim Communities – Debunking False Statements", Patheos, 11 octombrie 2018, https://www.patheos. com/blogs/altmuslim/2018/10/the-trifecta-of-rape-culture-sexual-abuse-and-muslim-communities/
24. Judy Bachrach, „Twice Branded: Western Women, Muslim Lands", *World Affairs*, 172, nr. 1, vara 2009, pp. 84-92.
25. Amena Bakr, „Dubai Jails Norwegian Woman for Illicit Sex After She Reports Rape", *The Star* (Toronto), 21 iulie 2013, https://www.thestar.com/news/world/2013/07/21/dubai_jails_norwegian_woman_for_illicit_sex_after_she_reports_rape.html

26. „Oh, Boy: Are Lopsided Migrant Sex Ratios Giving Europe a Man Problem?”, *The Economist*, 16 ianuarie 2016, https://www.economist. com/europe/2016/01/16/oh-boy
27. Bachrach, „Twice Branded: Western Women, Muslim Lands”.
28. Eltahawy, *Headscarves and Hymens*.
29. *Ibidem*, pp. 76-77.
30. Lorraine Brown şi Hanaa Osman, „The Female Tourist Experience in Egypt as an Islamic Destination”, *Annals of Tourism Research*, 63 (martie 2017), pp. 12-22.
31. *Understanding Masculinities: Results from the International Men and Gender Equality Survey (IMAGES) – Middle East and North Africa*, UN Women and Promundo-US, 2017, https://promundoglobal.org/wp-content/uploads/2017/05/IMAGES-MENA-Multi-Country-Report-EN-16May2017-web.pdf
32. Marnia Lazreg, *Questioning the Veil: Open Letters to Muslim Women*, Princeton, NJ, Princeton University Press, 2009.
33. „Egyptian Lawyer Jailed for Saying Women in Ripped Jeans Should Be Raped”, BBC News, 2 decembrie 2017, https://www.bbc.com/news/world-middle-east-42209755
34. Vivian Yee şi Hwaida Saad, „For Lebanese Women, a Beach of Their Own”, *New York Times*, 10 septembrie 2018, https://www.nytimes.com/2018/09/10/world/middleeast/lebanon-women-beach.html
35. Janice Dickson, „Refugee Women Live in Fear, Avoiding Washrooms Because of Sexual Harassment”, *National Post*, 15 octombrie 2018, https://nationalpost.com/pmn/news-pmn/canada-news-pmn/refugee-women-live-in-fear-avoiding-washrooms-because-of-sexual-harassment
36. Maria von Welser, *No Refuge for Women: The Tragic Fate of Syrian Refugees*, Vancouver, Greystone Books, 2017.
37. *Desperate and Dangerous: Report on the Human Rights Situation of Migrants and Refugees in Libya*, United Nations Support Mission in Libya and Office of the High Commissioner for Human Rights, 20 decembrie 2018, https://www.ohchr.org/Documents/Countries/LY/LibyaMigrationReport.pdf, p. 31.
38. Rumy Hasan, *Multiculturalism: Some Inconvenient Truths*, Londra, Politico’s Publishing, 2010, p. 1217. Jaclyn Friedman şi Jessica Valenti (eds.), *Yes Means Yes! Visions of Female Sexual Power and a World Without Rape*, Berkeley, Seal Press, 2008.
39. Brad Perry, „Hooking Up with Healthy Sexuality: The Lessons Boys Learn (and Don’t Learn) About Sexuality, and Why a Sex-Positive Rape Prevention Paradigm Can Benefit Everyone Involved”, în Jaclyn Friedman şi Jessica Valenti (eds.), *Yes Means Yes! Visions of Female Sexual Power and a World Without Rape*, Berkeley, Seal Press, 2008, pp. 193-207.
40. Alia Amer, „Sex in Islam: What Every Muslim Teenager and Adult Needs to Know about Sexuality”, Zawaj.com, https://www.zawaj.com/articles/teenager_know.html
41. Isabel Teotonio, „Parents Experiencing Back-to-School Jitters About Sex-Ed Rollback”, *The Star* (Toronto), 4 septembrie 2018, https://www.thestar.com/news/gta/2018/09/04/parents-experiencing-back-to-school-jitters-amid-sex-ed-rollback.html
42. Nazia Parveen, „Birmingham Primary School to Resume Modified LGBT Lessons”, *The Guardian*, 3 iulie 2019, https://www.theguardian. com/world/2019/jul/03/birmingham-primary-school-to-resume-modified-lgbt-lessons
43. Oliver Harvey, „Worlds Collide as Gay Assistant Head Teaches Kids about Homosexuality in 98 Per Cent Muslim Community”, *The Sun*, 1 februarie 2019, https://www.thesun.co.uk/news/8334977/homosexuality-birmingham-saltley-islam
44. Conversaţie pe forumul ummah.com, 29 septembrie 2018, https://www.ummah.com/

forum/forum/islam/jinns-ruqya-unseen/ 12580704-chronic-wet-dreams-issue. Conversaţie pe forumul ummah. com, 12 august 2010, https://www.ummah.com/forum/forum/lounge-v2/286898-who-is-to-blame-for-a-man-s-lust-for-women. Conversaţie pe forumul ummah.com, 28 iulie 2016, https://www.ummah.com/forum/forum/misc/anonymous-posting-counselling- forum/488482-my-hormones-can-t-handle-all-the-women-in-public
45. Kamel Daoud, „The Sexual Misery of the Arab World", *New York Times*, 12 februarie 2016, https://www.nytimes.com/2016/02/14/opinion/sunday/the-sexual-misery-of-the-arab-world.html
46. Lara Logan, interviu cu autoarea, 15 septembrie 2018.
47. Alice Schwartzer, „Was war da los?", *Emma,* martie-aprilie 2016.
48. Magdi Abdelhadi, „Cairo Street Crowds Target Women", BBC News, 1 noiembrie 2006, http://news.bbc.co.uk/2/hi/middle_east/ 6106500.stm
49. Angie Abdelmonem, „Reconceptualizing Sexual Harassment in Egypt: Longitudinal Assessment of *el-Taharrush el-Ginsy* in Arabic Online Forums and Anti-sexual Harassment Activism", *Kohl: A Journal for Body and Gender Research*, 1 (2015), pp. 23-41, https://s3- eu-west-1.amazonaws.com/harassmap/media/uploaded-files/reconceptualizing-sexual-harassment-in-egypt-1.pdf
50. Eltahawy, *Headscarves and Hymens*.
51. Marina Koren, „Angela Merkel's Response to the New Year's Eve Assaults", *The Atlantic*, 12 ianuarie 2016, https://www.theatlantic.com/international/archive/2016/01/cologne-refugees-migrants-merkel/423708/
52. Alison Smale, „As Germany Welcomes Migrants, Sexual Attacks in Cologne Point to a New Reality", *New York Times*, 14 ianuarie 2016, https://www.nytimes.com/2016/01/15/world/europe/as- germany-welcomes-migrantssexual-attacks-in-cologne-point-to-a-new-reality.html
53. Alice Schwarzer, „Der Schock – the New Year's Eve of Cologne", *Emma*, februarie 2017.
54. *Ibidem*. Jürgen Mathies şi Alice Schwarzer în dialog cu autoarea, 30 decembrie 2016.

Capitolul 12

Ciocnirea culturilor

1. Samuel Huntington, „The Clash of Civilizations?", *Foreign Affairs*, vara 1993, https://www.foreignaffairs.com/articles/united-states/ 1993-06-01/clash-civilizations
2. Bastien Chabé-Ferret, Joël Machado şi Jackline Wahba, „Remigration Intentions and Migrants' Behavior", *Regional Science and Urban Economics*, 68 (ianuare 2018), pp. 56-74.
3. *Ibidem*.
4. Antje Röder, „Immigrants' Attitudes Toward Homosexuality: Socialization, Religion, and Acculturation in European Host Societies", *International Migration Review*, 49, nr. 4 (2015), pp. 1042-1070.
5. World Values Survey, http://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp
6. „Live Cultural Map over Time 1981 to 2015", World Values Survey, http://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp?CMSID= Findings
7. „Asylum and First Time Asylum Applicatants by Citizenship, Age and Sex Annual Aggregated Data (Rounded)", Eurostat, 12 martie 2019, http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset= migr_asyappctza&lang=en

8. „How Important Is Religion in Respondent's Life", World Values Survey V9, http://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp. „Justifiable: For a Man to Beat His Wife", World Values Survey V208, http://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp [„Online analysis", selecţie 2010-2014, ţări selectate, apoi întrebări.]
9. Sofie Peeters, interviu cu autoarea, 31 martie 2018.
10. Cai Berger, interviu cu autoarea, 6 aprilie 2018.
11. Efgani Dönmez, interviu cu autoarea, 22 iunie 2018.
12. Joachim Kerpner, Kerstin Weigl şi Alice Staaf, „Unik granskning: 112 pojkar och män dömda för gruppvåldtäkt", *Aftonbladet*, 6 mai 2018, https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/rLKwKR/unik-granskning-112-pojkar-och-man-domda-for-gruppvaldtakt
13. Mustafa Panshiri, interviu cu autoarea, 25 mai 2018.
14. „Youmo in Practice", Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, 11 octombrie 2018, https://www.mucf.se/publikationer/youmo-practice
15. „Tonårselev mördade sin lärarinna efter sexrelation", GT, 11 octombrie 2019, https://www.expressen.se/gt/ung-man-atalas-for-lararmordet-i-kil-/
16. Hamed Abdel-Samad, interviu cu autoarea, 27 iunie 2018.
17. Agnès Leclair, „Dans la Manche, l'affaire du réfugié acquitté d'un viol fait polémique", *Le Figaro*, 23 noiembrie 2018, http://www.lefigaro.fr/actualite-france/2018/11/23/0101620181123ARTFIG00 310-acquitte-d-un-viol-car-il-n-avait-pas-les-codes-culturels.php
18. „Selon lui, l'accusé «considère les femmes françaises comme des p****, il a un comportement de prédateur»." *Ibidem*.
19. Jess Phillips, interviu cu autoarea, 15 mai 2018.
20. Jody Raphael, *Rape Is Rape: How Denial, Distortion, and Victim Blaming Are Fueling a Hidden Acquaintance Rape Crisis*, Chicago, Chicago Review Press, 2013, p. 55.
21. Rhiana Wegner, Antonia Abbey, Jennifer Pierce *et al.*, „Sexual Assault Perpetrators' Justifications for Their Actions: Relationships to Rape Supportive Attitudes, Incident Characteristics and Future Perpetration", *Violence Against Women*, 21, nr. 8 (august 2015), pp. 1018-1037, https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4491036/
22. Nazir Afzal, interviu cu autoarea, 28 martie 2018.
23. „Immigrant Sex Fiend Claims He «Did Not Know It Was Illegal to Grope Women»", *Express*, 26 iulie 2018, https://www.express.co.uk/ news/world/994736/Immigrant-grope-illegal-Germany. Hans H. Nibbrig, „Mann soll 13 Frauen in U-Bahnen sexuell belästigt haben", *Berliner Morgenpost*, 24 iulie 2018, https://www.morgenpost.de/berlin/article214924057/Mann-soll-13-Frauen-in-U-Bahnen-sexuell-belaestigt-haben.html
24. Jalal Baig, „The Perils of #MeToo as a Muslim", *The Atlantic*, 21 decembrie 2017, https://www.theatlantic.com/international/archive/ 2017/12/tariq-ramadan-metoo/548642/
25. Ella Hill, „As a Rotherham Grooming Gang Survivor, I Want People to Know About the Religious Extremism Which Inspired My Abusers", *Independent*, 18 martie 2018, https://www.independent.co.uk/voices/rotherham-grooming-gang-sexual-abuse-muslim-islamist-racism-white-girls-religious-extremism-a8261831.html
26. Richard Kerbaj, „Muslim Leader Blames Women for Sex Attacks", *The Australian*, 26 octombrie 2006, https://www.theaustralian.com. au/news/nation/muslim-leader-blames-women-for-sex-attacks/news-story/d8b6a183c6a976752cb07be532543afd
27. Mark Hughes şi Jerome Taylor, „Rape «impossible» in marriage, says Muslim cleric", *Independent*, 14 octombrie 2010, https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/rape-impossible-in-marriage-says-muslim-cleric-2106161.html. Mikael Jalving, „Dansk

imam taget med bukserne nede, men var det en hunhund?", *Jyllands Posten*, 5 martie 2013, https://web.archive.org/web/20130311122604/ http://blogs.jp.dk/frontalt/2013/03/05/dansk-imam-taget-med-bukserne-nede-men-var-det-en-hunhund/

28. Iris Andriessen, Henk Fernee şi Karin Wittebrood, *Perceived Discrimination in the Netherlands*, Haga, Netherlands Institute for Social Research, 2014.

29. Ahu Alanya, Marc Swyngedouw, Veronique Vandezande şi Karen Phalet, „Close Encounters: Minority and Majority Perceptions of Discrimination and Intergroup Relations in Antwerp, Belgium", *International Migration Review*, 51, nr. 1 (primăvara 2017), pp. 191-217, https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/imre.12203

30. *Refugees in Europe: Review of Integration Practices & Policies*, European Foundation for Democracy, 2018, https://www.europeandemocracy.eu/wp-content/uploads/2019/03/2018-Refugees-In-Europe-Full-Version.pdf

31. Olga Khazan, „Inherited Trauma Shapes Your Health", *The Atlantic*, 16 octombrie 2018, https://www.theatlantic.com/health/archive/ 2018/10/trauma-inherited-generations/573055/

32. „How France's Regions Reflect the Country's Diversity", *The Economist*, 7 octombrie 2017, https://www.economist.com/special-report/2017/10/02/how-frances-regions-reflect-the-countrys-diversity

33. Mohammed Qasim, *Young, Muslim and Criminal: Experiences, Identities and Pathways into Crime*, Bristol, Policy Press, 2018, p. 49.

34. Nazir Afzal, „Fear of Racism That Let Jihadis Flourish in the UK", *Daily Mail*, 6 iunie 2017, https://www.dailymail.co.uk/news/article-4575452/Prosecutor-NAZIR-AFZAL-UK-deals-extremism.html

35. Akbar Ahmed, *Journey into Europe: Islam, Immigration, and Identity*, Washington, DC, Brookings Institution Press, 2018, p. 477.

36. Camille Paglia, *Free Women, Free Men: Sex, Gender, Feminism*, New York, Pantheon, 2017, p. xxv.

37. Hamed Abdel-Samad, interviu cu autoarea, 27 iunie 2018.

38. „Europe Is Sending African Migrants Home. Will They Stay?", *The Economist*, 28 martie 2018, https://www.economist.com/middle-east-and-africa/2018/03/28/europe-is-sending-african-migrants-home-will-they-stay

39. Paulina Neuding, „Social oro ger stök på bibblan", *Svenska Dagbladet*, 16 mai 2015, https://www.svd.se/social-oro-ger-stok-pa-bibblan. Cheryl Benard, „I've Worked with Refugees for Decades. Europe's Afghan Crime Wave Is Mind-Boggling", *The National Interest*, 11 iulie 2017, https://nationalinterest.org/feature/ive-worked-refugees-decades-europes-afghan-crime-wave-mind-21506. Bassam Tibi, „Syrien und Deutschland", în *Der Schock – Die Silvesternacht von Köln*, cu contribuţii de Kamel Daoud, Necla Kelek, Bassam Tibi *et al.*, Köln, Kiepenheuer & Witsch, 2016.

40. Bernard Lewis, „Europe and Islam", The Tanner Lectures on Human Values, Brasenose College, Oxford University, 26 februarie, 5 şi 12 martie 1990, https://tannerlectures.utah.edu/_documents/a- to-z/l/Lewis98.pdf, p. 134.

Capitolul 13

De ce integrarea nu are loc

1. Bernard Lewis, „Europe and Islam", The Tanner Lectures on Human Values, Brasenose College, Oxford University, 26 februarie, 5 şi 12 martie 1990, https://tannerlectures.utah.edu/_documents/ a-to-z/l/Lewis98.pdf, p. 139.

2. Bill de Blasio, Anne Hidalgo şi Sadiq Khan, „Our Immigrants, Our Strength”, *New York Times*, 20 septembrie 2016, https://www.nytimes.com/2016/09/20/opinion/our-immigrants-our-strength.html
3. Laura Backes, Anna Clauss, Maria-Mercedes Herin *et al.*, „Fact-Check: Is There Truth to Refugee Rape Reports?”, Spiegel Online, 17 ianuarie 2018, https://www.spiegel.de/international/germany/is-there-truth-to-refugee-sex-offense-reports-a-1186734.html
4. Doug Saunders, *Myth of the Muslim Tide: Do Immigrants Threaten the West?*, Toronto, Knopf Canada, 2012.
5. Thomas Liebig şi Kristian Rose Tronstad, „Triple Disadvantage?: A First Overview of the Integration of Refugee Women”, OECD Social, Employment and Migration Working Papers nr. 216, 2018, https://www.oecd-ilibrary.org/employment/triple-disadvantage_3f3a9612-en
6. Bojan Pancevski, „An Ice-Cream Truck Slaying, Party Drugs and Real-Estate Kings: Ethnic Clans Clash in Berlin’s Underworld”, *Wall Street Journal*, 17 octombrie 2018, https://www.wsj.com/articles/ ethnic-crime-families-provoke-german-crackdown-1539604801
7. Thomas Sowell, *Migrations and Cultures: A World View*, New York, Basic Books, 1996.
8. *Ibidem*, p. 47.
9. *Ibidem*, pp. 142, 180.
10. *Ibidem*, p. 179.
11. *Ibidem*.
12. *Ibidem*, p. 181.
13. *Ibidem*.
14. Hamed Abdel-Samad, interviu cu autoarea, 27 iunie 2018.
15. Ruud Koopmans, *Das verfallene Haus des Islam. Religiöse Ursachen von Unfreiheit, Stagnation und Gewalt*, München, C.H. Beck, 2020.
16. Dan Seligson, interviu cu autoarea, 11 iunie 2018.
17. Ayaan Hirsi Ali, *The Challenge of Dawa: Political Islam as Ideology and Movement and How to Counter It*, Stanford, CA, Hoover Institution Press, 2017, https://www.hoover.org/sites/default/files/research/docs/ali_challengeofdawa_final_web.pdf
18. Christian Pfeiffer, Dirk Baier şi Sören Kliem, *Zur Entwicklung der Gewalt in Deutschland Schwerpunkte: Jugendliche und Flüchtlinge als Täter und Opfer*, Institut für Delinquenz und Kriminalprävention, Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften, ianuarie 2018, https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/service/publikationen/zur-entwicklung-der-gewalt-in-deutschland-/121148
19. „Muslim Girls in TIGHT Clothes!!! [MUST WATCH]”, *Naseeha Sessions*, YouTube, 24 octombrie 2016, https://www.youtube.com/watch?v=2GGYU4QZLSQ. „For Sisters Who Don’t Pray [PLEASE WATCH]”, *Naseeha Sessions*, YouTube, 30 aprilie 2016, https://www.youtube.com/watch?v=L0VVD6YBry4
20. Antje Röder, „Explaining Religious Differences in Immigrants’ Gender Role Attitudes: The Changing Impact of Origin Country and Individual Religiosity”, *Ethnic and Racial Studies*, 37, nr. 14 (2014), pp. 2615-2635.
21. *A Review of Survey Research on Muslims in Britain*, Ipsos MORI Social Research Institute, februarie 2018, https://www.ipsos.com/sites/default/files/ct/publication/documents/2018-03/a-review-of- survey-research-on-muslims-in-great-britain-ipsos-mori_0.pdf
22. Mieke Maliepaard şi Richard Alba, „Cultural Integration in the Muslim Second Generation in the Netherlands: The Case of Gender Ideology”, *International Migration*

Review, 50, nr. 1 (primăvara 2016), pp. 70-94.
23. Efgani Dönmez, interviu cu autoarea, 22 iunie 2018.
24. *Refugees in Europe: Review of Integration Practices & Policies*, European Foundation for Democracy, 2018, https://www.europeandemocracy.eu/wp-content/uploads/2019/03/2018-Refugees-In-Europe-Full-Version.pdf
25. Seyran Ateş, interviu cu autoarea, 5 aprilie 2018.
26. Efgani Dönmez, interviu cu autoarea, 22 iunie 2018.
27. Jacqueline Stevenson, Sean Demack, Bernie Stiell *et al.*, *The Social Mobility Challenges Faced by Young Muslims*, Social Mobility Commission, 2017, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/ system/uploads/attachment_data/file/642220/Young_Muslims_SMC.pdf, p. 6.
28. „Gender Equality Index 2017: Measuring Gender Equality in the European Union 2005-2015 – Report", European Institute for Gender Equality, 10 octombrie 2017, https://eige.europa.eu/publications/gender-equality-index-2017-measuring-gender-equality-european-union-2005-2015-report. *The Gallup Coexist Index 2009: A Global Study of Interfaith Relations*, Gallup, 2009, http://www.euro-islam.info/wp-content/uploads/pdfs/gallup_coexist_2009_interfaith_relations_uk_france_germany.pdf. *Settling in 2018: Indicators of Immigrant Integration*, OECD Publishing and European Union, 2018, https://doi.org/10.1787/9789264307216-en. Rainer Bauböck şi Milena Tripkovic (eds.), *The Integration of Migrants and Refugees: An EUI Forum on Migration, Citizenship and Demography*, European University Institute, 2017, https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/ 1814/45187/Ebook_IntegrationMigrantsRefugees2017.pdf
29. Saunders, *Myth of the Muslim Tide*.
30. Yassine Khoudja şi Fenella Fleischmann, „Labor Force Participation of Immigrant Women in the Netherlands: Do Traditional Partners Hold Them Back?", *International Migration Review*, 51, nr. 2 (iunie 2017), pp. 506-541.
31. Bauböck şi Tripkovic, *The Integration of Migrants and Refugees*.
32. „Gender Equality Index 2017".
33. *Settling in 2018*.
34. *Ibidem*.
35. „«Rivers of Blood»: The Lasting Legacy of a Poisonous Speech", *The Economist*, 19 aprilie 2018, https://www.economist.com/britain/ 2018/04/19/rivers-of-blood-the-lasting-legacy-of-a-poisonous-speech
36. Liebig şi Tronstad, „Triple Disadvantage?".
37. „«Rivers of Blood»".
38. *Settling in 2018*.
39. Khoudja şi Fleischmann, „Labor Force Participation of Immigrant Women in the Netherlands". Maliepaard şi Alba, „Cultural Integration in the Muslim Second Generation in the Netherlands".
40. *Settling in 2018*. Liebig şi Tronstad, „Triple Disadvantage?".
41. *Integrated Communities Strategy Green Paper: Building Stronger, More United Communities*, HM Government, Londra, 2018, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/696993/Integrated_Communities_Strategy.pdf
42. Erik Bergström şi Kalle Wannerskog, „Parallellt samhälle i utsatta områden", Sveriges Radio, 21 iunie 2017, https://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=6722015
43. Bojan Pancevski, „Teens Roam Streets with Rifles as Crime Swamps Sweden", *The*

Sunday Times, 21 ianuarie 2018, https://www.thetimes. co.uk/article/teens-roam-streets-with-rifles-as-crime-swamps-sweden-q83g055k9. Mikkel Andersson, interviu cu autoarea, 8 aprilie 2018.
44. Mohammed Qasim, *Young, Muslim and Criminal: Experiences, Identities and Pathways into Crime*, Bristol, Policy Press, 2018, p. 34.
45. Cai Berger, interviu cu autoarea, 6 aprilie 2018.
46. Omar Makram, interviu cu autoarea, 28 ianuarie 2019.
47. Rumy Hasan, interviu cu autoarea, 20 martie 2018.
48. Assita Kanko, interviu cu autoarea, 30 martie 2018.
49. *Ibidem*.
50. *Integrated Communities Strategy Green Paper*.
51. „Netherlands: Teachers See Evidence of Increasing Segregation", European Commission, 1 februarie 2017, https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/netherlands-teachers-see-evidence-of-increasing-segregation
52. Bergström şi Wannerskog, „Parallellt samhälle i utsatta områden".
53. „Exposed Areas: Social Order, Criminal Structure and Challenges for the Police", National Operational Department of Intelligence Unit, Poliţia Suedeză, iunie 2017, https://polisen.se/siteassets/dokument/ovriga_rapporter/utsatta-omraden-social-ordning-kriminell-struktur-och-utmaningar-for-polisen-2017.pdf, p. 32.
54. Qasim, *Young, Muslim and Criminal*.
55. Paul Collier, *Exodus: How Migration Is Changing Our World*, Oxford, UK, Oxford University Press, 2013.
56. Andrea Thomas, „German Towns Filled with Refugees Ask, «Who is Integrating Whom?»", *Wall Street Journal*, 15 octombrie 2017, https://www.wsj.com/articles/german-towns-filled-with-refugees- ask-who-is-integrating-whom-1508074522
57. *Ibidem*.
58. „Results and Country Profiles: Muslims in Europe: integrated, but not accepted?", Bertelsmann Foundation, 6, https://www.bertelsmann- stiftung.de/en/publications/publication/did/results-and-country-profiles-muslims-in-europe
59. Unni Wikan, *In Honor of Fadime: Murder and Shame*, Chicago, University of Chicago Press, 2008.
60. Johanna Edström, „Larm: Ökatförtryck mot tjejer", Mitt i Stockholm, 4 iulie 2016, https://mitti.se/nyheter/larm-okatfortryck-mot-tjejer/
61. Mikkel Andersson, interviu cu autoarea, 8 aprilie 2018.
62. Edström, „Larm: Ökatförtryck mot tjejer".
63. Helen Pidd, „Report Says Child Sexual Exploitation «Normal in Parts of Greater Manchester»", *The Guardian*, 30 octombrie 2014, https://www.theguardian.com/society/2014/oct/30/child-sexual-exploitation-norm-greater-manchester-ann-coffey-report
64. Dietrich Oberwittler, „Ehrenmorde in Deutschland", Max-Planck-Institut, https://csl.mpg.de/de/forschung/projekte/ehrenmorde-in-deutschland. „Preliminary Examination of so-called «Honour Killings» in Canada", Canada Department of Justice, https://www.justice.gc.ca/eng/rp-pr/cj-jp/fv-vf/hkch/p2.html
65. Ric Curtis, Sheyla Delgado, Evan Misshula *et al.*, „A Comparative Approach to Estimating the Annual Number of Honor Killings in the United States Among People from Middle Eastern, North African, and Southeast Asian (MENASA) Countries", manuscris nepublicat, John Jay College of the City of New York, 2014.
66. Nazir Afzal, interviu cu autoarea, 28 martie 2018.

67. Hollie McKay, „Honor Killing in America: DOJ Report Says Growing Problem is Hidden in Stats", *Fox News*, 3 mai 2016, https://www.foxnews.com/us/honor-killing-in-america-doj-report-says-growing- problem-is-hidden-in-stats
68. „Streitende Familie greift Polizisten an", *Frankfurter Allgemeine*, 10 septembrie 2018, https://www.faz.net/aktuell/rhein-main/streitende-familie-greift-polizisten-an-15780679.html
69. Statistikbanken, Danmarks Statistik, https://www.statistikbanken.dk/krise2; https://www.dst.dk/da/Statistik/nyt/NytHtml?cid= 30255
70. „Forced Marriage in Immigrant Communities in the United States: 2011 National Survey Results", Tahirih Justice Center, septembrie 2011, https://www.tahirih.org/wp-content/uploads/2015/03/REPORT-Tahirih-Survey-on-Forced-Marriage-in-Immigrant-Communities-in-the-United-States.pdf
71. Jennifer Ludden, „Thousands of Young Women in US Forced into Marriage", NPR, 2015, https://www.npr.org/sections/goatsand soda/2015/04/14/399337562/thousands-of-young-women-in-u-s- forced-into-marriage
72. Eskild Dahl Pedersen, interviu cu autoarea, 9 aprilie 2018.

Capitolul 14

Industria integrării şi eşecul ei

1. Rainer Bauböck şi Milena Tripkovic (eds.), *The Integration of Migrants and Refugees: An EUI Forum on Migration, Citizenship and Demography*, European University Institute, 2017, https://cadmus.eui.eu/bitstream/ handle/1814/45187/ Ebook_IntegrationMigrantsRefugees2017.pdf?sequence=3&isAllowed=y
2. „European Countries Should Make It Easier for Refugees to Work", *The Economist*, 21 aprilie 2018, https://www.economist.com/inter national/2018/04/21/european-countries-should-make-it-easier-for-refugees-to-work?frsc=dg%7Ce
3. „Netherlands: Refugees Have More Difficulties to Integrate Than Other Migrant Groups", European Commission, 23 iunie 2017, https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/netherlands-refugees-have-more-difficulties-to-integrate-than-other-migrant-groups. „Meeste Syrische asielzoekers hebben eigen woonruimte", Central Bureau voor de Statistiek, 22 iunie 2017, https://www.cbs. nl/nl-nl/nieuws/2017/25/meeste-syrische-asielzoekers-hebben- eigen-woonruimte
4. Tom Kornstad, „6 av 10 menn selvforsørget etter 8 år", Statistisk Sentralbyrå, 2016, 14 decembrie 2016, https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/6-av-10-menn-selvforsorget- etter-8-ar
5. *Ibidem*.
6. Bauböck şi Tripkovic, *The Integration of Migrants and Refugees*.
7. Chris Cottrell, „Many Refugees in Germany Lack Training or Education: Report", DW, 20 iulie 2016, https://www.dw.com/en/many-refugees-in-germany-lack-training-or-education-report/ a-19414051
8. Bauböck şi Tripkovic, *The Integration of Migrants and Refugees*.
9. *Ibidem*.
10. *Immigrants in Denmark 2017*, Copenhaga, Danmarks Statistik, 2018, p. 97.
11. Frank Bovenkerk şi Tineke Fokkema, „Crime Among Young Moroccan Men in the Netherlands: Does Their Regional Origin Matter?", *European Journal of Criminology*, 13, nr. 3 (mai 2016), pp. 352-371.
12. Mohammed Qasim, *Young, Muslim and Criminal: Experiences, Identities and*

Pathways into Crime, Bristol, Policy Press, 2018.
13. „Exposed Areas: Social Order, Criminal Structure and Challenges for the Police", National Operational Department of Intelligence Unit, Poliţia Suedeză, iunie 2017, https://polisen.se/siteassets/dokument/ovriga_rapporter/utsatta-omraden-social-ordning-kriminell-struktur-och-utmaningar-for-polisen-2017.pdf, p. 18.
14. Christian Pfeiffer, Dirk Baier şi Sören Kliem, *Zur Entwicklung der Gewalt in Deutschland Schwerpunkte: Jugendliche und Flüchtlinge als Täter und Opfer*, Institut für Delinquenz und Kriminalprävention, Zürcher Hochschule für Angewandte Wissenschaften, ianuarie 2018, https://www.bmfsfj.de/bmfsfj/service/publikationen/zur-entwicklung-der-gewalt-in-deutschland-/121148
15. Sarah Carpentier, Karel Neels şi Karel Van den Bosch, „Do First- and Second-Generation Migrants Stay Longer in Social Assistance than Natives in Belgium?", *Journal of International Migration and Integration*, 18, nr. 4 (noiembrie 2017), pp. 1167-1190.
16. Bauböck şi Tripkovic, *The Integration of Migrants and Refugees*.
17. Assaf Razin şi Jackline Wahba, „Welfare Magnet Hypothesis, Fiscal Burden, and Immigration Skill Selectivity", Norface Migration Discussion Paper Nr. 212-236, 2012, http://norface-migration.org/publ_uploads/NDP_36_12.pdf
18. „The Progressive Case for Immigration", *The Economist*, 18 martie 2017, https://www.economist.com/finance-and-economics/2017/ 03/18/the-progressive-case-for-immigration
19. „Onderzoek Integratiebeleid", Tweede Kamer der Staten-Generaal, 19 ianuarie 2004, https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-28689-9.html
20. „Action Plan on the Integration of Third Country Nationals", European Commission, 7 iunie 2016, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/ 20160607/communication_action_plan_integration_third-country_ nationals_en.pdf, p. 4.
21. „Netherlands: New Integration Policies Fail Migrants & Society, Research Shows", European Commission, 24 ianuarie 2017, https://ec.europa.eu/migrant-integration/news/netherlands-new-integration-policies-fail-migrants-society-research-shows
22. Ulrich Rosenhagen, „From Stranger to Citizen? Germany's Refugee Dilemma", *Dissent*, 2017, https://www.dissentmagazine.org/article/ from-stranger-to-citizen-germanys-refugee-dilemma-integration
23. „Auswertung der Befragung zur Sicherheit in Tübingen", Tübingen Universitätsstadt, 2018, https://www.tuebingen.de/gemeinderat/vo0050.php?__kvonr=12512
24. Österreichischer Integrations Fonds, interviu cu autoarea, 21 iunie 2018.
25. Mathias Énard, *2017 Jahresbericht*, Deutscher Akademischer Austauschdienst, 2017, https://www.daad.de/medien/daad_jahresbericht_2017.pdf
26. „«One-Euro Job» Program for Refugees Off to a Slow Start in Germany", DW, 2 decembrie 2016, https://www.dw.com/en/one-euro-job-program-for-refugees-off-to-a-slow-start-in-germany/ a-36618371
27. „Germany to Cut Funding for Its One-Euro Job Refugees Scheme", Europost, 21 aprilie 2017, http://www.europost.eu/en/a/view/Germany-to-cut-funding-for-its-one-euro-job-refugees-scheme
28. *VI Justitie en Veiligheid Rijksbegroting 2019*, Ministerie van Justitie en Veiligheid, 2019, https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-justitie-en-veiligheid/documenten/begrotingen/ 2018/09/18/vi-justitie-en-veiligheid-rijksbegroting-2019, p. 76.
29. *Ibidem*, p. 41.

30. „Overview of Federal Budgetary and Financial Data Up to and Including December 2018”, Federal Ministry of Finance, Germania, 31 ianuarie 2019, https://www.bundesfinanzministerium.de/Content/ EN/Standardartikel/Press_Room/Publications/Monthly_ Report/Key_Figures/2019-01-federal-budget.html
31. Andrea Thomas, „Germany Puts Migration-Related Costs at over $86 Billion over Next Four Years”, *Wall Street Journal*, 1 iulie 2016, https://www.wsj.com/articles/germany-puts-migration-related-costs-at-over-86-billion-over-next-four-years-1467392402
32. Albéric de Montgolfier, *Rapport général, fait au nom de la commission des finances sur le project de loi de finances sur le projet de loi de finances, adopte par l'assemblee nationale, pour 2019*, Tome III, Sénat, Franţa, 2018, http://www.senat.fr/rap/l18-147-316/l18-147-3161.pdf
33. Roderick Ackermann, Nicolò Franceschelli şi Lucie Debornes, *Democratic Accountability and Budgetary Control of Non-governmental Organisations Financed from the EU Budget – Update*, European Parliament, 21 iunie 2019, http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/ 2014_2019/plmrep/COMMITTEES/CONT/DV/2019/01-28/Follow-up NGOstudy_EN.pdf, p. 26.
34. Robin Alexander, interviu cu autoarea, 30 aprilie 2018.
35. Miriam Mechel şi Gregor Peter Schmitz, „Angela Merkel will «Wir schaffen das» nicht wiederholen”, WirtschaftsWoche, 17 septembrie 2016, https://www.wiwo.de/politik/deutschland/fluechtlingskrise-angela-merkel-will-wir-schaffen-das-nicht-wiederholen-/14556964. html

Capitolul 15

Bandele care ademenesc fete

1. Anoosh Chakelian, „«Grooming Rings Are the Biggest Recruiter for the Far Right»: Rochdale and Telford Prosecutor”, *New Statesman*, 19 martie 2018, https://www.newstatesman.com/politics/uk/2018/ 03/child-sexual-abuse-grooming-rings-are-biggest-recruiter-far-right-rochdale-and-telford-prosecutor
2. Alexis Jay, OBE, *Independent Inquiry into Child Sexual Exploitation in Rotherham, 1997-2003*, Rotherham Metropolitan Borough Council, 21 august 2014, https://www.rotherham.gov.uk/downloads/file/ 279/independent-inquiry-into-child-sexual-exploitation-in-rotherham
3. Jane Martinson, „Why the Rochdale «Grooming Trial» Wasn't About Race”, *The Guardian*, 9 mai 2012, https://www.theguardian.com/society/2012/may/09/rochdale-grooming-trial-race
4. Haras Rafiq şi Muna Adil, „Group-Based Child Sexual Exploitation: Dissecting «Grooming Gangs»”, Quilliam, decembrie 2017, https://www.quilliaminternational.com/shop/e-publications/group-based- child-sexual-exploitation-dissecting-grooming-gangs/, p. 53.
5. *Ibidem*.
6. Rafiq şi Adil, „Group-Based Child Sexual Exploitation”, p. 32.
7. *Ibidem*.
8. Ella Hill, „As a Rotherham Grooming Gang Survivor, I Want People to Know About the Religious Extremism Which Inspired My Abusers”, *Independent*, 18 martie 2018, https://www.independent.co.uk/voices/rotherham-grooming-gang-sexual-abuse-muslim-islamist-racism-white-girls-religious-extremism-a8261831.html

9. Rafiq şi Adil, „Group-Based Child Sexual Exploitation”.
10. Nazir Afzal, interviu cu autoarea, 28 martie 2018.
11. Martinson, „Why the Rochdale «Grooming Trial» Wasn’t About Race”.
12. Ann Cryer, interviu cu autoarea, 27 martie 2018.
13. Allison Pearson, „Rotherham: In the Face of Such Evil, Who Is the Racist Now?”, *The Telegraph*, 27 august 2014, https://www.telegraph. co.uk/news/uknews/crime/11059138/Rotherham-In-the-face-of-such-evil-who-is-the-racist-now.html
14. Martinson, „Why the Rochdale «Grooming Trial» Wasn’t About Race”.
15. Andrew Norfolk, „Sarah Champion Interview: «I’d Rather Be Called a Racist than Turn a Blind Eye to Child Abuse»”, *The Sunday Times*, 2 septembrie 2017, https://www.thetimes.co.uk/article/sarah-champion-mp-i-d-rather-be-called-a-racist-than-turn-a-blind-eye-to-child-abuse-96s0fbm22
16. *Ibidem*.
17. Jay, *Independent Inquiry into Child Sexual Exploitation in Rotherham 1997-2013*, https://www.rotherham.gov.uk/downloads/file/279/independent-inquiry-into-child-sexual-exploitation-in-rotherham
18. Julie Bindel, „Why Are So Many Left-Wing Progressives Silent About Islam’s Totalitarian Tendencies?”, UnHerd, 3 aprilie 2018, https://unherd.com/2018/04/many-left-wing-progressives-protest- pope-silent-islams-totalitarian-tendencies-victims-cowardice-overwhelmingly-women/
19. Louise Casey, DBE, CB, „The Casey Review: A Review into Opportunity and Integration”, Department for Communities and Local Government, Londra, decembrie 2016, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_ data/file/575973/The_Casey_Review_Report.pdf, pp. 159-160.
20. Helen Pidd, „Report Says Child Sexual Exploitation «Normal in Parts of Greater Manchester»”, *The Guardian*, 30 octombrie 2014, https://www.theguardian.com/society/2014/oct/30/child-sexual-exploitation-norm-greater-manchester-ann-coffey-report
21. Jay, *Independent Inquiry into Child Sexual Exploitation in Rotherham 1997-2003*.
22. *Ibidem*.
23. Ann Cryer, interviu cu autoarea, 27 martie 2018.
24. Dearden, „Grooming Gangs Abused More than 700 Women and Girls Around Newcastle After Police Appeared to Punish Victims”.
25. Richard Ford, „Rochdale sex abuse gang wins legal aid to fight deportation”, *The Times*, 29 iulie 2017, https://www.thetimes.co.uk/ article/rochdale-sex-abuse-gang-wins-legal-aid-to-fight-deportation- z0g3l7dqj
26. Ann Cryer, interviu cu autoarea, 27 iunie 2018.
27. „Åklagaren yrkar sex års fängelse för gruppvåldtäkten i Fittja”, Botkyrka Direkt, 6 decembrie 2017, https://www.stockholmdirekt.se/nyheter/aklagaren-yrkar-sex-ars-fangelse-for-gruppvaldtakten-i-fittja/repqld!jy2xyF5K5JtTtkv7wxQd7w/
28. „Femeia care i-a reclamat pe cinci bărbaţi pentru o violenţă în grup în Fittja în august 2016 şi-a retras recursul, relatează Omni. Aceasta înseamnă că verdictul Curţii Districtuale este final” (traducere), în „Åklagaren yrkar sex års fängelse för gruppvåldtäkten i Fittja”.
29. „Åklagaren yrkar sex års fängelse för gruppvåldtäkten i Fittja”.
30. Ann Cryer, interviu cu autoarea, 27 martie 2018.
31. „Nazir Afzal Pledges to Make Wales «Safest Place for Women»”, BBC News, 21 ianuarie 2018, https://www.bbc.com/news/uk- wales-42765231

Capitolul 16

„Pentru aceia dintre dumneavoastră
care sunt căsătoriţi cu un copil”

1. „Refugee Host School Bans Revealing Clothes”, The Local de, 26 iunie 2015, https://www.thelocal.de/20150626/refugee-school-calls-for-uniform-modesty
2. „Police Criticized for Reaction to Brutal Rape of Jogger in Leipzig Park”, The Local de, 4 septembrie 2017, https://www.thelocal.de/20170904/police-criticized-for-reaction-to-brutal-rape-of-jogger-in-leipzig
3. Richard Orange, „Police Warn Women Not to Go Out Alone in Swedish Town After Spate of Sex Attacks”, *The Telegraph*, 8 martie 2016, https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/sweden/12188274/Police-warn-women-not-to-go-out-alone-in-Swedish-town-after-spate-of-sex-attacks.html
4. „Malmöpolisens råd till kvinnor: Gå inte ut ensamma”, FriaTider, 17 decembrie 2017, http://www.friatider.se/malm-polisens-r-d-till-kvinnor-g-inte-ut-ensamma-0
5. Cameron Holbrook, „Sweden’s Bråvalla Festival Shut Down for Good”, *Mixmag*, 26 iunie 2018, https://mixmag.net/read/swedens-bravalla-festival-has-been-shut-down-for-good-news
6. „Swedish police to hand out anti-groping armbands”, The Local se, 29 iunie 2016, thelocal.se/20160629/Swedish-police-to-hand-out-anti-groping-armbands
7. Tino Sanandaji, interviu cu autoarea, 7 aprilie 2018.
8. „Sweden’s Bråvalla Music Festival Cancelled Next Year After Sex Attacks”, *The Guardian*, 3 iulie 2017, https://www.theguardian.com/world/2017/jul/03/swedens-bravalla-music-festival-cancelled- next-year-after-sex-attacks
9. Christina Anderson şi Ceylan Yeginsu, „Tired of Sexual Assault, Music Festival for Women Stresses a «Safe Zone»”, *New York Times*, 1 septembrie 2018, https://www.nytimes.com/2018/09/01/world/ europe/sweden-statement-festival-women.html
10. Frank Jordans, „German Police Union Chief Slams NYE «Safe Zone» for Women”, Associated Press, 30 decembrie 2017, https://www.apnews.com/84215e6e5ceb49d794e7e775e87b8339
11. Flemming Rose, interviu cu autoarea, 9 aprilie 2018.
12. „Information till dig som är gift med ett barn”, Migrationsverket, 2018.
13. Tomas Löwemo, „Flicka blev gravid med 20-årig make”, *Östra Småland Nyheterna*, 21 decembrie 2017.
14. „Barnäktenskap orsak till bråk”, *SVT Nyheter*, 9 ianuarie 2017, https://www.svt.se/nyheter/lokalt/smaland/barnaktenskap-orsak-till-brak
15. Unchained at Last, „Child Marriage – Shocking Statistics”, https://www.unchainedatlast.org/child-marriage-shocking-statistics/
16. *Emma*, noiembrie-decembrie 2016, https://www.emma.de/lesesaal/ 61385
17. „German Parliament Passes Law Ending Child Marriage”, The Local de, 2 iunie 2017, https://www.thelocal.de/20170602/german-parliament-passes-law-ending-child-marriage
18. Machteld Zee, *Choosing Sharia? Multiculturalism, Islamic Fundamentalism & Sharia Councils*, Haga, Eleven International Publishing, 2016, p. 97.
19. *Integrated Communities Strategy Green Paper: Building Stronger, More United Communities*, HM Government, Londra, 2018, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/696993/Integrated_Communities_Strategy.pdf, p. 56.

20. „Släng ut Sharia ur våra svenska domstolar”, *Kristianstadsbladet*, 5 martie 2018, http://www.kristianstadsbladet.se/ledare/slang-ut-sharia-ur-vara-svenska-domstolar/
21. „Gender Segregation Not «Alien to Our Culture», Says Universities UK Chief”, *The Guardian*, 12 decembrie 2013, https://www.the guardian.com/society/2013/dec/12/gender-segregation-not-alien-culture-universities-chief
22. May Bulman, „Top University Accepts Islamic Society’s Gender-Segregated Event Was «Unlawful»”, *Independent*, 28 septembrie 2017, https://www.independent.co.uk/news/uk/home-news/london-university-islamic-society-gender-segregated-event-unlawful- london-school-economics-lse-a7972311.html
23. Elin Hofverberg, „Sweden: Separate Swimming Hours by Gender Justifiable”, Global Legal Monitor, 12 ianuarie 2017, http://www.loc.gov/law/foreign-news/article/sweden-separate-swimming-hours-by-gender-justifiable/
24. Rüdiger Franz, „Neues Bonner Bad soll Vorhang für Musliminnen bekommen”, *General-Anzeiger*, 22 ianuarie 2018, https://www.general-anzeiger-bonn.de/bonn/stadt-bonn/neues-bonner-bad-soll-vorhang-fuer-musliminnen-bekommen_aid-43624061
25. „Muslime fordern eigene Schwimmzeiten”, IslamiQ, 14 ianuarie 2015, http://www.islamiq.de/2015/03/14/muslime-fordern-eigene-schwimmzeiten/
26. Filippa Bohlin, „Kvinnor ofredad på Vattenpalatset”, *Ttela*, 31 ianuarie 2016, http://www.ttela.se/nyheter/v%C3%A4nersborg/kvinnor-ofredade-p%C3%A5-vattenpalatset-1.1256579
27. Emma Lidman, „Pool Makes Splash with Gender Jacuzzi Split”, The Local se, 8 ianuarie 2016, https://www.thelocal.se/20160108/swimming-hall-split-pools-between-men-and-women
28. Richard Orange, „Sweden’s Swimming Pool Vigilantes Accused of Neo-Nazi Links”, *The Telegraph*, 1 martie 2016, https://www.telegraph. co.uk/news/worldnews/europe/sweden/12179830/Swedens- swimming-pool-vigilantes-accused-of-neo-Nazi-links.html
29. Paulina Neuding, „Sweden’s Sexual Assault Crisis Presents a Feminist Paradox”, Quillette, 10 octombrie 2017, https://quillette.com/2017/10/10/swedens-sexual-assault-crisis-presents-feminist- paradox/
30. „Town bans male refugees from pools amid complaints”, The Local de, 15 ianuarie 2016, https://www.thelocal.de/20160115/town-bans-asylumseekers-from-pools-after-spate-of-harassment
31. „Teenage Girls Touched at WEM Water Park, Man Charged with 6 Counts of Sexual Assault”, CBC News, 8 februarie 2017, https://www.cbc.ca/news/canada/edmonton/west-edmonton-mall-wem-water-park-sexual-assault-1.3972344
32. Mikolai, interviu cu autoarea, 19 iunie 2018.
33. Lizzie Dearden, „German Nudists Outraged at New Rules Ordering Them to Wear Swimwear as Refugee Shelter Arrives on Lake”, *Independent*, 22 iunie 2016, https://www.independent.co.uk/news/world/europe/german-nudists-outraged-new-rules-ordering-them-wear-swimwear-refugee-shelter-arrives-lake-a7096001.html
34. Allan Hall, „Muslim Gang Insults «Sluts and Infidels» at German Nudist Pool”, *The Times*, 28 iulie 2016, https://www.thetimes.co.uk/article/muslim-gang-insults-sluts-and-infidels-at-german-nudist-pool-zk5pjqmfx
35. „Das sagen Deutschlands Nackte zur FKK-Krise”, *Bild*, 9 august 2017, https://www.bild.de/news/inland/fkk/bild-hoerte-sich-an-fkk-straenden-in-deutschland-um-52814134.bild.html
36. „Topless, naturisme … un retour de la pudeur? Observatoire mondial de la nudité feminine”, IFOP, 7 august 2017, https://www.ifop.com/wp-content/

uploads/2018/03/3827-1-study_file.pdf
37. Cecilia Rodriguez, „Nudity in Germany Losing Its Appeal", *Forbes*, 17 iulie 2014, https://www.forbes.com/sites/ceciliarodriguez/ 2014/07/17/nudity-losing-its-appeal-in-germany/#30f51bd24d79
38. Antje Röder, „Explaining Religious Differences in Immigrants' Gender Role Attitudes: The Changing Impact of Origin Country and Individual Religiosity", *Ethnic and Racial Studies*, 37, nr. 14 (2014), pp. 2615-2635.
39. „Being Christian in Western Europe", Pew Research Center, 29 mai 2018, https:// www.pewforum.org/2018/05/29/being-christian-in-western-europe/
40. Haras Rafiq şi Muna Adil, „Group-Based Child Sexual Exploitation: Dissecting «Grooming Gangs»", Quilliam, decembrie 2017, https://www.quilliaminternational.com/ shop/e-publications/group-based- child-sexual-exploitation-dissecting-grooming-gangs/, p. 53.
41. Daniel Schwammenthal, interviu cu autoarea, 30 martie 2018.
42. Til Biermann, „Weil Liam antisemitisch gemobbt wurde, flüchtet er nach Israel", *BZ*, 7 aprilie 2018, https://www.bz-berlin.de/berlin/ charlottenburg-wilmersdorf/weil-liam-antisemitisch-gemobbt-wurde-fluechtet-er-nach-israel
43. „Antisemitsche Vorfälle 2018: Ein Bericht der Recherche- und Informationsstelle Antisemitismus Berlin (RIAS)", RIAS, 2019, https://report-antisemitism.de/media/bericht-antisemitischer-vorfaelle-2018.pdf
44. „Germany's Jews Urged Not to Wear Kippahs After Attacks", BBC News, 24 aprilie 2018, https://www.bbc.com/news/world-europe- 43884075
45. Cnaan Liphshiz, „In Downtown Brussels, Once Vibrant Synagogues Are Now Dying or Sold", Jewish Telegraphic Agency, 5 februarie 2019, https://www.jta.org/2019/02/05/ global/in-downtown-brussels-once-vibrant-synagogues-are-now-dying-or-sold
46. Tino Sanandaji, *Mass Challenge: Economic Policy Against Social Exclusion and Antisocial Behavior*, Kuhzad Media, 2017, p. 81. Thomas C. Schelling, „Dynamic Models of Segregation", *Journal of Mathematical Sociology*, 1 (1971), pp. 143-186, https:// www.stat.berkeley.edu/~aldous/157/Papers/Schelling_Seg_Models.pdf
47. Paulina Neuding, „Violent Crime in Sweden Is Soaring. When Will Politicians Act?", *The Spectator*, 10 februarie 2018, https://www.spectator.co.uk/2018/02/violent-crime-in-sweden-is-soaring-when-will-politicians-act/
48. „Paketjätten stoppar sina leveranser till Rosengård", *Kvällsposten*, 23 februarie 2019, https://www.expressen.se/kvallsposten/paket jatten-stoppar-sina-leveranser-till-rosengard/
49. Paulina Neuding, „Social oro ger stök på bibblan", *Svenska Dagbladet*, 16 mai 2015, https://www.svd.se/social-oro-ger-stok-pa-bibblan
50. Neuding, „Violent Crime in Sweden is Soaring".
51. Sanandaji, *Mass Challenge*, p. 171.
52. Cai Berger, interviu cu autoarea, 6 aprilie 2018.
53. Robert Mackey, „Paris Mayor Plans to Sue Fox over False Reports of «No-Go Zones»", *New York Times*, 20 ianuarie 2015, https://www.nytimes.com/2015/01/21/world/europe/ paris-mayor-plans-to-sue-over-news-of-no-go-zones.html
54. Bill de Blasio, Anne Hidalgo şi Sadiq Khan, „Our Immigrants, Our Strength", *New York Times*, 20 septembrie 2016, https://www.nytimes. com/2016/09/20/opinion/our-immigrants-our-strength.html
55. „Merkel Says Germany Has «No-Go Areas», Gov't Won't Say Where", Associated Press, 28 februarie 2018, https://apnews.com/438bb0ac 98d04459ab2e392f3c4fc5ef

56. Allan Hall, „«Come Here at Night? I Would Rather Order a Taxi Straight to Hell!»: Women Forced to Run Gauntlet of Migrants at the Austrian Station So Risky It's Been Dubbed «the Terminus of Fear»", *Daily Mail*, 23 februarie 2016, https://www.dailymail.co.uk/news/article-3454897/Come-night-order-taxi-straight-hell-Women-forced-run-gauntlet-migrants-Austrian-station-risky-s-dubbed-terminus-fear.html
57. Boris Palmer, interviu cu autoarea, 18 iunie 2018.
58. Henrik Dahl, interviu cu autoarea, 10 aprilie 2018.
59. Seyran Ateş, *Der Islam braucht eine sexuelle Revolution: Eine Streitschrift*, Ullstein Taschenbuch, 2011.
60. „Death threats will not deter me from fighting extremism with enlightenment", Seyran Ateş, *New European*, 11 septembrie 2017, https://www.theneweuropean.co.uk/top-stories/muslim-feminist-seyran-ates-1-5189908
61. Seyran Ateş, interviu cu autoarea, 5 aprilie 2018.
62. *Ibidem*.
63. Efgani Dönmez, interviu cu autoarea, 22 iunie 2018.
64. Eskild Dahl Pedersen, interviu cu autoarea, 9 aprilie 2018.
65. Düzen Tekkal, interviu cu autoarea, 10 mai 2018.
66. Hamed Abdel-Samad, interviu cu autoarea, 27 iunie 2018.
67. Jaleh Tavakoli, interviu cu autoarea, 4 octombrie 2017.

Capitolul 17

Problema populistă

1. „The European Commission's Eurobarometer Surveys", GESIS, https://www.gesis.org/eurobarometer-data-service/home/
2. „Netherlands: Support for «Migration Ban» from Muslim Countries Larger than Expected", European Commission, 2 iunie 2017, https:// ec.europa.eu/migrant-integration/news/netherlands-support-for-migration-ban-from-muslim-countries-larger-than-expected
3. „Six Out of Ten Voters in Sweden Want Fewer Refugees: poll", The Local se, 21 aprilie 2018, https://www.thelocal.se/20180421/six-out-of-ten-voters-in-sweden-want-fewer-refugees-poll
4. Charlie Duxbury, „Danish Social Democrats Win National Election", Politico, 5 iunie 2019, https://www.politico.eu/article/denmarks-social-democrats-on-course-to-win-election/
5. „Poll of Polls: Germany", Politico, https://www.politico.eu/europe-poll-of-polls/germany/
6. Daniel Schwammenthal, interviu cu autoarea, 30 martie 2018.
7. „Head of Far-Right AfD «Mistakenly» Votes for Refugees to Bring Bamilies to Germany", The Local de, 2 februarie 2018, https://www.thelocal.de/20180202/head-of-far-right-afd-mistakenly-votes-for-refugees-to-bring-families-to-germany
8. „Chancellor Merkel Enters «Germans Only» Food Bank Furore", BBC News, 27 februarie 2018, https://www.bbc.com/news/world-europe-43210596
9. David Goodhart, interviu cu autoarea, 11 iunie 2018.

Capitolul 18

O nouă abordare faţă de integrare

1. „UNHCR Global Trends: Forced Displacement in 2018", United Nations High

Commission for Refugees, https://www.unhcr.org/5d08d7ee7.pdf
2. „Austria to Propose Soldiers for Frontex”, ANSA, 29 august 2018, https://www.ansa.it/english/news/politics/2018/08/29/austria-to-propose-soldiers-for-frontex_66aa0296-c9f6-4497-be5d-624c91a 21432.html
3. Irina Angelescu şi Florian Trauner, „10,000 Border Guards for Frontex: Why the EU Risks Conflated Expectations”, European Policy Centre, 21 septembrie 2018, https://www.ies.be/files/pub_8745_frontex.pdf
4. „Milton Friedman – Illegal Immigration – PT 1”, *LibertyPen*, YouTube, 11 decembrie 2009, https://www.youtube.com/watch?v=3eyJIb SgdSE
5. Ellen Barry şi Martin Selsoe Sorensen, „In Denmark, Harsh New Laws for Immigrant «Ghettos»”, *New York Times*, 1 iulie 2018, https://www.nytimes.com/2018/07/01/world/europe/denmark-immigrant-ghettos.html
6. „Unele propuneri au fost respinse drept prea radicale, cum este cea din partea Partidului Popular Danez conform căreia «copiilor ghetoului» ar trebui să li se interzică părăsirea locuinţei după ora 20:00”, Barry şi Sorensen, „In Denmark, Harsh New Laws for Immigrant «Ghettos»”.
7. „Auswertung der Befragung zur Sicherheit in Tübingen”, Tübingen Universitätsstadt, 2018, https://www.tuebingen.de/gemeinderat/vo0050.php?__kvonr=12512
8. Nazir Afzal, interviu cu autoarea, 28 martie 2018.
9. Jess Phillips, interviu cu autoarea, 15 mai 2018.
10. „Zainab bint Younus from Canada”, Muslima, http://muslima.globalfundforwomen.org/stories/i-am-salafi-feminist
11. The Salafi Feminist. Blogul nu mai există online.

Concluzie

Drumul spre Gilead

1. Margaret Atwood, *The Handmaid’s Tale*, New York, Anchor Books, 1998.
2. Alan Taylor, „Afghanistan in the 1950s and ’60s”, *The Atlantic*, 2 iulie 2013, https://www.theatlantic.com/photo/2013/07/afghanistan-in-the-1950s-and-60s/100544/
3. „Egyptian Leader Gamal Abdel Nasser Laughing at Hijab Requirement in 1958 (Subtitled)”, *Video Clips*, YouTube, 13 decembrie 2015, https://www.youtube.com/watch?v=_ZIqdrFeFBk
4. Anna Clark, *Women’s Silence, Men’s Violence: Sexual Assault in England 1770-1845*, Londra, Pandora Press, 1987.
5. John Stuart Mill, „The Subjection of Women (1869)”, în *Essays on Equality, Law and Education*, John M. Robson (ed.), introducere de Stefan Collini, Toronto, University of Toronto Press, 1984 [Collected works of John Stuart Mill Vol. XXI], p. 261.

Index

* Paginile din index se referă la versiunea tipărită sau PDF.

Abdel-Samad, Hamed 148, 188, 201, 263, 279
Acordul Schengen, spaţiul Schengen 32-34, 76, 125, 276
Adamson, Göran 62, 263
Adunarea Naţională (fostul Front Naţional) 29, 266
Afganistan 117, 118, 123, 173, 187-188, 285
Africa 117, 123
Afzal, Nazir 191, 234, 238, 279-280, 291
Ågren, Peter 89, 150
AHA Foundation 216
Ahmed, Shabir 191, 237
Ahmed, Yakub 124
ajunul Anului Nou:
atacurile din Köln 85, 86-89, 102, 140-141, 144, 146-148, 149, 179-180, 190, 259
sărbătorile de la Poarta Brandenburg 243
al-Assad, Bashar 34, 131
Albania 118
Alexander, Robin 114, 230
Algeria 117, 179
Alhaw, Ahmad 123
Almaleki, Noor 217
Alternative für Deutschland (AfD) 29, 60, 266, 268-269
Amri, Anis 115-116, 123
angajarea forţei de muncă 228, 270, 274
şi musulmanii 196-197, 207-209
şi refugiaţii 222-225
Anglia:
statisticile referitoare la violenţa sexuală 48-52
vezi şi Marea Britanie
aplicarea legii şi sistemul de justiţie 28-29, 100-109, 129-142
cazuri de agresiune sexuală care au dus la punere sub acuzare 72-82
cazuri de infracţiuni de natură sexuală care au dus la punere sub acuzare 101-103, 109
eşecurile în aplicarea legii 140-141
indulgenţa 136-138, 139, 278
lipsa de încredere în 142
măsurile de securitate sporite 259-260, 278-279

negarea şi subestimarea infracţiunilor de natură sexuală de către autorităţi 28-29, 88-89, 100; *vezi şi* negare
poliţia, *vezi* poliţişti
revizuirea 278
şi birocraţia 100, 103-107, 109
şi corectitudinea politică 133
şi datele despre etnia sau istoricul cultural al infractorilor 60-61, 103-104
şi delincvenţii juvenili 138-140
şi hărţuirea stradală 101
şi identificarea agresorilor 101
şi martorii 102
şi numărul mai mic decât cel real al reclamaţiilor privind cazurile de infracţiuni de natură sexuală 24, 47, 56, 100-101
şi obstacolele în calea punerii sub acuzare în cazurile de hărţuire stradală 101, 129
şi preocupările legate de intimitate 103-107, 278
Arabia Saudită 175, 243, 285-286
atacuri teroriste 115-116, 123, 199, 244-245, 259, 265
11 septembrie 2001 261
atacurile teroriste din 11 septembrie 2001 261
Ateş, Seyran 97, 207, 261-262, 279, 283
Attin, Mats 242
Atwood, Margaret 285, 287
Australia 100, 201
Austria 60, 79-80, 97, 98, 115, 119, 132, 277
Partidul Libertăţii 267
sistemul bunăstării 277
Avci, Gulan 279
azilanţi 33-41, 60, 270-271
abrogarea cadrului juridic actual privind 273-275
asistenţii sociali şi voluntarii care lucrează cu 186-189
centrele pentru 126-127, 150, 254
creşterea numărului 117
de sex feminin, agresiunea şi hărţuirea sexuală 85-86
deportarea 119-125; *vezi şi* deportare
în clandestinitate 125-128
în Germania 63-71, 72-76, 86, 88, 103, 105, 106-107, 113-116, 119-120, 121, 125-126, 129, 146, 163, 213, 223, 227-228
legile şi convenţiile internaţionale despre 122-123
migranţi *versus* 273-274
stimulentele financiare pentru întoarcerea lor acasă 126
şi activităţile teroriste 123
şi creşterea populaţiei în ţările de proveniență 117
şi infracţionalitatea 119-121, 129
şi populaţia îmbătrânită a Europei 226
şi spaţiul Schengen 125
şi trauma psihologică 193
tinerii de sex masculin 162-164
ţările-sursă ale 37-39, 172, 184-185

ţările de destinaţie 37-39
Baier, Dirk 164
Ban Ki-moon 43
bande de ademenire 191, 192, 232-238, 280-281
Bangladesh 123
Bashar, Ali 75
Belgia 85, 193
Bruxelles 94-96, 210-211, 258
Benard, Cheryl 190
Benz, Wolfgang 144
Berger, Cai 186, 258
Berlin 88, 97, 98, 115, 123, 128, 129, 132, 256
Bindel, Julie 235
Bosnia 12
Boughey, Chris 217
Brandt, Willy 114
Bråvalla 242-243
Breminale 88
Brexit 267
Bridges, Ruby 261
Brigade des Mères 93
Bruxelles 94-96, 210-211, 258
buget pentru apărare 276
bunăstare 225, 228, 270, 274, 276-277
Butler, Richard 178
Butt, Riazat 172
Calais, jungla de la 77, 93
Caldwell, Christopher 230
Cameron, David 266
Campionatul Mondial de Fotbal 101
campusuri universitare 157
segregarea de gen 249
Canada 100
caricaturi cu Mahomed 244-245
cartiere cu locuitori cu venituri mici 24
căsătorie 168-169
cu un minor 246-248
forţată 196-197, 215, 218-220
în societăţile paralele 209
poligamă 161, 165-168, 205
şi divorţul 248-249
Casey, Louise 236
Chaib, Hicham 96
Champion, Sarah 235, 263
Charbonnier, Stéphane 245
Charlie Hebdo 245, 257
Chesler, Phyllis 166, 172
China 244, 278, 288

ciocnirea culturilor 29, 158, 181-195, *vezi şi* femei, atitudinile unor bărbaţi musulmani faţă de
civilizaţie occidentală 244
Collier, Paul 212
Collomb, Gérard 126
comportament neadecvat şi violenţă sexuale 27-29
atitudinile schimbătoare ale femeilor faţă de hărţuire 83-84
creşterea cazurilor de hărţuire 83-86
creşterea cazurilor de violenţă 47-55
de către recidivişti 130
de către străini *versus* de către cunoscuţi 55-56, 81
definiţii 43, 47-48, 55, 103
discuţiile deschise despre 84
în Austria 60-61
în Danemarca 61
în Europa, în funcţie de ţară 49-51, 53
în Franţa 52-53, 63
în Germania 55-59, 63-71, 100
în întreaga lume 27, 43-44
în întreaga lume, în funcţie de regiune 44
în Suedia 48, 55, 61-63, 85, 92, 100, 140, 144
în timpul invaziei sovietice a Germaniei 12, 28
în transportul public 96-99
lipsa unei reacţii feministe împotriva creşterii 154-155
pe străzi şi în spaţii publice 23-24, 26, 88-96, 154, 173-174
problemele de sănătate cauzate de 44
reclamarea 24, 47, 56, 100-101
statisticile despre 25-71
studiul Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii despre 27, 43-47
şi aplicarea legii, *vezi* aplicarea legii şi sistemul de justiţie
şi conştientizarea securităţii 98-99
şi mişcarea #MeToo 14, 28, 52, 83, 85, 95, 157-158
comportament neadecvat şi violenţă sexuale săvârşite de imigranţi musulmani 11-12
creşterea cazurilor de 25, 27-28
crimele 75-77
cultura ca scuză pentru 189-190
drept comportament de proprietate 72, 96, 168
fricile legate de „rasism” în relatarea 29-30, 87-90, 235-236
împotriva minorilor 137, 233-234, 236, 253
în Austria 79
în bande 135, 140, 178-179, 191-192, 232-238, 280-281
în Danemarca 79-80
în Franţa 77, 93-94
în Germania 63-77, 85-90, 102-109
în Italia 77
în Suedia 77-79, 88, 104, 155-156
în transportul public 96-99
în Ungaria 80

justificările 192
justificările religioase 192
momentul zilei şi locul unde se petrec 81-82
negarea, *vezi* negare
relatarea 24, 27
relatările unor cazuri de 72-82
şi aplicarea legii, *vezi* aplicarea legii şi sistemul de justiţie
şi învinovăţirea victimei 190-192, 241-243
şi sharia 173, 192
tipologia 80-82
trăsăturile autorului 80-81
trăsăturile victimei 81, 189-191
comunitatea LGBTQ 193, 206, 255-256
Congo 117
control social în ţări majoritar musulmane 164-168
controlul frontierelor 276
Convenţia de la Geneva privind Statutul Refugiaţilor 32, 273, 274
copii
căsătoria 246-248
educaţia sexuală 176-177, 280-283
infracţiunile de natură sexuală împotriva 137-138, 232-234, 236, 252
Coran 166, 170, 171, 192, 233-234, 283
corectitudine politică 133, 236, 244
COVID-19 14-18
efectul asupra migraţiei 17-19
infracţionalitatea în timpul pandemiei 15-16
violenţa domestică în timpul pandemiei 15-16
Cox, Caroline 248
Cryer Ann 234-236, 238
cultura onoarei 247
Dahl, Henrik 260
Dandridge, Nicola 249
Danemarca 48, 52, 61, 80, 120, 132, 218, 221, 225, 230, 267, 277
Daoud, Kamel 148, 170, 177
dawa 198, 203-206
deportare 119-125, 130, 270, 271
împiedicarea şi protestele împotriva 123-125
şi pericolul de a trăi în ţara de origine 122
şi programele de repatriere 122-123
şi relaţiile dintre ţările de origine şi ţările-gazdă 122-123
şi Suedia 120
Despre moarte şi a muri (Kübler-Ross) 143
dictaturi 131-132, 173
Die Republikaner 114
divorţ 248-249
Djibouti 123
doctrina modestiei 161, 168-172, 215-216, 283
şi violenţa justificată în numele onoarei 136, 196-197, 216-218

Dönmez, Efgani 186, 206-207, 262, 279
drepturile femeilor, *vezi* feminism şi drepturile femeilor
Dresselhuys, Cisca 154
educaţie 223-224, 228, 258
în societăţile paralele 211-212
şi infracţionalitatea 224
Egipt 174, 178-180, 286
Eibye, Sisi 150
El-Hussein, Omar 205
Elmotalkil, Mustafa 137
Eltahawy, Mona 172, 173
Eritreea 118, 172
Essener Tafel 270
Eurostat 47, 48, 122
evrei 273
migraţia în SUA 200-201
şi antisemitismul 255-257
şi Holocaustul 31, 148, 194, 201
Expressen 63
Feldman, Susanna Maria 75-76
femei, atitudinile unor bărbaţi musulmani faţă de 11-14, 157-158, 161-180, 182-183, 197, 202
pericolele acceptării 241-263
studiile 147-148
şi mass-media 147
şi poliţiştii de sex feminin 132-133
şi spaţiile publice 23-24, 26-27
vezi şi ţări majoritar musulmane; comportament neadecvat şi violenţă sexuale săvârşite de imigranţi musulmani
feminism şi drepturile femeilor 29-30, 153-158, 176, 243-244, 283, 285-289
erodarea drepturilor 11, 25-28, 83-99, 153, 244, 245-246, 255, 272, 285-289
femeile puternice din punct de vedere politic 113, 154
mişcarea #MeToo 14, 28, 52, 83, 85, 95, 157-158
negarea creşterii numărului cazurilor de violenţă sexuală şi lipsa unei reacţii împotriva acesteia 154-155, 158
şi deriva misiunii 155-156
şi multiculturalismul şi intersecţionalitatea 154, 288, 289
şi polarizarea în rândul feministelor 156-157
şi politizarea 155
şi preocupările elitiste 156
şi rasismul 155-156
Feminist Initiative 145
Femme de la Rue 94, 156
Fischer, Kurt 255
Fondul pentru Azil, Migraţie şi Integrare (FAMI) 230
Frank, Nicola 89
Franţa 52-55, 63, 77, 229
atitudinile faţă de imigraţie 147

hărţuirea sexuală 84-85, 93-94
Paris 93-94, 126, 127, 212, 258, 259
sinuciderile în rândul poliţiştilor 134
Frăţia Musulmană 286-287
Frederiksen, Mette 268
Friedman, Milton 277
Frontex 18, 32, 35-36, 121, 230, 276
fuga albilor 257
Fundaţia Europeană pentru Democraţie 206
Fundaţia Nidos 229
Gaddafi, Muammar 34
Gallup World, sondaj 117
gări 96
Gellner, Ernest 202
Germania 40-41, 183, 231, 268-269
Alternative für Deutschland 29, 60, 266, 268-269
atacurile din ajunul Anului Nou în Köln 85, 86-89, 102, 140-141, 144, 146-148, 149, 179, 190, 259
atacurile la evenimente publice 87-88
atacurile teroriste 115-116, 123
azilanţii 63-71, 73-76, 86, 87-88, 103, 105, 106-107, 113-116, 119-120, 121, 125-126, 129, 145-146, 163, 213, 223, 227-229
Berlin 88, 97, 98, 115, 123, 128, 129, 132, 256
birocraţia 103-107, 109
căsătoria cu un minor 248
CDU/CSU 114
deportările 121, 125-126
deschiderea de către Merkel a frontierelor 70, 113-116, 230-231
fundamentalismul islamic 203, 204
gările 97
imigranţii musulmani 40-41, 58
infracţionalitatea 163-164, 198, 203
infracţiunile de natură sexuală 55-59, 63-71, 72-76, 85-90, 100, 102-109
invazia sovietică 12, 28
legile privind intimitatea 107
mass-media 146-147
omorurile 75-76
partidul Die Republikaner 114
perspectiva asupra islamului 148
poliţia 130-133, 135
programul „jobul de un euro” 228-229
programul de repatriere a cetăţenilor din Bangladesh 123
programul pentru muncitori străini 31, 41-42, 114
socialiştii 151
stimulentele financiare oferite azilanţilor pentru a se întoarce acasă 126
şi criza financiară 227
şi imigranţii din dictaturi 131-132
trecutul nazist 114, 146, 148

Tübingen 119, 227-228, 260, 278
vânzările de arme de foc 98
Willkommenskultur 230-231
zonele interzise 259
Ghana 118
Goodhart, David 271
grup, relaţie între individ şi 193-194
guvernare, relaţiile indivizilor cu 130-132
hadith 233
Hasan, Rumy 279
Hellmann, Deborah F. 58
Herman, Benjamin 205
Herrmann, Joachim 68
Hidalgo, Anne 259
Hikel, Martin 198
Holocaust 31, 148, 194, 201
homosexualitate şi comunitate LGBTQ 193, 206, 255-256
Howard, John 267
Huang, Yue 69-70
Hudson, Valerie 104, 162
Huntington, Samuel 182
ierarhia nevoilor 156
imigranţi chinezi în SUA 200
imigranţi din ţări majoritar musulmane 31-42
adulţii care pretind că sunt minori 138-139
atitudinile faţă de femei, *vezi* femei, atitudinile unor bărbaţi musulmani faţă de
azilanţii, *vezi* azilanţi
ca al cincilea val al migraţiei în masă 31-42
ca iubiţi ai unor femei occidentale 188-189
creşterea spectaculoasă a volumului 34
dispreţul lor faţă de societăţile-gazdă 194-195
ilegali, în funcţie de cetăţenie 40-41
ilegali, principalele ţări de provenienţă 36-37
integrarea, *vezi* integrare; integrare, noua abordare a
în anii 1970 31
în societăţile paralele, *vezi* societăţi paralele
negarea comportamentului infracţional de către, *vezi* negare
pericolele acceptării valorilor lor 241-263
scara şi creşterea migraţiei 11, 13, 24, 26, 40-41
statisticile despre 26, 27-28, 31-42
şi ciocnirea culturilor 29, 158, 181-195
şi cultura emancipată sexual 185-186
trecerea ilegală a frontierelor 34, 35-36, 60
ţările de provenienţă 35-39
imigranţi italieni în SUA 200
imigranţi, imigraţie 29-30, 181
acordurile internaţionale privind 32-33, 122
azilanţii, *vezi* azilanţi

ca problemă politică importantă 264-271, 272
categoriile 33
ilegali 33-34, 122
în SUA, în secolul al XIX-lea şi la începutul secolului XX 200-201
legali 33
politicile de restricţionare 266, 267-271
programul german pentru muncitori străini 31, 41-42, 114
sondaje cu privire la atitudinile faţă de 147
şi clasele muncitoare 270
şi controlul frontierelor 276
şi fuga albilor 257
şi valorile 182-185
valurile 31-32
Indicele statelor fragile 117
individ, relaţie dintre grup şi 193-194
infracţiune:
crima organizată 198
în Germania 163-164, 198, 203
în Olanda 224
în Suedia 101, 134
omorurile 75-77, 90, 101, 107
şi azilanţii 119-121, 129
şi educaţia 224
infracţiuni motivate de ură şi discursuri instigatoare la ură 194
Institutul Olandez pentru Studii Sociale 193
integrare 14, 195, 196-221, 270-271, 272
ameninţările 198-199
explicaţiile pentru lipsa de 199-202
femeile şi rolul lor esenţial pentru 214-215
şi „lipitorile” 199
şi angajabilitatea musulmanilor 196-197, 207-209
şi elemente de adaptare 197-198, 199
şi fanaticii 198-199
şi industria integrării 222-231
şi relaţia indivizilor cu administraţia 130-132
şi societăţile paralele, *vezi* societăţi paralele
timpul necesar pentru 197
integrare culturală, *vezi* integrare; integrare, noua abordare a
integrare socială, *vezi* integrare; integrare, noua abordare a
integrare, noua abordare a 272-283
abordarea factorilor care o generează 275-276
abordarea factorilor de atracţie 276-278
abrogarea cadrului juridic referitor la azil 273-275
furnizarea de educaţie sexuală 280-283
învăţarea din poveştile imigranţilor bine integraţi 279-280
restabilirea statului de drept 278-279
Iordania 182
Irak 117, 118, 123, 131, 173, 275-276

Iran 118, 244, 285-287
ISIS 171
islam 29, 148, 161, 168, 175, 183, 202-203, 271
ca doctrină superioară 194
Coranul 166, 170, 171, 192, 233-234, 283
dawa 198, 203-206
formalizarea subordonării femeilor 166, 170-172, 202-203
fundamentalist şi radical 198-199, 203-207
legea sharia 171, 173, 192, 198, 245, 248-249
renaşterea 173
şi „islamofobia" 148, 194, 200, 262, 263
şi justificarea pentru infracţiunile împotriva femeilor 192
şi viaţa dublă a tinerelor 214-215
vezi şi ţări majoritar musulmane
Islam Needs a Sexual Revolution (Ateş) 261
Italia 76-77, 162
închisori:
dawa în 205
în Suedia 130
învinovăţirea victimei 190-191, 241-243
Jay, Alexis 235
John Jay College 216
Jörgensen, Mia 187
Jyllands-Posten 244-245
Kambouri, Tania 133-134
Kanko, Assita 210, 279
Karneval der Kulturen 88
Khalid, rege 286
Khavari, Hussein 75
Kinninger, Max W. 58
Kliem, Sören 58, 164
Kohl, Helmut 114
Köln, atacurile din ajunul Anului Nou din 85, 86-89, 102, 140-141, 144, 146-148, 149, 179-180, 190, 259
Koopmans, Ruud 104, 147, 201-202
Kübler-Ross, Elisabeth 143
Kudlacek, Dominic 163
Kvasnicka, Michael 69-70
Ladenburger, Maria 75
Laguerre, Marie 84, 137
Langeland 88
Långström, Niklas 144
Laqueur, Walter 230
Lazreg, Marnia 174
Le Pen, Marine 266
Lega 267
lenjerie intimă antiviol 98-99
Lewis, Bernard 195, 196

Liban 175, 201
libertate de expresie 244, 263
libertate, echilibru dintre securitate şi 260-264
Libia 117, 123, 175, 275
locuri de muncă, *vezi* angajarea forţei de muncă
Logan, Lara 177-179, 190
London School of Economics 249
Macron, Emmanuel 266
Mali 123
Manea, Elham 279
Marea Britanie 100-101, 205
bandele de ademenire 191-192, 232-238, 280-281
comisia specială din cadrul Ministerului de Interne 122
deportarea 121
infracţionalitatea 224
Ministerul de Interne 100
statisticile privind violenţa sexuală din Anglia 48-52
stimulentele financiare pentru azilanţi pentru a se întoarce acasă 126
tribunalele sharia 248-249
marea migraţie a popoarelor 34, 57-58, 66-67, 84, 118
Mariottini, Desirée 77
Maroc 117
Maslow, Abraham 156
mass-media:
autocenzura 29, 235
şi negarea 145-147
Mathies, Jürgen 179
Mauritania 123
Mazyek, Aiman 150
McCants, Anne 166
Mein Abschied vom Himmel (Abdel-Samad) 148
Mengelkoch, Arnold 129
Merkel, Angela 87, 259, 269
deschiderea frontierelor germane 70, 113-116, 230-231
şi Sawhil 113
mersul pe jos 98
Mill, Harriet Taylor 243, 288
Mill, John Stuart 243, 288-289
mişcarea #MeToo 14, 28, 52, 83, 85, 95, 157-158
misoginism 202
în lumea islamică 172-174
Mogadishu 92, 94, 128
Mohammad bin Salman, prinţ moştenitor 175
Monde 148
Moradi, Arif 78-79
muncitori străini 31, 41-42, 114, 270
Müntz, Rainer 125
musulmani:

angajabilitatea 196-197, 207-209
creşterea numărului în rândul populaţiei europene 118
discriminarea resimţită de 193
musulmanele şi munca 208-209
sentimentul de superioritate 194
vezi şi imigranţi din ţări majoritar musulmane; islam
mutilare genitală 220, 247
mutilare genitală feminină (MGF) 220, 247
Nairobi 92, 94
Nasser, Gamal Abdel 286
naturism şi nuditate socială 250, 253-255
Nawaz, Maajid 279
negare 28-29, 88-89, 100, 143-152, 241
apelurile la compasiune şi platitudinile 149
confuzia semantică 145-147
orientarea atenţiei într-o direcţie greşită 145
reacţiile de respingere 143-145
respingerea specialiştilor oneşti din mediul academic drept bigoţi 147-148
sfaturile proaste şi falsele soluţii 149
studiile şi comentariile fictive 147
şi feministele 154-155, 158
şi mass-media 145-147
şi partidele politice de stânga 151
teama de bigotism şi de consecinţe 150
Neuding, Paulina 92, 251
New York Times 149
Niger 123
Nigeria 117, 118
nuditate şi naturism 250, 253-255
OCDE 98
Olanda 25, 29, 85, 96, 127, 203, 205, 207, 212, 222, 226-227, 229, 261
fenomenul „iubitului” 237-238
infracţionalitatea 224
Partidul Popular pentru Libertate şi Democraţie 270
violenţa justificată în numele onoarei 217-218
omor 75-77, 90, 101, 107
omoruri 75-76, 90, 101, 107
ordine socială, disfuncţionalităţi 172-173, 175
Organizaţia Mondială a Sănătăţii (OMS) 27, 43-47
Organizaţia Naţiunilor Unite (ONU) 117, 123, 174, 273
Paglia, Camille 164, 194
Pakistan 117, 118
Palmer, Boris 119
Panshiri, Mustafa 123, 130, 131-132, 133, 187-188, 224, 279
Paris 93-94, 126, 127, 212, 258, 259
Parisien 93
Partidul pentru Libertate 29
Partidul Popular pentru Libertate şi Democraţie 270

Partidul Social Democrat 267-268
Pedersen, Eskild Dahl 220, 225, 262
Peeters, Sofie 94-96, 156, 185
Pew Research Center 39, 118
Pfeiffer, Christian 164
Phillips, Jess 189, 281-282
piscine 250-254
poligamie 161, 165-168, 205
poliţia onoarei 216
politică 269
de dreapta 155, 195
de stânga 151-152, 155
vezi şi populişti
politică de dreapta 155, 195
vezi şi populişti
politică de stânga 151-152, 155
poliţişti:
consideraţi neputincioşi de către imigranţi 130-134
de sex feminin 133
finanţarea 101, 134-135
în Franţa, sinuciderile 134
în Germania 131-133, 135
în Suedia 134
prezenţa sporită 260, 278
vezi şi aplicarea legii şi sistemul de justiţie
populişti 13, 29, 59, 150, 151-152, 245, 263, 264-271
în Suedia 89
Povestea slujitoarei (Atwood) 285
preocupări privind intimitatea 103-107, 278
Primăvara Arabă 117
Putin, Vladimir 13, 138n
Quilliam 233, 279
Ramadan, Tariq 191
rasism, acuzaţii şi frica de 29, 87, 89, 90, 148, 150, 235, 236, 244, 270-271
şi feminismul 155-156
refugiaţi vietnamezi 201
refugiaţi:
definiţia 274
femei 162, 175, 210
în tabere 93, 162, 175, 180
şi angajarea în câmpul muncii 222-225
vietnamezi 201-202
vezi şi azilanţi
regimuri comuniste 30, 31-32, 288
Regulamentele Dublin 33-34, 113, 231
Reinfeldt, Fredrik 149
Reker, Henriette 149
religie 166

vezi şi islam
Remadna, Nadia 93-94
reţele de socializare 84
Rettenberger, Martin 163, 196
Rose, Flemming 244-245
Rosenberg, Tina 155-156
Rusia 12-13, 34, 59-60, 244
Saddam Hussein 131
Safe Shorts 99
Salvini, Matteo 267
Sanandaji, Tino 118, 242-243, 279
Sarnecki, Jerzy 144
Sarrazin, Thilo 148
Sartor, Jörg 270
Saunders, Doug 197
Sawhil, Reem 113
Sayah, Aziza 93
Scheffer, Paul 230, 270
Schwammenthal, Daniel 269
Schwarzer, Alice 86-87, 140, 179
Schyman, Gudrun 278
Şcoala Jungfernheide 256
şcoli, *vezi* educaţie
securitate 259-260, 278
echilibrul dintre libertate şi 260-263
segregare de gen 243, 249-251
segregarea sexelor 243, 249-250
Seilz, Sandra 99
Seligson, Dan 166-168
Serbia 12
sexualitate 262
controlarea femeilor prin 218-221
cultura emancipată sexual 185-186
educaţia sexuală 176-177, 280-283
şi religia 166
sharia 171, 173, 192, 198, 245, 248-249
Sharia4Belgium 96
Silvesternacht 86-87, 102
Siria 34, 117-118, 123, 132, 173, 275
sistem de drept penal, *vezi* aplicarea legii şi sistemul de justiţie
sisteme juridice paralele 248-249
sharia 171, 173, 192, 198, 245, 248-249
societăţi paralele 199, 213
atracţia 212-213
consecinţele 211-212
în Suedia 209, 210, 212, 224
opoziţia faţă de integrare 196-197, 209-211
poliţia religioasă 215

sistemele juridice 248-249
şcolile 211-212
violenţa 225
Soleiman, Soleiman Hajj 252
Somalia 14, 25, 29, 32, 117, 131, 172, 224, 285-287
Sowell, Thomas 199
spaţii publice şi străzi 23-24, 26- 27, 89-96, 154, 173-174, 242, 272
şi conştientizarea securităţii 98-99
şi mersul pe jos 97-98
şi obstacolele în calea punerii sub acuzare a hărţuirii 101, 129
transportul public 96-99, 272
Spiegel 132
spray cu piper 98
Springare, Peter 134
Stanford University 98
Statele Unite:
căsătoria cu un minor 248
imigraţia spre, în secolul al XIX-lea şi la începutul secolului XX 200-201
Statement Festival 243
străzi, *vezi* spaţii publice şi străzi
Sudan 117
Süddeutsche Zeitung 146-147
Suedia 101, 118, 131, 149, 162, 186-188, 215, 242, 258
azilanţii clandestini 126
căsătoria cu un minor 246-248
„copiii cu barbă" 138, 188
Democraţii Suedezi 150, 267
deportările 119-121, 124, 126
festivalul numai pentru femei 243
infracţiunile de natură sexuală 48, 55, 61-63, 77-80, 84-85, 88, 92, 100, 104, 140-141, 144, 155-156
infracţiunile violente 101, 133
îmbăierea în spaţii publice 250-251
închisorile 130
migranţii ilegali 122
poliţia şi sistemul de drept penal 130, 133-134, 139, 142
societăţile paralele 209-210, 212, 224
tinerii de sex masculin 162
violurile în grup 238
zonele vulnerabile 257-258
supraveghere 278
supremaţia albilor, susţinători ai 271
Supunerea femeilor (Mill) 243-244, 288-289
taharrush gamea (jocul violului) 177-180
talibani 285-286
Tavakoli, Jaleh 263, 279
Tekkal, Düzen 262, 279
Tellkamp, Uwe 148

Testamentele (Atwood) 287
Thalhammer, Martin 242
Thatcher, Margaret 276
„The Multicultural Drama” (Scheffer) 270
Tratatul de la Amsterdam 33
Tratatul de la Lisabona 33
Tratatul de la Roma 32, 273
Tribalat, Michèle 35
Trump, Donald 248, 265-266
Tübingen 119, 227-228, 260, 278
Tunisia 115-116, 179
Turcia 117
muncitorii străini 31, 41-42, 114
Ţara Galilor 48, 52
ţări majoritar musulmane:
categoriile de femei 168-170
controlul social 164-168
doctrina modestiei 161, 168-172
femeile excluse din viaţa publică 161, 174-175
imigranţii din, *vezi* imigranţi din ţări majoritar musulmane
misoginismul 172-174
şi educaţia sexuală 176-177
vezi şi islam; femei, atitudinile unor bărbaţi musulmani faţă de
Uganda 117
Ungaria 80
Uniunea Europeană (UE):
Agenţia pentru Drepturi Fundamentale în 98
Indicele egalităţii de gen în 47
programele de repatriere cu ţări africane 123
Uniunea Sovietică 12, 28, 288
Universitatea Goethe 157
valori 182-185, 196, 280
variaţiile 183-184
vânzări de arme de foc 98
viaţă publică, excluderea femeilor din 161, 174-175, 220-221
viol:
de către recidivişti 130
de către străini *versus* de către cunoscuţi 55-56, 81
şi căsătoria cu agresorul 173
şi sharia 173
taharrush gamea (jocul violului) 177-180
vezi şi comportament neadecvat şi violenţă sexuale
violenţă 224-225
în societăţile paralele 225
justificată în numele onoarei 135, 197, 216-218, 231
patriarhală 224
violenţă domestică 136, 192, 218
violenţă justificată în numele onoarei 136, 196-197, 216-218, 247

virginitate 165, 168
von Storch, Beatrix 60
von Welser, Maria 162, 175
Wall Street Journal 213
We Are Sthlm 63, 88, 139
Welt 114, 230
Wilders, Geert 266
Wood, David 121
World Values Survey 183
xenofobie 149, 150, 270-271
Yemen 117
Younus, Zainab bint 282-283
Zee, Machteld 248-249
zone interzise 258-259